

Vatra veche

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul V, nr. 9(57), septembrie 2013 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Biserica sârbească din Parta • Număr ilustrat cu fotografii din Timișoara, realizate de ANCA BUZATU

Antologie *Vatra veche*

ÎN ORIȘICINE

Nu-mi sunt stăpân,
nu-mi aparțin –
dar, Doamne,
dac-ai fi în mine,
n-aș mai putea
să mai rămân,
să-mi fii lumină
în retine,

să-mi fii pe buze
un cuvânt
să-mi fii iar respirare,
să fiu când nu mai sunt,
să-ți fiu mirare.

Dar, Doamne,
dac-ai fi în mine,
aș putea muri
în orișicine.

21 iulie 2013

RUGĂCIUNE

Iartă-mi setea de-a-mi fi sete,
Iartă-mi fuga de-a fi vânt,
Și lumina când ai fost fereastră
Și poemul,
Când ai fost cuvânt.

Iartă-mă și nu mă mai ierta,
Lasă-mă să fiu doar pleoapa ta.

16 iunie 2013
NICOLAE BĂCIUȚ

Parbolele lui Iisus. Adevărul ca poveste

SUMAR

Antologie Vatra veche. Poeme de Nicolae Băciuț/1
 Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste, de Stelian Gombos/3
 Vatra veche dialog cu Ion Brad, de Ilie Rad/5
 Poeme de Mircea Mot/6
 Eminescu în fotografii, de Răzvan Dusan/7
 Poeme de Gheorghe Zincaș și Lucia Dărămuș/8
 Panait Istrati, publicistica, de Gabriel Dragnea/9
 Mariana Cristescu, dincolo de vîrste, de Nicolae Băciuț/10
 Discursul religios în opera lui N. Steinhardt, de Claudia Vașloban/11
 Poem de Adrian Munteanu/12
 Constanța Buzea sau nefericirea ca autodefinire, de Cucu Andrei/13
 Conjugarea verdelui. Se face tâceră în spirit, de Valentin Marica/14
 Despre „Fenomenologia narrativă a spiritului românesc” (Mihail Diaconescu), de Monica Duțan/15
 Despre gânduri și cuvinte, de Daniel Tache/16
 Amurgul iubirii, de Aurel Coboban/17
 Povești de dragoste. Octavian Goga-Aurelia Rusu, de Pamfil și Maria Bilțiu/18
 Poeme de Veronica Bălăj/19
 Poeme de Sorin Basangac/20
 Cronica literară. Scrisorile lui Ionel Popa (Liviu Rebreanu), de Rodica Lăzărescu/21
 Destinul unei cărti neașteptate. Dălturi (Radu Stanca), de Ana Sîrghie/23
 Mariana Cristescu, Timpul iubirilor, de Lazăr Lădaru/24
 N. Steinhardt, cu timp și fără de timp, de Veronica Pavel Lerner/25
 Mersul pe apă (Melanie Cuc), de Nicolae Băciuț/26
 Muchia malului (Menut Maximilian), de Melania Cuc/26
 Un strigăt de durere și alarmă (Ion Marin Almăjan), de Ana D. Cruceanu/27
 Școala de la Victoria (Kyrie), de A.I. Brumaru/28
 Univers spiritual buzoian (Viorel Frîncu), de Cornelius Vasile/29
 Un Picaro duios-amar (Puști Dinulescu), de George Anca/30
 Când telefoanele sună în gol (Adrian Botez), de Constantin Stancu/31
 Solilocii (Ligia Dalila Ghinea), de Valentin Marica/32
 Caligraffi eternizate „la minut” pe-mulberatul eurotraseu (Nina Ceranu), de Ion Pachia-Tatomirescu/33
 Octavian Doclin sau magia lirismului total, de Geo Galetaru/34
 Ultima dragoste (Bianca Marcovici), de Ion Cristofor/35
 Valorile măștii (Ioan Borsă), de Menut Maximilian/36
 Vitrina piramidală a cărtiilor (Emilian Marcu), de Lina Codreanu/37
 Frumusețea versului argumentat (Lörinczi Francisc-Mihai și Lorinczi Maria-Daniela), de Constantin Stancu/39
 În memoriam Constantin Catrina, de Nicolae Bucur/40
 Portocal fierbinți, în zăpadă (Camelia Iuliana Radu), de Lucian Gruia/40
 Încă un ceas de flori (Antologie), de Nicolae Băciuț/42
 Creanga de cuvinte (Cornelia Jinga Hetrea), de Răzvan Dusan/43
 Poeme de Cornelia Jinga Hetrea/43
 Revoluția borfașilor, de Cristian Meleșteu/44
 Poeme de Suzana Făntâniță Băia/46
 Documentele continuății. Auzit-ăți de-un Mihai?, de Mariana Cristescu/47
 Convoiri duhovnicești cu I.P.S. Ioan Selejan, Arhiepiscopul Munților, de Luminița Cornea/49
 Nu îspiti pe Dumnezeu, de Nicolae Gheorghe Șinca/50
 Lexicon ortodox (Marian Palade), de Luminița Cornea/51
 Starea prozei. Zinil și Fara, de Marian Drumur/52
 Poem de Dumitru Ichim/53
 Poeme de Geo Galetaru/54
 Starea prozei. Cum mai trece timpul, de Ion C. Gociu/55
 Poeme de Sergiu Scofoceriu/56
 Poeme de Stejerel Ionescu/57
 Oameni pe care i-am cunoscut. Iosif Sava, de Veronica Pavel Lerner/58
 Călătorie cu Zeppelinul spre America, de Elena Bran. Ediție îngrijită de M.N. Rusu/59
 Biblioteca Babel. August Strindberg. Nopți de somnambul în vremuri de veghe, Dorina Brândușa Landén/60
 Biblioteca Babel. Antonio Miranda, traducere de Flavia Cosma/62
 Biblioteca Babel. Patricia Tenorio, traducere de Flavia Cosma/63
 Biblioteca Babel. Claude Sernet, traducere de Corina și George Holobăcă/63
 Jurnal. Vietnam, de Alexander Bibac/65
 Poeme de Petre Solonaru/66
 Starea prozei. Ciudata, de Mira Grujă/67
 Ancheta „Vatra veche”. Casa memorială „Perpessicus”, de Luminița Cornea/68
 Attila F. Baláz, traduceri de Serban și Ildikó Foară/69
 Biblioteca “Târgu-Mureș” (Chișinău) dă viață cărții, de Claudia Șatravca/70
 Curier/73
 Scrisori deschise, de Simina Lazăr/75
 Excelsior. Olivia Dumitriu/76
 Excelsior. Alexandra Mocre/77
 Reportaj. Concediu (Horia Corăbeanu), de Iulian Dămăcuș/78
 Literatură și film. Yasmina Khadra între noapte și zi, de Alexandru Jurcan/78
 Epopeea amplasării bustului lui Grigore Vieru la Târgu-Mureș, de Nicolae Băciuț/78
 Galeria mureșene. Liviu Ștef la Instituția Prefectului Mureș. Fabian Margit, la Galeria „Deisis”. Dolha Eva, la Galeria „Unirea”, de Nicolae Băciuț/79
 Dialoguri neconvenționale. C.T. Ciubotaru, de Marin Iancu/80
 Ocean înțors. Porumbul și supa de roși, de Darie Dusan/83
 Poeme de Mihai Batog-Bujeniță/84
 Epigrame de Vasile Larco/85
 Colțul lui Ștef/85
 Portret Anca Buzatu. Știință și pasiune, de Gabriela Mocănașu; Privește și vezi, de Marcel Tolcea/86
 Lumea reală a șevaletului – un nou eveniment marca „Gabriel Stan”, de Sorin Basangac/87
 Starea prozei. Dopol, de Boris Marian/88
 Ilustrația numărului: ANCA BUZATU

Catedrala Mitropolitana (detaliu)

Detaliu Casa cu Ancoră. Se află chiar înaintea podului ce duce spre gară și a fost construită pe locul primei căpitanii a Portului Timișoara, în 1755.

Parbolele lui Iisus. Adevărul ca poveste

(I)

Motto: *Și El le-a zis: Vouă vă e dat să cunoașteți tainele împărației lui Dumnezeu, dar celor din afară toate li se fac în parbole.* (Marcu)

Omul de cultură Andrei Pleșu s-a născut la 23 august anul 1948, în municipiul București. Absolvent al Facultății de Arte Plastice, Secția de istoria și teoria artei. Doctoratul în istoria artei la Universitatea din București, cu teza *Sentimentul naturii în cultura europeană*. Lector universitar la Academia de Arte Plastice, București (cursuri de istorie și critică a artei moderne românești) (1980-1982). Profesor universitar de filozofie a religiilor, Facultatea de Filozofie, Universitatea din București (1991-1997). Fondator și director al săptămânalului de cultură *Dilema* (1993). Fondator și președinte al Fundației „Noua Europa” și rectorul Colegiului „Noua Europa” (1994). Membru al World Academy of Art and Science (1997). Membru al Académie Internationale de Philosophie de l'Art, Geneva, Elveția (1999). Dr. phil. honoris causa al Universității „Albert Ludwig” din Freiburg im Breisgau, Germania (2000) și al Universității „Humboldt” din Berlin, Germania (2001). Commandeur des Arts et des Lettres, Paris, Franța (1990). New Europe Prize for Higher Education and Research la Berlin, acordat de Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences, Stanford, Institute for Advanced Study, Princeton, National Humanities Center, Research Triangle Park, North Carolina; Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS), Wassenaar; Swedish Collegium for Advanced Study in the Social Sciences (SCASSS), Uppsala și Wissenschaftskolleg zu Berlin (1993). Premiu Academiei Brandenburgice de Științe din Berlin, Germania (1996). Ordre national de la Légion d'Honneur al Franței (în luna martie, în gradul de Commandeur și, în luna decembrie, în gradul de Grand Officier) (1999) etc.

Activitatea publicistică: *Călătorie în lumea formelor* (eserci de istorie și teorie a artei), Meridiane, București, 1974; *Pitoresc și melancolie. O analiză a sentimentului*

naturii în cultura europeană, Univers, București, 1980; ediții Humanitas, 1992, 2003; *Francesco Guardi, Meridiane*, București, 1981; *Ochiul și lucrurile* (eserci), Meridiane, București, 1986; *Minima moralia* (elemente pentru o etică a intervalului), Cartea Românească, București, 1988; ediții Humanitas, 1994, 2002, 2006, 2008 (trad.: franceză, L'Herne, Paris, 1990; germană, Deuticke, 1992; suedeză, Dualis, Ludvika, 1995, maghiară, Tinivár, Cluj - Napoca, 2000; împreună cu fragmente din *Limba păsărilor*, Jelenkor Kiadó, Pécs, 2000; slovacă, Kalligram, Bratislava, 2001); *Jurnalul de la Tescani*, Humanitas, București, 1993, 1996, 2003, 2005, 2007 (trad.: germană, Tertium, Stuttgart, 1999; maghiară, Koinónia, Budapest, 2000); *Limba păsărilor*, Humanitas, București, 1994; reeditare Humanitas, 1997; *Chipuri și măști ale tranziției*, Humanitas, București, 1996; Eliten – Ost und West, Walter de Gruyter, Berlin-New York, 2001; *Despre îngerii*, Humanitas, București, 2003; reeditare Humanitas, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008; *Obscenitatea publică*, Humanitas, București, 2004; reeditare Humanitas, 2005; *Despre bucurie în Est și în Vest și alte eserci*, Humanitas, București, 2006, 2007, precum și numeroase studii și articole în reviste românești și străine.

În altă ordine de idei, revenind la prezentarea și semnalarea volumului în cauză, vom remarca faptul că există întrebări cărora li se poate răspunde prompt și pertinent. De la cele ale experienței curente (Ce număr porți la pantofi?), până la cele ale expertizei științifice (Ce este legea gravitației?). Există și întrebări, cele ale primei copilării, care par simple sau suprarealistice, dar al căror răspuns solicită mai curând talentul metafizic sau fantasia: De ce are mâna cinci degete?, Cine a inventat somnul? Există, în sfârșit, întrebările „mari”, întrebările ultimative, cărora îmi place să le spun „rusesci”, căci fac substanța multor insomnii dostoievskiene: Ce este fericirea?, De ce există răul?, Care este sensul vieții? Pentru astfel de întrebări, nu poți să propui un răspuns geometric, ci o analogie, o metaforă, un „ocoliș” transfigurator. E cea mai adecvată soluție. Singura. În loc să spui, savant: „uite cum stau lucrurile!“, spui: „hai mai bine să-ți spun o poveste“.

Andrei Pleșu

Parbolele lui Iisus

Adevărul ca poveste

În cartea de față, va fi vorba despre povestile spuse de Iisus, în efortul Lui de a-i familiariza pe cei din jur cu metabolismul împărației Sale. Sarcina pe care și-o asumă e imposibilă, aşadar e pe măsura divinității Sale: are de vorbit despre lucruri invidente, are de oferit ajutor, fără să cadă în rețetă și abuz doctrinar, și are de dat nu doar materie de reflecție, ci și motivație de viață, suport existențial, mărturisește Andrei Pleșu despre carte lui.

Volumul „Parbolele lui Iisus. Adevărul ca poveste”, de Andrei Pleșu, apărut la Editura Humanitas din București, a fost desemnat Cartea Anului 2012, într-o ceremonie organizată la sediul din București al Uniunii Scriitorilor din România (USR). Premiul pentru Cartea Anului 2012, în valoare de 10.000 de lei, a fost acordat de publicația „România literară”, cu sprijinul financiar al Guvernului României, și a fost decernat de juriul format din: Nicolae Manolescu – președinte, Gabriel Chifu, Cosmin Ciotloș, Sorin Lavric, Simona Vasilache și Mihai Zamfir.

„Sunt, firește, foarte bucuros că această carte e bine primită. A apărut o primă cronică într-o revistă din Iași, făcută de un preot, și asta m-a impresionat, pentru că mie cel mai frică la cartea asta îmi este de preoți și teologi. Și cronica era foarte amabilă, foarte generoasă. Atât de generoasă și de amabilă încât, în final, ca să facă un compliment decisiv, se spune: «Avem dinainte categoric o lucrare testamentară». Chestia asta m-a deprimat oarecum și mă bucur acum că am luat o nominalizare, fiindcă cu o →

STELIAN GOMBOŞ

nominalizare ești mai aproape de debut decât cu o lucrare testamentară”, a spus Andrei Pleșu, în râsetele celor prezenți la ceremonie, în momentul în care au fost anunțate volumele nominalizate la premiul pentru Cartea Anului 2012.

La finalul ceremoniei, după ce Nicolae Manolescu a anunțat că volumul „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” a fost desemnat Cartea Anului 2012, Andrei Pleșu a afirmat: „Mi se pare totuși miraculos puțin – dacă miraculosul are grade – că o carte despre «Parabolele lui Iisus» e premiată astăzi, când misticii se orientează mai curând spre poetică, dar cu atât mai emoționat sunt, cu atât mai mult mă flătează această alegere, dar mă flătează mai ales echipa în care am onoarea să fiu prezent, adică echipa de nominalizați, împreună cu care am fost în seara astă prezent și din care, întâmplător, am fost selecționat. În spiritul textelor de care m-am ocupat în această carte, amintesc că există formula «Mulți chemați, puțini aleși». Aici sunt mulți aleși și unul singur, întâmplător, este chemat să ia premiul. Dar, în această conjunctură, alegerea e mai importantă decât chemarea unică, pentru că cei aleși au un calibră, o calitate, o anvergură care face ca cel chemat să fie puțin invidios că a ieșit din rândul lor”.

Pentru premiul pentru Cartea Anului 2012 au mai fost nominalizate volumele: „Vântureasa de plastic”, de Marius Chivu (Editura Brumar), „Opere poetice. 1909-1962”, de T.S. Eliot; traduceri de Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Sorin Mărculescu și Șerban Foarță & Adriana-Carmen Racoviță (Editura Humanitas Fiction), „Ce rămâne. William Faulkner și misterele ținutului Yoknapatawpha”, de Mircea Mihăies (Editura Polirom), „I.L. Caragiale și caligrafia plăcerii”, de Dan C. Mihăilescu (Editura Humanitas), „La pierdere speranței”, de Nicolae Prelipceanu (Editura Casa de pariuri literare), „Jurnalul fericirii. Manuscrisul de la Rohia”, Nicolae Steinhardt, ediție critică de George Ardeleanu (Editura Polirom), și „Infinitul dinăuntru. Șase povestiri despre om, societate, istorie”, de Vlad Zografi (Editura Humanitas).

Nicolae Manolescu, președintele juriului, a declarat că „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” este „o carte cu totul ieșită din comun”. „O

analiză, un eseu despre parbolele din cele patru evanghelii – mai mult despre primele trei, decât despre a lui Ioan, nu știu de ce, o să-l întreb pe Andrei când l-oi prinde – care nu e făcută de un teolog și în același timp nici de un liber cugetător, care s-ar folosi de ele precum Ernest Renan când scria “Viața lui Iisus”, la sfârșitul secolului XIX, și vedea omul fără să-l vadă pe Fiul Domnului (...) Andrei Pleșu și-a păstrat un spirit foarte liber, cu niște comentarii foarte interesante, bazate pe o bibliografie înspăimântătoare. Nu sute, nu mii, nu zeci de mii. Sunt probabil sute de mii de comentarii ale parbolelor din Biblie din Noul Testament, pe puțin, iar el a cunoscut o bună parte, într-o mare bibliotecă germană. Cu o asemenea bibliografie pe cap, și se încurcă limba în gură. Ce mai poți să spui când despre fiecare cuvânt de acolo s-au scris zeci și sute de mii de pagini? Ei, a reușit să spună și culmea este că unele din ele sunt chiar ale lui. Vorbesc de comentarii. Cu o asemenea bibliografie, să mai ai și tu o părere, asta mi se pare extraordinar. În plus, este farmecul extraordinar al scrisului lui. Este un stilist de primă mână. Cartea nu are nimic dintr-un studiu de specialitate (...) Parabolele sunt luate ca niște depozite de înțelepciune milenară și povestite cu întrebări. Oare ce vrea să spună aici? Dar nu spune asta, spune altceva. Dar de ce nu spune asta? Sunt niște povestiri, de fapt, parbolele. El spune parbolele care, până la urmă, duc la adevăr, adevărul care nu se spune ca la filosofi, în mod abstract, ci se spun niște povestiri extraordinare, citite de două mii și atâtă de ani de toată lumea și comentate, tot aşa, de toată lumea”, a afirmat criticul literar.

Nicolae Manolescu a mai spus despre „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste” că este o carte „pe care o poate citi oricine”, pentru că „nu are nicio dificultate”. „El (Andrei Pleșu, n.r.) știind foarte bine și greacă, în foarte multe cazuri, se folosește de cuvântul originar în greacă sau în aramaică, în care au fost scrise unele din textele vechi (...) și care nu are neapărat sensul cu care este tradus. Sunt foarte multe cuvinte din acestea care aveau în greacă un sens precis și (sensul, n.r.) a fost tradus în fiecare limbă cu oarecare relativitate, ba chiar cu sinonime. Dar cuvântul spunea un singur lucru și el, studiind

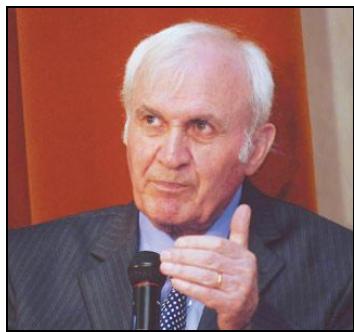
și știind limba greacă, descoperea sensul cuvântului respectiv. Din punctul astă de vedere, cartea este chiar a unui erudit (...) Dar, dincolo de erudiție și de specialitate, este farmecul astă extraordinar al unor povești pe care le re-spune în limba lui”, a mai comentat Nicolae Manolescu.

La începutul ceremoniei, Nicolae Manolescu a spus că premiul pentru Cartea Anului 2012 este decernat într-o ceremonie organizată la sediul USR și nu în locul unde a fost acordat în anii trecuți, respectiv la Fundația Anonimul.

„După expirarea contractului cu ei, ne-am mutat în sediul nostru și banii pentru acest premiu vin de data aceasta de la Guvernul României”, a spus Nicolae Manolescu. Nicolae Manolescu a făcut referire și la volumele care au primit în perioada anilor 2002-2011 premiul pentru Cartea Anului, spunând că acestea sunt „un indicator pentru starea literaturii române”, pe această listă a premianților apărând atât nume foarte mari, cât și genuri literare diferite. Printre căștigătorii edițiilor trecute se numără Gabriel Liiceanu, cu „Ușa interzisă” (Humanitas), în anul 2002, Monica Lovinescu, pentru „Jurnal III” (Humanitas), în anul 2003, colectivul de traducători coordonat de Cristian Bădiliță, pentru traducerea primelor două volume din „Septuaginta” (Polirom), în anul 2004, și în anul 2005, Florina Ilis, pentru „Cruciada copiilor” (Cartea Românească) și Andrei Cornea, pentru „Când Socrate nu are dreptate” (Humanitas). În anul 2006, premiul Cartea Anului a fost decernat lui Florin Turcanu, pentru volumul „Mircea Eliade. Prizonierul istoriei” (Humanitas), în anul 2007 – Mircea Cărtărescu, „Orbitor”, vol. III (Humanitas), în anul 2008 – Eugen Negrici, „Iluziile literaturii române” (Cartea Românească), în anul 2009 – Varujan Vosganian, „Cartea șoaptelor” (Polirom), în anul 2010 – Ion Vianu, „Amor intellectualis” (Polirom), iar în anul 2011 – Marta Petreu, „Acasă, pe Câmpia Armagedonului” (Polirom).

În altă ordine de idei, să-mi fie iertată îndrăzeala de a-mi da cu părerea despre o carte pe care abia am reușit să o răsfoiesc. Este vorba despre o carte îndelung așteptată și îndelung dorită, „Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste”.

Vatra veche dialog

Ion Brad

(IV)

Dintre profesorii noștri cu statut de refugiat, trebuie să-l amintesc în primul rând pe Alexandru TODEA, cel de-al 13-lea copil al unei familii de țărani din Teleac, județul Mureș, întors la Blajul studiilor liceale, în 1940, de la Institutul de Propaganda Fide, din Roma. Acolo fusese hirotonit diacon de către episcopul Iuliu Hossu (figură istorică, primul cardinal român, *in pectore*, fiindcă era deținut politic, împărtășit pe patul de moarte de Alexandru Todea, care urma să fie al doilea cardinal, după evenimentele din 1989). Întorcându-se la Blaj, în iunie 1940, n-a mai apucat să-și vadă părinții, fiind numit secretar al mitropolitului Alexandru Niculescu. În paralel, a predat lecții de religie, educație morală, latină și italiană la Liceul „Sf. Vasile”, ca și la liceele de fete de la „Institutul Recunoștinței”, îndeplinind și misiunea de „Prefect de studii” al „Internatului Vancean”. L-a avut „credință” și pe Valeriu Șuteu, filolog cunoscut, viitorul meu cununat, refugiat de la Sovata.

Volumul meu de memorii, *Printre oamenii Blajului* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2006), se deschide cu un amplu capitol – *Părantele Alexandru – Reîntemeitorul*, în care am sintetizat toate amintirile și motivele de a-l fi socotit, pe bună dreptate, personajul istoric care a reînviat, după 45 de ani de catacombe, Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, din care s-a născut Blajul, cu „Fântânilor darurilor”, cu mișcarea de idei și lumini salvatoare în trecut, poate și în prezent, pentru neamul românesc.

S-a întors în Reghin, cu pașaport, în 1943, ca apoi, după 1945, să devină protopop, urmărit, arestat și închis, din 1949 până în 1964.

Avea tot dreptul cel de-al doilea Cardinal, Arhiepiscopul Major Lucian Mureșan, să scrie aceste cuvinte, în iunie, 2012, la Centenarul nașterii strălucitului său înaintaș: „La 275 de ani de la întemeierea cetății Blajului, cei doi corifei, episcopul Inocentiu Micu și cardinalul Alexandru Todea, care se odihnesc întru aşteptarea venirii Domnului, la poalele faimosului iconostas al Catedralei blăjene, ne aduc mereu aminte de moștenirea lor, de a păstra credința și atașamentul față de valorile universale și ale Neamului nostru.”

Vorbind în continuarea despre Diktatul de la Viena și lecțiile învățate de mine la Blaj, am înțeles mai bine profunzimea motivelor istorice care au dus la agresiunea iredentistilor maghiari, cu consecințele tragice de atunci și cu prelungiri periculoase până în prezent, după ce am citit, cu creionul în mână, cărțile oamenilor de seamă, pe care i-am avut aproape de inimă, cum au fost Radu Brateș, cu al său volum din 1942, *Aspecte din viața Blajului*, și Ștefan Manciulea, „cel mai blăjean dintre blăjeni”, cu a sa carte esențială, *Granița de Vest*. Apărută la Blaj, în 1936, ca un răspuns științific la propaganda horthystă în plină desfășurare internațională, cartea era tradusă în franceză și publicată de Nicolae Iorga la București, iar apoi, după 1949, motiv principal de acuzații al procurorilor din Târgu-Mureș (când Blajul fusese inclus temporar în Regiunea Autonomă Maghiară) împotriva lui Ștefan Manciulea, condamnat de două ori la ani grei de temniță, pentru patriotismul lui și devotamentul pentru Biserica al cărui preacincință preot era.

Am cunoscut și studiat apoi, mai profund, alte consecințe umane, răscolitoare și dramatice, când i-am întâlnit la Cluj, după anii lor de bejenie din Sibiu, pe Ion Agârbiceanu și Lucian Blaga, dar mai ales pe Emil Isac, clujeanul prin naștere, fiul vechiului avocat „memorandist”, Aurel Isacu. În volumul meu monografic, *Emil Isac – un tribun al ideilor noi* (Editura Dacia, Cluj, 1972), am publicat, pentru prima oară, extrase din jurnalul poetului, redactat în zilele imediat următoare Diktatului, intitulat *Caietul meu din Turda*. Autorul atât de numeroase poezii legate de Cluj și Munții Apuseni, cântărețul patetic din *Ardealule, Ardealule bătrân* (1916), și adună toate energiile ultragiate, își

dezvăluie în cuvinte toate răurile sufletești, deschise de acele evenimente și zile îndoliante.

Iată doar câteva exemple.

„M-am refugiat și eu din Cluj. N-am avut nicio vină pe care mi-ar fi putut-o găsi oricare maghiar. Eu n-am urât poporul maghiar și, dacă îndrăznesc a spune, dimpotrivă: am o deosebită căldură pentru poporul maghiar, care, ca fiecare popor, este cuminte când trebuie să fie cuminte, poate fi ușor sălbatic, căci și mielul mușcă, dacă este atacat. Acet popor, care locuiește alături de mine și de strămoșii mei de atâtea sute de ani, este în întregimea lui un conglomerat de oameni care vorbesc limba lor, își păstrează tradițiile, au port, au cântece – cu alte cuvinte au aceleași lucruri pe care le avem și noi. Dacă ura a făcut prăpastie între noi și unguri, de vină sunt acei care aveau căstig din ură, acei care săpau tot mai adânc prăpastia, aprinzând lumânări străine pe altarele la care ne încchinam, la fel, unui Dumnezeu. Ne-au deosebit glasurile, obiceiurile, jocurile – limba vorbită și visul împlieți în cântece – dar acei care au fost vameșii acesteiuri au fost în primul și ultimul rând oamenii care n-au neam, oamenii care n-au port, oamenii care n-au nici Dumnezeu și nici jocuri – oamenii care sunt numai jumătate ori poate doar o optime din om...” (*op. cit.*, p. 40).

Era firesc, cred, să se mărturisească în acest fel, omul și scriitorul Emil Isac, prietenul lui Ady Endre, al progresiștilor budapestani de la revista *Nyugat*, cel care planuia un schimb de spectacole româno-maghiare, cu piesele lui Caragiale, ocrotitorul său din tinerețe.

După lectura acestor multe și tulburătoare pagini de meditație asupra soartei unui refugiat, om rupt brutal de la cuibul său (tresar, amintindu-mi nuvelele lui Pavel Dan, *Zborul de la cuib* și *Îl duc pe popa* – firește, autorii fiind tot jandarmii cu pene de cocoș), gândurile unui intelectual de stânga, democrat și patriot, legat cu toate rădăcinile de neamul său („Sunt feciorul popii de la Cluj”, exclama într-un poem). După ce am parcurs, cu emoție, toate aceste file de manuscris, formulam în câteva linii sensul lor dureros: „Sunt, aceste pagini, de o →

ILIE RAD

(Din volumul în curs de apariție: Ilie Rad, *Convorbirile cu Ion Brad*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013)

tristă și tulburătoare frumusețe literară. Clujul «zace»; drumul Feleacului e întrerupt, «parcă ar fi tăiat în două sănul unei mame»; «goana neînțeleasă» a norilor; miroslul de «nuci și de iarbă umedă»; «mortii dulci»; Clujul strămoșilor pe care l-ar putea deștepta «suferința din dealul Feleacului»; «plăpânda mlădiță românească»; granița «linia de fier nevăzută»; orașul părăsit «ca o iubire ucisă»; «a murit în mine cineva»; «Golgota» – iată imagini, tropi, metafore ale unui mare poet al prozei, capabil mereu de înnoiri și surprize. Bijutierul monteză perle, născute din rânile și suferința scoicilor nevăzute; dar el însuși e pescuitul chinuit, cu plămâni sufocați, cu săngele năvălindu-i pe nas ca pâraiele.” (*op. cit.*, p. 56)

Dincolo de aceste figuri de stil și expresie literară, mai elovente rămân întâmplările reale, nemumăratele consecințe dramatice, tragice ale Diktatului. Cu ecouri puternice, reverberând până astăzi, au rămas crimele odioase de la Ip și Trăznea. Acolo au pierit și părinții muzicologului academician Lazar Cosma, ocrotit, ca refugiat, la Școala Normală de Învățători din Blaj.

Iar lui Emil Isac îi mai rezervase soarta încă o nefericire. Drept care, la 24 noiembrie 1942, i se adresa vechiului său coleg și prieten, Liviu Rebreanu, directorul general al teatrelor din acea vreme, cu următoarea scrisoare:

„La atâtea nenorociri care m-au ajuns de la tragedia cedării Ardealului, se adaugă una care este poate cea mai mare. Băiatul meu, Gheorghe Isac, student universitar, care a rămas cu fostă mea soție la Cluj (fiind ea de familie mare austro-germană), a fost arestat în 22 sept., împreună cu alți studenți români și închis în pușcăria militară din Budapesta (Margit Kórit), unde este tratat infam [...]. Vina ce i se impută desigur este vechiul cântec de «trădare de patrie», pe care și Domnia ta îl cunoști, din lovitura ce te-a ajuns cu un frate. Fiind desesperat de starea băiatului meu, pe care nu-l pot ajuta nicicum și având o singură cale de scăpare: de-a fi schimbat cât de urgent cu detinuții de la noi și cum un nou schimb se face în curând, Te rog, dacă poți Domnia ta personal, dacă e cazul, roagă-l pe Dl ministru de Externe, pentru a pune pe băiatul meu pe prima listă de schimbași. În această chestiune

am făcut cerere și am primit oarecare lămuriri. Apelând la simțul Domniei tale de dragoste față de ardelenii nenorociți, sunt sigur că vei grăbi ca să se facă tot ce poate pentru copilul meu, care suferă nevinovat, în închisoarea ungurească, privațunile iernii. Cu deosebită stimă, al Domniei tale devotat, Emil Isac”.

Tara se află în cursul celui de-al Doilea Război Mondial, iar Emil Isac, vechi militant antirăzboinic, privat de prezența propriului fiu, se împrietenise la Turda cu un copil, care și cioplise singur un fluer de salcie, ținându-i astfel locul privighetorilor, a scris atunci această doină de jale, publicată de mine, la indicațiile ultime ale poetului, în volumul *Scrieri alese*:

„O, azi lumea nu-i frumoasă
Și pe hol de-a mortii coasă
A rărit al vieții grâu...
Sânge proaspăt curge-n râu,
Blestem crește, greu, în floare,
Parc-un mort privește-n soare.
În păduri cântări nu sună,
Nicăieri nu-i viață bună,
Nu-i logodnic, nu-i mireasă,
Nimeni nu mai e acasă,
Numai câinii și bâtrâni
Ei păzesc, triști, alba lună.
Văduvele și orfanii
Stau plângând la neagra poartă.
Gândul lor departe-i poartă.
Visul lor: iederă moartă.
Crește-n curte bălărie,
Poarte-o dracu-n pălărie!
Unde-s păzitorii morii,
Unde-s săditorii florii?...”

N-aș putea încheia aceste poate prea lungi întoarceri la amintirile mele legate de Diktatul de la Viena și urmările lui, fără a consemna faptul că Aurel Isac îl cunoscuse pe Eminescu, la Viena, în 1870, tocmai când poetul nostru național fusese întemnițat pentru unele articole de presă și când își scrisese romanul *Geniu pustiu*. Acolo, un alter-ego al său, Tânărul sceptic Toma Nour, prins în vîrtejul luptelor săngheroase ale lui Avram Iancu, pentru apărarea Munților Apuseni, împotriva fanaticilor adepti ai lui Kossuth și Hudvany, se afla, în final, în situația descrisă astfel:

„Nu voi uita niciodată acel spectacol unic în felul său. Între-acestea ungurii devenise nesuferiți. Bănuiala, și adeseori nici aceea, era destul pentru ca cineva să fie spânzurat ori împușcat. Moartea devenise starea cea normală, viața – starea cea anormală a omului. Ei prăduau satele

Sentiment

Păsările toamnei, păsările
poartă râuri ciudate pe sus.
Ce tristețe rămâne în lume
după ce cuvintele toate s-au spus!

Merele toamnei, merele
s-au aprins pe dealuri ca o veste.
Mai spune-mi un cuvânt înainte de-a
ninge
peste această frumoasă poveste!

Gravură

*El coronel no tiene quien le
escriba (Marquez)*

O, iubirea mea, iubirea mea
de ce m-ai părăsit,
murmura Colonelul în piața pustie.
Îi bătuseră în umeri
cu piroanele ruginite ale veacului
epoleti de carton vopsiți violent:
tu eşti colonelul fluturilor!
Şi ei credeau că el strigă
o, țara mea, țara mea
de ce m-ai părăsit,
dar el șoptea doar
o, iubirea mea, iubirea mea,
de ce m-ai părăsit,
și deasupra lor se roteau neînțelesele
păsări
inclinând zborul pe-o aripă.

MIRCEA MOT

cele românești în modul cel mai barbar, omorau fără mizericordie femeile și copiii, păreau a se-ntrece care pe care în cruzime și-n grozăvie. Ce era dar mai natural decât ca români, împinsă de răzbunare, să ceară dinte pentru dinte, ochi pentru ochi. Ungurii nu puseseră-n scenă pe-atât o revoluțione, pe cât un brigandagiu, o hoție, ca să zic privilegiată – și-o hoție cu atât mai scuzată, cu cât ea se exerca asupra unei națiuni de paria – asupra românilor.

Numai că și găsise oamenii! Dinte pentru dinte, ochi pentru ochi!

Asta era și deviza lăncerilor – și ei măsurau cu măsura ce li se număraseră lor.”

Eminescu în fotografii

Între portrete fotografice certe și incerte și descrieri făcute de contemporanii săi!

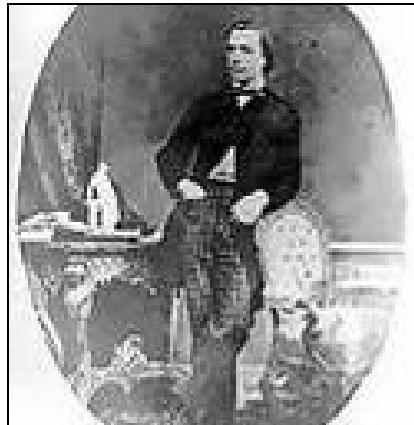
În încercarea, generalizată, de după 1990, de a demitiza orice avea legătură cu fostul regim comunist, i-a căzut victimă (victimă colaterală, ar spune cinic) și poetul **Mihai Eminescu**. Și dacă atacul la operă era mai greu de realizat, s-a trecut la alte atacuri, fără nicio legătură cu motivul real pentru care **Mihai Eminescu** era cine era. Vorba din bătrâni, „nu te uita la cojoc, ci te uită cum mă joc”, a fost tam-nesam întoarsă pe dos. Diverși trogloditi, însă fără scrupule, au început să-l caute la „cojoc” pe genialul poet, de fapt un adevarat renascentist al secolului XIX, interesat de tot și toate. Și astfel, Eminescu a ajuns „Titi părosul”, mic, cu picioarele strâmbă, „mortul din dulap” de care trebuia să scăpăm, dacă vrem să intrăm în Europa. În Europa am intrat, cu Eminescu cu tot, și nu cu cel pe care unii îl doreau cosmetizat, rebranduit, doar pentru „a da bine”. Și totuși, cum era Eminescu, cel al cărui suflet îl știm din poezii, din proză, din teatru, din articole, din corespondență, din atitudinile la problemele politice, naționale etc. În primul rând avem cele patru fotografii certe: cea mai populară, (unde Eminescu are acel aer romantic de zeu Tânăr și frumos, cu pletele în vînt) este cea făcută în 1869, la Praga, în atelierul lui Jan Tamás; cea de a doua, făcută în 1878, la București, în atelierul lui Franz Duschek; cea de a treia, făcută în 1884, la Iași, în atelierul lui Nestor Heck; cea de a patra, în 1887, la Botoșani, în atelierul lui Jean Bieling. Există o fotografie de grup (să o numerotăm arbitrar și să-i spunem ca fiind a cincea), cu Eminescu (!?) aflat la Gimnaziul din Cernăuți, realizată la un moment aniversar, poate absolvire, în anul 1864 (după unii ar fi vorba de 1866), unde în dreapta, al doilea din rândul doi, se poate distinge chipul lui Eminescu (?), foarte matur (?) pentru vîrstă lui de atunci. Octav Minar, în docudrama realizată în 1914, intitulată „EMINESCU, Veronica, Creangă” ne arată și un Eminescu (a șasea fotografie), copil, stând în

picioare lângă căminarul Gherghe Eminovici, fotografie (realizată la Iași, în atelierul lui Otto Bieling) unde se pare, totuși, că nu este Eminescu, lângă tatăl său, căminarul Gheorghe Eminovici, ci este fratele său, Matei! (informație lăsată de **Corneliu Botez** în cartea sa „Omagiu lui Eminescu” – apărută în anul 1909). O altă fotografie (a șaptea) este cea propusă de **George Călinescu**, unde ne este înfățișat un Eminescu jună (în jur de 16 ani), „în pantaloni cadrilați, cu frac și papion, rezemat de un scaun”.

Eminescu (?), la Cernăuți (1864 sau 1866).

O altă fotografie (a opta) pentru care există, de asemenea, un semn al întrebării, că ar fi reală (promovată de Octav Minar, asupra căruia există suspiciunea de a fi făcut mai multe falsuri, referitor la Eminescu), îl înfățișează pe poet, în aprilie 1887, bolnav, la Mănăstirea Neamțului, stând pe un scaun, cu un ziar într-o mână.

Eminescu (?), la 16 ani!
Eminescu (?), la Mănăstirea Neamțului (aprilie, 1887)

Eminescu (?), cu Veronica Micle în stânga și Al. Vlahuță în dreapta.
(București, vara anului 1888)

De foarte puțin timp s-a descoperit o altă fotografie (a nouă), la fel de discutabilă, cu Eminescu (sau așa zisul Eminescu), la București, într-un grup, realizată pe malul Dâmboviței. (Fotografia, estimată de **Dan Toma Dulciu** în articolul „Inedit. Eminescu, Veronica Micle, Caragiale și Vlahuță în mijlocul unui grup de actori”, publicată pe site-ul „Certitudinea” al scriitorului **Mircea Manega**, de a fi fost realizată în vara anului 1888, pe malul Dâmboviței, având în fundal Hanul lui Manuc, este o fotografie de grup, în principal cu actori de la Teatrul Național din București.

În prim plan, în rândul întâi, se poate vedea cum I.L. Caragiale duelează cu bastonul cu actorul Ștefan Iulian. „Personajul cu mustați proeminente, purtând pe cap o pălărie, în rândul din dreapta, sus, e Mihai Eminescu”... în dreapta sa... se află Veronica Micle... iar în stânga poetului, se găsește Alexandru Vlahuță”.)

Poate că în anii ce vor veni se vor găsi alte mărturii care vor clarifica realitatea fotografiilor aflate sub semnul întrebării, aşa cum este posibil să apară chiar și alte fotografii necunoscute până acum, cu marele poet, mai ales că „D. Isopescu mai amintește de o fotografie făcută în atelierul lui Lövy de pe Mariahilferstrasse vis-à-vis de Gartenbaumgesellschaft, pe atunci. Se fotografiaseră în grup d. Isopescu, Eminescu, Ștefanelli”. (Samoil I. Isopescu, autor al „Amintiri”-lor, în dialog cu eminescologul bucovinean Vasile Gherasim, material publicat în „Junimea literară” nr. 11 din 1923, sub titlul „Eminescu la Viena”), aşa cum și **Ioan Slavici** într-o scrisoare către **Valeria Micle-Sturza**, una dintre cele două fiice a **Veronica Micle**, menționează: „Nu mă dau înapoi că am primit (...) de la sora dvs. Virginia Micle-Gruber, a doua →

RĂZVAN DUCAN

fiică a Veronicăi Micle, un număr de cinci fotografii care mă leagă de M. Eminescu (...). Având și astăzi aceste daruri prețioase, îmi fac datoria să le amintesc: o fotografie din 1881 în care mă aflu eu, Candiano Popescu și Eminescu la Ploiești, un bust Eminescu Tânăr, un alt bust Eminescu din 1878, o fotografie din 1888, a mamei dvs. cu Eminescu la Botoșani, și ultima posă l-a prins pe Eminescu cu dr. Iachimovici: Iahimovici, la Odesa, în anul 1885” (**Grațian Jucan**, „Fotografile lui Eminescu”, în „România literară”, nr. 47, 2002). Așadar, există certitudinea, ca urmare a mărturiilor prietenilor și cunoștințelor lui Eminescu, că acesta, contrar repulsiei pe care o avea referitor la fotografarea persoanei sale, să se mai fi fotografiat, probabil, la insistențele celor din jur. Etc.

O completare a fotografiilor certe sau mai puțin certe, de până acum, e suma de descrieri făcute de prietenii și cunoștințele lui Eminescu, cei care au fost alături de el, pasager sau anii și ani de zile. Descrierile lor completează imaginile, dar dau, de multe ori, și dimensiunea psihologiei și moralei sale. Aceste descrieri au fost făcute, în mare majoritate, după moartea poetului, când cunoașterea sa a căpătat un interes național. În aceste condiții, fiecare descriptor al său s-a străduit după putințe, după bagajul lingvistic, după harul de a putea descrie, avantaj, desigur, având scriitorii, care, cu atât mai mult, și-au dat seama că ceea ce pun ei pe hârtie, referitor la Eminescu, pot și pe ei își „să-i nemurească”. Așadar, s-au străduit ca atare.

I.L. Caragiale, ironicul și cinicul său prieten, coleg de redacție la „Timpul”, cel care a plâns la auzul morții lui Eminescu, pune har scriitoricesc în descrierea făcută: „Era o frumusețe! O figură clasică încadrată de niște plete mari negre; o frunte înaltă și senină; niște ochi mari – la aceste ferești ale susțelui, se vedea că cineva este înăuntru; un zâmbet bland și adânc melancholic. Avea aerul unui sfânt Tânăr coborât dintr-o veche icoană, un copil predestinat durerii, pe chipul căruia se vedea scrisul unor chinuri viitoare”... „așa l-am cunoscut atunci, așa a rămas până în cele din urmă momente bune: vesel și trist; comunicativ și ursuz; bland și aspru; mulțumindu-se cu nimica și nemulțumit totdeauna de toate, aci de o

abstinență de pustnic, aci apoi lacom de plăcerile vieții; fugind de oameni și căutându-i; nepăsător ca un bătrân stoic și iritabil ca o fată nervoasă. Ciudată amestecătură! – fericită pentru artist, nenorocită pentru om!” (În „Nirvana”, Amintiri despre Eminescu, scrisă la 18 iunie 1889). Sau: „Am cunoscut foarte de-aproape un om de o superioară înzestrare intelectuală; rareori a încăput într-un cap atâtă putere de gândire. Era pe lângă aceasta un mare poet; cu cea mai nobilă și înaltă fantezie, ajutată de un rafinat instinct, el a turnat într-o lapidară formă nouă limba veche și-nțeleaptă, pe care o cunoștea atât de bine și iubea atât de mult. De felul lui mândru, el fugea de onoruri, știindu-le câte concesiuni costă. Melancolic și pasionat, deși-n același timp iubitor de veselie și de petreceri ușoare, ura din convingere așa numitele conveniențe și poleiala lumii. Niciodată nu primea bucurios laude, nici chiar de la puținii prieteni, foarte puțini, pe cari-i avea și-n judecata și sinceritatea cărora credea, darămite pe ale acelei mulțimi de seci fără talent, judecată, nici sinceritate, care se tot vâră în biata noastră literară ca microbii răufăcători în trupul omului sănătos și care nu se sfîesc a se fiduli à tout propos cu un prieteșug ce nu le-a fost nicicând acordat! Laudele acelora îi inspirau d-a dreptul «dezgust»” (**I.L. Caragiale**, în „Ironie”, iulie 1890).

Mărturii despre înfățișarea fizică, dar și despre felul său de a fi, au lăsat: Teodor V. Stefanelli, Matei Eminescu, Stefan Cacoveanu, Iacob Negruzzii, Ion Slavici, Veronica Micle, Mite Kremnitz, Titu Maiorescu, Ion Creangă, Nicolae Pătrașcu, I. Păun Pincio, Alexandru Vlahuță și.a., și alte câteva zeci de persoane care, după moartea poetului, unii cu iubire și sinceritate, alții, pentru a prinde “un tren al istoriei literare” au lăsat posteritatei rânduri de o incontestabilă importanță. Cu ajutorul lor se creează “tuse” credibile pentru un portret veridic al lui Mihai Eminescu! Si totuși, în poftida tuturor probelor, Mihai Eminescu rămâne un subiect deschis, inclusiv pentru ceea ce înseamnă portretul său și nevăzut al său. Si totuși, care e cu adevărat portretul poetului Mihai Eminescu? Poate nu vom ști-o cu adevărat, niciodată!! Important este să mai ștergem câte ceva din „petele albe” ale necunoașterii sale!

Un plop era

...Și m-am uitat – și chiar era un plop. Culcat de vânt, plângând cu depărtarea aproape negre lacrimi. Te uită!, -o să-mi îngrop, mi-am zis, la rădăcina lui singurătatea, visul, disperarea...

Și iarăși m-am uitat – era un cal cu totul și cu totul dintr-o smoală era înșeuat și șaua goală – am vrut să-l chem și chiar l-am și chemat

L-am fluierat ușor, am șuierat, am spus o vorbă, nu mai știu, mă crezi?, venea așa, domol, peste livezi un nor era, dar cu copite grele și cred că l-am încălecat cumva – ca grindina bătea în trupul cărnii mele...

Și m-am uitat din nou. Era un plop. În urma mea își apleca înaltul subtilul trup tremurător și singur și frunze negre-n zare lepăda văzându-mă cum trec și cum mă-ngândur...

GHEORGHE ZINCESCU

Gustul de a fi

Îmi amintesc - mai sus de casa bunicii, pe deal, cresc mormintele zeificate sub zăpezile amintirii clopotul sună a întâlnire. morții cu viii se privesc paralel printre lacrimi eu copil. știu să mă mir mușc dintr-un măr crescut din trupul bunicului cocoșul întârziat cântă a lepădere amiaza-i fierbinte de ger cimitirul e-n sărbătoare eu copil. gust cu nesaț din trupul bunicului măr.

Îmi amintesc - iarna pământul miroase a fărâme de buze și ochi a gutui de gheăță-n florii a fân aburind sub iesle de prunc la mormântul bunicului crește un măr cu ochii-l cuprind în brațe și-mi spun tu ai crescut, bunicule, în esențe care mă cheamă, voi fi și eu cândva miroș și gust în iarnă, acum știu doar să mă mir!

LUCIA DĂRĂMUȘ

Panait Istrati -

Între datorie morală și sursă de existență – publicistica, o dominantă a scrisului istratian-

- I -

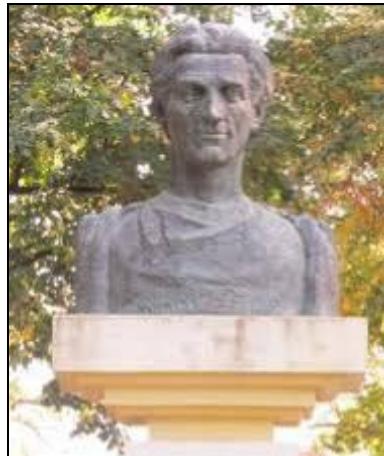
Dincolo de aceste două coordonate fundamentale care au contribuit la construirea edificiului literar de care beneficiem astăzi, consider importantă sublinierea aspectului de autoinstruire și completare în plan spiritual și intelectual ale omului Istrati.

O imagine polisemantică ni se dezvăluie în scrisoarea lui Istrati către Romain Rolland, din 20 august 1919, și anume momentul întâlnirii cu viitorul său prieten Mihail Mihailovici Kazanski. Întâlnirea din brutăria „prăpădită, murdară și slinoasă” avea să-i ofere mai târziu o prietenie plină de peripeții, dar și o viață conturată în spiritul vagabondajului. Mihail avea să fie călăuza unui spirit care urma să se trezească din amortea.

„Pe gulerul hainei sale, doi păduchi se plimbau agale, iar în mâini ținea o carte franțuzească.” Ceizar! Ce ciudată imagine, incredibil de asemănătoare cu aceea care urma să se conțureze. Panait Istrati, „hamalul socialist din portul Brăilei”, născut și crescut într-o societate mizeră, într-un spațiu închis avea să devină dezrädcinat vagabond al lumii, purtător al treselor intelectualității franțuzești.

Pe tot parcursul vieții sale, Panait Istrati a trăit sub zodia revoltei interioare, din dorința de a se descoperi pe deplin într-un orizont fără perspective. Om al instinctului, consideră soarta parte integrată în inima fiecăruia. „Așa e soarta mea. Și soarta e în inima noastră. Suntem mari sau mici sau mediocri, prin inima noastră, căreia ne supunem orbește. Ea ne duce și la bine și la rău. Unde mă va duce a mea? Cine poate știi? (...) Aș vrea să fiu de folos omenirii acesteia care suferă, din vina ei, datorită egoismului ei. Dar gândul meu se îneacă în propria mea mizerie. Dar nu moare omul de foame... Aș fi total nefericit dacă, chiar dacă aș mânca numai pui fripti, aș fi nevoie să trăiesc călcându-mi pe suflet²...”

Fără a căcla pe drumul compromisurilor flagrante, Panait Istrati s-a înscris pe tabelul concurenților ce pun pariu cu viața.

Neacceptând destinul comun celor de aceeași condiție socială cu a lui, nu-și refuză nimic din ceea ce-i poftescă inima. Pentru el, fuga, sau mai bine zis nestatornicia este rezultatul nemulțumirii pe care i-o oferă spațiul și clipa. Nonconformist, Panait Istrati nu este omul pendularilor, al indeciziilor, ci omul care trăiește momentul indiferent de conjunctură: „sunt zece zile de când m-am întors la Paris și cu toate că oamenii stimabili nu contenesc să mă felicite, (în urma apariției *Chirei Chiralina*, n.a.) eu nu încetez ca în fiecare zi, de câte zece ori, să urc pe o schelă de opt metri pentru a spori zidurile Liceului St. Louis, din Bdul Saint-Michel 44, total pentru 32 de franci și 50 centime, și asta fără ca tovarășii mei de lucru să se îndoiască de dubla mea piele³.“

De ce datorie morală?

Deși ar putea să sună retorică întrebarea, sunt două aspecte ale acestei datorii morale, ca fețele aceleiași monede. Primul aspect este legat de nedreptatea săvârșită voluntar de politic asupra societății sugrumate, alături de care și pentru care Panait Istrati luptă dorindu-se a fi ceasul deșteptător al masei amortite. Al doilea aspect este datoria morală față de „glasul de la Villeneuve⁴”, care l-a impresionat pe Istrati „cu accentul său deosebit: atunci când ai ceva de spus și darul de a exprima, renunțarea este o crimă, iar lenea o rușine⁵.“

Tematica publicistică lui Panait Istrati (scurt fragment)

„Așa mi-a fost mie dat, să mă întorc cu față către toate punctele cardinale. Dar nu din interes. Ci numai ca conștiința mea să nu-mi spună vreodată că aș fi refuzat, de-a

lungul vieții mele, să-mi plec urechea spre orice glas de deznădejde ar fi venit și din orice direcție l-ar fi adus vântul. E inutil să adaug că la mine conștiința e inima. Adică ceva cald. Poate prea cald.”⁶

Fie că acest strigăt de deznădejde se regăsește în articole de esență politică sau economico-socială, în evocări, figura centrală rămâne omul. Omul, destinatar, colecționar fără voie al tuturor nedreptăților care se răsfrâng asupra lui.

Iar el, Istrati, cu conștiința febrilă, asemenei inimii lui, s-a dedicat scrisului, sperând cu o naivitate dezarmantă în „ceva mai bun, mai omenesc”.

Căci „nu e oare mai demn, mai sănătos sufletește, să luptă pentru un drept, decât să pleci capul în fața tâlhărului atotputernic ieșit din urna electorală, dându-i astfel să înțeleagă că dreptul tău la viață ar fi discutabil?”⁷

Spiritualitate și cultură

„Una din condițiile de căpetenie pentru ca arta să aibă putere moralizatoare și educatoare... este moralitatea artistului însuși, înălțimea morală, intelectuală, ideală la care a ajuns el”, spunea C.D. Gherea.

Nu putem să afirmăm noi care este gradul intelectual al scriitorului, cum nu putem, de altfel, să știm măsura moralității lui. Dar, știm că a dat opere care, „în negura vremii” se vor vedea alături de creațiile definitorii ale marilor scriitori români.

Tind să cred că nu doar cățiva, printre care mă număr, cred în existența peste veacuri a operei istratiene. Cu cât deschid mai multe porți ale cărților scrise de el, cu cât pătrund mai mult în tainele creației lui, cu atât descopăr – spre surprinderea mea – parfumul limbii române pe străie franțuzești.

Dacă nu s-a apucat mai devreme de scris, motivul este, probabil, chiar cel afirmat în „reflecțiile” sale „din orele de singurătate”: teama de mediocritate. Dar, iată că vine perioada anului 1932, an care va ocupa un loc semnificativ în monografiile despre viața și opera istratiană, prin conferința „*Artele și umanitatea de azi*”, cu care Panait →

GABRIEL DRAGNEA

(din volumul în lucru *Publicistica lui Panait Istrati – Un jurnalist nedreptățit*)

Istrati organizase un turneu la Viena și apoi în orașele din Germania.

Propunându-și o „confruntare sub semnul romanticismului, al artei și al secolului său”⁸, prin „*Artele și umanitatea de azi*” se contura ideea conform căreia „viața spirituală, cu nenumăratele ei fețe este aceea care ne domină existența. De la idolatria cea mai stupidă, până la credințele cele mai înalte, totul este spirit între oameni; această viață spirituală e aceea care plutește izolată, pe deasupra timpului, în ciuda năruirii atâtór civilizații”.

Revista franceză *La Liberté* avea să aprecieze discursul acestei conferințe, publicând la 9 august 1932 un comentariu cu titlul „Cuvinte amare și juste”, în care afirma că tema abordată este „o palmă dată epocii noastre, care ne înviorează obrazul”. O altă publicație, *L'Echo d'Oran* (7 august 1932) reține din mesajul lui Panait Istrati că „arta nu trebuie să slujească, în principal, decât luptei pentru eradicarea suferințelor din lume. Ea nu-i un scop, ci un mijloc”.⁹

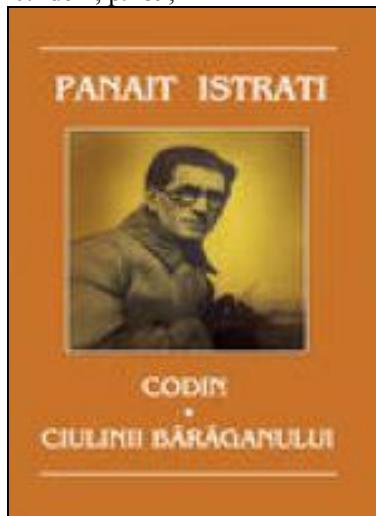
„N-aș putea explica de ce totdeauna am conceput frumusețile ca niște divinități menite să facă pe om mai bun, să civilizeze lumea. De asemenea, niciodată n-a sălăsluit în cugetul meu ideea de artă pentru artă sau artă pentru nimic”, spunea la un moment dat Istrati. Mergând pe ideea că arta este cea care clădește moral prin metode cultural-educative, Panait Istrati, cu aparatul său critic, nu poate să nu facă referire la capitularea „artelor și artiștilor, deveniți instrumentele în mâinile dictatorilor din epocă, în schimbul unei cât mai confortabile stări materiale”.¹⁰

În cuprinsul acestui manifest de credință, Panait Istrati scoate în evidență „arta pentru nimic” schițând sumar, dar concis și adevarat imaginea creatorilor ei împărțiti în două mari categorii, „artistul turnului de fildeș” și „artistul revoluționar”: „Ceea ce îi deosebește e sufletul, adică inima lor. Artistul revoluționar nu poate înălța imnuri frumuseții în mijlocul unei omeniri slute. El este deopotrivă de sensibil față de nedreptate sau frumos, cetățean al lumii, frate al celor asupriți și, în aceeași măsură, artist. Artistul revoluționar are, pe deasupra, simțul responsabilității, la care-l obligă morala talentului și a inteligenței”.

Pentru a sublinia și mai intens rolul creatorului desăvârșit și dezinteresat de „laudele” care l-ar putea „mânni peste măsură”, Panait Istrati, în eseul-manifest *Ceva mai bun, mai omenesc*, are o concepție statornică și viguroasă conform căreia „când religiile se năruie și când toate doctrinele sociale se dovedesc neputincioase, singur artistul, preot al frumosului etern, mai poate reclama dreptul la direcția morală a umanității”. Și, cum o direcție morală adevarată se poate trasa doar cu ajutorul artei adevarate, lui Panait Istrati nu-i rămânea decât speranța în izbânda artei „care cuprinde mai multă dragoste, mai multă puritate și sinceritate”, ea fiind „singura care nu ne înșeală niciodată”.

Note

1. Mihai Ungheanu, *Panait Istrati și Kominternul*, Ed. Porto-Franco, Galați, 1994, p.12;
2. Alexandru Oprea, *Panait Istrati (dosar al vieții și al operei)*, Ed. Minerva, București, 1976, p.32;
3. Alexandru Oprea, *op. cit.*, p.168;
4. Panait Istrati, *Cruciada mea sau a noastră*, Ed. Delta Press, Cluj, 1992, p.19;
5. Idem;
6. Panait Istrati, *Cruciada mea sau a noastră*, articolul „Scrisoare deschisă către dreapta”, Ed. Delta Press, Cluj, 1992;
7. Panait Istrati, *Amintiri, evocări, confesiuni*, Ed. Minerva, București, 1985, p.311;
8. Alexandru Oprea, *op. cit.*, p.282;
9. Panait Istrati, *Amintiri, evocări, confesiuni*, Ed. Minerva, București, 1985, p.489;
10. Idem, p.489;

MARIANA CRISTESCU DINCOLO DE VÂRSTE

Se-ntâmplă ceva minunat: sunt oameni în preajma ta, la care nu percepi trecerea timpului. Își păstrează pofta de viață, entuziasmul, buna dispoziție, disponibilitatea,... prietenile. Oameni care nu simt uzura timpului, care îmbătrânesc frumos. Pentru care, cum ar spune Blaga, iubirea și jocul sunt înțelepciunea.

Aceste fugare însemnări, scrise la Toplița, sub pavăza cerească a primului Patriarh al României, Miron Cristea, se potrivesc ca o mănușă Marianei Cristescu, ajunsă la un rotund de viață, despre care nu poți să crezi că e a eli.

Fiindcă, de amar de ani ne cunoaștem, fără să simt că s-a schimbat ceva. A rămas așa cum am știut-o de la bun început: un prieten de nădejde, care nu te părăsește la greu și care știe să se bucure odată cu tine de bucuriile tale..

Am rămas în aceeași echipă, fără să lăsăm să se erodeze sentimente care ne-au adus de aceeași parte a baricadei.

Mariana Cristescu e un tovarăș, în sensul cel mai frumos al unui termen degradat ideologic, de drum lung.

Să dea Domnul să ne fie drumul cât mai lung, pe măsura viselor. Pentru că, o spune Radu Gyr, în celulă: „Înfrânt nu ești când săngerezi, / nici când în lacrimi ochii ţi-s. / Adevaratele înfrângeri / Sunt renunțările la vis.”

O să continuăm să visăm, Mariana Cristescu. N-o să ne lăsăm înfrânti.

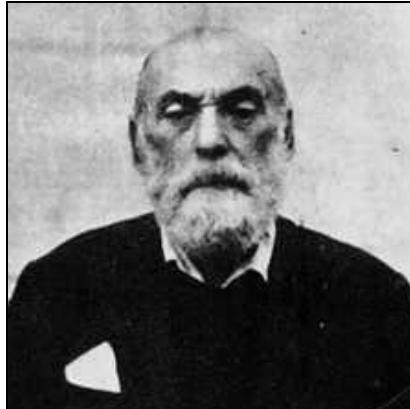
NICOLAE BĂCIUȚ

DISCURSUL RELIGIOS ÎN OPERA LUI NICOLAE STEINHARDT

(II)

Trecând mai departe la predica despre curaj, observăm că Nicolae Steinhardt trece peste acest moment de frică pentru că frica este: „păcat urât în ochii Domnului”¹. Aici părintele Nicolae Steinhardt ne face o prezentare a numeroaselor cazuri când Iisus Hristos își încurajează ucenicii, îi încurajează pe oameni, toate ființele superioare nouă ne îndeamnă să nu ne fie frică. Un astfel de moment întâlnim și în *Jurnal*: „Să nu fii jidă fricos și să nu te caci în pantaloni”². E adevărat, o încurajare să spunem pe un alt ton față de cel al Mântuitorului, dar care va avea un efect identic, căci: „iubirea desăvârșită alungă frica”³. Ne putem întreba care iubire? În cazul lui Nicolae Steinhardt e vorba de iubirea față de români, o iubire care alunga până la urmă frica și îl face să intre în închisoare de dragul prietenilor săi.

În următoarea predică avem de a face cu o dublă asemănare, una indirectă, pe care Steinhardt numai o sugerează, iar noi o observăm fără prea mult efort că pilda pe care o dau magii e aceeași reacție pe care o are acesta în față anchetatorilor. El refuză de a juca rolul de informator: „nu numai că nu am acuzat întru nimic pe nimeni, nu numai că n-am recunoscut nimic, dar am și semnat doar după ce s-au făcut – în margine – toate micile rectificări pe care, cicălit, le-am cerut”⁴ și acest lucru se întâmplă pentru că: „partizan hitleriștilor și ucigașilor de evrei nu pot fi. Nu mă pot face complice al unor asasini cu mâinile înroșite de sângele coreligionarilor mei. Într-atât de orb, de prost, de nebun nu pot fi”⁵. Iar asemănarea directă pe care Nicolae Steinhardt o face în predica sa este cea dintre draci și gardieni: „Draci, aidoma gardienilor din închisori (ori caraliilor cum li se mai spune), respiră același aer infect ca și osândiții, același jalmic și înfiorător spectacol se desfășoară înaintea ochilor lor, de același întuneric, de aceleași flăcări, de aceleași hidogenii se învrednicește”⁶,

dar și dintre draci și denunțători: „Denunțătorul se identifică dracilor, nedescoperind alt eşapament răuțăti ce mocnește într-însul decât facerea răului”⁷. Aceeași analogie întâlnim în predica despre Antonie cel Mare care stă de vorbă cu tartorul dracilor într-un mod asemănător „celui în care, la sfârșitul unei anchete, în care învinuitul „s-a ținut tare” și nu a putut fi speriat și silit să facă mărturisiri ce s-ar fi întors împotriva-i sau împotriva prietenilor săi, ofițerul anchetator stă la taifas „liber” cu anchetatul neînfrânt”⁸.

Analogii mai există și le vom mai evidenția pe parcurs. Citind însă volumul de predici, nu au cum să nu iasă la iveală temele pe care Nicolae Steinhardt le dezvoltă în textele sale, unele tratate în mod direct ca: mila, curajul, însă altele fiind scrise astfel încât să favorizeze învățarea prin descoperire, acestea fiind: dragostea, smerenia, iertarea, libertatea, bucuria și nu în ultimul rând credința.

Episcopul Justinian Chira scria despre cărțile lui Steinhardt: „A citi cărțile lui Nicolae Steinhardt reprezintă un mare căștig moral, spiritual, științific, artistic, literar, documentar. El, Nicolae Steinhardt, în fiecare articol se luptă să-și lămurească un lucru, să intre în lăuntrul unei probleme, să exploreze un pisc, să se ridice în vârful degetelor și să exploreze infinitul”⁹. La fel face și cu temele enumerate mai sus. Dacă observăm, toate acestea sunt căile care facilitează descoperirea, sau mai bine zis contactul cu Dumnezeu. Curajul este „alături de dragoste, singura virtute în veci nepieritoare”¹⁰,

el este opusul friciei care: „este de la diavol, ca și păcatul, ca și moartea”¹¹. Trebuie să ai curaj să mărturisești adevărul, deoarece lui Hristos nu îi plac minciinții, trebuie să ai curaj să îl mărturisești pe Hristos în orice moment din viață. Interesantă e analiza stilistică pe care Steinhardt o face textelor biblice: „Există în Noul Testament un stil imperativ al curajului. [...] Stilul evanghelic militar se manifestă și prin verbe „active”, verbe îmbolditoare, imperioase, răsunătoare ca: stăruți, întrebați, vegheați, privegheați, treziți-vă, cuceriti, priviți cu luare-aminte, fiți gata, mergeți, cercetați, căutați, bateți, încingeți-vă”¹², prin aceste verbe, Hristos ne dă impulsuri pentru a găsi curajul necesar pentru a merge mai departe în marea luptă pe care o duce omul cu viață, pentru a „ne scoate din robia păcatului și totodată ne libereză din tirania friciei”¹³. Astfel, singurele datorii pe care le are un adevărat creștin sunt de a iubi și de a-și dovedi curajul. Când spune iubire, Steinhardt se referă în primul rând la iubirea lui Dumnezeu care se revărsă asupra noastră, iubire manifestată în primul rând în momentul când a venit printre noi, apoi prin minunile pe care le face cu cei năpăstuiți, prin învățările pe care ni le dă, prin răstignirea sa pentru păcatele noastre, în al doilea rând se referă la iubirea noastră față de Dumnezeu, care prinde viață prin „faptele, roadele, trăirea”¹⁴ noastră, apoi iubirea aproapelui, iubire care trebuie să se manifeste necondiționat și permanent, aceasta fiind dovada iubirii lui Dumnezeu. N. Steinhardt dovedește din plin dragostea sa pentru Dumnezeu prin dragostea pe care o arată față de semeni, dar și prin faptele, roadele și trăirea sa.

O altă temă tratată de Steinhardt în volumul de predici este mila, dar nu mila înțeleasă ca pomană sau milostenie, acestea fiind forme pe care le poate lua mila. Aici este vorba de „un simțământ, o virtualitate, mai bine zis o stare sufletească sau mai precis: o stare harică”¹⁵. În concepția părintelui Nicolae, mila „presupune facultatea de a te părași și de a-l judeca”¹⁶, ea „sălășluiește în →

CLAUDIA VAŞLOBAN

⁷ Ibidem, p. 96.

⁸ Ibidem, p. 99.

⁹ Episcopul Justinian Chira, *În memoria Părintelui Nicolae Steinhardt, în Caietele de la Rohia II, Nicolae Steinhardt în amintirea contemporanilor*, Ediție îngrijită și note de Florian Roață, Editura Helvetica, Baia Mare, 2000, p. 41.

¹⁰ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 90.

¹¹ Ibidem, p. 89.

¹² Ibidem, p. 89.

¹³ Ibidem, p. 90.

¹⁴ Ibidem, p. 145.

¹⁵ Ibidem, p. 175.

¹⁶ Ibidem, p. 175.

¹ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 91.

² N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, p. 25.

³ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 90.

⁴ N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, p. 47.

⁵ Ibidem, p. 46.

⁶ N. Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 96.

spațiul intermediar dintre cer și pământ, acolo unde sentimentul și rațiunea, abstractul și concretul, semnificantul și semnificația încă nu s-au despărțit, în zona cu totul inefabilă și apofatică unde se combină însușiri ca bunătatea, iubirea, altruismul, răbdarea [...], atenția [...], sensibilitatea [...] conștiința vie a frăției care ne leagă în clipe grele de aproapele noスト...”¹⁷. În concepția lui Steinhardt, opusul milei este contabilitatea: „care-i treaba demonului. Acela socotește întruna, cântărește, drămuiește, nu iartă, nu șterge, nu uită nimic”¹⁸. În schimb, mila „este mereu gata să uite, să ierte, să absolve, să treacă cu vederea”¹⁹, iar cel căruia „îi este milă de fratele, de aproapele, de vecinul ori de străinul și necunoscutul său își dă pe față calitatea de fiu al Tatălui cereșc, punând sub semnul întrebării originea-i simiescă”²⁰, cu toate că de multe ori este luat în derâdere, provoacă uimire dar și râs, iar aici milosul este asemănăt de Steinhardt cu Don Quijote. Oare nu la fel s-a întâmplat și cu părintele Nicolae? Nu este el cel care s-a părăsit pe sine pentru a intra „în pielea altuia”? Nu este cel în care se regăsesc toate acele calități ale omului milostiv? Nu este el cel care a fost luat în derâdere pentru că a făcut bine celorlalți întrând în închisoare? Putea să nu facă acest lucru, putea să se scape în schimbul tuturor ofertelor pe care anchetatorii îl le făcuseră, doar pentru a spune ceea ce doreau ei, dar nu a făcut-o. De ce? Din cauza curajului, bunătății, iubirii pentru poporul care l-a adoptat și pe care l-a iubit din toată inima. Tot el spunea: „Doar mila ne poate chezășui nădejdea izbăvirii”²¹, dar Nicolae Steinhardt nu este milostiv pentru că speră că se va izbăvi, ci pentru că are acea „calitate a ființei slobode și cugetătoare”²². El simte că aşa trebuie să facă, nu este obligat de nimeni să se sacrifice.

La fel se întâmplă și cu Mântuitorul, dacă ne este îngăduită o astfel de comparație. Apare iarăși întrebare de ce? Un posibil răspuns ar fi smerenia, o altă temă prezentă în scrierile sale. Smerenia înseamnă: „atitudine umilă și supusă, modestie, sfială, reținere, pudoare, respect față de o persoană

superioară, atitudine de bună-cuvîntă, evlavie”²³. Suntem convinși că, dacă mai erau și alte sinonime ale acestui cuvânt, toate îl puteau defini pe Nicolae Steinhardt. Toate acestea el le deținea, dar nu numai sub formă de teorie, ci le punea în practică. „Smerenia este fructul înțelepciunii” spunea într-un interviu Arhiepiscopul Justinian. Dând dovadă de înțelepciune, părintele Steinhardt a ajuns la smerenie, lucru care îl face să fie mai aproape de Dumnezeu.

O altă temă tratată în mod direct în volumul *Dăruind vei dobândi* este cea a iertării.

Pentru Steinhardt, iertarea este o virtute care este de patru feluri: „1. iertarea greșitilor noștri, 2. iertarea celor cărora le-am greșit, 3. iertarea de sine, 4. iertarea păcatelor și a greșelilor de către Dumnezeu”²⁴. Din punctul nostru de vedere acțiunea de a ierta este uneori ușoară, dar alteori depășește pragul facilului, pentru că de multe ori spunem că am iertat o persoană, dar după un timp tot ne aducem aminte că acea persoană într-o anumită zi ne-a greșit cu ceva. Tocmai acesta este punctul critic: „nu ajunge să ierți, mai e neapărat nevoie să și uiți. Iertarea neinsoțită de uitare nu înseamnă nimic, e vorbă goală, vorbărie, flecăreală, amăgire și mască a ținerii de minte a răului”²⁵.

Interesant este exemplul pe care Nicolae Steinhardt îl dă referitor la iertare: „Am cunoscut un preot (...). Obișnuia să spună enoriașilor săi: «vin la mine bărbați ori femei și grăiesc: de iertat îl iert sau o iert, dar de uitat nu pot uita. Le răspund: zici că ierți dar că nu poți uita. Prea bine. Ți-ar plăcea însă, după ce te voi fi spovedit și-ți voi fi pus patrafirul pe cap și voi fi rostit: te iert și te dezleg, să vezi că sare Hristos de acolo și-mi strigă: l-o-i fi iertând sfinția ta, dar să știi că Eu unul nu-l uit. Aud?»”²⁶. Oare cum am reacționa dacă am auzi un astfel de răspuns din partea lui Dumnezeu? Fiecare din noi cred că știm răspunsul.

Un alt punct critic e iertarea de sine. Ca să poți reuși să faci acest lucru trebuie să treci prin mai multe etape: în primul rând trebuie să găsești în in-

ACORD DE GREIERI

Acord de greieri. Înăuntru-i pace?
Se unduiesc fruntariile-n grâne,
Mai zburdă mielul nenăscut în stâne
Și ține-oierul taine sub cojoace?

Nesigur rost! Desprinse din țâtâne,
Se prăvălesc vâltori și se preface
În tropot aprig lenea din hamace,
Iar scama ceții-n neștiut rămâne.

Nimic întreg și tot prelins în fiere,
Pe roib zăluđ, cu arcuri la oblanc,
Învolburându-mi tihna din artere.

Un cuget grav în trup firav de țânc.
Doar în apus, ființa când va pieră,
Se va curma și lupta mea-n adânc.

28 iulie 2013

ADRIAN MUNTEANU

teriorul tău ceea ce ar trebui iertat – obiectul iertării; în al doilea rând trebuie să accepți aceste greșeli ca fiind ale tale, pasul al treilea este să vezi dacă ai ceva de învățat din aceste greșeli, iar ultimul pas este cel al iertării. Și Nicolae Steinhardt amintește de îndemnurile regăsite în Psalmul 50, de a avea păcatul nostru pururea în fața noastră, dar nu pentru a face din acest păcat o nouă sursă de păcat, ci pentru a ne putea feri de a-l mai face, căci spune Steinhardt: „Suntem atât de răi și de învârtoșați cu inima încât, ferecați în limitele orizontului nostru strâmt și îmbâcsit, abia de ne putem închipui că există putința iertării”²⁷.

În general, a ierta: „este în esență un atribut dumnezeiesc [...]. Singur Hristos poate, ca dintr-o ștersătură de burete, curăță o întreagă tablă neagră plină de păcate, poate albi pelicula pe care s-au înregistrat toate faptele și gândurile negre ale unei vieți omenești”²⁸, astfel „străduindu-ne a ierta și învățându-ne a practica și iertarea sub formele ei cele mai subtile (pe cei cărora le-am greșit, pe noi înșine după ce ne-am cărit cu adevărat), ne apropiem de înțelelegerea iertării divine”²⁹.

¹⁷ Ibidem, p. 176.

¹⁸ Ibidem, p. 179.

¹⁹ Ibidem, p. 179.

²⁰ Ibidem, p. 179.

²¹ Ibidem, p. 182.

²² Ibidem, p. 181.

²³ ***Noul Dictionar Universal al Limbii Române, Editura Litera Internațional, 2007, p. 1348.
²⁴ Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi*, p. 149.
²⁵ Ibidem, p. 150.
²⁶ Ibidem, p. 150.

²⁷ Ibidem, p. 153.

²⁸ Ibidem, pag. 155.

²⁹ Ibidem, pag. 155.

Constanța Buzea sau nefericirea ca autodefinire

Volumul *Creștetul Ghețarului*, de Constanța Buzea, reprezintă jurnalul autoarei din perioada 1969-1971, conținând și unele poeme scrise de aceasta în perioada respectivă. Temele principale abordate în jurnal sunt căsnicia ei cu Adrian Păunescu, călătoria celor doi în Statele Unite ale Americii și scena literară și publicistică a perioadei. Figura centrală, imaginea textuală a Constanței Buzea se construiește între aceste trei repere, mărturiile relativând diferite întâmplări din aceste medii. Identitatea ei feminină se definește prin rolurile de mamă, de soție, de noră, în general prin relații de tip familial, însă în calitatea ei de autoare, ea nu pare să se definească cu un specific feminin. Constanța Buzea, poeta, nu semnalează, în aceste pagini de jurnal, nicio diferență specific feminină a scrierii sale. Poezia ei este una introspectivă, însă nu pune accentul pe aspecte legate de gen.

Un element omniprezent în experiențele Constanței Buzea este suferința. De la crizele de bilă pe care le trăiește din vreme în vreme și până la chinurile la care este supusă de către soțul ei, trăirile acesteia par toate marcate de suferință. Până și nașterea celui de-al doilea copil, Andrei, relatată în partea de început a jurnalului este prezentată într-o lumină mai mult negativă decât pozitivă, fericită. Ea descrie spitalul, masa de operație, asistentele cu o răceală care pare născută din teamă, iar momentul efectiv al nașterii apare ca un soi de eliberare, însă aceasta e înceată, iar parcursul revenirii, dureros, „[m]-ie rău, mi-e cald, mi-e foame, mi-e greață și lehamite de lentoarea cu care îmi revin. Mi-a fost teamă să nu alunec dincolo...”³⁰. Mai târziu, aceasta va remarcă specificul copiilor de a fi nerecunoscători și faptul că își amintesc orice neajuns al părintilor, inconștienți de suferințele pe care aceștia le îndură pentru ei. După întregul episod al nașterii, autoarea recunoaște că se simte

„infinit obosită, anemiată, în urmă cu somnul, fără reacții spontane la agresiuni, ferindu-mă de atingeri, timidă, pudică, tacută...”³¹

Dintre toate rolurile în care trebuie să intre, una dintre pozițiile majoră pe care o ocupă autoarea este aceasta, cea de mamă. Deși prezintă multe aspecte mai puțin fericite ale vieții de părinte, aceasta pare să fie singura legătură dintre cei doi soți, Constanța Buzea recunoscând că în lipsa copiilor, și-ar fi părăsit de mult soțul. Dacă nu ar fi avut responsabilitatea celor doi, nu i-ar fi îndurat tortura constantă la care o supunea. Tatăl este într-o continuă fluctuație între gingăsie și nepăsare, chiar răutate. „Dar din experiență știu că pacea nu va dura, că e un fals. E doar un moment de respiro când își reface energiile, camuflând o punere în scenă de proporții”³² afirmă ea, într-unul din momentele de seninătate.

Postura de călător pe care o asumă autoarea în Statele Unite ale Americii este o altă axă prin care Constanța Buzea pare să se definească. Cei doi soți pleacă timp de câteva luni cu o bursă pentru scriitori pe continentul american. Bineînțeles, ca orice turist est-european, ea se simte copleșită de abundență, ordinea și frumusețea locului, orașul ei preferat fiind Chicago, și datorită faptului că îl cunoaște pe Mircea Eliade și petrece câteva săptămâni în compania lui. Admirarea turiștilor se întinde de la amabilitatea americanilor, care „când cumperi ceva, fie și un fleac, [...] vânzătorii se arată fericiti că le-ai trecut pragul”³³, trecând prin peisajul natural și ajungând până la ustensilele de deszăpezire ale populației, care sunt observate într-un pasaj. Autoarea menționează faptul că până și acestea emană eleganță și bogăție. Însă cu toată admirarea pe care o manifestă

față de continentul american, autoarea se arată puternic legată de țara de origine și nu pare în niciun moment dispusă să o părăsească definitiv. Pe de o parte, dorul de casă se poate explica ușor prin lipsa copiilor din călătorie. Autoarea își exprimă în repetate rânduri regretul de a nu-i fi adus și pe copii, văzând alte cupluri care veniseră cu toții.

Astfel, personalitatea Constanței Buzea pare să se întindă între experiența de mamă devotată, deși obosită, și turistă copleșită și fascinată, însă cu dor de casă. Dar elementul cel mai pregnant în formarea identității autoarei este relația cu soțul ei, Adrian Păunescu.

Nu de puține ori abuzivă, căsnicia Constanței Buzea pare marcată de indiferență, mârsăvia și violență soțului. Cei doi se căsătoresc în 1961 și divorțează în 1977. În Jurnal nu se prezintă exact motivele pentru care cei doi s-au căsătorit, însă autoarea precizează că „două luni după căsătorie, am avut revelația eșecului. N-am fost niciodată cu adevărat unul pentru altul. [...] Infernul meu e închis, izolat, pecetluit, pe când el evadează când vrea”³⁴. Soția se simte mereu părăsită, mereu ignorată, mereu înșelată, însă tonul pe care prezintă toate acestea pare să trădeze un soi de mândrie cu care ea îndură toate abuzurile soțului. Din admirare față de talentul său sau poate dintr-o umilință înăscută, autoarea pare să treacă peste adulterul repetat al soțului, peste jignirile publice, chiar peste abuzul fizic. Aceasta povestește un episod din călătoria în Statele Unite în care dintr-un acces de nervi, soțul îi zgâria mâna de perete, rana ajungând până la os.

Constanța Buzea se descrie pe sine în raport cu soțul ei ca un „cal de hărțuire, victimă la îndemână”³⁵. Aceasta preferă ca ea să nu se angajeze, să se ocupe de copii, să scrie, să publice, însă nu să câștige bani, acesta fiind „idealul castrant pentru care pledează perfid”³⁶. Întorcându-se din Statele Unite, cei doi rămân la Paris câteva zile, iar într-o din plimbări, autoarea vede o curea pe care și-ar dori-o. După ce îi spune acest lucru soțului, acesta face →

CUCU ANDREI

³⁰ Constanța Buzea, *Creștetul Ghețarului*. Jurnal 1969-1971, Editura Humanitas, 2009, p. 35.

³¹ *ibid.*, p. 29.

³² *ibid.* p. 64.

³³ *ibid.* p. 116.

³⁴ *ibid.* p. 94.

³⁵ *ibid.* p. 86.

³⁶ *ibid.* p. 75.

o criză de nervi și o abandonează în mijlocul unui oraș necunoscut. Aceasta recunoaște că după un moment dedezorientare completă, își descoperă „resurse încă o dată să mă mai mir, să mă mai surprindă tratamentul, să nu intru în panică, ci doar într-un dezgust mereu înnoit”³⁷. Soțul autoarei este surd la orice dorință sau cerință a soției, ignoră aspectele care ea spune că ar deranja-o, critică majoritatea acțiunilor ei, este gelos pe un coleg scriitor care arată un minim de afecțiune față de ea, aducându-i un buchet de flori, însă este infidel, are copii cu alte femei, se arată evident interesat de altele, își trimit soția și copiii la munte, departe de oraș fără niciun fel de rețineri.

O explicație pe care o găsește autoarea pentru comportamentul excesiv de violent și malițios este asemănarea soțului cu tatăl său. Socrul Constanței Buzea se bucură de admirația fiului său, deși este proaspăt eliberat din închisoare și vede în nora lui o profitoare. Accesele de violentă, predispoziția către înjurături par moștenite de la un tată abuziv, dar care a reușit să se impună în fața copilului său. În mod similar, soțul încearcă să se impună în fața soției. Mereu nemulțumit, mereu gălăgios, acesta se vede superior și astfel îndreptățit la toate excesele sale.

Femeia Constanța Buzea pare să suporte toate aceste abuzuri, singura ei formă de revoltă fiind câteva remarci pe care le face de față cu prietenii și jurnalul în sine. Ea pare să se definească prin rolul ei de martir, de femeie suferindă dedicată pe de o parte copiilor ei, de dragul cărora nu își părăsește soțul, iar pe de alta dedicată operei soțului. În numele reușitei poetului, autoarea este dispusă să-și sacrifice fericirea. Deși trăiește cu un „disperat gălăgios și plin de nervi”³⁸, ea recunoaște că „[a]bsurd, ce [o] distrugă pare că [i]i priește”³⁹. Construcția ei personală nu se poate defini în afara acestei dureri permanente, de multe ori chiar fizică, iar sursa nesecată de motive de suferință este căsnicia. Ceea ce poate fi surprinzător este lipsa oricărei manifestări de insubordonare, de revoltă, de nemulțumire. Desigur, cei

doi divorțează în 1977, însă căsnicia lor durează 16 ani, iar autoarea afirmă că își recunoscuse greșela de a se fi căsătorit după doar două luni.

Încă din primele pagini ale jurnalului, autoarea recunoaște că „bărbatul nu mai este filtrul, ci conducta venoasă care-mi pompează zilnic moarte în doze mici [...]. Sunt departe de a fi apărată și sunt departe de a fi fericită”⁴⁰ și că se simte „[p]rinsă în artificial și în fals, cu sufletul obosit [și] încerc nebunește să rezist prin extenuare fizică”⁴¹, și totuși nu încearcă să scape. Singura explicație plauzibilă pare a fi că martiriul, durerea, extenuarea, umiliția ajung să configureze centrul identității acestei femei, iar renunțarea la acestea ar însemna o renunțare la sine. Încetarea suferinței ar însemna alienare, înstrăinare față de propria persoană.

Deși, în perioada relatată în jurnal, Constanța Buzea are parte de experiențe fericite, episoadele în care este însorită de copii fiind în general prezentate într-o lumină bună, dominante sunt aspectele negative din viața acesteia, aspecte născute în primul rând din căsnicia nefericită cu Adrian Păunescu. Deși se bucura de succes în plan literar, avea doi copii iubitori și sănătoși, nefericirea permează întreg volumul, autoarea părând că nici nu dorește să scape de ea. Pe lângă suferință constantă, resemnarea este o altă trăsătură care pare definitorie pentru imaginea din jurnal a Constanței Buzea.

Conjugarea verdelui

Se face tăcere în spirit...

Prăpastia e întreagă, luna e pe jumătate...

Numai că, dacă privim cerul *nopții* noastre, vedem că luna nu mai e pe jumătate, ca în metafora lui Ion Caraion, și se azvârle cu piatra în cornul ei. Privind decorul, mi-am amintit de ceea ce spunea, într-un interviu, la Radio Tg. Mureș, George Tărnea: *sfârșitul lumii e tăcut*. Adică, sugeră poetul, nu va fi un cataclism, potop de apă sau de foc, ci se va face tăcere în spirit și lumea va muri.

Se face tăcere în spirit...

Editurile publică maculatură; se vernisează pete tâmpe de culoare, nu lucrări de pictură; în situl Ulpia Traiana Sarmizegetusa se cultivă ceapă și cartofi, Ministerul Culturii nedespăgubindu-i pe proprietarii pământului din interiorul și exteriorul Coloniei Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa; autori de antologii literare cenzurează, azi, cum nici satrapii comunismului nu au făcut-o; proliferează festivalurile urât-mirosoitoare; premiile literare se cumpără; plouă în bisericile de lemn ale Transilvaniei; apar, din senin, filozofi care, spunând anedote, adună ropote de aplauze; turnurile băncilor sunt mai impunătoare decât ale catedralelor, cum spunea unul dintre reputații arhitecti români, Dan Hanganu; ducem peste mări și țări, să ne reprezinte spiritualitatea, ponei din plastic roz, cu zvastica neagră deasupra cozilor; dacă pronunți numele unui mare scriitor, cei de lângă tine te înjură, „să nu faci pe nebunul...”; mărturii elocvente de civilizație sunt aruncate în cotoane și subsoluri; se necinstesc simboluri religioase, sub acoperământul perfid al libertății de exprimare; se naște o nouă limbă română, în recuzita bazaconiiilor inculților sinistrați; se acaparează catedre universitare, cu o lăcomie inimaginabilă a banului; sunt scoase sub reflectoarele teatrelor texte jenantă, anume pentru piticii moderni (vorba lui Eminescu!), care aplaudând, să-și scutură rugina de pe zale.

Voit, spiritul e împins spre tăcere. Spre zid... Schimonosiții, zi și noapte, tropotind, vor ca acest popor să fie sătră.

Prăpastia e întreagă, luna e mai puțin de jumătate. Dumnezeu, însă, e același...!

VALENTIN MARICA

³⁷ *ibid.* p., 234.

³⁸ *ibid.* p., 22.

³⁹ *ibid.* p., 23.

⁴⁰ *ibid.* p., 21.

⁴¹ *ibid.* p., 21.

DESPRE „FENOMENOLOGIA NARATIVĂ A SPIRITULUI ROMÂNESC”

(II)

3. Dimensiunea morală

Existența istorică românească nu poate fi înțeleasă fără dimensiunea ei morală.

După cum se știe, religia geto-dacă, credința zamolxiană, a avut numeroase valențe spirituale precreștine. Speciațiile în istoria religiilor le-au subliniat și comentat în variate moduri.

Asemănările pe care această religie le-a avut cu cea creștină au fost numeroase, dintre acestea demnă de subliniat fiind *asceza*. Este o trăsătură ce lipsea cu desăvârșire în celelalte religii din Antichitate, dar pe care o regăsim în credința creștină.

Pe fondul spiritual ancestral precrestin, creștinismul s-a consolidat rapid și puternic, devenind, în timp, de nezdruncinat, *stâlpul de foc* ce i-a condus pe români prin *furtuna* istoriei sale vietrege. Poporul român a creat astfel un autentic și fertil mediu în care sentimentul religios a închegat o comunitate spirituală și morală indestructibilă.

Pe această temelie s-a cădut Biserica noastră Ortodoxă și strămoșească, instituție divino-umană care a îndrumat și vegheat cu har respectarea valorilor religioase și morale, asigurând trăitorilor de aici motivația existenței și a dăinuirii lor într-un spațiu geografic și istoric bântuit de multe și săngeroase furtuni.

Neamul nostru și-a păstrat neșirbită ființă, datorită trăirii sale creștine și a numeroaselor locașuri sfinte zidite pe tot cuprinsul țării. În chiliile tainice ale acestor locașuri, românii au învățat primele litere, au învățat să-și iubească semenii, dar și dușmanii, au învățat să fie morali, slujitorii Bisericii fiindu-le cei dintâi dascăli și cei mai sărguincioși.

Pe acest postament al religiei creștine, românii și-au rânduit întreaga existență, și-au găsit puterea de a supraviețui tuturor năvălirilor furioase ale hoardelor fără de Dumnezeu, venite din cele patru zări, din sălbăticie și neștiute locuri, dar și din imperiile moderne, cu absurde și criminale pretenții cosmocrate, expansioniste și annexioniste. Am trecut printr-un necruțător tumult istoric, din care totuși

neamul nostru a ieșit izbăvit, victorios. Credința creștină ortodoxă i-a dat putere poporului român să fie mai presus de toate neleguiurile asupriorilor. Doar ea i-a păstrat vie speranța atunci când aceasta părea definitiv năruită. și i-a dat și forță interioară, neabătută dărzenie, să lupte mai departe pentru înfăptuirea idealurilor sale.

Doar ea, această religie, a conturat și a desăvârșit profilul *moral* al acestui popor. Bunătatea, puterea de jertfă, înțelepciunea, dreapta măsură, îngăduință, respectul față de ceilalți, optimismul, idealul înalt al lucrului bine făcut, dorința de înduhovnicire, omenia și blândețea au fost cultivate și susținute de Ortodoxie. Părintele profesor Dumitru Radu spune următoarele despre moralitatea creștinului: „*Adevărul creștin are în asceză un model de viață. Adevărul creștin nu trăiește niciodată doar pentru sine, pentru că existența lui e o proexistență. Adevărul creștin are în Sfinți, care sunt eroii dreptei credințe, nu numai un ajutor, ci și un model demn de urmat. Maiales un model. Adevărul creștin e gata să-și dea viața pentru credința sa, aşa cum au făcut în decursul istoriei zeci de mii de martiri proveniți din cele mai diferite straturi sociale*”⁴².

În concluzie, ideile de *moralitate* și de *sacrificiu* sunt puternic susținute de religia ortodoxă și de întreaga noastră existență istorică.

4. Dimensiunea misionară

Prin secolul al XV-lea se încheie perioada de cristalizare a civilizației și culturii românești în aspectele ei feudale fundamentale. După ce a depășit o perioadă anterioară de asimilare și structurare originală, urmează o perioadă de puternică iradiere culturală. De fapt, această iradiere culturală a avut loc și în secolele anterioare. Ea se va produce, dinspre Țările Române, în tot spațiul sud-est european și chiar până în Orient.

La începutul secolului al XVI-lea, Imperiul Otoman renunță la ideea de a cucerii cu sabia Țările Române, să cum procedase în Peninsula Balcanică, și se va „*mulțumi*” cu „*închinarea*” lor și cu plata tributului. E o epocă în care și Habsburgii au plătit tribut sultanilor.

⁴² Preot prof. univ. dr. Dumitru Radu, *Fundamentele teologice ale fenomenologiei narrative*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005, cap. „De la fenomenologia narrativă la specificul național...”, p. 164.

Romancierul, istoricul și esteticianul Mihail Diaconescu, sacerdot al culturii române și apologet al Ortodoxiei, frescă de Grigore Popescu-Muscel (2012)

În acest fel, s-a ajuns la garantarea deplinei autonomii interne, la păstrarea instituțiilor politice, administrative, militare, juridice, religioase, profesionale (a breslelor), instructiv-educative (academii domnești la București și la Iași și școli de diverse grade) și culturale proprii. Mai presus de toate a fost păstrată existența istorică a statelor feudale Țara Românească și Moldova. Acest lucru a însemnat existența unei clase conducătoare autohtone, capabile să ducă o politică proprie, să susțină o cultură originală, cu o puternică capacitate de iradiere în lume, și să țină în mâinile sale pârghiile vieții economice, atunci când în jurul său alte state erau nimicite și transformate în pașalâcuri turcești. Niciun supus mahomedan al sultanului aflat în Țările Române nu avea permisiunea să-și practice cultul în public. Nicio moschee nu a fost ridicată pe teritoriul aflat sub jurisdicția statelor românești, decât după 1877, când România și-a cucerit Independența.

Din nou, religia ortodoxă a fost un mijloc important de luptă împotriva încercărilor de stăpânire a puterilor din jur, de deznaționalizare și asimilare. Dar nu numai acesta a fost rolul credinței ortodoxe practicate și susținute de români. De multe ori, domnitorii noștri și-au asumat rolul de *misionari*, de jertfitori în numele lui Hristos, de apărători ai creștinismului. Ei au apărat și au luptat pentru religia creștină.

O figură emblematică în acest sens a fost Ștefan cel Mare și Sfânt. El nu numai că a oprit înaintarea Imperiului Otoman până în inima Europei, dar a ridicat numeroase mânăstiri și →

MONICA DUŞAN

Biserici, extinzându-și munca de misionar în afara granițelor țării. Astfel, Ștefan cel Mare și Sfânt inaugurează obiceiul de a trimite în lumea ortodoxă din Imperiul Otoman manuscrise frumoase, cărți tipărite, obiecte de cult, broderii cu caracter religios, odădii, prapuri, precum și donații în bani. Ștefan cel Mare și Sfânt a luptat pentru apărarea întregii creștinătăți.

Sunt numeroase aceste acțiuni românești în tot Răsăritul ortodox. Prestigiul pe care îl dobândesc Țările Române în lumea ortodoxă, mai ales în vremea lui Neagoe Basarab „*ctitor a toată Sfetagora*” și pe vremea lui Petru Rareș, face ca elemente ale culturii române să pătrundă în mai toate acele locuri unde viața culturală și artistică creștină din imperiu mai continua. „*Consecință a trecerii lor sub patronajul domnilor români, la mănăstirile din Athos se zugrăvesc acum portretele ctitoricești ale domnilor și ale unor ierarhi români: Ștefan cel Mare, Neagoe Basarab, Alexandru Lăpușneanu, Radu Mihnea, mitropolitul Teofan al Moldovei și.a. Un savant ca Strzygowski a considerat, studiind arhitectura și pictura Sfântului Munte, că în această perioadă nu arta Athosului influențează pe a Țărilor Românești, ci invers.*”⁴³

După apariția tiparului, se vor răspândi și mai mult în Peninsula Balcanică tipăriturile slave și grecești produse în Țările Române, exemplare ale cărților lui Macarie ajungând până la Athos. Aria de răspândire a ajutoarelor și a elementelor de cultură românească va atinge maxima expansiune în secolul al XVI-lea, pe timpul lui Neagoe Basarab, iar în secolele următoare, în epoca lui Brâncoveanu, când în Țările Române se tipăresc cărți pentru greci, slavi, arabi ortodocși, dar se trimit tiparnești și tipografi și pentru credincioșii creștini din Georgia.

Din toate cele arătate mai înainte, se poate observa că, timp de câteva secole, Țările Române au avut un rol covârșitor în susținerea și răspândirea religiei ortodoxe în toată Peninsula Balcanică și chiar mai departe. De aceea existența poporului român se poate mândri cu dimensiunea sa misionară.

⁴³ George Ivașcu, *Istoria literaturii române*, vol. I, Editura Științifică, București, 1969, cap. „Epoca genezelor (secolele X-XVI) – Orizonturile”, p. 48.

DESPRE GÂNDURI ȘI CUVINTE

Cuvintele sunt și nu sunt ale noastre. Le învățăm și învățăm să fim, învățându-le. Avem sentimente cărora cuvintele nu pot decât să le dea ocol. Si avem cuvinte pe care gândurile le ocolește îndelung.

Gândul și cuvântul fac o pereche stranie. Cât din ceea ce gândim este influențat de bagajul de cuvinte de care dispunem? Si în ce măsură cuvintele au fost create de gândurile care își pretindeau dreptul de a fi? Mai degrabă gândurile sunt ale noastre. Cuvintele nu. Căci cuvintele pe care *Tu mi le-ai dat Mie, Eu le-am dat lor, iar ei le-au primit și au cunoscut cu adevărat că de la Tine am ieșit și au crescut că Tu M-ai trimis.* (Ioan, 17,8). Gândul, străin de cuvânt, se naște în cuvânt. Dar câte din gândurile noastre se nasc în Cuvânt? *Eu le-am dat cuvântul tău și lumea i-a urât, pentru că ei nu sunt din lume, aşa cum nici Eu nu sunt din lume* (Ioan, 17,14). Cuvântul ne este străin. Tot așa cum străin ne este și sacrificiul pe care îl simbolizează crucea. Atât de străin, încât de 2000 de ani nu contenește să ne uimească.

Cuvântul este crucea pe care ne răstignim gândurile. Ce binecuvântată este această cruce, această aproximare a gândului în cuvânt, această înstrăinare de noi care ne permite să ne apropiem de celălalt... Si totuși, cătă suferință poate aduce cu sine. Cătă energie punem în a-i demonstra celuilalt că nu are dreptate, că nu gândește bine, că se însală! Că doar noi avem dreptate, că doar noi gândim bine. Că doar noi ne merităm privilegiul de a gândi. De fapt, cătă energie consumăm pentru a ne convinge că rostul nostru în lume este mai important decât al lui! Si pentru asta ne legăm de cuvinte.

Deși absentă a binelui, răul nu este lipsit de consistență. El are consistență pe care i-o dau gândurile noastre născute din nevoia nemăsurată a egoului de a fi, de a-și declara existența și de a-și proteja granițele. Acel ego care îl exclude pe Dumnezeu, care folosește cuvintele nu pentru a-și înstrăina gândurile, ci pentru a se înstrăina de ceilalți. Care, în acest fel, își proiectează urătenia asupra lumii, cu speranța nemărturisită că lumea se va

contamina, va deveni la fel de urâtă ca el. Si care, după ce a urât lumea, își asumă cu mândrie rolul de apostol al urii, căci ura rămâne, nu-i aşa, singurul sentiment pe care îl mai poate inspira o asemenea lume. Cu ce gust de leșie rămâne cel care tocmai i-a servit răului de unealtă... Deoarece, find o absență care se manifestă, răul nu se satură niciodată. Nimic nu poate umple acest sac fără fund. Desigur, cu excepția Nimicului.

Dumnezeu a ridicat gardul din jurul lui Iov. Mă întreb din ce o fi fost făcut acel gard? Si de ce a permis răului să se manifeste? Asemenea lui Iov, suntem cu toții descoperiți în fața răului? Din ce să împleteștim un nou gard? Căci răul își caută trup și nu-i poate împărtăși locuința cu lumina. Poate de asta, cu cât ne ridicăm mai mult spre lumină, cu atât răul ne pândește și mai tare ne pune la încercare. Cum să mă apăr de rău? Nu pot ridica în jurul meu decât garduri vremelnice. Cum să înving răul? Cum să împrăștii întunericul? Cum să fiu lumină? Soluția gnostică a măntuirii se oprește la jumătatea drumului. Lumina izvorăște din suflet. Cunoașterea singură, fără iubire, mă cufundă în întuneric.

Există în limba română un cuvânt care ne învață să gândim cu inima, să cunoaștem cu sufletul: cuvântul *omenie. A te purta cu omenie*, adică a te împăca deodată cu sinele și cu celălalt. În *omenie* se întâlnesc cunoașterea de sine și iubirea născută din cunoașterea celuilalt prin raportare la sine, desăvârșirea lăuntrică și deplina integrare în lume. Cunoaștere iubitoare și iubire cunoscătoare, de sine și de celălalt, omenia presupune conștientizarea limitelor, asumarea eșecului de a fi în lume doar ca intelect și depășirea acestuia prin punerea intelectului în slujba iubirii. *Omenia*, stranie punere a gnozei în slujba măntuirii creștine.

Altul, celălalt, acela. Dacă infernul este în ceilalți, calea către măntuire ne este arătată de acela, de acela pe care îl cunoaștem, care, deși este diferit, ne seamănă, care, fără a fi noi, este la fel ca noi. De Cel care, fără a fi din lume, este în lume. Mai rămâne să fim și noi ca EL.

DANIEL TACHE

AMURGUL IUBIRII

(X)

Ceea ce Platon tinde să depășească – și în aceasta rezidă motivul preferinței noastre pentru filosofia lui ca una din sursele principale ale iubirii - pasiune – este magia unitivă prealabilă, care, în forma entuziasmului orgiastic, șterge granițele între divin, uman și animalic și abolește orice responsabilitate. De aceea apare o articulare a două lumi, a lui Heraclit și a lui Parmenide, una peste alta, în trepte, de aceea apare această lume transcendentă a Ideilor, care este mai consistentă sau mai reală decât lumea efectivă, sensibilă, în care noi trăim: pentru a construi niveluri distincte ale animalicului, umanului și divinului. Platonismul se opune orgiasticului și indistincției cu prețul unei mistică unitive de gradul al doilea, a unei mistică ce pretinde sufletului să părăsească corpul-mormânt și să se întoarcă în cerul Ideilor pure, să revină în lumea căreia i-a apartinut. Sufletul se poate întoarce în cerul Ideilor pure numai în măsura în care este capabil să moară pentru această lume, să-și însușească lecția socratică a morții, numai în măsura în care, în această lume, este capabil să facă filosofie pentru a accede la responsabilitate și la libertate. De aceea, în contextul dorinței platoniciene există această ambiguitate: sufletul dorește moartea corpului, pentru a obține în schimbul acestei morți, nemurirea. Aceasta este în esență formula dorinței platoniciene.

Dorința nu poate fi deplin satisfăcută decât prin sublimarea ei într-o altă lume sau prin plasarea ei într-o indisincție primordială, anterioară apariției sexualității⁴⁴. Nicun obiect⁴⁵

real, sensibil, carnal, nu o poate satisface în cursul existenței; nimic în lumea sensibilă nu poate satisface deplin și definitiv dorințele noastre. Nici una din iubirile noastre din această lume nu poate fi Absolutul, adică nici una din ele nu ne poate face deplin fericiti și nu poate dura la nesfârșit. Trebuie, deci, să rătăcim din obiect în obiect sau, mai degrabă, din vis în vis, căutând în spatele fiecărui obiect real, un obiect imaginar. Aici devine clară lecția de infidelitate a erosului platonician: ceea ce este important pentru dorință este de a-și menține vie mișcarea în această lume, de a nu se fixa, de a nu se vârni într-o fundătură, de a nu se bloca. Dincolo de căutările ei terestre și carnale, dorința mărturisește, la Platon, originea ei celestă și spirituală și ne spune nouă că nu aparținem acestei lumi. În mod esențial, ea semnalează o lipsă care, singura, ne-ar putea elibera din corpul-mormânt. Teologia creștină, filosofia modernă, psihanaliza freudiană se înscriu în tradiția interpretării platoniciene, care recunoaște dorinței terestre atât forță inexorabilă, cât și dezertăciunea inevitabilă. Încă de aici apare foarte clară distincția dintre nevoie și dorință: nevoia trebuie satisfăcută și este satisfăcută în general prin obiecte și servicii reale.

Desigur, nu atât din cauza acestei filosofii a dorinței care oferă puncte de plecare în constituirea iubirii pasiune, cât din cauza *Republicii* este considerat Platon un precursor al societăților închise, totalitare, chiar comuniste. Dacă este un precursor real, atunci Platon este și precursorul teocrației medievale: cele trei funcții, religioasă, militară și productiv-

comercială, prezente în societatea arhaică, utopizate în Republica, reapar cu suficientă claritate în retrabilizata – prin invazia popoarelor migratoare, a barbarilor – societate medievală occidentală. Interesant pentru noi este însă faptul că forma existențială a relațiilor inter-personale care este iubirea-pasiune apare tot aici.

Este un ultim argument – alături de cele prezentate de rezumarea doctrinei platoniciene a dorinței de mai sus – care ne îndeamnă să credem că Denis de Rougemont a căutat prea departe în Orient originea mistică iubirii pasiune.

Ințial, modelul ontologic al creației prin fragmentarea unui Absolut unic, deci al creației prin căderea în multiplicitate și al salvării prin revenirea la unitate este unul general religios.

Acest model ontologic pare să fie sursa magiei unitive orgiastice, a magiei sexuale sau erotice orientale care privește tehnicele corporale. Platonismul îl transformă într-un model ontologic filosofic care propune o mistică unitivă a sufletelor. De aici ne vine ideea de largă circulație încă în apercepțiile noastre sentimental-erotic-apetitive, a „sufletului pereche”.

Creștinismul refuză acest model în numele tradiției iudaice pe care o presupune și pentru care între creator și creatură există o prăpastie ontologică de netrecut și nu acceptă decât o mistică, dacă putem spune astfel, a persoanei.

Cu toate influențele și similaritățile, creștinismul se desparte de Platon pentru că, în esență lui, ca și religie sau teologie a persoanei, există prăpastia ontologică între *creator* și *creatură*, o prăpastie ontologică pe care Iisus o mediază, dar pe care nimic nu o poate umple.

Acesta este punctul în care creștinismul repudiază la rândul lui moștenirea platoniciană. Dar nu la fel de mult pe cât repudiază dualismul manicheist.

De aceea, sentimentalismul creștin medieval, în mijlocul căruia se naște iubirea pasiune, este mai aproape de teoria dorinței a lui Platon și de mitul androginului, adică de ideea sufletului pereche, decât de egalitatea între sexe care, și ea, nu este numai cathară, ci și platoniciană.

AUREL CODOBAN

Vedere spre Teatrul Național,
Timișoara

⁴⁴ Există dorință înainte de cădere la Platon și în creștinism? Desigur, pentru că numai așa putem explica inexplicabilul căderii. Asupra sensului ei precis vom reveni însă mai jos.

⁴⁵ În acest context, al analizei dorinței, obiectul nu are nimic comun cu noțiunea de lucru, de fiind neînsuflețit etc.. El desemnează mai totdeauna o persoană spre care se orientează dorința – în psihanaliză, *libido*-ul – subiectului.

Povești de dragoste

OCTAVIAN GOGA - AURELIA RUSU

Pagini palpitante de istorie literară

(I)

Era prin 1969, un an în care m-am dus la Bontăieni, într-un loc liniștit și pitoresc, în apropierea băilor cu ape tămăduitoare de la Dănești, pentru a o cunoaște pe Aurelia Rusu, muză care a aprins inspirația creației poetului pătimirii noastre Octavian Goga. Mi-a fost de ajutor prețios un vecin, care ne-a înlesnit întrevaderea. Îmi aduc aminte că a ieșit dintr-o cameră, cu o sticlă cu vin roșu, în mâna, și două pahare frumoase. După ce ne-a închinat cordial ne-a spus:

„Poate nu știți din ce pahare bem. Din acestea a băut Tavi, frățiorul, cum îi ziceam eu, în 1936, când Goga a fost pe aici și a luat masa la Băile Dănești, când eu am trimis veselă și pahare, dar eu nu am participat.”

Din aceste pahare aveam să mai beau o dată, pe prispa casei învățătoarei Aurelia Rusu, savurând bucuria încheierii filmărilor la documentarul despre Goga și prietenia lui cu această învățătoare, realizat în colaborare cu Mia Telman pe atunci la AXA tv.

Povestea sentimentală dintre poetul Octavian Goga și Aurelia Rusu începe în iarna anului 1900, când era elevă, în ultimul an, a Școlii Pedagogice din Blaj, iar Goga în ultima clasă de liceu la Brașov. Au petrecut împreună doar două zile, la nunta fratelui ei Romul Rusu, la Tohanul Vechi, de lângă Brașov, dar suficiente pentru ca între cei doi să se aprindă flacăra dragostei. Ne-a povestit ce moment emoționant a trăit și unic în viața ei când poetul, seara, i-a dat o serenadă, prin care și-a manifestat atașamentul pentru fata de o frumusețe rar întâlnită. „Nu mai puteam de emoție. Nu știam ce să mă fac. Știam că o fată, cunoscută de-a mea, când iubitul i-a dat o serenadă, a aprins lumina și apoi a stins-o. Și aşa am făcut și eu. În plimbările noastre, am conceput un plan de viitor, dar era un vis prea frumos ca să devină și realitate, eu să studiez pictura la Budapesta, iar el literele, ceea ce s-a și întâmplat. Soarta ne-a despărțit.”

Ambii parteneri aveau să trăiască o veritabilă dramă. Poetul Goga, la Budapesta, iar Aurelia, acasă. În scrisorile trimise Aureliei răbufnește adesea drama trăită de poet.

Aurelia Rusu (1882-1975). Muza inspiratoare a poetului O. Goga.

Din cele relatate nouă, drama Aureliei Rusu atinge punctul culminant în 1906, la trei ani de la întrevaderea corespondenței sentimentale între cei doi, ca urmare a amestecului familiei Rusu în relațiile dintre cei doi, an în care Goga se logodește și apoi se căsătorește cu Hortensia Cosma, fiica unuia dintre cei mai bogăți și influenți oameni din Ardeal, Partenie Cosma, directorul prosperei bănci Albina, din Sibiu. „Atunci, am simțit că totul în viața mea s-a năruit. Au fost momente după aceea, când eram descumpănată și credeam că nu voi putea trăi, fără să-l am alături pe Tavi. Lăsând gospodăria în grija unor vecini, m-am dus la o cunoștință pe valea Someșului. Când am rămas singură și gazdele au plecat la câmp, m-am dus la Someș, să mă arunc în râu. Cale de vreo doi kilometri, până la apă, s-a dat în conștiința mea o bătălie între viață și moarte. M-am gândit că nu era chibzuit să fac aşa un mare păcat, că eram fată de preot. Dar, iată că, ajunsă lângă râu, îmi iese înainte un dulău mare alb, care lătră puternic către mine, de era gata să mă sfâșie dacă m-aș fi apropiat de el. M-am întors. Când am ajuns către casă, apa râului mă chema din nou. Și am pornit spre ea, în același zbucium sufletesc. Când m-am apropiat de vale, același câine mare mi-a ieșit în drum, lătrând la fel de întărâtat. Mi-am zis atunci că e un semn de la Dumnezeu și-am hotărât să-mi închid destinul într-o mănăstire.”

Aurelia și-a închis, vremelnic, destinul într-o mănăstire, lângă Sibiu. Goga, foarte mișcat de această hotărâre, i-a făcut o vizită, dar Aurelia i-a refuzat întrevaderea. Episodul a lăsat urme în creația poetului. Cum ea însăși ne-a mărturisit, sub puternica impresie a acestui episod, a scris poezile „Chemare” și „Răsună toaca”. Parcă o văd și o aud și acum cu cât patos recita:

„Răsună toaca de utrină,
În pacea unei nopți târziu
Și, rând pe rând, câte-un opaiț
S-aprinde-n mutele chilii...“

De glasul ei tresari pe pernă,
Măciuță, tu, cu chip frumos,
Și-alergi în grabă la altarul
Mântuitorului Hristos.

Din cele povestite de interlocutoare, au mai fost tentative ale poetului de a o vedea pe Aurelia, pe când era dăscăliță la Bontăieni, căci în 1902 părinții au scos-o de la mănăstire, încadrându-se ca învățătoare în satul Negreia, după care se mută la Bontăieni. Parcă o aud și acum, cu ce elan verbal ne-a povestit de o tentativă a „frățiorului” de-a o vizita la Bontăieni: „Goga venise la Baia Mare, unde a conferențiat în 1932, cu o sală arhiplină, după care s-a organizat o vizită la Șișești, la mormântul lui Lucaciu. Poetul a ajuns cu mașina până la intersecția drumului principal cu cel ce duce la băi. A trimis niște copii să mă îmștiințeze că vine să mă vizitez. Am închis ușa și am tras perdelele. Goga a urcat scările și a bătut puternic în geam, strigând cu voce tare: Surioară, sunt eu, frățiorul Tavi, deschideți, vreau să vă văd! Iar eu am rămas încremenită în spatele perdelelor. Îmi pare tare rău acum că am refuzat să-l mai revăd.”

Trăind drama despărțirii de „poetul pătimirii noastre”, viața dăscăliței a luat o întorsătură aparte. A refuzat căsătoria cu altcineva, preferând o viață pură, fără petreceri și nunți, trăind retrasă, dar visând toată viața, alături de poet „într-o nuntire albă”. Dormind cu poezile lui la cap, l-a visat adesea. „O dată l-am visat tare frumos. Parcă urcam scările unei biserici, mergând către altar, el mire și eu mireasă.”

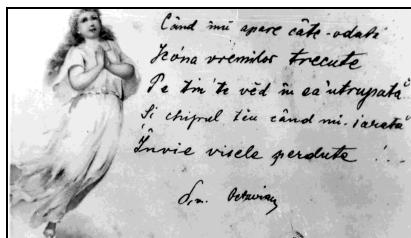
Aurelia Rusu și-a făcut din poetul Tânăr o icoană și cu ea a trăit toată viața și cu scrisorile, 51 la număr, trimise de poet de la Budapesta. →

PAMFIL și MARIA BILTIU

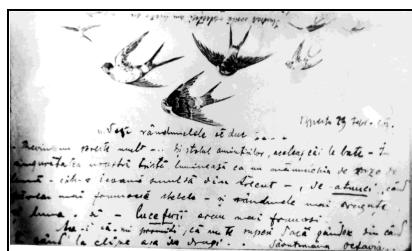
Din aceeași icoană au făcut parte și paharele, din care a băut Goga, vesela cu care a servit masa, tacâmurile și mai ales pianul vienez cu coadă, dăruit de poet, cu o frumoasă efigie cu chipul poetului, pe care scria: „pentru scumpa mea Aurelia Rusu. Octavian Goga”. Pianul l-am recuperat, care inițial a făcut parte din inventarul camerei-muzeu Octavian Goga-Aurelia Rusu, pe care am organizat-o la Șișești împreună cu Ion Ignă, pe atunci directorul Muzeului Județean, în incinta școlii de la Muzeul „Vasile Lucaciu”. Numai că, datorită presiunilor și amenințărilor nepoților dăscălii, am fost nevoiți să desfacem camera-muzeu, care începușe să fie vizitată. Pianul, pe care l-am recuperat de la familia Flaviu Făt, înțotând printr-o ninsoare deasă și o zăpadă teribilă, în iarna lui 1992, împreună cu Maria, a rămas la Șișești, ca să mențină vie povestea proprietării, căci el închide o amintire și o dovedă a afecțiunii poetului față de dăscălii. Am avut plăcuta ocazie să-l aud sunând, când am vizitat-o pe Aurelia, la solicitarea noastră interpretând un fragment dintr-o piesă muzicală. „Vai ce frumos sună! E un pian minunat vienez, a mai exclamat ea.” Îi plăcea să cânte la el seara, cu ferestele deschise, să o asculte vecinii. Am convorbit mult cu dăscălii. Știa multe despre Octavian Goga. Mi-a spus că în tinerețe era darnic în relațiile cu fetele, mai ales cu cele din Rășinari. O cură ba pe Lili Vincenz, care era pictoriță, ba pe frumoasa Adelina Olteanu (1877-1910), pentru care Goga a avut o mare pasiune, dorind mult să o ia de soție. Aurelia știa și despre acest episod trist din viața poetului, când l-a îndemnat pe Octavian C. Tăslăuanu, cel mai bun prieten și apropiat colaborator încă din vremea șederii la Budapesta, la un bal, la Rășinari, să-o convingă pe Adelina să-l ia de soț pe poet. Dar nu a reușit. Însă în timpul dansului cuvintele rostite „Vrei să dansăm dansul acesta toată viață?” de bunul său prieten au vrăjit-o pe Adelina, aşa de mult, încât partenera i-a răspuns favorabil. Cei doi s-au căsătorit în secret, iar relația de prietenie dintre Goga și Tăslăuanu s-a răcit după aflarea celor petrecute. Dăscălii mi-a mai mărturisit că poetul nu adus-o bine în prima căsătorie, dar și Veturia Triteanu a făcut totul pentru a-l atrage pe Goga de partea ei.

Dăscălii a fost la Ciucea, pentru a o cunoaște pe doamna Veturia. A ezitat să-mi spună cum a fost primită. A deplasat discuția asupra modului cum a impresionat-o mausoleul poetului și mai ales epitaful, pe care mi l-a recitat plină de emoție: „Jur împrejur e largul care cântă, / E soare-n cer, e sărbătoare sfântă / Și-n vreme ce mi-a amușit pământul / Fiorul păcii-n susflet mi se lasă / Eternitate îmi flutură veșmântul / Simt Dumnezeu cum mă primește-n casă.” Zicea că prin aceste versuri, care fac parte din poezia „Din larg”, poetul și-a presimțit sfârșitul cu mulți ani înainte. Într-adevăr poezia a apărut în „Țara noastră”, în 1922. Ea nu știa că Goga a avut acea intuiție funestă chiar înainte de a muri, la 30 aprilie 1938, când scrie poezia „Cântă moartea”: „Îmi cântă moartea la fereastră / Ca o vecernie-n surdină / Îmi cântă-ncet povestea noastră / Un joc de umbră și lumină.” Curând Goga avea să moară, la 5 mai 1938.

Dăscălii se întreba cum de a murit Goga așa brusc, când era un om Tânăr încă și viguros? Nu știa și s-au ținut în secret împrejurările prin care a murit poetul otrăvit din ordinul Regelui Carol al II-lea, la Restaurantul New York, din Cluj, unde a consumat printre altele și bere, în care i se administrează otrava aducătoare de moarte (notează Dan Brudașcu în lucrarea **Goga și Francmasoneria**, Cluj-Napoca, 2007).

Scrisoare-autografă, semnată Octavian, trimisă de poet, de la Budapesta, Aureliei Rusu

Scrisoare-autografă semnată Octavian, trimisă Aureliei Rusu, de la Budapesta, la 23 feb. 1903
Notă: Fotografiile fac parte din colecția Pamfil Bîlțiu

Strada aerului

Maicii Nicolaïda, din Ierusalim

E-o săptămână verde,
înflorită-n mine
las în urmă poezia lumii
și fredonez
salom, salom, salom...
pe Strada Aerului
din Ierusalim,
cotorâm, cotorâm
prin însurarea care duce spre lume,
și cer
Maica Nicolaïda,
micuță, Tânără și agilă,
mă-nsoțește prin amurg
ca un desen
misterios, nedescifrat... în
mișcare
vecin cu pașii noștri
e Zidul Plângerii, adânc săpat
la stânga privirii
spre dreapta timpului
nerostit...
din fortăreața serii
crește-o aripă
de înger, singuratecă
în jur plutește
un flux enigmatic
nu sunt copaci,
nu sunt nici păsări
suntem naufragiații
de pe-o stradă suspendată
între acum
și ce va fi să fie
oare,
drumul e în noi
sau înapoi?
Îngere, ajută-ne să nu ratăm
călătoria
prin această însurare
iată, Maica Nicolaïda
are mâna sa
prelungită
în inima ta
o simt cum zvâcnește,
Îngere,
această însurare
ne-ar putea lega.

5 decembrie, 2012

VERONICA BĂLAJ

Amore, more, ore, re – matrioști de rime

**Amore,
more,
ore,
re**

De când cat de sapă-n UE,
n-am iubire, ci amore
și mi-e dor de Marea Neagră,
lac rusesc, Ciornoe More,
când, la interviu, sudoarea,
valuri, valuri, în reci ore,
îmi umple de sare gura
și din gamă scot doar do, re...
*

**Comori,
omori,
mori,
ori**

Un pumn de litote,
pe-un șnur înșirai;
prea puțin în lada de comori!
Să te-ncurci cu Goethe,
să strigi „clipă, stai!”,
evident, vrei timpul să-ți omori...

Trec la Don Quixote,
alt nivel de trai,
colb de clipe vânturate-n
mori...

Gama n-are note
sau eu nu am grai,
dar sunt hotărât: acum, ori, ori!
*

**Reflux
eflux
flux
lux**

Citesc în frigider
(încă mai am!):
nivel de trai în evident reflux.

Mai multe halbe-n pub
(le văd prin geam),
pe lângă ziduri, din sugaci, eflux.

Prind cheag „băieți deștepti”
(purtând alt hram),
prin pix, absorb
producția în flux.

Râvnesc un cozonac
(nu fac tam-tam),
căci pita, pentru mine, e un lux...
*

**Asistare
sistare
stare
tare
are**

Mă știu nevinovat,

adică prost,
n-accept nici din oficiu asistare!

Dreptate-am căutat,
ba și un rost,
s-a decretat a șanselor sistare...

Sunt prea calificat
– și cu ce cost! –,
deci alții vor proba ce sunt în stare...

Fiind și botezat,
mereu în post,
ce nu m-a doborât m-ar face tare...

Am un CV bazat
– sunt chiar un fost? –
și mintea de pe urmă loc nu are...
*

**Scoboare,
coboare,
oboare,
boare,
oare,
are,
re,
e**

După infernale
ceasuri de dogoare,
soare stors, sub zare,
gata-i să scoboare;

scoflcit ca micul
ars din scobitoare,
chior, scrutez mercurul:
o să mai coboare?;

clătinante cârduri
ies din scăldătoare,
baligi fumegânde
nădușesc oboare,

iar regina-nopții,
nobilă pudoare,
își ascunde chipul,
așteptând o boare;

muștele bețive
must sorb din sudoare;
din ouă clocite
ce ieși-va, oare,

când, clapon, cocoșul
fără de odoare,
fierte în suc propriu,
rostul nu-și mai are?!

Zac sub piramide,
păstrați la răcoare,
toti prealuminări
sub divinul Ra/Re,
în timp ce creștinul
sfârâie-n cuptoare,
prin infern, cu Dante,
când contestatar e...

**Sulițe,
ulițe,
lîte,
ițe**

Zile de cuptor,
grâu snopit pe arii,
soare peste deal de două sulițe;

tuse de tractor,
care cu avariile,
nori de pleavă în vârtej pe ulițe;

capre, câini, păstor,
țarc mâncat de carii,
pun de mămăligă-n tuciuri lițe;

de plâns perceptor,
alungat cu parii,
șef de post se-ncurcă iar în ițe...
*

**Amare,
mare,
are,
re**

Dau nălucile năvală
cu senzații dulci-amare,
vânturi, valuri nu le spălă,
sare râni absorb din mare,
fost-ai ieri, mare scofală,
azi răbdare timpul n-are,
în zadar a vietii școală,
ștergi din DEX a relua, -re!
*

**Sonor,
onor,
nor,
or**

Mi-e visul panoramic și sonor,
scenariul, numai aur și onor;
alb-negru, la trezie, sub un nor,
schimb trama, replici grele după or...

SORIN BASANGEAC

(din volumul „Amore, more, ore, re – matrioști de rime”, în curs de apariție)

După primul volum, apărut în 2006, reunind studii, unele publicate prin diverse periodice, altele inedite, toate anterioare anului 2000, în care a readus în atenție discuțiile privind realismul, naturalismul, expresionismul și modernismul romancierului și a încercat o definire a *weltanschauung*-ului scriitoricesc al lui Liviu Rebreanu, Ionel Popa dă acum la iveală cel de-al doilea volum al „*Scrisorilor*”, consacrat prozei scurte rebreniene.

Scopul acestui tom secund este foarte clar exprimat în „Argumentul” ce deschide volumul: autorul își propune să „scoată la lumină independența [prozei scurte] față de proza lungă, originalitatea și caracterul de operă literară finită”, sau, mai concis spus, să scoată proza scurtă „din starea de victimă a romanelor”, depășind/îndepărându-se de „prejudecățile și clișeile critice” cu care a fost judecat până în prezent acest segment din creația rebreniană. Prin urmare, autorul urmărește încadrarea nuvelelor în proza românească de la începutul sec. al XX-lea (1900-1912-1920 – adică până la apariția romanului „Ion”), stabilirea locului ei în cadrul general al operei rebreniene, clarificarea unor probleme legate de clasificare, sublinierea unor aspecte ale evoluției generale (tematică, stilistică, narrativă).

Primul capitol este dedicat textelor în limba maghiară, semnate Olly Oliver, lipsite de „vână epică”, aflate „la pragul mediocrității”, având doar o „valoare de document socio-moral” și o „importanță biografică”, texte în care autorul – în prelungirea observației făcute cândva de Niculae Gheran – recunoaște un singur aspect demn de reținut, acela că „în sufletul personajelor (masculine) se iveste un diavol care le deregleză în mod dramatic existența până la «deraiere». Acest diavol este erosul”.

Al doilea capitol raportează proza scurtă rebreniană (de la debutul în revistă din 1908, cu schița „Codrea”, la reluare „Dezertorul”, apoi, în volum, „Glasul inimii”) la „starea prozei” românești a momentului, cu afirmația tranșantă: „Până la 1920, anul publicării romanului *Ion*, istoria literaturii noastre e istoria prozei scurte”,

dominate de Sadoveanu, Galaction Agârbiceanu, secondați de Emil Gârleanu și Ion Al. Brătescu-Voinești, care au însă în spate „o pleiadă de mediocrități”, de sorginte sămănătoristă și poporanistă, cultivând „un amestec de romanticism și realism minor”. Concluzia lui Ionel Popa privind debutul lui Rebreanu, ce a produs în proza începutului de veac XX „o adevărată revoluție”, reiterează afirmația lui Tudor Vianu: „realismul românesc intră într-o nouă fază”.

Urmărind receptarea critică a prozei scurte, Ionel Popa distinge trei etape: receptarea debutului, critica interbelică și „valorificarea moștenirii literare” a lui Rebreanu din perioada comună – în toate momentele fiind considerată „doar o hărtă pentru viitoarele romane”, inclusiv pentru cele două somități critice interbelice, Lovinescu și Călinescu, nuvelele și schițele lui Rebreanu neexistând „pentru ele însă”. Nici mai târziu optica nu se schimbă, N. Manolescu, de pildă, considerând prozele scurte „exercitări ale mâinii în vederea operei ulterioare da, însă majoritatea fără valoare de sine stătătoare”. „Un moment de răscrucă” în schimbarea opticii este reprezentat de începerea publicării ediției critice (1968) de Niculae Gheran și Nicolae Liu, primele trei volume conținând aproape toată proza scurtă a scriitorului. Când, în 1986, N. Gheran publică monografia „Tânărul Rebreanu”, referindu-se la relația nuvelă-roman, criticul renunță la simpla factologie venind cu o nouă înțelegere a filiației.

Tot în 1986, Ion Bogdan Lefter „mișcă inertiiile critice”, văzând proza scurtă rebreniană ca produs artistic

autonom, scoțând-o de sub tutela romanului și renunțând la criteriul socio-tematic de clasificare și analiză în favoarea criteriului naratologic.

Capitolul „Prezentare generală a prozei scurte” insistă asupra celor trei propunerii de clasificare – formulate de Alex. Piru, Mihai Zamfir și Ion Bogdan Lefter, cărora le alătură și pe G. Gană și Gh. Glodeanu –, autorul amendându-le, pe rând, pentru a propune apoi un nou tablou, pe care îl va dezvolta într-un capitol separat. Cronologic, delimitea căteva etape: **acasă** (unde scrise primele proze apărute în „Luceafărul”), **în țară** – cu două momente, cel al „Convorbirilor critice” și cel al „Sburătorului”, și consideră desfășurarea în timp a prozei scurte încheiată în 1921 (când apare volumul „Catastrofa”), texte ce vor urma, valoric diferite, nemaischimbând „cu nimic imaginea autorului, împlinită la acel moment”.

Înainte de a trece la cartografierea propriu-zisă a prozei scurte, Ionel Popa evidențiază concepția lui Rebreanu despre nuvela românească, expusă în „Centenarul nuvelei românești – 1940”, inițial susținută oral la Academie, reluată apoi în volumul „Amalgam” (1943), considerând că expunerea „conține căteva idei despre proza scurtă românească care sunt aplicabile textelor sale de proză scurtă”.

Capitolul dedicat analizei propriu-zise a prozei scurte rebreniene stabilește următoarea clasificare: 1. Prozele debutului („Glasul inimii”, „Ofilire”, „Cântecul iubirii”, „Hruba”, gândite și scrise **acasă**, în intervalul februarie 1908 - toamna lui 1909, care „cronologic, stilistic și chiar ca univers uman [...] formează o unitate”); 2. Prozele de analiză („Răfuiala” considerată „prima țășnire a ceea ce vom numi geniul rebrenian”, „Proști” – „prima sa capodoperă”, „Nevasta” – „nuvelă psihologică cu un oarecare substrat moral-filosofic și mai puțin o nuvelă socială de inspirație rurală, cum se susține mereu”, „Dintele” – un text care certifică deschiderea spre roman a lui Rebreanu, „Fiara” – „ultima mare realizare a epicii scurte”); 3. Prozele citadine (cu înțeles de *topos*) („Ocroitorul” – „prima scriere de inspirație →

RODICA LĂZĂRESCU

* Ionel Popa, „*Scrisori despre Liviu Rebreanu. Vol. II – proza scurtă*”, Editura Almarom, Râmnicu-Vâlcea, 2013

citadină, din viața micii burghezii orășenești, care este publicată”, „Strănutarea”, „Cuceritorul”, „Norocul”, „Pozna”, „A murit o femeie”, „Cântecul lebedei”, „Tainele iubirii”, „Ghinionul”, „Omul mic și oameni mari”, „Cinema”, „O scenă”, „Divorțul”, „La urma urmelor”, „Cumpăna dreptății”, „Întâiul gropar”, „Umbre”, „Alibi”), replică la proza sămănătorist-poporanistă a epocii, în prozele burgheze rebreniene negăsind „opozitia sau răzvrătirea împotriva orașului, dar nici elogiu sau mitizarea urbei”. 4. Lumea lumpenului („Culcușul”, „Golani” – care „scoase din contextul prozei scurte rebreniene și privite ca texte autonome [...] impresionează doar prin pitorescul personajelor și limbajul lor”), 5. Toposul războiului („Războiul”, „Războiul – însemnările unui sublocotenent”, „Vremuri războinice” – considerate „doar documente ale creației”, „Păduchii”, „Hora morții” – „prima nuvelă în care personajul colectiv, anunțat pe ici-colo, prinde contur”, „Catastrofa” – „biografia unui om fără conștiință, care se complace într-o minciună existențială”, „o izbândă de limbaj și stil”, „Ițic Ștrul, dezertor...” – „fără doar și poate o capodoperă”); 6. Prozele confesive – „o izbucnire a filonului romantic al omului Rebreamu pe care scriitorul realist-obiectiv și impersonal l-a ținut sub obroc în scopul de a-și netezi drumul spre romancierul realist, obiectiv și impersonal” („Mărturisire”, „Idilă de la țara”, „Puiua”, „Bibi”, „Cuibul visurilor”, „Dincolo”, „Baroneasa”); 7. Prozele portret („Vrajamașii”, „Talerii”, „Cerșetorul”, „Soacra Sfântului Petru”, „Oamenii”, „Pantofii galbeni”, „Pungașul”).

Urmărind filiația proză scurtă-roman, Ionel Popa punctează de la început că nu îi neagă existența: „Ceea ce respinge este modul de tratare a problemei, un mod superficial și rapid aplicat, care a dus doar la un simplu inventar factologic ignorându-se chiar procesul de filiație – un proces creativ”. O idee ușor hazardată este aceea care susține că „Rebreanu a avut în cap, precum Zeus pe Atena, și nuvelele și romanele, iar asternerea lor pe hârtie e o cheśćiune de cronologie” [s.m.], întărietatea cronologică a prozei scurte putându-se explica prin „situația materială precară” a tânărului sosit în Țară, care, neavând „alte ocupării lucrative decât scrisul”, „a fost nevoie

să dea zor, paralel cu activitatea publicistică, cu publicarea de schițe și nuvele în diferite perioade”. Considerând că „așa numita filiație este în fond un set comun de elemente: detalii descriptive de decor, toponime și chiar antroponime, scheme conflictuale, tipologii de personaje”, autorul își exprimă ferma convingere (la fel de discutabilă, după opinia mea) că „și fără «exercițiul» nuvelelor țărănești, Rebreamu ar fi scris capodopera «Ion»”, pentru că, în finalul capitolului, preluând o observație mai veche a lui Niculae Gheran, să se contrazică, scriind despre „fireasca perfecționare” [s.m.]: „Filiația trebuie văzută complex ca procesualitate a creației. În interiorul nuvelelor, are loc o cristalizare tematică și stilistică a universului rebrenian”.

„Limbaj – expresivitate – stil” este capitolul care urmărește și comenteaază elemente de stilistică din proza scurtă (lexic, sintaxă, descriere, portret, tropi), analiză ce conduce la aceeași concluzie a „fireștii perfecționări”: „și procesul de realizare a unității stil-viziune se află încă în desfășurare, totuși la nivel global lexicosintactic și stilistic, scrisul lui Liviu Rebreamu e unul concret, dur, exact, robust; e un limbaj artistic dinamic, violent și de o plasticitate specifică. Are un **drum evolutiv**” [s.m.]

Secțiunea următoare – „Personajul colectiv” – merge pe aceeași idee a „perfecționării”: „cronologia textelor ilustrează creșterea în contur și substanță a mulțimii-personaj”, de la formele incipiente din proza scurtă („bruiioane”, cum le numește autorul), „realizarea de excepție va fi atinsă în romane”.

Capitolul „Analiza psihologică” sintetizează observațiile disipate în comentariile făcute pe marginea textelor și se încheie cu următoarea concluzie: „Rebreanu nu practică o psihologie analitică. Viața sufletească a personajelor din proza scurtă rebreniană se exteriorizează în acte de voință spontană care rămân pe retina cititorului și după lectură. Mijloacele de analiză folosite de Rebreamu nu sunt chiar așa de puține și primitive cum se mai crede, ele fiind adecvate naratorului omniprezent și omniscient”.

Urmează capitolele „Expresionismul lui Liviu Rebreamu” (din care reținem constatarea: „evidență că expre-

sionismul și tragicul dintr-o parte a epicii scurte rebreniene sunt incipiente, dar semnificative, deoarece dă diferență specifică în raport cu proza contemporanilor”) și „Structuri și tehnici narrative” ce reiterează ideea unei continue perfecționări („se poate vedea cum crește meșteșugul construcției” [s.m.]) și pune concluzia: „Liviu Rebreamu a scos proza scurtă de sub tutela povestirii și a orientat-o spre **epica** care înseamnă construcție și narativă prozastică”.

În fine, volumul se încheie cu „Proza scurtă a lui Liviu Rebreamu contra direcției din proza românească de la 1900”, scurt capitol conclusiv din care notăm ideea, exprimată de-a lungul demersului său, a conștiinței de romancier care l-a animat pe Rebreamu încă de la debutul său: „Marea majoritate a prozelor rebreniene, prin problematică, conflicte, construcție, personaje, fiorul dramatic, tehniciile narrative, se dovedesc a fi scrise de un romancier nu de un autor de povestiri sau nuvele, cum erau contemporanii săi din perioada 1908-1920. De la începuturile sale scriitoricești, Liviu Rebreamu a ascultat de **glasul romanului**”.

Încheind această trecere în revistă a volumului semnat de Ionel Popa, nu putem să nu remarcăm temeinicia și acribia documentării, continuul joc al „mărtorilor” „chemați la bară” fie în apărarea propriilor idei, fie pentru a fi combătuți, cu argumente bine bazate pe text, de-a lungul întregului său excurs, autorul nelăsându-se intimidat de numele grele cu care intră, peste timp, în dispută, de la Lovinescu și Călinescu până la N. Manolescu și, în două locuri, chiar cu expertul în Rebreamu – editorul și criticul Niculae Gheran, de regulă „mărtor al apărării” în acest volum.

Ar mai fi de menționat tonul ponderat, „de ardelean” – cum ținea să-l caracterizeze cândva Ioan Adam, care „nu sacrifică exactitatea judecății de dragul expresiei «frumoase» sau socante”.

Nu pot să nu constat însă că, la un asemenea tip de lucrare, un indice de nume ar fi fost nu doar bine-venit, ci indispensabil. Și, desigur, mai mult decât stârjenitoarele neglijențe de tehnoredactare și corecțură ce fac un imens deserviciu lucrării lui Ionel Popa, dar aceasta este o altă temă de discuție.

DESTINUL UNEI CĂRȚI

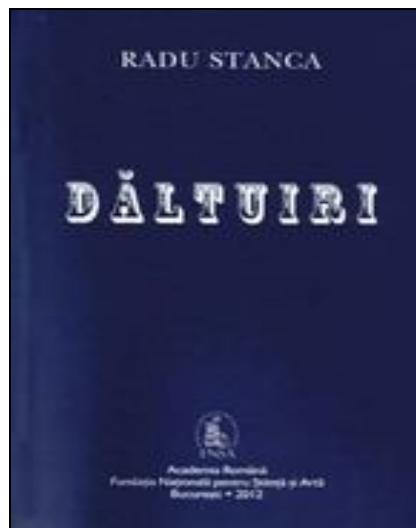
NEAȘTEPTATE

DĂLTUIRI

Teoretician al speciei moderne a baladei, pe care a ilustrat-o cu un talent unic, inspirat de pitorescul cetății Sibiului și al altor orașe-burg din Transilvania, Radu Stanca (1920-1962) a fost și un autentic om de teatru, ca actor, regizor, eseist al actului scenic, cronicar de spectacole și nu în ultimul rând dramaturg. Făuritor a 16 texte dramatice originale, rămase în sertar, pentru că autorul n-a avut bucuria de a-și vedea tipările sau interpretate piesele sale la Teatrul de Stat din Sibiu, unde a pus în scenă 30 de spectacole, sau pe alte scene din țară, Radu Stanca a avut un destin tragic. Acum (2012), când s-au împlinit 50 de ani de la moartea sa prematură, se cuvine să ne amintim că Radu Stanca, în cei 42 ani de viață, a lăsat literaturii române imaginea unui excepțional creator de poezie și teatru din acel „întunecat deceniu” (ne referim la deceniul VI-lea din secolul XX), cu care începea epoca socialistă în România, el fiind „salcia plângătoare” a generației sale, cum l-a numit criticul literar Eugen Simion.

Sarcina ce revenea posterității nu a fost deloc ușoară, dacă ținem seama de faptul că, dată fiind discreția care l-a învăluit antum, imaginea lui Radu Stanca s-a configurat în ritmul în care au apărut în răstimpuri ediții reprezentative cu zămisirile sale literare. În ciuda inițiativelor insistente ale autorului însuși, toate eșuate dezarmant, abia în perioada postumă operele lui Radu Stanca au fost antologate în volume de teatru și de publicistică. Poezia lui Radu Stanca s-a bucurat de o ediție critică datorată Monicăi Lazar și apărută la Editura Dacia din Cluj-Napoca sub titlul *Versuri* în 1980. S-au scris eseuri, chiar și studii monografice, cum a fost teza mea de doctorat, apreciată de Constantin Noica și Ileana Berlogea între cei dintâi, și din care un segment a devenit cartea *Radu Stanca și obsesia Thaliei. Ipostazele omului de teatru*, prefățată de Eugen Todoran, unul dintre eminenții membri ai Cercului literar de la Sibiu.

Dar adevarata imagine a creatorului complex care a fost Radu Stanca nu poate fi realizată până nu i se cunoaște opera în întregime. În acest

sens, noul volum cu texte ale sale, unele amenințate să fie „uitate” în presa românească a celor 3 decenii antum ale activității scriitorului (1932-1962), intitulat *Dăltuiiri*, 330 p. și apărut la Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2012, este o carte neașteptată, pe care am editat-o în colaborare cu inițiatorul proiectului, Marin Diaconu, sarcina prefațării revenindu-mi mie, ca specialist în domeniu.

Eveniment editorial remarcat pe diiferite meridiane ale culturii naționale, *Dăltuiiri* e o carte surprinzătoare chiar și pentru soția autorului, actrița Dorina Stanca, nonagenară. Așa cum și-a consacrat viața memoriei lui Radu, ca o preoteasă dintr-un templu sacru, ea fusese convinsă că sub vegheia ei au fost cuprinse în volumele de până acum toate creațiile reprezentative ale scriitorului, care așteaptă acum o ediție de *Opere*, ca sinteză a întregului. Volumul *Dăltuiiri* vine în întâmpinarea unei asemenea editării viitoare. Ca îngrijitorii ai ediției, am asigurat cărții un aparat critic complex, capitolul *Notelor* (p. 289-306) fiind util pentru localizarea textelor în presa epocii. O nouitate prezintă și *Ilustrațiile* din final, cuprinzând fotografii de familie, unele inedite, oferite în bună parte de nepoata scriitorului, Ruxandra Sofrone.

Se cuvine remarcat adevărul că detectarea textelor care sunt încadrate în noul volum a presupus o preocupare asiduă de peste 10 ani de popasuri la mari biblioteci, unde au fost trecute în revistă colecțiile publicațiilor din acea perioadă de 3 decenii în întregul ei. Recolta unei navigări atente prin presa românească interbelică și prin cea a primelor decenii de după cel de-al Doilea

Război Mondial, realizată de Marin Diaconu cu o acribie impresionantă, constituie cea mai consistentă parte a cuprinsului cărții de față. Trebuie recunoscut că și după apariția volumului *Dăltuiiri*, la finele anului 2012, au mai fost descoperite în presa epocii alte câteva texte inexistente în edițiile de până acum, texte care vor fi inserate într-o viitoare carte, pregătită deja pentru tipar.

În volumul *Dăltuiiri*, structurat caleidoscopic, aşa cum sugerează și titlul, se pot citi poezii în bună parte inedite sub raport editorial, din toate perioadele de creație stanciană, accent punându-se pe începuturile lirice ale lui (*Invitație la vals*, *Olimpică*, *Dăltuire*, *Nocturnă*), articole, recenzii de carte (M. Sadoveanu, *Frații Jderi și Nopțile de Sâniene*, V. Voiculescu, *Urcuș*, dar și alții autori ca Gib. I. Mihăescu, Panait Istrati, Liviu Rebreanu sau Al. Dima), cronică de teatru, cronică muzicală și eseuri de o excepțională profunzime ca rafinament al analizei fenomenului artistic. Cel puțin îndemnul la lectură din eseu *În loc de o "carte pe zi", despre cărțile de totdeauna* ar trebui să figureze în manualele de literatură ale liceelor din țară. Am selectat în volum chiar și acel unic fragment din piesa publicată de scriitorul însuși în 1957, *Grăuian și Dragomara*. Autorul încercase să o pună în scenă la Sibiu, dar i s-a interzis spectacolul, la care regizorul Radu Stanca făcuse numai câteva repetiții. El avea să-i mărturisească prietenului său Ion Negoițescu această bucurie tristă a unei asemenea experiențe fără finalitate scenică: ”Piesa mea care s-a repetat până de curând a fost momentan întreruptă. Aprobată de regiune și de teatru, acum se găsește la minister, care amână mereu aprobarea. Eu am avut totuși satisfacția câtorva repetiții, în care mi-am „auzit” pentru prima oară un text de-al meu spus de alții..” Această confesiune epistolară expediată de Radu Stanca din Sibiu în 8 aprilie, 1957, a fost cuprinsă în volumul *Un roman epistolar* (Editura Albatros, 1978, București, p.343-344), carte în care se găsesc și alte dovezi ale tentativelor autorului și regizorului Stanca, eșuate din motive politice, în cea mai nefastă perioadă a contemporaneității noastre. Posteritatea a acționat reparator, sens în care la capitolul *Addenda* am adăugat și →

ANCA SÎRGHIE

versiunea postumă a piesei, prelucrată de regizoarea Nicoleta Toia, care a montat în 1975 la Teatrul de Stat din Sibiu spectacolul visat de Radu Stanca. Dacă îmi veți aminti vorba românlui „cu o floare nu se face primăvară”, va trebui să accept că este aici o ilustrare exactă a proverbului acestuia. Dar nu e mai puțin adevărat că pe viitor nu se va mai putea face afirmația că nicio piesă a dramaturgului nu a fost publicată antum.

Noua carte care ne apropie de un geniu prea puțin cunoscut, scriitorul Radu Stanca, și-a început drumul prin lumea culturii. Debutul se cuvenise să-l găzduiască Sibiul, orașul-matcă. La Clubul Dialog din Universitatea „Alma Mater” din Sibiu la cea dintâi lansare, în 3 decembrie 2012, evocarea scriitorului au făcut-o, într-o simbolică alăturare, colegi actori, astăzi nonagenari, cu care regizorul Radu Stanca a colaborat strâlucit, prietenii din anii lui de tinerețe, cercetători ai vieții și operei sale, liceenii sibieni la clasa de teatru, care au pus în scenă momente semnificative din evoluția creatorului. În mod paradoxal, această carte s-a bucurat în cel dintâi anotimp al receptării de prezentări mai susținute pe meridianele comunităților de români din America decât în țară, dacă avem în vedere lansările de carte de care ea s-a bucurat la românii din Denver (Colorado), New York, Troy (Michigan), Cleveland (Ohio) din Statele Unite, unde conferințele prezentate de mine în power point au fixat imaginea scriitorului, stârnind interesul participanților pentru cunoașterea operei sale literare. Nu a fost ocolită nici Canada, unde prin conferințele și lansările de carte organizate la Windsor, la Câmpul Românesc din Hamilton, și la Montreal, imaginea aceluiași creator prea puțin cunoscut și nedreptățit antum se conturează tot mai convingător în conștiințele conaționalilor noștri de departe.

Ar fi cu totul nedrept să omitem adevărul că în țară critica literară a primit noua apariție editorială cu un real interes, deși exemplarele cărții nu au pătruns încă pe retelele librăriilor importante din România. Este sensul în care vom încerca să acționăm cu începere din această toamnă, având convingerea responsabilă că mai avem multe de făcut.

MARIANA CRISTESCU „Timpul iubirilor”

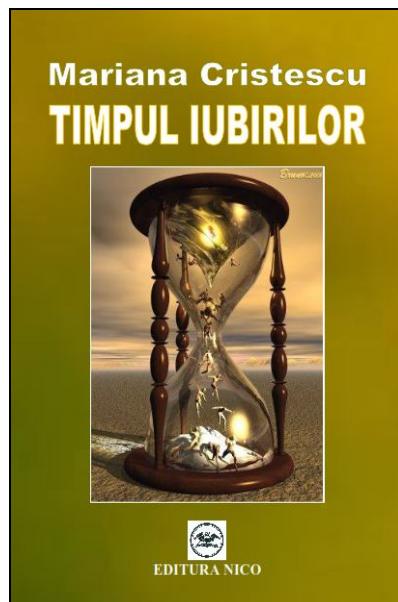
„Acum, când totul se năruie în jur, e timpul jertfei de sine și al iubirilor fundamentale. Calea e lungă și scara înaltă” – scrie Mariana Cristescu în cele câteva cuvinte „În loc de prefață” la noua ei carte, „Timpul iubirilor” (Editura „Nico”).

Un titlu – capcană, oarecum înșelător, într-adevăr, într-un moment al existenței românești, în care, aşa este, „totul se năruie în jur” într-un timp al „jertfei de sine”. De fapt, este o vreme a implicărilor responsabile și necesar benefice prin dragoste de meserie, inspirație, știință selectării momentelor și evenimentelor, chemare, talent și inteligență

Mariana Cristescu le are pe toate. Ca scriitor și reporter de talent și intuiție, prin scrisul său, cu ochiul atent la realitate, adică la viață, cu inteligență, har și dăruire, și prin noua ei carte – „Timpul iubirilor” – dovedește că scrișul gazetăriei zilnice poate fi și altceva decât acea spusă argheziană potrivit căreia ziarul și publicistica ar fi doar acea „scânteie de o zi”.

Sub tutela cuvântului, a imperiului imaginări-creativ, îmbinat cu cel real, al trăirii în griul zilnic, uneori din nevoia fundamentală nu doar a nouătății, ci a adevărului, înainte de toate, autoarea aşază, de pildă, mizerabilele atacuri dirigate împotriva preacucernicului părinte protopop Gheorghe Nicolae Șincan, după un jalnic, penibil, prostesc și nedemn scenariu. În aceeași neliniște continuă include „blestemul aurului de la Roșia Montana”, cu interesele și sforăriile din jurul ei în veșnicele tensiuni ale prezentului. O tensiune personală implicată, total, în spațiul cunoașterii publice a dinamicii realului.

Diferențierile de teme, abordate cu judecăți favorabile și, uneori, nefavorabile, se succed în paginile despre Înaltul Domn, de strajă Basarabiei – Mihai Eminescu, despre Nichita Stănescu, Armata Română, Radu Golban, Vida Gheza, despre „anonima nesemnată” sau vreme când bufonii devin eroi, despre Ceardășul care se joacă la Cotroceni, în timp ce, în Transilvania, ungurii pregătesc un

martie... autonomist, dar și despre cei care își uită istoria, mereu în vâltoarea viforelor, și care riscă să o retrăiască, din păcate.

Receptarea raportului dintre viață și literatură, cu inteligență, incisivitate, promptitudine și asumare, sinonimia cu responsabilitatea cuvântului scris într-o Galerie Gutenberg, în care noi, gazetarii, suntem mereu în salopete de lucru, fac parte din acea estetică a receptării, cuprinzându-i pe Tudor Vladimirescu, pe Nicolae Bălcescu, Mihai Viteazul, Aurel Vlaicu, dar și evenimentele dramatice de la Târgu-Mureș, din martie 1990, istoria cea „ascunsă în beci”, craniile de cristal, trăirea în legendă.

Intr-o dinamică a semnificațiilor și a demersurilor tipologice, se situează acei români pentru un Nobel: Mihail Diaconescu, Florentin Smarandache, Mihai Prepeleță, dar și umbrele slugăniciei Guvernului român în fața obrăzniciilor autonomiste, peste care trece raza de aur a „Punților de lumină într-un veac cu noapte mare”.

Noua carte a Marianei Cristescu, „Timpul iubirilor”, în devălmășile unui timp prezent, reconfirmă o reală personalitate în domeniu, cu sentimentul deplin al clipei reîmbogățite de acea necesară vocație salvatoare. Mai ales în ziua de azi, când tot mai mult se adeveresc cuvintele poetului Grigore Vieru: „Ca să fii român trebuie să poți!”

Felicitări!

LAZĂR LĂDARIU

"N. Steinhardt cu timp și fără de timp - lecturi critice, evocări"

Pe 29 iulie 2013 s-a împlinit un an de la centenarul nașterii lui N. Steinhardt și, cum în fiecare an la sfârșitul lui iulie, gândul mă duce la prietenul pe care l-am iubit și admirat, fi cinstesc și anul acesta memoria printr-un articol. Întâmplarea face să fi cunoscut acum doi ani – din cărți și corespondențe – pe un alt mare iubitor și admirator al lui N. Steinhardt, Nicolae Băciuț.

Interesantă coincidență de nume. Ba mai mult, interesantă coincidență de verva și talent, de respect pentru literatură și artă, de iubire pentru locurile natale.

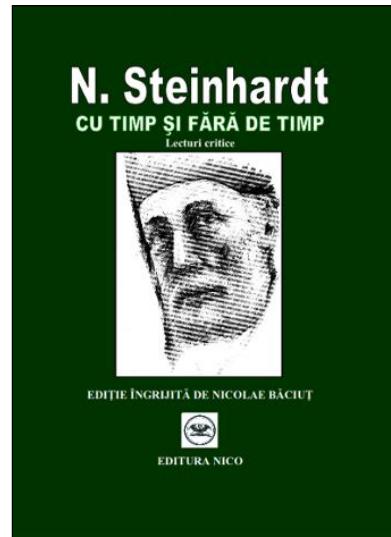
Dl Nicolae Băciuț are o activitate extrem de bogată: redactor-șef al revistei lunare „Vatra veche” din Târgu-Mureș, conducător al editurii Nico din același oraș, organizator a numeroase manifestări comemorative – cum a fost cea a centenarului Steinhardt anul trecut, inițiatorul unor cenacluri de poezie cu tineri poeți din toată țara, cum e cenaclul „Ana Blamadiana”, care se ține anual la Brăila, e un neobosit cultivator al frumosului, un îndrăgostit de poezie și, în sfârșit – poate chiar cel mai important – un poet de mare talent. Nu-i citisem poezile, dar N. Steinhardt i le citise și fi plăcuseră. Nicolae Băciuț a scos recent un volum de poezii, dar astăzi nu despre acest volum voi vorbi, ci despre cel dedicat lui N. Steinhardt, cu ocazia centenarului.

Cu pasiunea și verva care-l caracterizează, dar și cu răbdarea și meșteșugul adevăratului cărturar, Nicolae Băciuț a adunat în volumul „N. Steinhardt - cu timp și fără timp”, apărut la editura Nico în 2012, o serie de lecturi critice și evocări ale unor oameni care fie l-au cunoscut personal pe N. Steinhardt, fie l-au citit și recenzat opera. Materialele pe care autorul le oferă cititorilor sunt adunate prinț-o muncă asiduă de cercetare. Nicolae Băciuț a fost la Rohia, unde N. Steinhardt fusese „Monahul Nicolae”, cu ani în urmă sătuse de vorbă cu el, acum a discutat cu cei care l-au cunoscut, a fotografiat chilia în care a trăit călugărul, a făcut interviuri, a publicat cronicile ale cărților lui N. Steinhardt.

Volumul începe cu un mic cuvânt introductiv al autorului, după care urmează un emoționant interviu luat de N. Băciuț lui N. Steinhardt cu ani în urmă, când autorul l-a vizitat la Rohia. Textul e presărat cu fotografii și facsimile ale scrisorilor lui Steinhardt către Nicolae Băciuț.

Cartea are două părți. În prima sunt articole critice referitoare la scrierile lui N. Steinhardt precedate, fiecare, de o succintă prezentare a autorilor respectivi, în număr de peste 25. Cum era de așteptat, nu lipsesc materialele despre botezul în închisoare al lui Steinhardt și despre relatarea episodului în cartea considerată ca una din cele mai reprezentative ale secolului 20, „Jurnalul fericirii”. Mircea Moț, Cezar Boghici, Sorina Mirela Hanceariuc, Monica Began, Lăcrămioara Solomon, Geo Constantinescu, Cristian Stamatoiu, Nicolae Munteanu își expun comentariile pe marginea acestui „fenomen” unic în literatura română. Tot în prima parte găsim și texte referitoare la credință și la semnificația ei în viața lui N. Steinhardt, despre care scriu Daniel Mureșan, Aurora Iuga, Valentin Marica, Anda Laura Silea, Stelian Gomboș, Claudia Vașloban, Anda Laura Silea. Nu lipsesc nici priviri generale asupra literaturii închisorilor sau a celoralte scrieri ale lui Steinhardt date de Ana Maria Radoveneanu, Cătălina Gheorghe, Valentin Marica, Loredana Tuchilă.

Prima parte se încheie cu materiale informative despre unele manifestări omagiale care au avut loc în țară cu ocazia centenarului, scrise de A.I. Brumaru, Valentin Marica. Victor Nicolae ne prezintă un text publicat în „New York Magazine nr. 633 din 2 septembrie 2009, bazat pe lucrarea lui Nicolae Băciuț „Între lumi: con vorbiri cu Nicolae Steinhardt”,

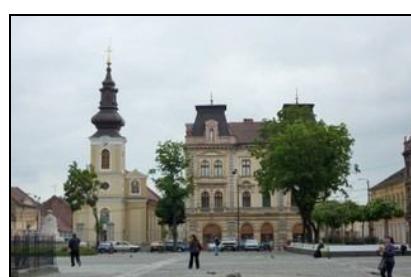

apărută deja în trei ediții la Editura Dacia.

Partea a două a cărții, la fel de fascinantă ca prima, e intitulată „Amintiri cu N. Steinhardt”. Găsim în ea emoționante evocări ale celor care l-au cunoscut personal pe N. Steinhardt. Ecaterina Țărălungă adaugă la amintirile ei facsimile cu scrisul lui N. Steinhardt, iar Dumitru Velea, Valentin Marica și Georgiana Jungheatu dedică poezii monahului de la Rohia. Cornel Cotuță scrie despre întâlnirea lui cu N. Steinhardt la Beclean și citează din spusele lui. Mi-a plăcut în mod deosebit această evocare pentru că în ea l-am recunoscut pe Nicu, bunul meu prieten, despre care am și eu un material la sfârșitul cărții. Iată citatul reprezentativ pentru Nicu: „Sunt două verbe definitoare pentru destinul acestui neam, unul în suferință, altul în efervescență. Pentru generația mea, definiitoriu a fost verbul a răzbî, pentru oamenii de acuma este a te descurca”. Călin Emilian Cira oferă un interviu cu Marcel Lupșe, care l-a cunoscut personal pe N. Steinhardt și care i-a desenat și câteva portrete, dintre care unul este publicat în carte. Alexa Gavril Bâle își amintește de părintele Nicolae de la Rohia într-o evocare al cărei titlu este tot o vorbă pe care o auzeam des la Nicu: „Citește orice, numai citește..”

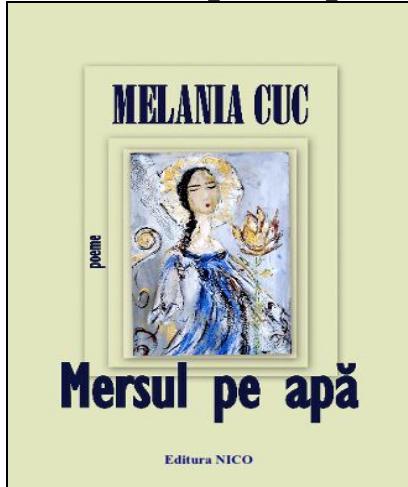
A trecut un an de când a apărut această carte remarcabilă, dar mărturiile care se află în ea îl dau aceeași permanență istorică, artistică și literară ca a celor scrise de însuși cel care este evocat în ea, N. Steinhardt.

VERONICA LERNER,
Toronto, Canada

Biserica ortodoxă sârbă cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe. A fost construită în anul 1746, alături - Casa Comunității Sârbe

Mersul pe apă

La mai bine de cinci decenii de la debutul în presă, Melania Cuc are prospetime, ritm, într-o desfășurare literar-artistică de invidiat, dar și de luat în seamă ca artă a locuirii poetice în lume. Ca model.

Cu disponibilități diverse, jurnalist (o viață), poet, prozator, pictor, Melania Cuc se întrece pe sine cu energii nebănuite, cu dorința de a nu da clipei răgaz să se risipească.

I-am admirat ingeniozitatea, disponibilitatea, angajamentul, devotamentul, solidaritatea, atât în teritoriul cultural, cât și în cel al relațiilor umane.

I-am fost „însotitor” în multe dintre „aventurile” sale editoriale din ultimii ani, am citit-o pe îndelete, cu placere, uitând adesea, furat de frumusețea textelor, că sunt editor, că am responsabilități legate de acuratețea conținuturilor, pentru că, în vîrtejul creației, Melania Cuc încăleca adesea literele, chiar avea un flux năvalnic al ideilor și metaforelor.

Cred că avem de a face cu o capacitate creativă careiese din tipare, în registre ale spontaneității și strunirii verbelor, oricăr de larg ar fi fost orizontul rostirii.

Dacă versurile sale se lasă admise de tentații criptice, narațiunile sale au desfășurări bine structurate, în scenarii riguroase, de destule ori în derulare cinematografică.

Melania Cuc știe să împace articolul de presă cu poezia, proza, eseurile și pictura sa, fie că e vorba de volute postmoderniste, fie că e vorba de fidelitatea față de izvoadele iconografice.

Biografia literară a Melaniei Cuc are foarte multe reușite, mult mai multe decât o critică obosită și

sufocată de prea multe responsabilități cotidiene le-a relevat până acum. Chiar dacă mulți s-au exprimat în privința scrisului său, iar multe premii stau mărturie a aprecierii și recunoașterii unui statut literar exemplar.

O nouă carte a Melaniei Cuc nu mai poate surprinde pe nimeni. E în firescul lucrurilor. Ea ne-a obișnuit în ultimii ani cu un ritm editorial în forță, într-un fel parcă recuperator, pentru că nu toate împrejurările vieții i-au fost favorabile scrisului. Nu s-a impacientat și s-a purtat ca și cum, la un moment dat, s-a născut a doua oară prin scris, prin pictură.

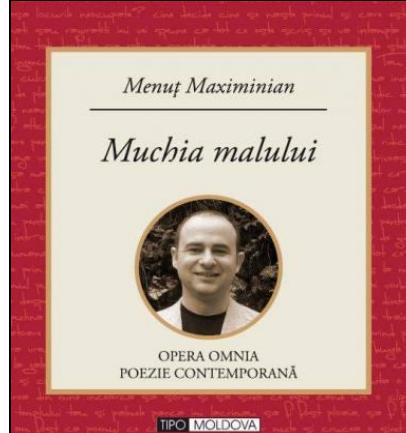
Acum, metaforic, Melania Cuc reușește să „meargă pe apă”. Adică a ajuns la acel prag al înțelegerii lumii, încât, fără urmă de misticism, să-și asume o condiție cristică, în care minunea înfăptuită de Mântuitor să fie posibilă și pentru cei ce cred în cuvânt. Iar „mareea” biblică să fie „marea de cuvinte”.

„Mersul pe apă” al Melaniei Cuc confirmă încă o dată că autorul se respectă pe sine, adăugând încă „o piatră pentru templul” ei, consolidând și confirmând investiția de încredere a celor care au crescut în valoarea literară, dincolo de vremi, de circumstanțe și de jocuri de culise sau de poliță literară.

Ele trec, cărțile rămân!

NICOLAE BĂCIUȚ

Muchia malului

Muchia malului, sugestiv titlu pentru o carte, pentru un destin literar. La ora aceasta, Menuț Maximilian pare a se afla chiar pe muchia succesului său literar.

De o parte, apa visurilor mereu curgătoare, de altă parte, uscatul, solul puternic în care și-a fixat rădăcinile creațoare.

Trecut prin aproape toate genurile literare, dar și gazetar de acum consacrat, Menț Maximilian a mers firesc de la proză și cronică literară, prin monografii cu impact socio-cultural important, la poeme.

Harnic și curajos în mânuirea metaforei, alegându-și teme dintre cele mai diverse, de la arhaicul peisaj al satului transilvan la raftul de bibliotecă, a reușit ca într-un timp relativ scurt să își facă un stil personal în exprimarea-i poetică.

Cu accente moderniste dar abordând și clasicul pe alocuri, Menț Maximilian reușește să ne releve un peisaj liric defel plăcăsitor și care te atrage prin gama muzicalității versului.

Dacă despre Menț Maximilian omul de televiziune, jurnalistul și scriitorul de cărți de cercetare etnografică se poate vorbi cu entuziasm, când faci referințe la poetul Menț Maximilian poți doar puncta acel loc de pe cerul liric al contemporaneității și unde el și-a găsit steaua norocoasă.

Încă de la începutul carierei sale literare, l-am girat cu încrederea și experiența mea în domeniu, dar când a venit vremea poeziei, când Menț s-a hotărât să-și scoată poemele în lumea bună a Literaturii, recunosc, am fost ușor circumspectă și chiar l-am sfătuit să mai aștepte, să lase versurile să se mai „așeze”, o vreme. Nu mi-a dat ascultare și bine a făcut!

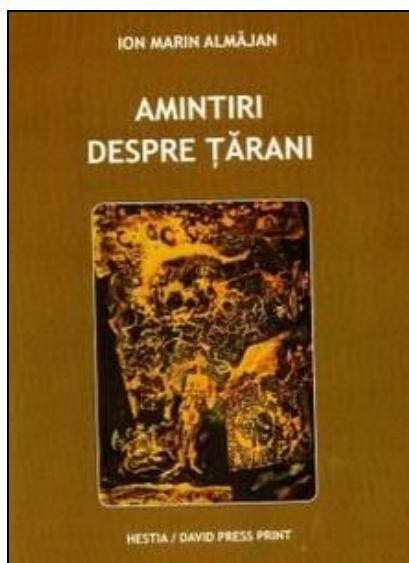
Poezia lui a făcut deja înconjurul revistelor clasice și electronice și nu sunt puțini cititori și critici literari serioși care și-au spus cuvântul. Poezia lui Menț este o frescă cu imagini inedite, curge limpede și nu se poticnește în conveniente de niciun fel, nu face rabat la estetică pentru a ilustra Viața.

Este interesantă escaladarea sa pe piramida de gheăță a Literaturii, un exercițiu de întrecere cu sine însuși și din care Menț Maximilian a ieșit din nou învingător.

Ultima sa apariție editorială, *Muchia malului*, apărută la Editura Tipomoldova, este o medalie pe care autorul o primește ca răsplătă pentru modul excelent în care și-a gestionat creația literară. Felicitări, Menț Maximilian, și bucuria îngemănării cuvintelor în poeme să își aducă lauri gloriei literare pe care o meriți cu prisosință.

MELANIA CUC

Un strigăt de durere și alarmă

Pentru mulți dintre cititori, apariția unui volum de versuri sub semnătura lui Ion Marin Almăjan (**Amintiri despre țărani**, poeme, Editura David Press&Hestia, Timișoara, 2011, volum pentru care autorul a fost distins cu Premiul pentru Poezie al Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor, pe anul 2011) a fost și rămâne o surpriză. Pentru că, bine poziționat pe harta literelor românești, Ion Marin Almăjan este, prin definiție aproape, un prozator de forță, remarcat ca atare încă de la debut („Comparând cartea aceasta... chiar și cu calitatea ultimelor volume de debut apărute, trag o singură concluzie posibilă, și anume că maturitatea stilistică și de gândire a Tânărului prozator timișorean va impune în întreg contextul nostru literar actual un nume” – nota Sânziana Pop pe coperta a patra a volumului de debut al scriitorului, *Sunt dator cu o durere*, Editura Eminescu, 1970).

Dar energia narativă a scriitorului originar din Dalboșețul almăjan s-a împletit, avem convingerea, de la bun început cu o sensibilitate lirică, ușor de „ghicit” la lectură, mai cu seamă în pasajele descriptive, bogate în ornamente poetice fără a-și pierde consistența și arhitectura epică (și, iată, doar un exemplu din volumul de debut: „Noaptea se tălăzuie odată cu zvonul prelung și monoton al greierilor, sfâșiată rar de tipătul ciușului.”). Unei astfel de trăsături în ordinea expresiei îi corespunde însă, în structura intimă a omului Ion

Marin Almăjan, un alt, mult mai semnificativ indiciu al sensibilității sale: legătura, mereu mărturisită, cu locul de baștină și oamenii lui. Or, aproape firesc, calea regală a comunicării asupra și în baza unei structuri umane de această natură a fost, din totdeauna, poezia, această miraculoasă punte între inima, sufletul și mintea poetului și mintea, sufletul și inima cititorului.

Apărută în elegante și armonioase condiții grafice și tipografice, de la calitatea hârtiei la expresivitatea ilustrației de interior și de pe coperte, nu mai puțin la rigoarea așezării în pagină, carteau se deschide cu o „durere” mărturisită de autor, anume aceea că numai exigența literară l-a oprit să-și intituleze volumul „amintiri despre neamuri”, cunoscută fiind respingerea „sentimentalismului” în lumea artistică de azi, dar în fond, toti „eroii” cărții îi rămân „neamuri”, îi simte „ai lui” și el se simte „de-al lor”. Nu mai puțin, „durere” este și faptul că, la debut, unii dintre cititori îi reproșat că ar fi „denigrat”, prin personajele sale, „neamuri” ale respectivilor cititori. Or, autorul ne avertizează pe toti, deopotrivă: carteau sa este, oricât de legată de oameni și locuri reale, o „fictiune”, un construct literar, cu alte funcții decât un eventual reportaj sau un înscris documentar; este, aşadar, un text menit să transigureze realitatea, să-i confere atemporalitate prin regimul simbolic în care se înscriv personajele, faptele, locurile și, nu în ultimul rând, autorul însuși, cel ce, amintindu-și toate acestea și scriindu-le, se desprinde de propria sa ființă de lut și devine „ființă de hârtie”, supusă doar legilor lumii secunde, lumea literară. Simptomatic sub acest aspect poate fi chiar primul poem, *Autobiografică*, marcând un „eu” nedefinit, cu o naștere fabuloasă („strângând în pumn / gurguiul unei opinci / cu care era încălțată talpa țării”), apoi o tragică destrămare de lume, trăită într-un prezent la rându-i nedefinit, sugerat doar printr-un adjecțiv demonstrativ de apropiere („acestea”), în urma căreia cel născut sub zodia uriașă a „tălpui” țării nu-și mi poate regăsi rădăcinile („Vremurile acestea i-au spulberat pe țărani, / Trimitându-i în istorie. / Eu am rămas orfan.”). Și dacă istoria a înghițit „talpa țării”, înstrăinarea se

face simțită pentru cel care-și cauță „casa”, el însuși „vinovat” fiind de lăsarea ei în paragină („Ai plecat în lume și m-ai lăsat pustie, / Cu singurătatea măcinându-mi zidurile, / Cu necunoscuți, siluindu-mă. / Străinule”). Semnele perene ale lumii de altădată, cum ar fi *doina* de pildă, intră și ele sub aripa tragică și cheamă a neființă („Cântecul acesta // Se strecoară în fibra ființei mele, / Tulbură, trezește un dor de necuprins, / De neînțeles, un dor de risipire, un dor de înăltare / Și un dor de moarte.”). Și tocmai din această „risipire” se naște *antidotul*: scrierea despre cele ce au fost, despre cele ce sunt și trecerea lor în nemurirea artei. Pentru ca toate să aibă o „poveste” precum cea a Cetății Grădiște, despre care „se spune că” – și, bineînțeles, e vorba de „vremea ei de fală”, de mult apusă –, dar „se mai povestește” și o întâmplare din vremuri mai apropiate desigur, în care numele personajului se reține și fapta lui poate fi povestită de oricine (anume, cum a intrat în cetate, cu gând să recupereze „comoara” ascunsă și cum nu s-a mai întors). Dar numai autorul-poet știe ce s-a întâmplat „cu adevărat” și poate să ne încredește asupra celor neauzite de noi: „Dacă lipești urechea de iarba grăsă a dealului, / Auzi clinchet de nicovală. / Țiganul Mărcin și-a deschis covacie în cetate.”

Pe un astfel de dublu palier se cer citite poemele lui Ion Marin Almăjan, cu elementele păstrate în memoria colectivă, traversând, de pildă, perioada de „alungare” în istorie, anii ’50 ai trecutului secol, elemente căror li se suprapune „semnul” literar girat de autor, fie printr-o bruscă tăietură de frază („La școală ni se spune: au fost luați chiaburii // Și duși în Bărăgan. / Noi tăcem. Acasă ni s-a spus să nu vorbim, / Chiaburii, dușmanii poporului, sunt neamurile noastre.”), fie printr-un insert descriptiv tulburător: „Când Torocea a revenit acasă / Ana era dusă la cei drepti, / Zidurile casei erau prăvălite, / Dudaș murise de dorul stăpânului”.

Nu lipsesc din „panopia” amintirilor nici faptele mai luminoase ale vietii, în poeme precum *Dascălu’ Frâncu*, cel iubit de o franțuzoaică și deplin convins că „la France est perdue sans moi!”, ori *Cârcioroaba*, cea care-i pedepsește pe copiii „dedați” la „zeama de prune”, sau →

ADA D. CRUCEANU

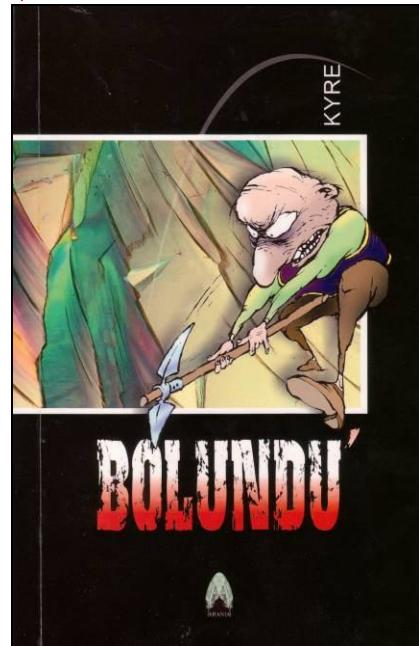
Pacla de douan, cu o „nămetenie de om” căruia nevasta „i-a cusut nădragii rupti în cur / Folosindu-se de hârtia unei pacle de douan / Drept pedeapsă și învățatură de mine”. Cum, desigur, nu lipsește „cuvântul de acasă”, lexicul local aşadar, menit să accentueze identitatea oamenilor și locurilor, dar de vreme ce graiul bănățean este mai „difícil”, autorul a adăugat, în aparatul critic al volumului, și un binevenit glosar (alături de „Notele biobibliografice” – volumul devenind astfel și unul de referință, atât pentru informațiile despre Ion Marin Almăjan cât, iată, și pentru cele privind graiul bănățean – subgraiul Văii Almăjului).

Respectându-și obârșiiile (aşa cum notează Octavian Doclin pe coperta a IV-a, interior, a cărții), Ion Marin Almăjan oferă – și își asumă – prin acest volum o necesară dimensiune a „geografiei literare” românești, nu întotdeauna receptivă la „contribuția” Banatului. Anume, o contraponere la clamata, dar subtil minimalizata „literatură în grai”, printr-o „justă măsură” a inserării idiomului local pe fondul evenimentelor mai ales tragic din istoria ţăinutului (ignorate și ele de „istoria mare”), într-o frescă a satului pe cale de dispariție acum, lovit îndeosebi de vremuri de-abia trecute, lovit în propria lui „țară” – de unde și tragicul adânc al lui, pe care puțini scriitori l-au „pus pe hârtie”. Ion Marin Almăjan a făcut-o încă de la debut. „Căvela trecu fără să-l vadă [...]. Dinulescu, fost inspector la Finanțe [...] zicea că beția unui maistor at de priceput se trage din ziua în care la căminul cultural se adunase tot satul chemat de toba lui Traiasca [...]. Când cineva luase cuvântul și-l numise chiabur...” – scria, în 1970, Ion Marin Almăjan în volumul **Sunt dator cu o durere**. Ca în 2011 să accentueze: „Ecoul tobii răzbătea până la noi / Aducând vești grele, porunci diavolești” (poemul *Chidran*) și, mai cu seamă, să deconspire mecanismul ascuns al unui rău greu de îndreptat: „Membrii C. A. P. nu mai dormeau // Porneau cu traiste, cu saci, cu secere / Pe drumuri doar de ei știute (...) // Să-și umple traistele, sacii // Luvăm, luvăm, că din pământurile noastre luvăm / Se justificau și de atunci au prins acest nărv / De care nu mai pot scăpa nici astăzi.”

Și să nu ierte, acum, un rău și mai adânc, și mai devastator: „Străinul cu față lată // Urcat în scrânciobul puternicilor zilei / A pus drujbele pe pădurile Almăjului”. / Sub fierul necruțător cad gemând / Ca niște ostași bâtrâni / Ce au apărat satele / De turci, de nemți, de ruși / Cad secerați de mâna lacomă a veneticului / Stejarii, fagii, ulmii, fala pădurii. / În vaierul lor plâng strămoșii / Si se frângе un neam.”

Un rău atacând însăși identitatea locului este, în fapt, cel pe care cartea aceasta îl denunță și pentru care ea este un strigăt de durere și alarmă.

SCOALA DE LA VICTORIA

Când, cu mai bine de două decenii în urmă, după o etapă de cuvenită fezandare, desantul optzecist începuse a da semne de osteneală și deja de destrămare, o nouă scriitoră, proaspătă și agresivă păru a se ivi în lumea Tânără a literelor din latura noastră de Europa.

Am fost martor la această neașteptată ivire, apoi mai mult de atât: m-am implicat tipărină în revista *Astra* productele noului și, aparent, straniului detașament; mai mult: am socotit atunci că aceia ce se prenumărau în ceata cu pricina ar fi avut temei a se autointitula, după loc, „Școala de la Victoria” (Or. Victoria, jud. Brașov), una va să zică menită a-i înlocui pe înaintași.

Nu a fost să fie. Lipsită de mijloace – tiparniță, firește, dar mai ales tiparniță de bancnote – incipienta alcătuire scriitoricească nu a depășit faza începutului, mai târziu junii condeieri risipindu-se care pe unde a apucat. O surpriză nu se putea totuși să nu apară și astăzi, iată, cel ce va fi fost inițiatorul, capul grupării – e vorba de Kyre, pseudonimul lui Dan Chiriac, se înfățișează cu această culegere de proze, **Bolându**, (Editura Arania, Brașov, 2013), reamintindu-ne de proiectata „Școala de la Victoria”, vestindu-ne, mai exact, că spiritul ei e încă viu, ființează.

Nu i-am numit mai sus întâmplător, referindu-mă la optzeciști, pe aceia drept antecesorii, întrucât, ca la membrii falangei optzeciste, autorilor din „Școala de la Victoria” (Kyre, Mahai ș.a.) scriitura li se va înfățișa ca *textuare*: construire și livrare a unui text îndrăgostit de sine, un text care, ca melcul androgin, se autogenerează. Numai că, iată, de la un punct, ingineria textuală se despiciă. Am cunoscut-o la timpul ei pe aceea livrată de regretatul Gheorghe Crăciun cu grupul lui de juni de la Zărnești, sub Piatra Craiului, în anii 80. Aci, cum am spus și cu altă ocazie, învățăceii prozatorului și teoreticianului deprinseseră cum să construiască un text, erau însă acolo doar propozițiuni ce se fereau să istorisească, să nareză ceva – în afară, desigur, de propria lor întocmire, o oglindire, va să zică, narcisiacă în apa magică din fântână.

Numai că altceva, altul e textul care nu doar se povestește, dar știe să și povestească, precum prozele acestea ale lui Kyre din volumul de față, admirabile în totalitate. Ele nareză: vor aduce adică, spre a spune astfel, lângă literă spiritul, în cuvânt vor căuta și instala existența, sensul. Chiar dacă peste acestea, cum vedem, autorul așează și zeflemeaua subțire, aş zice bășcălia bemolată. Ca, de pildă, în povestirea **Cum de a căzut Turnul Vavilonului**, unde, poate și spre a lua distanță de cei pe care i-am botezat predecesori, optzeciștii adică, autorul, ferindu-se totuși a lua în derâdere un fenomen cultural de reală valoare, va întâmpina generația respectivă, în chip remarcabil, doar cu ironie – o ironie înmuiată în umor, o ironie veselă. →

A.I. BRUMARU

Piesa, plecând de la momentul scripturistic cunoscut, îl va repovesti cumva sincopat, după o logică sui generis, lovită, aş spune, cel puțin de inconveniență; logică absurdă, o logică perversă.

În definitiv, despre ce ar nara, în felul acesta, cele 13 proze ale lui Kyre din **Bolundu?** Despre – cum ar spune analistul – orizontală prezenței, dezideratele, voluptățile și solicitările prezentului – un prezent al patriei și nației, unul al lumii întregi.

Este vorba, mai precis, de anonimizare, de gregaritate, de masificare, de multiplicare, de fuga de răspundere, de fuga de reculegere (teme, în definitiv, ale lumii postmoderne).

Despre acestea, desigur, ai putea istorisi și liniar, cu substanță epică ampoloasă, rămuroasă. Kyre, ca și coreligionarii lui (din „Școala de la Victoria”, firește), vor alege însă narăția aluzivă, frecvent simularea parbolei, ca în unele texte ale lui Kafka (vezi în acest sens, din **Bolundu**, prozele, memorabile, **Speranța, Cangrenele**), și unele motive așa-zicând tabu (ca de exemplu în bucata **Defec-Pecabil**, unde nu e ocolit, cu false pudicii, subiectul scatologic).

Situării existențiale – grave în ochii unanimității cotidiene – vor fi tratate, cum aminteam, cu ironie și badinierie, apar aproape peste tot în aceste proze deriziunea lejeră și fulgii batjocurii.

Se disting aici, când și când, urme din absurdismul urmuzian, din teatrul absurdului al lui Eugen Ionesco – altfel spus, o intertextualitate bine jucată, paradigma ilustrelor modele fiind convertită, reciclată în chip original.

Precum în proza excepțională **Zbaterea infinitului mic** în care „măritul Ilderim, Allah să-i proslăvească numele (...) se trezi într-o dimineață cu lacrimi în ochi, iar mai apoi toate au început să se schimbe”. Pentru că: „Se spune că măritul Ilderim, Allah să-i ţie proaspăt numele, primise din Persia o cutiuță de sidef cu un pui de infinit înăuntru.

E o bucată de nemărginire, zisese înțeleptul persian, solul venit cu darul. Să-l păstrezi și să-l îngrijești, mărite...”.

Volum de debut, **Bolundu** îl aşază deja pe Kyre, fără de îndoială, printre cei mai originali prozatori români tineri de azi.

Univers spiritual buzoian

(VIOREL FRÎNCU, Univers spiritual buzoian, vol. I, Buzău, Biblioteca Județeană Vasile Voiculescu și Editura Aldin, 2011)

Publicist, epigramist, cercetător al culturii și istoriei locale, Viorel Frîncu publică un dicționar al personalităților buzoiene de ieri și de azi, despre care, în „Cuvânt înainte”, Ovidiu Cameliu Petrescu, președintele Asociației culturale „Renașterea buzoiană” spune că este o valoioasă aducere la zi a informației culturale, lucrările anterioare consacrate temei (în 1980, 1999, 2001), fiind azi depășite sau incomplete.

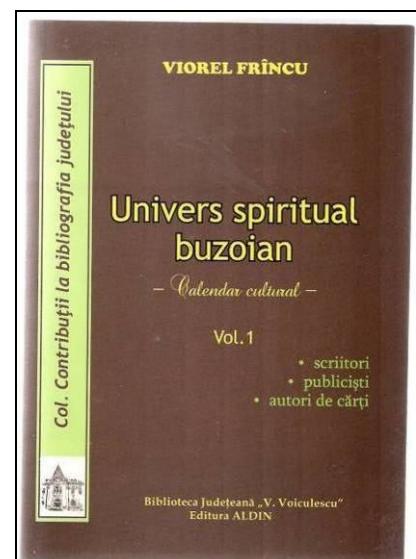
Sunt cuprinse aici personalități culturale din județul Buzău și din fostul județ Slam-Râmnic (Râmnicu Sărat).

Articolele sunt ordonate după ziua și luna nașterii, iar un indice de nume și o bibliografie generală facilitează găsirea unui nume și a surselor utilizate.

În finalul cărții, Nota autorului menționează volumul mare de muncă, lipsa unor date despre autorii inclusi și încrederea că o ediție viitoare va fi sprijinită prin comunicarea datelor personale de către cei care nu sunt încă inclusi aici.

Personalități cunoscute, cu origini sau activitate la Buzău, sunt: scriitorul Ion Băieșu, autorii unor lucrări de pedagogie și metodică George Beldescu și Ioan Jinga, Ion Caraion, Vasile Cârlova (revendicat și de alte orașe), Radu Cârneci, Lucia Demetrius, Virgil Diaconu, Dumitru Ion Dincă, Mircea Frânculescu, Victor Frunză, matematicianul Grigore Gheba, Ion Gheorghe, Gheorghe Istrate, Alexandru Lungu, George Macovescu, omul politic Alexandru Marghiloman, Mihail Milea, Alexandru Oproescu, Nicolae Peneș, Arthur Porumboiu, Ion Priveagiu, actorul Dan Puric.

Îmi regăsesc, în acest volum, foștii colegi de la Facultatea de Litere a Universității din București: Paul Androne, Denisa Comănescu, Mariana Ionescu, Florentin Popescu, Passionaria Stoicescu, Ecaterina Taralungă, și pe oamenii de cultură

buzoieni pe care îi cunosc, i-am cunoscut, am colaborat sau am scris despre cărțile lor: Valentina Bucur, Sorin Burlacu, Gheorghe Culicovschi, Dumitru Ion Dincă, Gheorghe Ene, Vasile Ghinea, Marin Ifrim, Constantin Marafet, Lucian Mănăilescu, Mihai Sălcuțan, Gheorghe Stroe, inclusiv pe autorul acestei cărți, Viorel Frîncu, cei mai mulți demni de a fi menționați ca personalități de prima mână la nivel național.

Sunt incluși aici și cunoșcuții scriitori Vasile Voiculescu, Urmuz, Alexandru Sihleanu, Magda Ursache, Laurențiu Ulici, Nicolae Tăutu, jurnalistul Pamfil Șeicaru, mitropolitul Antonie Plămădeală, interpretul de muzică folclorică Benone Sinulescu, scriitorii Călin Vlasie și Gheorghe Postelnicu, profesorul și jurnalistul Constantin Mircioagă etc.

Sunt oameni de cultură născuți în Buzău, care s-au afirmat în alte locuri din țară și din străinătate, precum există personalități născute în alte zone ale țării, dar care au activat cu succes la Buzău, ambele categorii fiind în mod egal prezentate în acest dicționar, întrucât cu toții au contribuit la prestigiul și dezvoltarea culturală a ținutului de la curbura Carpaților.

Victor Frîncu a realizat o lucrare de mare efort, efectuând, cu pasiune și pricepere, o cercetare care scoate la lumină diamante și culori elevate.

CORNELIU VASILE

UN PICARO DUIOS-AMAR

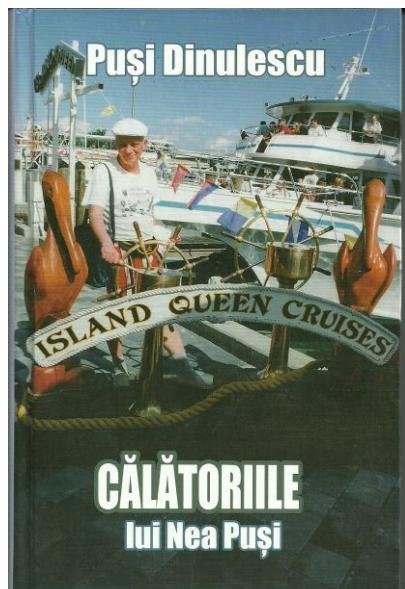
(Puși Dinulescu, *Călătoriile lui Nea Puși*, Editura Lider, București, 2013)

24 de retrocălătorii pușiene – de sertar, recompuse, cumva testamentare, inclusând o revoluție și informații amoroase – tentează imposibilul unei armonii cu sine și cu viața lumii călătorite sub vechiul regim, în zorii neocapitalismului, și la început de mileniu.

Poate umorul, de la argou la subsol eufonic, va încânta pe mulți, pe alții, mai puțin. Însuși autorul-personaj, picaro bucureștean, se împiepteaori ori se ia peste picior, întru descătușarea propriei literaturi, printre sirene-dulcinei, parcă anume pentru a se dezlegă în sfâtoase cumpăniri moral-politice, îndeobște anticomuniste, anticapitaliste, totdeauna scriitoricești, cinematografice, teatrale.

Romanul picaresc, de aproape 450 de pagini, este scris cu bucuria molipsitoare a autorului nedoborât nici de propriul geniu, arborat glumet ori ba, nici de opușii pe care-i rade comic și nu prea. Călătoriile, deja trecute – turism jalnic, parodic și astfel cu atât mai poetic-plastic – sunt surse de meditații confesive, mereu retezate de reveniri la locul faptei, ca pentru o demonstrație flaubertiană a stilului de transcendență descriptivă. Tot ce spune cititorului își spune sieși, în oglindă, sparge oglinda, călătorul a dispărut, s-a transfigurat, complice, călătoria-viața-odiseea.

Călătorie (auto)polemică, de nărzbunător melancolică. „Felul în care am scris și am rescris această carte e ca o răzbunare pe timpurile acelea, când nicio pagină din asta ale mele n-ar fi putut apărea, cu stilul asta al meu sifilitic” (*Prefața autorului*, p.5). Dickens „preferă autenticul, ca și mine”. (p.38). Pe aceeași pagină (46), Hamlet și poporul român: „Deși conspirația sigur există. Dar nici transcendența care se organizează prin călătoria înapoi în viață a acestui spirit neîmpăcat cu minciuna, cu usurparea, nu poate fi neglijată”; „O! Doamne! Ce faci tu, popor român, ești doar o gelatină fără gânduri, cum te cred Cioran sau Patapievici sau Mircea Badea sau țeparii tăi politici, economici și care mai de care mai... /

Huo! / Nu, nu cred că merit să vorbesc despre Venetia, prea sunt plin de teatru și de politică și de futu-i mama ei de treabă!”. De final, „Ce să mai adaug? E totul atât de trist, ca un șoșon rupt, abandonat pe o câmpie nesfârșită, pe care plouă, tot plouă, fără sfârșit” (p. 446)

Greu de povestit acest text(ualism) arhitecturat în scriitură de poate cel mai bun povestitor al epocii noastre oraliste, cu obstinația conștiinței unic literare (vinovată? fie) – „atât îndrăznelile mele lingvistice, cat mai ales viața unor gânduri, ieșite din pana mea, alergătoare numai după o întristată chibzuință, care să nu fie totuși numai matură, dar poate și inteligență și Tânără. Încă...” (p.6).

Detensionarea prin călătorie, în comunism (mai ales de la distanța căderii acestuia) – Praga și Budapesta, Orient-Expres, Paris, Mannheim, Bulgaria, Atena – face loc, în postcomunism, unui fel de libertaj voiajor, subjugat sporit păstrării cumpătului evocator, construcției stilistice, fotografiei cinematografice, comediei scenometrice – O revoluție în București; A ajunge sau a nu ajunge la Lisabona; O vâjâială-n Brescia; Papagalul din Malta; Pe plaja turcă; În Spania lui Federico; Soarele de Amsterdam; Parisul, după 18 ani; Idilă în Seychelles – și tot aşa la începerea mileniului – De la New York la Miami; Opatija, de lângă Cehov; Chetroaiele Cartaginei; Fiordurile Norvegiei; La degetul cel mic al lui Fidel; *Con Italia da tasca!*; Mirajul Germaniei.

„Luasem alea două burse de la Annette, mai tapasem, mai mă-imprumutasem, ca să înapoiez în țară banii românești, mai profitasem de ospitalitatea românilor, chiar și a unor francezi, necunoscuți înație, de fapt a unui francez: Alain, dar, gata! Începeam să mă plăcătesc de mine însuși. Åsta era lucrul cel mai grav. Si apoi mai era Camus!” (p. 69).

„Știți? Viața mea e scrisul! Credeți că dacă mi-aș turna prietenii, aş intra în casa lor și p-ormă v-aș raporta dumneavoastră, m-aș mai putea vedea în oglindă?

Aș mai putea scrie? Pe dumneavoastră care sunteți niște profesioniști și serviți patria, desigur, cu competență și devotament și pe față, toată lumea vă prețuiește! Dar pe turnători nu-i priviți și dumneavoastră cu dezgust?” (p.94).

„Vroiam să ajung la Statuia Libertății și mă tot duceam spre sud. Și nu mergeam decât pe jos. / Până la urmă n-am ajuns. N-am reușit să depășesc Chinatown.

Acolo am dat de niște scene cam sinistre. Am observat că-n față unei case se tot opreau niște mașini extraordinare, ieșau apoi (din casă) tipii dintr-o fanfară, trăgeau niște sunete tipate, apoi scoteau ceva, din casa aia, am observat că erau sicriie, d-alea mișto, de lemn scump și bogat ornamentat” (p.336).

„Din Norvegia în Seychelles, Eu, românul cel mai bel...” (p. 388)

Poeme subțiri-groase / grătie-injurioase sunt și din Turcia sau Italia, traduceri din Lorca via Spania. Zeci de artiști își vor surprinde crochiurile duioase ori amare. Turiștii se vor vedea năpădiți de contra-ghidul mai pe șleau decât orice ghid, în plin experiment ultracoerent. Hiperbola eului, călătorie de călătorie, se deversează narativ din pâlnia încă-Stamate a lui Nea Puși.

Picaro P „Personaje central del subgénero literario de la picaresca, que representa al antihéroe desgraciado y de mal vivir, desengañado de la sociedad y que pone por encima de todo el mantenimiento de su libertad y el instinto de supervivencia.”

GEORGE ANCA

CÂND TELEFOANELE SUNĂ ÎN GOL.

Cu volumul de versuri *La prohodul bradului*⁴⁶, lui Adrian Botez pare să nu-i mai pese de mode, doctrine, generații literare, stiluri. El se afundă în magma poemelor sale, sunt locuri tari de cuvinte din pământ, sunt patrii în care se poate locui. Hărțala din lume este departe, poemul pulsează pentru că în poezie el cheamă și leagă mituri, credințe, povestiri vechi, simboluri veșnice, dureri în care lucrează lumina, saltul mortal al bradului în hâul din munte.

Se adună în acest volum poeme moderne, clasice, poezia populară care țâșnește din nai, undeva în muntele miracolelor, bocete, revelații care nu s-au mai spus, erori necesare care schimbă sensurile, rugăciunea.

Peste toate planează Iisus, el acoperă punctele cardinale, geografie de ocazie, acoperă nerușinarea unei lumi în cădere.

Adrian Botez se luptă pentru fiecare poem, îl scrie ușor ca literat, îl edifică tot mai greu ca om, se sperie de ceea ce scrie, apoi își revine și reinventează lumea.

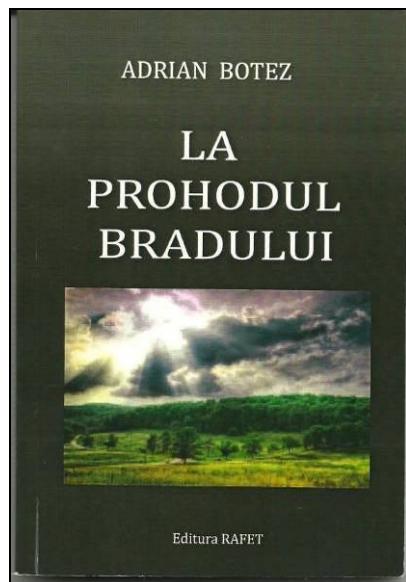
Până la urmă bradul ar putea fi chiar poetul, ar putea fi anonimul care s-a retras în cuvinte, cel care locuiește în lacrima lumii. Poetul ține aproape de tradițiile românești, de marile teme ale țărănlui român din vremuri bune.

Cartea reflectă neliniștea poetului în fața revelației, este structurată pe mai multe palieri, e complex modelată: I. La prohodul bradului; II. Viața și Matrioșa; III. Silabe-n sublim; IV. Mlaștina; V. Primăvara rataților.

Teme aparent disparate, legate de vântul din munte care leagăna poemele din fiecare parte, le unește prin mișcare și disciplinare. Cultura vastă a poetului îl permite o astfel de structură, toate se adună, nu se risipesc.

Volumul este dedicat soției, legăturii veșnice. Primul poem este dedicat mamei, legăturii cu cerul. Legături pe orizontală și legături pe verticală.

Valul neliniștii se materializează literar cu multă pasiune: nori vor ieși din piatră, rădăcini de ape, ninge

lumina întunericului, laptele negru al privirii, poteca de stele, năvălesc florile în cântec...

Primul poem definește poziția poetului în pântecul sonor al vremii: „puștiu – cu ochii încețoșați de lacrimi / privesc la bradul înălțat din munte / cui îi vei îndemna plecata frunte / să se împlânte – iar – în ceruri? /.../ vin vremi pitice – ne-apărăm sub Cruce / n-avem urmași împătimiți de jaruri: / cu noi – sub glie-un ev întreg se duce // ...amurg grăbit – nu tu-mi aduci amaruri: / rămâne însă – veghetor în munte / atât de singur – bradul cel din frunte...!”

Singurătatea bradului e singurătatea celui care stă de veghe.

Argumentele poeziei lui Adrian Botez sunt vădit creștine și luminoase.

Poemele sale se fixează pe lucruri certe: nunta, prohodul, taina, bradul, doina, munții, rugăciunea, anotimpul cel veșnic, lumina, noaptea ca stare, călăreți prin istorie, doina, cântecul cucului, frunza în cădere, crama cerului, colind cu flori negre, Țara Ana, balada tristeților, paradisul, *causa causorum*, legămantul, Dumnezeu ca prezență, energie necreată...

Sunt poeme care rămân, matrice pentru ceea ce este poezia, argument împotriva bâlbâielilor din literatura pe autostradă: „Oamenii vin când îi cheamă Dumnezeu – nu / când se cheamă unii pe alții // e prea mare gălăgie inutilă în lume / de parcă toate maimuțele și-au aflat o / religie // astupăți găurile prostiei – pentru Dumnezeu! – / ca să se audă Glasul

lui – singurul / utilizabil și garantat câștigător.” (*Glasuri inutile*).

Prezența lui Dumnezeu este atât de copleșitoare pentru poet încât lumea se recompone după vechi legăminte, dar totul este puternic ancorat în eternitate: „munții – avocații lui Dumnezeu // când îi văd – de departe – încep să simt în nări explozia/cerului” (Munții – avocații lui Dumnezeu).

Cititorul simte tot mai mult tristețea poetului, Creatorul nu mai are legături cu propria creație, e un hău în lume, bradul stă să cadă în golul acela nedefinit...

Titlurile poezilor sunt semnificative, titlurile ciclurilor subliniază temele, e un joc în lume în care lumile se ascund unele în altele, mlaștina din suflete e o realitate zilnică, a venit vremea celor căzuți, ratații, păcătoșii (în limba ebraică veche, limba Vechiului Testament, păcat era tradus prin *ratarea fiziei*). Judecata...

Ultimul poem pune accentul pe un nou legămant între om și Dumnezeu, unul necesar, unul care se impune, este în logica celui care speră:

„Hristoase-al unirii – Hristoase-al iubirii / nu pot să trădez lucrarea de îngeri/ nu vreau a te face din nou ca să săngeră // în inimă-împiedic prigoana-amintirii / ... seninul din ceruri îl chem pe pământ:/ cu toate voi face un nou legămant!” (*Noul legămant necesar*).

Balada călăreților singuratici marchează planul luptei continue în istorie pe care bărbații patriei au dus-o cu vrăjmașul, o luptă fără pauze, una dârză, luptătorii rezistă până la oase, dincolo de carne, rezistă: „le putrezzeau picioarele-n cizme – și ei / călăreau // au ajuns să fie schelete de oameni – călărand pe schelete de cai – și ei // tot călăreau”.

Până și Moartea a ajuns să călărească pe lângă acești bărbați și nu i-a recunoscut...

În poemul dedicat lui Gheorghe Zamfir la 31 decembrie 2012, *Țara Ana*, autorul cântă cu tristețe istoria românilor, cea sacrificată dă nume zidirii, o zidire afectată de vrăjmașii lumii: „i-au smuls carpații și-au tărâț-o / sleită în amurg de babiloane / nevertebrată selvă și-au dorit-o / s-a plaudé tonții iadul din betoane”. →

CONSTANTIN STANCU

⁴⁶ Adrian Botez, *La prohodul bradului*, versuri, Editura Rafet – Râmnicu-Sărat, 2013.

Poemele și-au pierdut grafia obișnuită, punctele, virgulele, semnele obișnuite au ars, ele nu au limite, sunt oprite din curgere de tristețe, de speranță, de credință...

Adrian Botez este un poet atipic pentru acest moment al istoriei literare, dar este exponential pentru literatura română eternă, cultura sa, dragostea pentru ceea ce este românesc, deschiderea spre mariile teme care frământă omenirea, pasiunea pentru frumos și adevăr legate, toate contribuie la ceea ce poate fi un poet: glasul care repetă Glasul...

El dă sfat poetului de astăzi: „publică-te – expune-te – arată-te / cât mai puțin / din ce în ce mai puțin – dacă vrei să contezi ca / Poet...”

Oamenilor trebuie să le fie dor de Poet, nu să-l hulească, Poetul are ceva de aur în priviri, ceva veșnic în zicere, el vede, e văzătorul în vremuri tulburi, la schimbarea generațiilor...

La telefon este poemul care dă contur temelor omului contemporan, mereu căută, sună la telefonul său pe cineva, nimeni nu-i răspunde, toți sunt plecați de acasă, lipsesc din istorie, pe planetă toate telefoanele sună în gol, sunt formate toate numerele de telefon posibile, poetul formează ultimul număr de telefon, se căută pe sine, cu teamă, e o tăcere plină de semnificații, ultima chemare e cea mai grea, ore pustii, îngropate sunt ore pustii... Un poem ca un semn pentru cei care vin... Din această cauză este nevoie, imperioasă nevoie, de un nou legământ al omului cu cerul... Relațiile dintre oameni sunt rupte, s-a frânt linia albastră dintre inimi...

Unele poeme au ceva definitiv: „esența întunericului este / lumina: când // le-a poruncit Dumnezeu să iasă din / fructul întunericului – sămburii erau // constelații și / suflete arzânde – vâlvătăi exasperate de/crezuri”.

Pentru Adrian Botez au fost odată poeți-soldați-de cetate apărători și-i vine să plângă de ciudă... Dar Dumnezeu e prezent *cu umili fluturi pe umeri...*

Unele poeme sunt arborescente, discursul curge, sufletul artistului tipă în lume, cuvintele scapă de sub control, probabil sunt stări importante pentru omul-scrib, există tristețe, durere, revoltă, boală... Adrian Botez nu pare preocupat să le finiseze,

starea i se pare mai importantă, mesajul este potențat prin versuri, e un fapt de viață, nu unul literar, dar exprimat prin mijloace literare, note-jurnal spiritual...

Volumul are în anexă o fișă biografică, este prezentat autorul, scurtă istorie a omului în căutarea sensului, lămuritoare pentru cititor... Poemele sunt răspunsul... Bradul, semnul între filele de netimp ale istoriei noastre... „cu fruntea sus – căci sunt aristocrat / nu permit nimăușantaje ori terori/ ... trebuie – de ești prinț – să știi râzând să mori!” (*Sonet princiar*).

noștri, cei mai mulți dintre ei esteți desăvârșiți și deschizători de drumuri (...) ne-au învățat că barbarii luptă cu armele, iar înțeleptii căștigă, întotdeauna, cu alte instrumente: inteligență, elocință, frumosul, literatura, artele”.

Solilociile sunt paginate pe motivul simetriei. Încadrate între două poeme autunale, preamări ale visului de noiembrie (la începutul volumului) și de octombrie (la sfârșitul volumului), între două priviri critice asupra poeziei lui Ionel Simota ca ilustrare a tradiționalismului și modernismului, biografiile coexistă într-o elevată stare de spirit, amplificând, prin har, lucrarea lui Dumnezeu. Este nota distinctă a cărții: afarea concordiei între om-natură-veșnicie. La acest capitol, al notelor distinctive, Solilociile confirmă judecata călăresciană potrivit căreia regimul veritabil al artei este bucuria ca încordare senină a sufletului. Lecturile Ligiei Dalila Ghinea se află sub încordarea senină a sufletului, apărăte, ca și în *Cronicile* Mariei Stoica, de rigoarea și umanitatea profesorului de limba și literatura română. Astfel, *Solilociile* par concluzii la lecturi repeatate, insisteante, lămuritoare, private într-un evantai al semnificațiilor. Romulus Cioflec, în lectura Ligiei Dalila Ghinea, are o spectaculoasă evoluție literară, de la *Lacrimi călătoare*, la *Divorțul* sau *Pe urmele destinului*, autoarea introducând în comentariul său un element de rafinament, ce ar putea suscita valoroase pagini de exgeză, prin scrierea adresată de Panait Istrati: „... știi ce este un Stravinski. Astă ești tu”. Pe Daniel Drăgan, „mereu în actualitate”, prin provocările tematicе și inconfundabilă stilistică românească, surprinzător în Biedermeier și Mehmed, patruls de dramele umanității, Ligia Dalila Ghinea îl propune noii lecturi prin semnificațiile mottoului romanului *Biedermeier*: „Oricând și oriunde veți fi, numărându-vă clipele disperării sau ale solitudinii îngândurate, să știți că există pentru fiecare dintre noi o făgăduință, există un pământ făgăduit”. Îi aşteptăm Ligiei Dalila Ghinea *Solilociile* pe care le are în manuscris. Dându-ni-le – îngăduită îmi fie o parafrază – nu va fi nicicând pedepsită cu prăbușirea.

VALENTIN MARICA

Solilocii

Caligrafi eternizate „la minut“ pe-pulberatul eurotraseu

Poem simfonic, „rugă“ / „psalm“ de înnobilat „**motivul drumului**“ întru cunoaștere“, sublim rod liric dintr-un „jurnal de călătorie“, alcătuind „materia“ recentului volum, *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo* (2012)*, de Nina Ceranu, cu o admirabilă „tâlmăcire“ în limba lui Dante, de o tot atât de înzestrată poetă, Viorica Bălceanu, impresionează, sinestezic, nu prin „deschidere“ / „preludiu“ de sisifărie de serviciu („Încep poemul acesta / ca și cum m-aș ruga. / Îl scriu cu neagră cerneală / și cu mâna de țărână / a muritorului ce sunt.“) // «Comincio questo poemetto / come se pregassi. / Lo scrivo con nero inchiostro / e con mano di terriccio / del morituro che sono.» – p. 12 sq.), ci prin caligrafierile eternizate „la minut“ pe-pulberate trasee ale „înneguratului pântec de balenă“ pe care doar distinsa doamnă a unui biblic Iona are harul, misia sacră de a-l ilumina, dezbrăcându-l «de redingota cu bumbi de aur» / «dalla sua redingotte dai bottoni d'oro» (p. 14 sq.).

Tocmai în acest „sens giratoriu“ al textului ceranian, Eugen Dorcescu – prezentatorul poetei, nu al prozatoarei-poetă (de pe fața a patra a copertei) – subliniază că amplul poem-carte (în şase secțiuni, I – VI, aşadar, numerotate cu cifre de lângă *Columna Decebal-Traiană din Roma* anului 113 d. H.) este «de factură existențială, grav, îngândurat», „**o meditație asupra condiției de peregrin** – atât a unui ins anume, în împrejurări biografice și istorice particulare, cât, mai ales, la nivelul de înțelegere cel mai adânc, a omului în general (**ha'adham** – omul de pământ), călător, între naștere și moarte, prin pulberea atotstăpânoitoare a lumii».

Poate, tocmai în acest „sens giratoriu“ al textului ceranian, grăiește și prefătatoarea-i Viorica Bălceanu (*Prefață / Prefazione*, pp. 5-11), deci nu traducătoarea: «Autoarea nu se limitează să dea memorabile pasaje descriptive, ci reușește adesea să insereze sinestezii ce rămân împlântate în mintea cititorului, marcând toate cele cinci simțuri...» (p. 6) / «L'autrice non si limita a dare memorabili passagi descrittivi, ma riesce spesso a inserire sinestesie che restano conficate nella mente del lettore, incidento su tutti e cinque i sensi...» (p. 10).

În cele şase macrosecțiuni ale poemului/volumului *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo*, eroul – epic-frecvent, liric-rarism –, peregrinul poematic-ceranian se elansează întru catharsis, întru sublimarea pulberii reale a „istoriilor“ (herodotic vorbind), de pe „jaloanele“ / „bornele“ unui exact-italic traseu, «din Siena, Florența, Pisa, Pompei, Napoli, Paestum, Capri și Anacapri, Amalfi» (p. 5), precizate Distinsului Receptor, de către Viorica Bălceanu, în prefăță; dar nu „borna“ / „rampa de lansare“ de pe eurotraseu este importantă, ci aria-tintă-cosmică atinsă, din orizontul cunoașterii metaforice, ori, mai exact spus, din cosmicul pântec de chit, limită tragic-existențială a **ens-ului uman**, „pântec“ mare cât sistemul nostru solar, dacă avem în vedere „al treilea chit“ din drama de intemeiere a paradoxismului (cosmologic), *Iona* (1968), de Marin Sorescu.

Eroul epic / liric din prima parte a poemului *Pulberea de sub piciorul tău...*, de Nina Ceranu, crede că intră «ca un profan» într-un „incipit“ de univers, „în fața poemului de piatră“ al Sienei, unde «pământul secretei / s-a mutat pe acoperișuri» (p. 20), pe «când / hiena / stă la pândă / ca un muezin» (p. 24), unde «întâlnire cu Dumnezeu / e 6 oiro» (adică „șase euro“; p. 28), unde-i «un Crist răstignit / pe mai multe cruci» (p. 32), unde labirintul «se strâng în sine» (p. 36), într-un «octombrie [ce] ne aparține» (p. 38).

Mai departe, în secunda secțiune, dincolo de banalitatea interogativă («A căta oară, / de când Cristos a venit pe Pământ / se-ncinge piatra ? / A căta oară șopărilele se-nsoresc / pe Rouacerului?» – p. 40), eroul ceranian-poematic se lasă surprins de faptul că «găinile au clocit ouă deja fierte / de seceta / ca și fața focului», de faptul că «asini s-au vândut fără preț» (p. 44), de descooperirea unei vocabule grecești, **makria** („departe“), rătăcită în cizma adriatico-mediteraneană, de faptul că

„muierile cară“ «apele neîncepute» (p. 52), nu în vedre, pe oblanic, aidoma celor din Sarmisegetusa, ci „în amfore“, „ape neîncepute“, date de pomană, de parcă ar fi aurul Daciei antice, ori de azi, mai mult ca sigur, pentru că «drumurile s-au colbit / de copitele asinilor» (p. 54), pentru că «rătăcesc nevăzutii, / copiii timpului / de greci și romani, alăturându-ni-se», pentru că «ne eternizăm / împreună» etc., în vreme ce «pe tava *Paestumului* zac / resturile unui praznic regesc» (p. 58).

Neschimbă la haine, la coriambi, la peoni și la alte picioare metrice – în cea de-a treia secvență poematică –, peregrin-eroul ceranian admiră «o cocardă pe pieptii regali ai muntelui» (p. 62), «obrazele roșii», «abia-văzutele fețe» ale rodiilor, măslinile negre – «mărgelele / [de] la gâțul de piatră al timpului» (p. 64) etc.

În partea a patra a poemului, eroul / eroina poemului mărturisește că este «ca și Iona / în pântecele de fier ale acestei balene», chiar dacă-i vorba de faimoasa insulă Capri, «din inima apelor», unde înnoadă «stropii de ploaie albastră» (p. 72), unde «drumurile s-au arcuit / ca spinarea de animal-vânător» (p. 74).

În partea a cincea, suntem încrezînduți de eroul / eroina poemului că «înnegurat / și-nfrigurat / [e] creștetul Vezuviului / [ce] stă la pândă – / o bubă pe fața pământului» (p. 96), că „marea e-n apele ei“, că «Vezuviul, / prin catacombe», trimite «întărziate, iscoadele» (p. 108), că peregrinul, «în Piața Concordiei, / [...] taie-n patru / mărul discordiei» (p. 110) etc.

În ultima secvență, a șasea, eroina poemului ceranian declară în răspicare: «Și din prima zi, / azima arucată / de sinele-meu-mireasă, / a căzut pe malul mării» (p. 116); fără a da vreun semn al „călătoriei de nuntă“, fără a fi rostit pe undeva vreun epitalam, sinele-mireasă-de-eroină-poematică substituie – în ultimă instantă subtilă – o mare-mireasă teluric-celestă, «curată-n simțiri, / ca o fată neprihănitară» (p. 122), căreia, «pătimăș, / ceru-i-nvăluie / sănii albi», nemaiscoțând „balena de fier“ în calea maritimă a vreunui Iona contemporan.

(15 cuptor, 2013, la piramida extrapată a Timișoarei)
ION PACHIA-TATOMIRESCU

* Nina Ceranu, *Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo* (versiunea în limba italiană: Viorica Bălceanu), Timișoara, Editura Eubeea, 2012

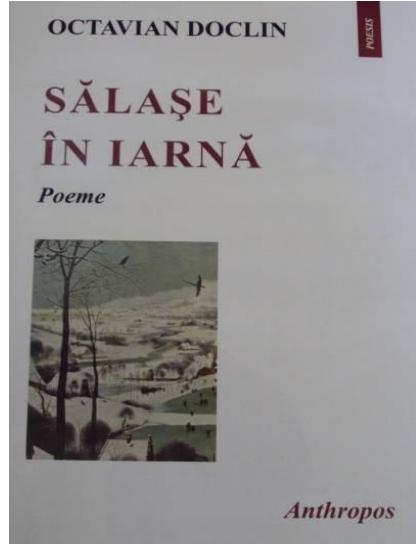
Octavian Doclin sau magia lirismului total

Poezia lui Octavian Doclin (n. 17 februarie 1950) degăjă o melancolie suverană, asociată unei fervori extatice de necontestat. Rezervele sale de puritate și de calm hieratic se consumă în direcția panoramării unor ample geografii imagistice, ai căror piloni ideatici sunt sacerdoțul nativist și pietismul elanului spiritualizat.

„Sălașe în iarnă” sunt locurile privilegiate în care spiritul poetului se reîntâlnește cu sine, cu himerele sale domestice, dar și cu mirajul exuberant al esențelor. În volumul selectiv cu titlul de mai sus (apărut la Editura Anthropos, Timișoara, 2010), sălașul doclinian e un fel de *axis mundi*, un topos care absoarbe resursele și nostalgiile existențiale, redând ființei dimensiunea sa originară și mijlocindu-i recuperarea autenticității: „Palatele lui Dumnezeu pe pămînt / - le privești în fugă / în această goană necontrolată a trecerii / parcă ar vrea să întrebe ceva / de cineva dacă l-aî văzut acolo de unde vii / atât de grăbit / seamănă tot mai mult cu stăpânii lor / pe care nu i-a cunoscut / te privesc / și ele nerăbdătoare / uluite și puțin mai singure / precum un împărat căruia supușii / i-au uitat numele” (*Sălașe în iarnă*).

Poetul pare împăcat cu sine și cu lumea, impunându-și ad-hoc un armistițiu cu tot ceea ce-i contrariază regimul serenității. Versurile respiră o magie secretă, o grație a frazării când tandă, când austera, divulgând evidente predispoziții elegiace. Retorica diafanită își anexează palierele eterate ale existenței, iar clamării epidermice îi ia locul o translație imperceptibilă spre zonele vagului, ale impalpabilului. Predilecția pentru construcția eufonică se conjugă cu celebrarea miracolului, imprimând fluxului liric o cadență fastuoasă și elegantă, expurgată de orice accent impur: „Si să înțelegi că nu mai ai cu cine urca zidurile nopții / rapid să privești înapoi și să observi absența / paianjenului / (din aproape văzută supusă ţie îți pare capodopera lui / veninoasă / din departe zărit victimă ţie îți este ochiul complice al / vulturului) / să adormi într-un târziu și să visezi cum urcă dealul / înzăpezit / cu iubita de mână cum surd în fericirea ta / n-ai auzit glasul pietrei sub zăpadă strigându-te / iar acum când te-ai trezit din vis de el să-ți amintești / mai întâi / și de plânsul tău în somn cu ochii deschiși” (*Cu ochii deschiși*).

Calofiliei savante și atent studiate, din primele volume, i se substituie treptat un spectacol imagistic de bună ținută, pus în scenă de un regizor impecabil, care și cunoaște meseria și și-o exercită până la

detaliul infinitesimal. Discursivitatea ușor ostentativă a unor poeme nu e semnul „scăpării de sub control” a fluxului confesiv, ci dovada că autorul posedă capacitatea de a schimba registrele, evoluând pe portative lirice diverse. Cantonarea în patul procustian al unei formule unice devine astfel o iluzie, pe care poetul o risipește cu o grație dezinvoltă, originalitatea și percutanța imaginilor rezultând tocmai din această tacită ofensivă împotriva monotoniei. Frazarea poetică este lipsită de distorsiuni și contraste, iar ambiguitatea textelor se naște nu dintr-o poziționare biografică incertă (atât de tipică falșilor postmoderniști), ci, paradoxal, tocmai din aparentă imprevizibilitate a discursului liric. Octavian Doclin își singularizează obsesiile surdinizate și retractilitățile impetuioase, configurând un mozaic de sonorități de o somptuozitate formală invidiabilă. Fundamentele acestui tip de lirism sunt exultanța inițiatrică și reveria contemplativă, cărora poetul le arondează o mistică sui-generis a unui patetism expansiv și reverberant.

Refuzând tentația unei vizuni lenesc, precum și conformismul structural al unei abordări comode, autorul amorsează, în fiecare poem, o conotație latentă, făcând să vibreze nostalgia unei reflexivități implicate.

În asemenea cazuri, poemul devine o oglindă cu transparente inconvertibile, o metaaventură a spiritului însetat de fantasmele unei imaginații devorante. Substanța lirismului doclinian își sublimiază ecurile dincolo de orice barieră senzorială, imprimând un ritm luxuriant al reveriei și un patos dezinhibant al confesiunii. Imaginarul își transferă forță fascinatoare în câmpul frenzeziei lexicale, uimind prin pregnanța detaliului și prin fluiditatea irezistibilă a emisiei lirice: „În afara singurățății / înlăuntrul tăcerii / fusul adună o iubire bogată / pe apa mării să scrii / cu un pumn de praf și cenușă / să cauți

neprihănăită izbăvire / printr-o neascultare ţie egală / cu vrăjitoria / născută dintr-o eroare evlavioasă / aceasta este taina / pe care n-ai timp să-o dezlegi / atât timp cât cuvântul ucide” (*Vasele îndurării*).

Este perceptibilă, în poemele acestui volum selectiv, o dominantă aurorală a contactului cu lumea, devenită, prin transfigurări succesive, o simplă paradigmă epifanică a unei realități interioare. Pe urmele genialului poet din Lancrăm, Octavian Doclin nu strivește „corola de minuni a lumii”, ci, dimpotrivă, sporește „a lumii taină”, prin restituirea aproape imperativă a unui inefabil imprescriptibil. Între lapidaritate și fast metaforic, poezia lui Octavian Doclin relevă, mai mereu, un cult al esențelor ontologice și, totodată, al expresivității formale: „Fiindcă nu am altă cetate de ridicat / decât cea a neputinței dintre cuvinte / fiindcă nu este o altă ţară de cucerit / decât cea nevăzută dintre morminte / fiindcă mereu îmi arăți sfidătoare / palma ta netedă precum hârtia de scris / îți spun că sunt liniștit / fiindcă am învățat cu nerușinare / să gândesc să vorbesc și să văd postum / în locul poemelor mele / care după ce sunt citite / se strâng în memorie scrum”. (Scrum).

Ingenuitatea viziunii poetice maschează însă frisonul dezabuzării și al unei resemnări abia ghicite, căci, dincolo de ceremonialul jubilativ al versurilor, cititorul atent intuiște un strat de friabilitate dramatică. Regimul seninătății exemplare tinde să fie dizlocat, tot mai mult, de premoniții obscure, care convulsionează relieful poemelor și relativizează sensul parcursului liric: „Apele se adună doar în fața unei piedici / frunza sunătoare a lemnului / le acoperă // tu îți ascunzi fața în mâini / moartea ochii-ți descooperă // nisipul se naște în cariere de nisip / vântul îl împrăștie-n dună // tu îți ascunzi poema după cuvânt / mâinile moartea-ți adună.” (Poem de seară).

De câteva decenii, Octavian Doclin urează sisific versantul Poeziei. Toate semnele spun că va ajunge sus, pe culme, „curat și nebiruit”. O certifică, printre altele, (și) aceste admirabile, antologice versuri: „Si dacă totuși scrii și viața rămâne / și dacă totuși citești și moartea rămâne / cu lumina degetelor pipăie pielea subțire-a cuvântului / gustă cu întunericul ochilor carnei acestuia // (...) și dacă totuși scrii și moartea rămâne / și dacă totuși citești și viața rămâne / apropie-ți buzele de obrazul oglinzii / dă ocol gândului absenței amână voluptatea privirii înapoi / înconjoră-te de imagini / încâlzește-ți umerii cu pelerina iluziei / deocamdată” (Într-un alt deocamdată).

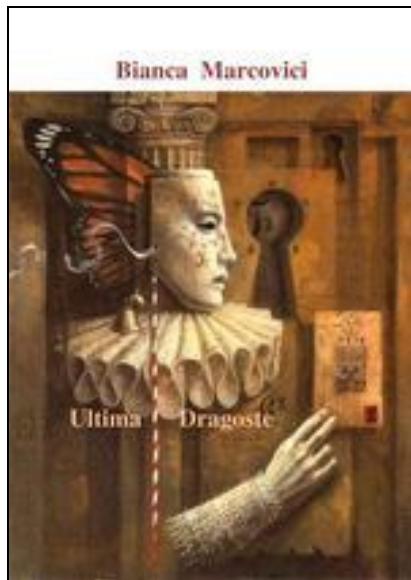
GEO GALETARU

Ultima dragoste

Bianca Marcovici s-a născut la 22 iunie 1952, în dulcele târg al ieșilor. A debutat cu poezie la rubrica „Diligența poștală”, susținută de Emil Brumaru în revista ieșeană „Cronica”, în 1981. Întâmplarea face că fiind membru al unui juriu la Concursul de poezie „Tudor Arghezi”, de la Târgu Jiu, am citit cu mare placere poeziile ei, fiind unul dintre susținătorii tinerei poete ieșence, alături de poetul Gabriel Chifu, poate cel mai entuziasmat dintre toți. Intuiția noastră de tineri scriitori a funcționat bine, căci Tânără poetă de atunci și-a confirmat pe deplin talentul, publicând numeroase volume care-i vor aduce o masivă recunoaștere. Dacă primele două volume, „Ochiul Cuvântului” (1987) și „Dincolo de Paradis” (1989), îi apar la București, cel de-al treilea, „Revolta Sângelui”, îi va fi editat la renumita editură „Minimum” de la Tel Aviv (1992). Poeta se mutase între timp în Israel, continuând să publice poezii la diverse edituri românești, israeliene sau din alte țări.

Fără îndoială, poeta de la Haifa și-a construit cariera cu ometiculitate și rigoare inginerească. Iată ce mărturisește în postfața sa Adrian Graunfels: „Când am întâlnit-o pe Bianca acum vreo 5-6 ani mi-a oferit o carte de vizită: Bianca Marcovici – inginer-poet. Am zâmbit în sinea mea, ce combinație imposibilă mi-am zis, căți ingineri ai preciziei deterministe reușesc să producă poezie?”

Puțini, am răspunde noi, căci nu toți cei care scriu sunt din „neamul ales” al poetilor. Adevărul e că dacă ai har poți să fii orice, poezia e mai puternică decât orice dictator. Nu sunt deloc surprins că profesia ei este cea de inginer, căci atunci când există talent cu adevărat el năvălește în viața omului indiferent în ce fel îți câștigi existența zilnică. Să nu uităm că istoria literară ne oferă exemplul unor mari poeți care au fost funcționari de bancă (T.S. Eliot), bibliotecari (Philip Larkin) sau diplomați (ca Saint-John Perse sau Pablo Neruda). Williams Carlos Williams era medic ginecolog, Robert Frost a fost fermier, Wallace Stewens – avocat și vicepreședinte al unei companii americane de asigurări, Miguel Hernandez – adversar al lui Franco, păstor de vite și oi, Carl

Sandburg a fost posesor al unei ferme de capre.

Bianca Marcovici și-a consolidat, cu efort și har, cu inginerească rigoare, o admirabilă operă poetică, fiind autoarea a peste douăzeci de cărți, care i-au asigurat prețuirea confrăților români și evrei, dar și a criticii literare. Nu e întâmplător că poeta a fost recompensată, în 2006, printre altele, cu prestiosul premiu „B. Fundoianu” (Benjamin Fondane) pentru întreaga activitate poetică, premiu acordat de Asociația Scriitorilor Israeleni de Limbă Română, la Tel-Aviv.

Acest volum al poetei originare din România are un titlu semnificativ, edicator pentru crezul ei de viață, pentru devoțunea sa pentru literatură. E limpede că poezia rămâne prima și ultima ei dragoste, pe care o slujește cu o admirabilă dăruire. Poeta are sentimentul de a trăi într-o epocă a nihilismului, într-o lume a postistoriei în care nu mai există viitor, cum susține un Jean Baudrillard. Ea are senzația dureroasă de a trăi într-un prezent continuu, într-o societate masificată, într-o lume a consumului neînfrânat, dominată de simulacre. Bianca Marcovici simte că trăiește într-un ev diabolic, în care arta clasică se învecinează cu kitsch-ul și cu barbaria noilor generații decerebrate.

Sunt trăsături ale unei perioade în care stilurile sunt amestecate în caruselul unei societăți de consum ce a pierdut simțul proporțiilor și armoniei. Într-o lume în care totul e fragmentat, dispersat de forțele centrifuge ale unei societăți dominate de ambiguitatea morală, poeta asistă,

de loc pasivă, la modul în care forțe mai puternice decât cele ale ființei raționale contribuie la o descentrare și pulverizare a eului nostru profund. Trăind într-un orizont în care utopia viitorului nu mai e posibilă, poetul nu-i rămâne decât să conseumeze, nu fără amară ironie, mecanica golită de sens a lumii postmoderne, ca în splendidul poem intitulat „Refuzul”. „E o armă de a preface centrii energetici / într-un ghiveci sedentar / grafica neagră presupune să urmărești / prepararea sucurilor gastrice // zilele astăzi în Grecia / am privit graffiti măzgălite / pe clădiri istorice / tineretul și-a bătut joc de istorie cu mâna caldă / folosind culori stridente / ca o profanare de morminte / stau chirciți în cafenele și visează la locuri de muncă, / un tineret anulat sufletește se răzbună. / noi cei care scriem profanăm viitorul / cu visele noastre imbecile / de a fi la / fiecare colț de stradă un pamphlet”.

Epoca este una a robotizării individului („Roboții din noi își fac mereu planul / până într-o zi când vor obosi / și atunci vor avea libertatea de a rugini / roboții ...” – *Roboții*), a nivelării și fragmentării eului. La o analiză atentă, poezia Biancăi Marcovici are o fundamentare polemică, constituindu-se ca o confruntare cu o istorie ce tinde să distrugă personalitatea individului și identitatea popoarelor, cu o globalizare ce ambiționează să steargă semnele tragice din memorie. Or, poezia continuă să rămână un martor, o voce a lucidității, un necesar jurnal al memoriei colective. Așa se petrec lucrurile și în această carte în care transpar, dureroase, tragice, câteva din simbolurile unei epoci ce se confundă cu cea a Holocaustului, ca în dramaticul poem intitulat *Sinagoga din Dresda*: „Pare o cazemă... / ceva fortificat împotriva intemperiilor, / dar sigur pentru readucerea amintirilor / pe primul plan / privesc în jur / sunt o evreică, una care caută urme... în 2011 / orașul zdruncinat de bombe care a plătit / un preț de nedescris: / clădiri refăcute, dar ploaia nu a putut spăla / funinginea de pe clădirile arse / undeva o sinagogă privește orașul”.

Deși s-ar părea că epoca e puțin propice vocii poeziei, sufocată de zgomote și de tirania mass-media, care devine din ce în ce mai mult →

ION CRISTOFOR

doar un megafon ce trâmbițează discursurile puterii, încarcerând individul ca într-un straniu panopticum, poeta nu își pierde încrederea în resursele poeziei. În fond, limbajul poeziei are avantajul că e capabil să substituie realitatea și să structureze, într-un mod propriu, original, percepția realității. Deși despărțit de lume, discursul poetic nu poate rămâne neutru, în concepția Biancăi Marcovici el este colorat, ca o hârtie de turnesol, de adevărul interior al ființei. Iată de ce pentru autoare poezia rămâne un veritabil elixir, limbajul poetic având virtuți tonice, purificatoare, asemenea unei lacrimi: „îmi asum răspunderea neutralității / nu pot scrie în numele altora / întotdeauna am făcut-o în numele meu. / Poezia e certificatul de naștere / al unui gând neelaborat. / mai târziu te recunoaște / te implică / pătrunzându-ți în inimă, / legându-te. /... e lacrima de pe obrazul unui copil.” (*Neutralitate*).

Poemele din acest volum al admirabilei poete este, aşa cum sugerează însăși Bianca Marcovici, un jurnal de bord, o consemnare a unei istorii personale, convinsă fiind că „istoria se scrie altfel”, că poetul poate recupera adevărul doar fragmentar, „alergând de la o imagine la alta”, anonimatul fiind „o cale de a rezista” în fața buldozerelor nivelatoare ale unei istorii ce nu ezită, mereu și mereu, să fabrice spălătorii de creiere, cu mijloace din ce în ce mai cinice și mai sofisticate.

Poemul e o cale de exorcizare, de alungare a demonilor „Epocii Clinton” (cum se numește un foarte frumos poem), mărturisire și jurnal intim, care reține în alveolele textului ceva din esențialul și precaritatea cotidianului: „Pe toate blogurile / dai de același nume virtual ca și cum muzica sufletului e violată / de lumină / faci tot ce poți să-ți stergi amintirile / rugăciunea o faci vineri privind / la lumânările fierbinți / ghicești încă o săptămână ploioasă / te cerți cu fizica ta / să alăpteze când nepotul plângă, plângă / noapte de noapte surâsul își revine / mă privesc în oglinda geamului / e ora când fac mișcare după muzică la ora 6.00 / înainte de navighez / pe SAP / unde, vai, iar scriu în ebraică / despre morile de vânt / despre betonările armate din stațiile de înaltă tensiune / dar istoria se scrie altfel / alergând de

la o imagine la alta / anonimatul e o cale de a rezista / iar numele lui persistă în memorie / chiar dacă îl sterg cu buretele / revine, revine / păstrând proporțiile / nicio simfonie / nu se compune / fară să păstrezi o temă / s-o dezvoltă / în variațiuni poetice / de la una la alta îți recapăți suful / privind pe fereastra spre TEL-AVIV / marea e mai liniștită astăzi / franjurile albe se mișcă lent / precum vibrațiile literelor mele / pierdute pe net.” (*Jurnal de bord*, 2012).

Deși regăsim aici toate trăsăturile liricii postmoderne, poezia Biancăi Marcovici își păstrează intacte virtuțile, sporindu-și caratele de la un volum la altul. Confesiunea ei este cea a unei poete de primă mărime.

cu toții povestea de la începutul omenirii: „O mască poartă lumea pe fiecare față / Un semn că se ascunde ceva de la făptură / Ce s-ar putea preface în dragoste sau ură / Dar sigur e că are surprise pentru viață”. Poezia este una a căutării: a celuilalt, a fericirii, a propriului destin. Mască lor e masca ta. Iar poetul ia toate aceste măști, reorganizând lumea. Prin sacrăitatea cuvântului. Poetul are masca cititorului în brațe, o pune pe față, se joacă cu ea, iar mai apoi ne-o redă în vers: „Stau cuvintele-n-crustate / Peste oameni, peste dalii / Stau cuvinte laminate / Pe biserici și vitralii”.

O poezie în care se oglindesc, rând pe rând, drepturile, libertatea, speranțele, gândurile, viața, revoluția și chiar și moartea: „Și dacă vom cunoaște sublima vieții treaptă / Vom degusta din lumea ce încă ne așteaptă”.

Poetul prezintă norme de conduită sau prototipuri cu specific universal, conturând măști ale unei fericiri comune, ale unei competențe care poartă același nume pentru toți, ale unui caracter general: „Dar lumea fără mască ar fi ceva mai bună? / Să fie toate astea ținute la lumină / Să nu existe masca cea care nu-i de vină / Și din nefericire, o lume o răzbună”. Măștile-vers, fiecare în parte, ne ajută să mergem mai departe, să ne salvăm de noi însine. Cu precizarea că sentimentul de siguranță dat de o mască este cea mai mare iluzie pe care ne e dat să o trăim noi, oamenii. Aici poetul vine să clarifice lucrurile: „De sunt atent în lume la căte se întâmplă / Aud de Sus cum vine, a cerului damnare”.

Într-o lume în care imaginea „să fii cum se poartă” reprezintă aproape tot, Ioan Borșa vine să ne reapropie de valori: „Să ne onoreze vatra / Multe vor mai fi să fie / Stau cuvintele pe poarta / De intrare-n veșnicie”.

După mai bine de cinci decenii în care s-a dedicat versului, Ioan Borșa, deși rămâne consecvent stilului tradițional, în formă, este modern în conținut, poezia fiind frumoasa „sufetului hrana”: „Am scris o viață-ntreagă din placere / Și poate din instinct și sie die / sau dintr-un cod genetic, cine știe”.

MENUT MAXIMINIAN

Valorile măștii

Ioan Borșa aduce prin poezie întâlnirea cu lumea de dincolo de imediata aparență. Liricul are substanță, expresia este puternică, iar vocea interioară explodează... Cuvintele prind esența lucrurilor într-o filosofică expunere.

Poetul ia atitudine, tumultul cosmic fiind relaționat, oamenii apropiindu-se de dimensiunea moralității, de viață fără mască. Se vede în fiecare vers că poetul este contopit cu poezia, că viața lui este legată de vers.

Poezia respiră ușor, ca într-o zi de primăvară, în atelierul de creație a lui Ioan Borșa. Iar atunci când „masca de pe fața lumii” este dată jos, trăim

Vitrina piramidală a cărților

Apărut la Iași, consistentul volum *Vitrina cărților (un deceniu de singurătate... în bibliotecă)*, Ed. PIM, 2013, era o apariție editorială în așteptare, ca să zic așa, după ce scriitorul Emilian Marcu și-a „strâns” cu acribie operele și referințele critice în alte volume (masive), nu mult timp în urmă publicate. E semn de simț gospodăresc în propria ogrădă prin rostuirea trudei literare de-o viață. Să fie!

Om de bibliotecă, receptacul filtrant al vocilor livrești, Emilian Marcu nu a putut sta deoparte, încât a valorificat creativ timpul trăit între cărți, fiind însuși creator al acestora. Ipostazele compatibilității cu scrișul din cărți s-au concretizat recent în antologări lirice – *Sfera de apă. Opera poetică*, 2011, în amplitudini epice – tetralogia romanesă *Suburbii municipale*, 2011, și în referințe critice despre autor și creația sa – *Printre cărțile lui Emilian Marcu, 1974-2010*, 2010.

Vine acum și aşază pe biblioraf o antologie a minicronicilor publicate nesincopat în paginile prestigioasei reviste ieșene – „Con vorbiri literare”, intitulată *Vitrina cărților (un deceniu de singurătate... în bibliotecă)*. Antologia presupune și o selecție, așa încât, „din anumite motive, independente de voință” autorului, volumul nu a putut include decât o parte din „însemnările de scriitor / cititor”, după cum precizează în *Predoslovie la...* Criteriile de alegere nu sunt monotipuri, fiindcă nu au avut în vedere statutul de membru al Uniunii Scriitorilor ori debutul scriitorilor, nici profilul ori masivitatea cărților, nici criteriul generaționist ori cel ideologic. Aflat la post, prin rubrica de critică foiletonistică integrată secțiunii „Panoramic editorial”, Emilian Marcu a primit la redacția revistei ieșene volume diferite, apariții proaspete (atunci), nu cu intenția de a le pune un diagnostic, ci de a le „scoate lumii la vedere”, adică în „*Vitrina cărților*”. A practicat astfel o fațetă a criticii de întâmpinare, putând fi așezat alături de profesori între dirigitorii de conștiință și de gust literar. Nu e un amator, posedă simțul valorii și s-a profesionalizat în notații lectoriale,

consecință a condiției sale de formator al cititorului. În fapt, are cititorul pe care-l formează. E cert că aceste opinii „autorizate” l-au încurajat pe un debutant, i-au consolidat statura artistică vreunui scriitor, au avertizat asupra curențelor descoperite în vreo carte. Notele de lector pot părea subiective, iar autorul își asumă acest aspect. Si totuși... Fără orgolii de critic profesionist, dar având certă responsabilitate asupra însemnărilor despre lecturi, Emilian Marcu a vizat atent și conținutul și rostul textelor în cultura literară.

Nu mai e o nouătate pentru nimeni că astăzi mai mult se scrie decât se citește. Ei bine, Emilian Marcu a citit, are înclinația nobilă și formația intelectuală de a citi, *apoi* a făcut însemnările și evaluările prin „penițe”. „Vitrina” e expoziția cu cărți, aduse în fața publicului (neomogen) care, prin comparație și selecție, ar putea alege. Cititorul ar avea soarta unui „cavaler rătăcitor” prin sumedenia cărților prezentate, dacă autorul n-ar fi oferit o soluție lesnicioasă: ordonarea alfabetică a scriitorilor. Vitrina are, desigur, rafturi labirintice, dar e organizată piramidal, deoarece „penițele” acordate de cronograf sunt dese pentru volumele de la bază și, cu mare zgârcenie responsabilă, acordate celor de pe palierul superior. Doar pentru două cărți, menționate în prefacerea volumului, s-a îndurat să acorde cinci penițe. Asumându-și „împenițarea” cu aceste calificative (originale!) vizibile foiletonistic doar în revista „Con vorbiri literare”, Emilian Marcu aşază, la loc vizibil, cărțile de ecou cultural, precum cele semnate de Mihai Cimpoi, Theodor

Codreanu, Adrian Dinu Rachieru, Valeriu Matei, Cornel Ungureanu, Ion Beldeanu, Cornel Galben, Viorel Dinescu, Aureliu Goci, Calistrat Costin și alții.

Generos, cronicarul converbirist a comentat aproape toate volumele primite la redacție – peste 1000 (aici, doar 770). Constatăm că afirmația umanistului Miron Costin despre frumoasa și folositoare „zăbavă” a „cetății cărților” nu se mai potrivește în aceste vremuri apotice decât cititorului amator de lecturi delectabile și nu unui cronicar aflat „la datorie”, atent la fațetele poliedrice ale unui volum și responsabil asupra comentariului despre carte. E dificil de cântărit în scrierea cronicetelor cât e bucurie estetică și cât e datorie de curator literar. Cuvintele dintr-o prezentare pot mobiliza ori, dimpotrivă, pot dezarma debutantul în ipostaza sămburelui artistic. De aceea, se găsesc în comentarii optimizări de felul: „bucuria întâlnirii cu un poet de talent” (p. 18), „poezia ei de acuma pare un măr frumos” (p. 26), „există [...] o anume candoare sub clopotul căreia autoarea poate să crească și să rodească, literar vorbind” (p. 310), „debut consistent, mai mult decât promițător” (p. 288), „vocea proaspătă” (p. 413), „este de urmărit evoluția [...], așa cum urmărim un părâiaș de la izvor spre vârsare” (p. 516). De obicei, opiniiile sunt conciliante, critic vorbind, totuși, când nu se poate, nu: „deși am avut toată bunăvoință, [...] nu prea am găsit cărarea spre poezie” (p. 14); „nu sunt de acord cu...” (p. 148); „prea mult nisip trebuie să străbatem prin desertul lingvistic spre a descoperi subînimea fiorului liric” (p. 517) etc.

Constante și frecvențe rămân aprecierile lui Emilian Marcu pentru operele „mari” și „grele” în idei, aproape imposibil de semnalat aici. Si totuși, alegem subiectiv și redăm interpretări pertinente, considerații critice, definitorii adesea, ori sprintene epitete / metafore referitoare la scriitor și operă. Prin destinul lor istoric, tematic încrustat în operă, pot fi grupați basarabeanul Nicolae Dabija – autor de „carte tragică și tristă” (publicistică), alături de cernăuțenii Vasile Tărățeanu – „un simbol al luptei pentru identitate românească, un adevărat tribun →

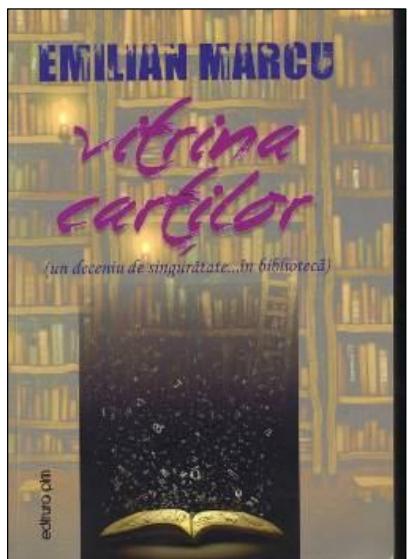
LINA CODREANU

pentru limba română” și Ilie Zegrean care „așază, ca în temelia unei mari cetăți, cărțile sale de revoltă și frământare, de atitudine și de nestrâmată speranță”. Din vastul gen al beletristicii, dominant pe rafturile vitrinei, redăm alte judecăți de valoare: bucovineanul Ion Beldean este un „poet melancolic, elegiac, frământat de lucrarea frunzei în cădere și a mugurelui care îmbracă, în armonie, floarea”, prozatorul Daniel Corbu „creează lumi în care ar fi vrut să trăiască în realitate”, în timp ce poetul adaugă „visarea, sfâșierile, șamanismul, ideatica, spectacolul personajului liric”, Valeriu Stancu „realizează prin acest poem [Balada sărmănlui pescar] o adevărată bijuterie a genului”, Viorel Dinescu, „poet matur, stăpân pe forța cuvântului” afișează o „continuă mișcare a ideilor”, dar și un „limbaj frust, percutant, coroziv, de multe ori cinic”, „chiar și când vestește moartea, cartea lui Ion Gheorghe Pricop mustește de viață, crudă, primară, rugoasă și aspiră, asemenea unei haine de șiac purtate direct pe piele”, poemele lui Petruș Andrei „sunt proaspete, mustind de sinceritate, de o sinceritate aproape frustă, crudă, virginală”, Calistrat Costin cultivă „o poezie a umorului, discret sau nu, în care el se simte confortabil, deși, pentru cititor, pare mai degrabă un rechin în acvariu”. Am reținut despre istoricii, criticii literari, publiciști ori cercetători adnotările apreciative: Mihai Cimpoi, „un gânditor al fenomenului livresc” „vede lumea ca pe o carte”, eminescologul Nae Georgescu „tratează cu maximă seriozitate și probitate științifică, bazându-se pe argumente solide și de necontestat” destul Poetului, Theodor Codreanu e „doldora de informații de sociologie culturală, de antropologie”, Emanuela Ilie „se înscrie printre cei mai talentați și mai activi critici și istorici literari tineri [...]”, distanțându-se cu eleganță și delicatețe de modelele impuse de aiurea”, George Popa rămâne un „cărturar de profundă vocație, poet, traducător, eseist”, „Nicolae Băciuț reușește să rupă perdea de frig intermediar ce s-a instalat între literatura exilului exterior și a celui interior”, Adrian Dinu Rachieru „prin Poeți din Basarabia, face un act de dreptate, pentru lirica dintre Prut și Nistru și

anume acela de a recupera, de aduce acasă” poeți mai puțin cunoscuți de cititorul român, „fiecare interviu (dialog) realizat de Carmen Mihalache este o pagină de cultură românească”, „duminicalele” lui Mircea Dinutz „dezbat lupta eternă dintre «provincial» (locuitor al provinciei) și «capitalist» (locuitor în capitală)”, Emil Vasilescu este „printre ultimii cercetători dispuși la efortul «călătoriei prin biblioteci»... Ne-am fi oprit și la impresiile despre Virgil Panaït, Traianus, Anica Facina, Adrian Botez, Cornel Galben, Maria-Elena Cușnir, Culică Ioan Ușurelu și mulți alții, dar...“

În situația actuală, când orientări/currente literare interferează, e imposibil de definit rolul acestor prezentări de carte. Importanța demersului e motivată de intenția de informare a cititorului (avizat și instruit), pe care Emilian Marcu îl respectă și a cărui „cămașă” o îmbracă în mod constant. Interesați sunt, în primul rând, autorii care și trimit cărțile spre a le fi cunoscută/apreciată truda artistică de către ceilalți. Considerăm că un asemenea demers critic-foiletonistic, ce implică un major efort intelectual de anduranță, poate fi oricând un punct de interes pentru istorici literari, monografiști ori alcătuitori de dicționare literar-culturale. În vîltoarea unor mișcări artistice confuze, zgomotoase și încorsetate de orgolii din primul deceniu al mileniului al doilea, peste timp, „Vitrina cărților” va ajuta la decelarea unor capodopere literare și va nuanța cunoașterea dinamicii vieții literar-culturale.

Parcurgând cele peste 650 de pagini, am încercat să-l găsim pe autor, dincolo de cuvântul scris. Camuflat și impersonal, prezența amfitrionului cărților este greu de găsit. Nu lipsește entuziasmul cronicarului în fața unei cărți de profunzimi ideatice, dar, pe alocuri, rutina scoate la iveală oboseala ori iterativitatea lectorală, într-un fel, de așteptat după un deceniu de veghe editorialistică. Pare prudent și atunci când laudă și atunci când critică, rămânând cumva în neutralitate. Se ascunde sub pluralul lingvistic, mai ales când e nevoie să ofere pilule amare despre lumea nestatornică și viața trecătoare („timpul, cenzorul nostru permanent”, p. 401; „oare nu-i

un joc ceea ce facem noi, un joc spre fericirea sufletelor tot mai însângerate?”, p. 411). Pentru a-și susține argumentarea, uneori, apeleză la niște autoritați în materie, precum Gheorghe Grigurcu, Theodor Codreanu, Mihai Cimpoi, Ioan Holban, Constantin Dram, Șt. Oprea și.a. – semnatari ai pre-/postfețelor.

Cu toate acestea, fibra poetică de sonetist imbatabil a lui Emilian Marcu răzbate frecvent în „însemnările” sale. Iată o bijuterie portretistică: „Gingășă și discretă, de-a zice că-i un strop de rouă luminând aripile unui fluture în zbor, este poezia Doinei Dabija” (p. 190), dar și metafore parcă smulse din poeme: „poezia este un război pe termen nelimitat, în care ești mereu concentrat și devii pe viață prizonier” (p. 137), „trupul poeziei adevărate este o imensă rană” (p. 367).

Asemenea unui sfătos și experimentat locandier, Domnia Sa săde în cercul călătorilor-scriitori (poeți, prozatori, istorici și critici literari, monografiști, memorialiști și.a.) și, fără emfază și ceremonial, îi prezintă ritmic unor posibili cititori-drumeti, pasionați de aventura creației și a cunoașterii, rătăcitori prin hanul cărților.

La frontieră fiindcă cu realitatea, ca „narator” de fond, le avivează primilor „cercarea” de a reda lumi ficționale, eforturile de cercetare, amintirile, visările... și le provoacă celorlați curiozitatea, răbdarea, imaginația...

Astfel Emilian Marcu salvează cărțile din imperiul indiferenței și al uitării.

Frumusețea versului argumentat

Scrisori de dragoste în răcoarea dimineții...

Lörinczi Francisc-Mihai și Lörinczi Maria-Daniela abordează, în volumul de poezii *Michelangelice. Scrisori de dragoste*, Editura „CronoLogia” – Sibiu, 2012, tema profundă a relației dintre bărbat și femeie, ca persoane complementare una alteia, prin lentila iubirii. Volumul are doi autori, o singură stare.

Acest joc, deasupra deasuprelor, este unul care sparge gheata timpului. Poemele se atrag, se cheamă, se resping, se caută, sunt pereche și formează întregul.

Ele urmează modelul celor doi, amprenta umană se vede în versuri, poemele devin ființe vii, iubirea celor doi le-a dat viață.

Ei nu experimentează, ei trăiesc poezia cu sinceritate, ca un fapt de viață, depășind motivația literară. Există multă sinceritate în versuri, atracția fizică este depășită de tensiunea spirituală a regăsirii ființei în cealaltă ființă pereche.

Titlul este semnificativ, amintește de Michelangelo Buonarroti și sonetele sale de dragoste, de secretul relației care sparge tiparele, însă cartea de față e mai degrabă o epistolă despre dragostea naturală dintre el și ea, tensiunea rămâne ca o aură din care picură lumini. Din acest motiv, aparent banal, volumul de versuri are o valoare importantă, pune în balanță normalul ca normal într-o lume în derivă.

Francisc-Mihai și Maria-Daniela au un motto profund, preluat din *Cântarea Cântărilor* (Biblia), ca semn că tema este esențială și jocul lor a fost luat în serios. Probabil că în poezii au fost prinse stări unice, stări care i-au marcat pe cei doi (în prezent sunt căsătoriți), sunt scriitori cu opera în plină expansiune, formând o familie solidă.

Poeziile sunt în oglindă, pe două coloane, fiecare vers ar putea continua cu versul din poezia imagine, se oglindesc în argintul cuvintelor atinse de brumele înalte ale dragostei. Există aici un simbolism care duce la valorile creștine, în Templul de la Ierusalim existau două coloane, nu aveau un rol arhitectonic, ele reprezentau frumusețea lui Dumnezeu. Există o întărire în poezii, arcuită peste sufletele celor doi, bolta unică a îndrăgostiților, care depășește timpul special pe care l-au primit în dar.

Ei își aleg peisajul liric cu atenție, natura face parte din cuvinte, anotimpurile dau ritm poemelor, culorile profunzime, rugăciunea rotunjește mesajul, miresmele se leagă în simfonie, îngerii ating cu aripi de argint vorbele, semnele, dansul de dragoste dinamizează mesajul de dragoste, ei speră la o perfecțiune visată, își duc povara iubirii cu demnitate, se simte liniaștea stelelor în vocale, grădina este prezentă simbolic, raiul e mai aproape decât se crede...

Mihai începe dansul cuvintelor: „De-ș scrie acum / aş face-o / cu toate miresmele deodată” – Maria-Daniela răspunde: „Sunt ceea ce îți dorești – Întrebări ale cerului / căzând cascade”.

Din această paradigmă a dragostei, cititorul simte pulsările ființei sunt boltă: este chemat pământul ca martor la dragostea dintre el și ea, gânduri care străbat arborii, poate sunt aripi, seara picură liniaște, cerul ca o rană deasupra omului copleșit de sentimente, ea așteaptă Grădinarul care poate culege petalele, coborâre în înălțime, sensuri schimbante, frumosul se adună pe roua sufletului, este un cer de înaltă lumină din miresme – toate trimit spre naivitatea artistului copleșit de frumosul din lume, o poveste spirituală din care cei doi nu pot evada. E aici un tablou asumat de un pictor naiv, inundat de

culori și forme speciale, marcând esențele.

Total devine serios, în final, are loc descoperirea cuvintelor scrise în cer, cu foc: „Călătoresc / cu Dumnezeu / ascultând ploaia” (Maria-Daniela). Ori alte semne: „Te regăsesc / și în cafeaua / pe care o sorb” (Francisc-Mihai).

În acest joc reținem:

El: „În brațele tale / sunt / acasă.”

Ea: „Cu picurii luminii / te îmbrățișez, / prinț al luminii”.

Cei doi au reușit să prindă misterul dragostei în scrisorile lor. Deși sunt aproape, comunicarea se face prin distanțarea în mijloacele literare, ei tind spre infinit apropiindu-se, se încăpătânează să trăiască eternitatea unei clipe.

„Stau la masă / cu Dumnezeu / și privim ploaia” – spune el...

„Călătoresc / cu Dumnezeu / ascultând ploaia” – respiră ea...

„Zborul ne aparține./Aripile sunt în noi” – constată el...

„Aș vrea / să pot găsi / cuvinte / însă ele s-au închis / în necuvinte” – șoptește ea...

Michelangelo s-a regăsit în opera sa completă: sculptor, arhitect, pictor, scriitor, gânditor... Cei doi fac din carteia lor un loc unde se vede arhitectura dragostei, tavanul pictat al cerului în luna mai, sonetul care arcuieste pereții cetății, desenul fin al fluturelui pe un gând de fericire, lumea care redescoperă nunta, locul unde se întâlnesc cele de sus cu cele de jos.

Ei nu ascund miracolul iubirii care vine din iubirea lui Dumnezeu pentru creația Sa...

Concluzia lor: „Ascult glasul vântului / și privesc cerul” – în balans cu el, ea știe: „Cerul mi te-a dăruit”.

Stilul este cel al Renașterii, autori au avut curajul să ne prezinte frumusețea dragostei văzută prin ochii lui Dumnezeu, s-au reînstor la *cântarea cântărilor* prin răcoarea dimineții...

Nu au greșit, dragostea acoperă toate, chiar și imperfecțiunile noastre, uneori...

CONSTANTIN STANCU

IN MEMORIAM CONSTANTIN CATRINA

Viața Lui a fost un permanent sunet și cuvânt

Emoția puternică care ne cuprinde uneori și, mai ales, în momentele când trebuie să-ți amintești de un prieten de care te-ai despărțit definitiv, te împinge **nu să vorbești**, ci să taci, ori să cugeți tăcând, șoptind în gând.

Cu fiecare plecare a unei ființe dragi trăiesc destinul lui Adam, totul trebuie reluat de la început... nașterea, amintirile, trăirile, iubirile, tristețile, bucuriile...

Pentru aceste **gânduri de adio**, aveam să stau mut în fața colii albe câteva ore... Slovele nu se-nfripau! Condeiul, tastatura întepeniseră ca niciodată...

Gemeau în surdină **muzica astrală** și acele **imnodii bizantine**.

Reflectam la fraza celebră a „marelui poet al teatrului”, Heiner Müller: „*Ceea ce nu mai putem spune, trebuie să cântăm*”.

Plecarea Lui m-a luat pe nepregătite, fulgerându-mi liniștea.

Cât de solemnă și gravă sună acum rostirea **ADIO!** Când ștui preabine că El nu-și putuse duce la bun sfârșit rânduiala prin gândurile și manuscrisele sale... fiind încă departe de-a încheia **Lucrarea**.

Ar zice poetul: *Manuscrisul / în inima mea / amorteaște / ca-n iarbă / mormintele.//Dar când rugul s-a stins / nu uita / sub cenușă / mai cântă / Cuvintele.*

Aș putea spune: cuvântul nu trăiește doar în exterior și vrem să-l extragem din muzicalitate, aşa cum se scoate apa din adâncul fântânii.

Am reținut de la Constantin Catrina, colegul, prietenul, profesorul, etnologul, muzicologul, compozitorul, precum că, **dincolo de învelișul cuvintelor, ceva misterios se găsește depus în sonoritatea muzicală**.

Cu câtă dăruire și discreție te invita această delicată Ființă, cu caracterul atât de sincer și înnobilat de blândețe, să-i savurezi ideile, texte, compozițiile... Insufla, cu empatia Sa, stimă și respect la toți cății l-au cunoscut...

Am încercat și am reușit să aflu de la El importanța **sunetului** în **muzică...** Ce este mai important la sunet: să-l produci sau să-l asculti?

De ce trebuie să asculti și cum să devii sensibil la ascultare?!

*

Pentru cartea dedicată Lui, **Profesioniștii noștri**, ce urmează a fi lansată în toamnă, cu nespuse regrete, **In memoriam**, l-am onorat cu un delicat și sincer portret spiritual. Mi-a mulțumit pentru cuvintele prietenesti, fiind încântat de evocarea trimisă. Speram la noi și edificatoare întâlniri spirituale, mai ales că eram în fața unei cărti comune, „*Tezaur de etnografie și folclor în județele Covasna și Harghita*”, editată la cumpăna anilor 2012-2013.

Cu câtă satisfacție și bucurie a primit rodul nostru spiritual, o ispătă a provocării cu sinele, un drum al neliniștilor și-n final al satisfacțiilor. Nu L-am putut avea între noi la lansarea de la Toplița, Miercurea-Ciuc, Sfântu Gheorghe. Am trăit, alături de familia lui dragă, calvarul celor 33 de zile, cât s-a chinuit și a rezistat, mai mult inconștient, să revină la starea sa plină de lumină și bunătate. În 28 mai, dirijorul și-a părăsit bagheta, s-a despărțit de noi, pentru a se muta în lumea îngerilor. Acolo, în spațiul celest, prietenul nostru își va continua, cu siguranță, ucenia.

Mi-am permis niște **Gânduri de adio la plecarea distinsului prieten și coleg**, scriere publicată de cele două gazete județene, *Mesagerul de Covasna și Informația Harghitei*.

*

Pentru tristul eveniment de astăzi readuc în atenție, un pasaj al regretatului coleg, scris cu prilejul trecerii în eternitate a părintelui profesor, compozitor, Gheorghe Șoimu (1911-1985). Lui Constantin Catrina, laborios colecționar de articole și cronică publicate în diverse reviste, lexicane și encyclopedii, i-au rămas în atenție însemnarea compozitorului Dumitru Capoianu. Reținem aceste rânduri: profesorul, părintele Gheorghe Șoimu se remarcă prin „*același ușor, dar nedismulat zâmbet timid, binevoitor mereu... (el era omul) pentru care bucuria lăuntrică pentru aproapele său, pentru omul de lângă el, venea de undeva, din străfundul unei figurii a lui Dumnezeu pentru care invidia, pizma, răutatea sau îngâmfarea erau schilodiri umane pe care le afla numai din cărti sau din spusele altora.*” (Incrustații pe portativul unei

colaborări rodnice, **In memoriam, Gheorghe Șoimu**, în *Actualitatea Muzicală*, București, nr.138, I/decembrie, 1995, p. 2). Aceste caracteristici și trăsături le-a întrunit și prietenul nostru, trecut și el în eternitate.

Să reflectăm și la cele notate în finalul eseului, acum 18 ani, de Constantin Catrina: „*Suntem chemați să ne cunoaștem mai bine modelele de viață și creație, să le omagiem împlinirile și munca pilduitoare împreună cu toți cei care participă direct întru împodobirea vieții noastre spirituale.*”

Câtă înțelepciune și adevăr! Se vor putea oare respecta?

Dumnezeu să-L ocrotească în pace și liniște!

DR. NICOLAE BUCUR

28 iunie 2013

Portocale fierbinți, în zăpadă

Încă din adolescență petrecută la Brăila, Camelia Iuliana Radu a fost atrasă de avangardismul artistic, toate cărtile publicate constituind tot atâtea experimente literare. Stabilindu-se în Ploiești, a publicat până în prezent două volume de proză scurtă, unul de eseuri de specialitate (decurgând din profesiunea de psiholog a scriitoarei), unul în care valorizează legendele dacice și patru volume de versuri.

Când am accesat pe facebook fișierul Cameliei Iuliana Radu, ecranul s-a colorat în portocaliu, întrucât autoarea tocmai își publicase poezиile din volumul *Tangerine Tango* (Ed. Singur, Târgoviște, 2012).

Tangerine desemnează o nuanță de portocaliu, „energizantă și elegantă”, aleasă de Institutul Pantone drept culoarea definitorie pentru moda anului 2012 – ne dezvăluie autoarea într-un interviu realizat de Călin Derzelea (rev. „Impact cultural”, dec. 2012 - ian.2013), afirmând că în volumul de versuri menționat: „Cititorul va descoperi o lume decorativă, senzuală și profundă.”

Constantin P. Popescu, în recenzie bine aplicată acestei cărti (Camelia Iuliana Radu, „Tangerine Tango” ed. Singur, 2012 – rev. →

LUCIAN GRUIA

„Impact cultural”, dec. 2012 - ian. 2013) subliniază că placheta, scrisă în vers liber, constituie o excepție de la regula impusă de colecția „Întoarcerea poetului risipitor”, coordonată de poetul Ștefan Doru Dăncuș la Târgoviște, care își propune publicarea autorilor de versificație clasică (ritm și rimă). Totodată, criticul afirmă că unele capitoale ale cărții fac trimitere disimulată la moda vestimentară, iar locurile exotice (Tibet, Japonia, India, Africa) includ conotații spirituale: „Titlurile celor cinci părți – *Tendințe*, *Atelier pentru design interior, Haute couture, Prêt-à-porter și Colecții de toamnă* – sunt adevărate simboluri în conținut, un fel de fină ironie adresată lumii actuale, căreia Camelia Iuliana Radu preferă să-i dezvăluie chipul ascuns în iluzie, cu toate riscurile bucuriile și durerile unei astfel de întreprinderi. Este minunată împărțirea de detașare și implicare în același timp, de regăsire și abandonare perpetuă, ca forme de trezie a conștiinței prin arta poetică”.

Ce ar mai fi de spus?

Chiar dacă volumul este scris în vers liber, el poate fi încadrat în tematica „întoarcerii poetului risipitor”, întrucât autoarea se reorientiază, dincolo de latura experimentală, spre temele majore ale liricii dintotdeauna: dragoste, viață, moarte.

Istoric, utilizarea culorilor în poezie s-a datorat simboliștilor pentru care culorile, sunetele și ritmurile „sengână și-si răspund”.

Ca psiholog, poeta cunoaște foarte bine importanța culorilor în influențarea stărilor sufletești. În acest sens, trebuie observat că oranju reprezintă o combinație între roșul exaltant și galbenul astringent. După părerea mea, alegerea nuanței *tangerin* pentru transmiterea stărilor emoționale include și o motivație inconștientă, culoarea rezonând cu temperamentul sanguin al autoarei.

În primul rând, culorile se leagă de ambient, pereții unei încăperi, zugrăviți în diferite nuanțe, induc diverse stări sufletești: albastrul transmite senzația de rece, negrul sugerează extincția, albul, puritatea, verdele liniaștea naturii, roșul agită săngele.

Dar și forma încăperii joacă un rol important. În cartea mea, *Brâncuși, reveriile materiei*, aflată în

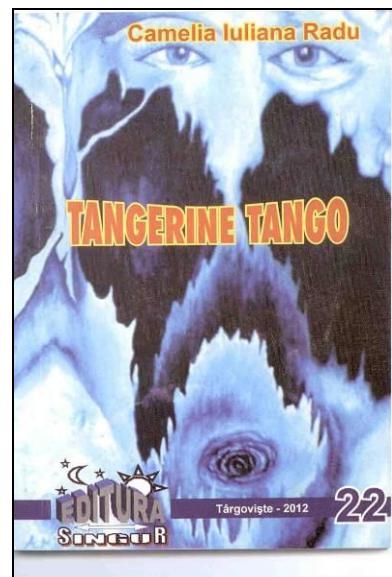
curs de apariție, susțin că dacă am locui într-o încăpere de formă ovoidală, am resimțit liniaștea pântecelui matern, iar într-un turn vertical, spiritul ar fi incitat spre scormonirea transcendentului.

Camelia Iuliana Radu atașează culorile vestimentației (imaginare), care este cea mai apropiată trupului și sufletului nostru. Veșmintele menționate nu sunt decât momente/evenimente reale sau virtuale ale existenței noastre pasagere: „pe bara șifonierului ipostazele vieții stau agățate / le alegem în fugă, încercăm să le potrivim / (...) / luăm la întâmplare câte o haină / nici nu are eticheta scoasă și e deja veche.” (*Umerașe pentru haine*). Viața devine un imens șifonier în care ne camuflăm măștile singurătății.

Portocaliul, ales de Camelia Radu pentru transmiterea trăirilor lirice, vrea să contrabalanceze albastrul-violet-înghețat al vieții cotidiene. El apare întotdeauna însotit de roșul aprins al arderii de tot a sufletului extaziat de dragoste, frumos și de mai bine: „Vânt oranj-roșiatic / *Tangerine tango* / culoare cu privirea dreaptă / (...) / În pajiștea de foc a iluziei tale / prinde-mă / vorbește-mi / visează-mă!” (*Invocație*). Exemplul ar putea continua în număr mare. Trebuie să mai invocăm simbolul regenerator al focului, prezent în fructele pasiunii din poezia *Definiție*.

Culoarea aceasta, legată de fructe oarecum exotice (portocale, mandarine), de Lună sau de absența ei, este în ton cu spiritualitățile introspective orientale tibetane, japoneze, indiene și coboară prin inconștientul colectiv spre o nouă geneză, purificatoare de această dată, a mitului biblic al păcatului originar: „Mi-e dor de mere, / de frageda ispită în care viitorul începe tot. // Un fruct rotund să îți mai dau o dată, / să recompui candoarea primei mușcături, / momentul acela în care / mișcarea gurii mă năștea. // M-ăs ridică încet dintre cuvinte / – prea multe ca să spună tot / și pe genunchii încă uzi de miezul proaspăt, / te-ăs aduna, te-ăs îngropa adânc / în carne răcoroasă de început.” (*Eva nouă*).

Ca într-un tablou de Mark Chagall, zboară pe deasupra orașului admirând spectacolul lumii, detașarea fiind doar aparentă, întrucât poeta

trăiește totul în iubire de semeni: „Inima îmi bătea ca o portocală rostogolită” suferind pentru destinul lor muritor. Lacrima este aproape.

Poeta lucidă se autoamăgește cu iluzia salvatoare a poeziei: „Mi-ar trebui un vis / pe care să îl frământ până transpiră, / mi-ar trebui o minciună, opozabilă, nestingherită, / în care să îngrop motive, explicații și trudă, / ceva, în care să încapă micile fleacuri – / ziua de ieri, imagini fluctuante, toate acele cuvinte / pe care tu le topești diafan într-un singur contur, / aş face priză cu viitorul nepăzit / aş uita să repet.” (*Povestiri despre Lună, când nu este acasă*).

Timpul însă ne înghită devorator: „Vom cădea dintr-o gură hul pavă în alta, / vom răstălmăci lumea / făcând-o dumnezel miresmelor / sau ochiul contabil care pregătește / un alt sezon.” (*Tot ce aş vrea să văd*).

Conceptual, volumul *Tangerine tango* reprezintă un experiment literar de transmitere a sentimentelor prin intermediul culorilor. Stilistic, culorile, metaforele, ritmurile interioare se împletește rezonant. Poemele sunt cuprinse de febrilitatea modernă specifică autoarei. Îmi imaginez că ele sunt niște portocale aprinse de sentimentul iubirii, împrăștiate în zăpada mocirloasă a vieții searbede, cotidiene.

Acum, după ce am scris recenzia, o transmit Cameliiei Radu pe facebook. Deschid fișierul și ecranul calculatorului se colorează oranjan.

Încă un „Ceas de flori”

Editam, în 2001, la scurt timp după asumarea Direcției, (pe atunci, Inspectoratul pentru Cultură și Culte Mureș, devenit apoi Direcție pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Național Mureș, cu transformări succesive care acum au ajuns la Direcția Județeană pentru Cultură Mureș), o antologie a poeziei târgumureșene, proiect de promovare a literaturii originale, urmată de „Îmblânzitorul de timp”, antologie a poeziei mureșene, în 2003.

În mai bine de un deceniu, s-au întâmplat multe în poezia (târgu)mureșeană, cu o avalanșă de cărți, de ordinul sutelor, cu autori tineri sau mai puțin tineri, cu cărți bune sau... mai puțin bune, cu autori care au confirmat, cu alții care au dezamăgit, cu unii care s-au consolat cu ceea ce au publicat până la un moment dat, cu unii care ne-au părăsit (Silvia Obreja, Ioan Suciu Moișa, Gheorghe Păcurar, Ion Fiscutean, Romeo Soare, după ce înainte îi pierduseră prematur pe Romulus Guga, Codruța Cezara Marica, Serafim Duicu, Ștefan Fuli, cu alții care s-au despărțit total de viața literară mureșeană (Dumitru Mureșan), cu cazuri de abandon total al scrișului (Soril Miavoe), cu unii care și-au luat lumea în cap (Lucian Dumbravă, Costina Zehan), cu unii care s-au despărțit de Asociația Scriitorilor Mureș, nemulțumiți de ceea ce se întâmplă cu aceasta (Valentin Marica, Nicolae Băciuț, Răzvan Dukan, Marta Izsak, Darie Dukan, la care se adaugă prozatorul Mihai Sin), care au preferat să se transfere la Asociația Scriitorilor, filiala Cluj, lăsându-i pe ce-i de-aici mai puțini, ca să-și poată da unuia altuia cât mai multe premii...

Lista autorilor noi care au apărut este lungă, deși Asociația Scriitorilor din Târgu-Mureș a fost foarte zgârcită în a-i primi în rândurile ei. O listă, firește, incompletă, i-ar include, pe Sorina Bloj, Cornelia Jinga Hetrea, Petre Curticăpean, Rodica Lazăr, Mircea Dorin Istrate, Lucreția Bogdan Înță, Ioan Baciu, Cristina Sava, Simion Cioată, Gabriella Costescu, Viorica Șutu, Teodora Chira, Iuliana Varodi, Vanda Ani, Irisz Menyei Chiorean, Dorin Borda,

Iosif Albu, Nicușor Chiș Brânzeanu, Melania Stejerean, Dorian Marcoci, Romeo Morari, Lucian Dumbravă, Ioan Torpan, Ion Fiscutean, Bogdan Halațiu, Maria Ileana Belean, Iosif Boia, Rafila Moldovan, Mugurel Pușcaș, Magdalena Dorina Suciu, Lolita Dobroiu-Chirileu, Antal Margit, Lia Vînteler, Ștefan Neagu, Cătălin Cioba, Irina Bara Moldovan, Varo Enikö, Ana Fazakas, Andrei Vornicu, Katalin Kadar, Emilia Albu, ca să-i enumăr doar pe o parte din cei care au publicat volume de versuri. Sigur, n-am epuizat lista, deși ea rămâne și aşa interesantă atât pentru critica cât și pentru sociologia literară.

În „Ceasul de flori”, ediția 2001, au publicat Horia Avram, Nicolae Băciuț, Ioan Bândilă Mărceanu, Iulian Boldea, Gheorghe Botezan, Dumitru Mircea Buda, Mariana Cristescu, Ana Maria Crișan, Serafim Duicu, Ion Dumbravă, Doina Găbudean, Olivia-Cristina Găbudean, Zeno Ghițulescu, Romulus Guga, Izsak Marta, Lazăr Lădariu, Cezara Codruța Marica, Valentin Marica, Soril Miavoe, Constantin Micușan Micu, Mircea Micușan, Ioan Suciu Moișa, Gabriela Munteanu, Dumitru Mureșan, Eugeniu Nistor, Silvia Obreja, Gheorghe Păcurar, Rodica Puia, Cristian Stamatoiu, Zamfiră Zamfirescu, Costina Zehan, iar în „Îmblânzitorul de timp”, Nicolae Băciuț, Sorina Bloj, Daniela Cecilia Bogdan, Iulian Boldea, Mariana Cristescu, Răzvan Dukan, Viorica Feierdan, Zeno Ghițulescu, Aurel Hancu, Lazăr Lădariu, Valentin Marica, Silvia Obreja, Mugurel

Pușcaș, Dumitru D. Silitra, Cristian Stamatoiu, Magdalena Dorina Suciu. Un număr important de autori, care „bat suta”, numeric vorbind, iar ca valoare, rămâne criticii literare să cântărească cine trece vama, dacă va mai avea timp și... cărti, având în vedere tirajele cărților de poezie, confidențiale, modice, cel mai adesea.

Interesant e însă că, deși numărul „venerabililor” care „s-au recuperat” pentru și prin poezie e mare, numărul autorilor tineri este îngrijorător de mic. Concursurile organizate – „Romulus Guga”, „Serafim Duicu”, „Credo”, „Prima iubire”, „Floare de cires”, antologile publicate n-au reușit să impulsioneze îndeajuns preocupările pentru creația literară. Dacă la nivelul gimnaziului, participarea la concursurile literare e masivă, treptat, odată cu treptele liceale, ... coboară apetitul poetic. Iar la nivel universitar e aproape... Sahara. Nici măcar Facultatea de Filologie târgumureșeană nu are niciun fel de aport din acest punct de vedere, studenții de la „umanioare” nepărând atrași de poezie.

E adevărat, au dispărut și cenaclurile literare, iar întâlnirile literare cu scriitori nu prea par să-i intereseze pe cei mai mulți dintre dascălii mureșeni de limba și literatura română.

Energiile creațoare par a se consuma pe Internet, pe tot felul de situri, rețele de socializare, unde simpla deprindere a utilizării tastaturii e confundată cu creația literară.

Această primă ediție din volumul II al „Ceasul(ui) de flori” are atâtii autori căi s-au putut mobiliza ca să trimită texte în nici două săptămâni, căte am avut la dispoziție pentru a pregăti pentru tipar și edita această antologie.

Ea și-a ales ca dată a intrării în lume ziua de 31 august 2013, când s-a sărbătorit prima dată în România „Ziua Limbi”, dorindu-se o mică contribuție la „Creșterea limbei românești/ Ș-a Patriei cinstire”, ca să cităm un autor din „dimineața poeziei” românești.

Selectia textelor aparține autorilor. Ca și prezentările! Judecata aparține cititorilor actuali și timpului.

NICOLAE BĂCIUȚ

Creanga de cuvinte

Cornelia Jinga Hetrea este o femeie care a emanat mereu lumină în jurul ei. Natura ei spirituală este cea care o face să dăruiască bucurii, uneori mai mult față decât primește, fiind o altruistă irevocabilă. Cu o carieră de educatoare excepțională, aflată din păcate la sfârșit de activitate, cu dragoste pentru profesiune și, implicit, pentru copii, Cornelia Jinga Hetrea s-a învrednicit și cu realizarea unor cărti didactice, menite să ajute procesul de învățământ, pentru ca, în final, cei mai mici învățăcei să-și însușească mai bine „buchile”. Paralel, sau poate complementar dragostei pentru profesia de dascăl, ea a pictat și a scris poezii, ambele preocupări fiind rod ale chemărilor interioare cu care a fost înzestrată. Cine îi cunoaște pânzele (având ca temă predilecță, florile), cu care a avut mai multe expoziții personale, cine îi cunoaște cele câteva volume de versuri publicate până acum este absolut convins că acestea sunt rezultatul talentului și, desigur, al muncii. Toate aceste direcții creează „tușe” pentru portretul în mișcare al Cornelia Jinga Hetrea.

„Creanga de cuvinte”, Ed. Nico, Tg. Mureș, 2013, este o nouă „piatră pentru templul”... său, cum a spus Lucian Blaga, exprimând, în manieră proprie, „Tristeți provinciale”, cum și-a intitulat off-urile, George Topîrceanu.

Poezia care deschide volumul este și cea care-l justifică și-l rezumă: „În amiaza bunătății, / se cuibărește inima mea, / ce scaldă o creangă de cuvinte, / și îmbobocesc lumini, / când gânduri de noapte / caută schiopătând adăpost, / când eu mă străduiesc / să las la vatră / tinerețea timpului / puțin rămas, / dar nu pierdut” (**Creanga de cuvinte**). „Nu-mi datez / – spune autoarea – itinerariul vieții, / vorbele mele / nu trebuie dateate, / nu trebuie înjghebat / un traseu / prin labirintul trăirilor mele, / când gândurile / nerostite / se lovesc de tăceri / și cad... / între Alfa și Omega”. (**Alfa și Omega**), pentru ca, undeva în carte, autoarea să aibă și o dorință: „Cum te-aș coase-n ia mea / ca-n cămașa sorții, / fericit să fii mereu, / ieri și azi și-n pragul nopții. // Cum te-aș țese-n pragul nopții, /

somn curat să-ji înțelesc / și-n miros de dimineață / să te-mbăt, să te dezmiert. // și te-aș împleti în vis, / ca-n cosița împlinirii / te-aș zidi să fie zid / și noianul amintirii” (**Dorința**).

Am remarcat și alte poezii unde autoarea își exprimă suav trăirile (cu tristeți, iubiri, căutări cerești, credințe, zboruri, speranțe, dezamăgiri etc.) ce poartă amprenta „Jurnalelor personale de amintiri”, atât de răspândite printre fetele de pension, din prima jumătate a secolului trecut: „Eu și liniștea”, „Făptura de stejar”, „Și ploaia”, „Albia roditoare”, „Crochii”, „Tristeți de duminică”, „Cumpăna cuvintelor”, „Prag de iubire”, „Cineva, cândva”, „Completare”, „Rugă”, „Iz de poezie”, „Versul ce aburește”, „Te chem”, „Mă-ntorc la tine”, Azi, mâine”, „Mulțumiri”, „Ocrotind luna”, „Rama poeziei”, „Casa noastră”, „Printre greieri”. De altfel, până la urmă, nu este manuscrisul unei cărti de poezie un „jurnal” liric al amintirilor, inclusiv despre viitor? Eu, cred că da!

Am remarcat în poemele **Cornelia Jinga Hetrea** creionarea ideilor, cu ajutorul unui mănunchi de cuvinte specifice melancoliei, tihnei și liniștii negăsite sau poate regăsite prin vers: timp, lacrimă, vis, liniște, tăcere, noapte, nopți, somn, suspin, departe, aproape, șoaptă, gând, poezie etc., remarcând, de asemenea, și folosirea unor cuvinte și expresii, reminiscente ale orelor de curs, cu cei mici: îmbobocesc, cosiță, plăpândă, povestiri, curcubeie, „ghioceii din clinchet de copil”, „să nu mă minți că îți crește nasul”, „printre greieri”, „oîte, drăguțe mieluțe”, „cioc, cioc”, etc. Pictura, care influențează benefic

Creanga de cuvinte

În amiaza bunătății,
se cuibărește lacrima mea,
ce scaldă o creangă de cuvinte,
și îmbobocesc lumini,
când gânduri de noapte
caută schiopătând adăpost,
când eu mă străduiesc
să las la vatră
tinerețea timpului
puțin rămas,
dar nu pierdut.

Și ploaia...

Și ploaia-mi vestește tristeți
când zi se îngână cu nopți
nedormite,
când vise-mplinite
noi nu prea avem
iar ea, nepoftită,
îmi curge prin minte,
pe obraji
și pe mâini,
prin suflet, pe săni,
dorind să-ți ia locul,
când eu, prea cuminte,
îmi vărs ploaia mea, de cuvinte.

CORNELIA JUNGA HETREA

poezia, și invers, are procentul ei în expresiile folosite de autoare: „mănchide-n crochii”, „în rame, par să prindă viață/ flori triste, de octombrie plângând”, „durerea sfâșie pânza plorii” etc.

În finalul acestei cărti de poezie, ce împlinește până la urmă un destin de dascăl model, aureolat de cel de creator artistic, propun un poem, neexistant în carte, creat de subsemnatul din „cioburi” de poeme, din recuzita de expresii a autoarei: „Cuvântul, ca frunza, se desprinde și plutește... Și plouă și plouă, iubirea de pe frunze o împrospăta cu apă vie... Și iar e liniște în casa aceasta și pe pereti, perechi de gânduri... Eu șovăi! Mi-am creat adâncul... Cerule, cer, dămi un grăunte de liniște să nu pier!... Și ploaia-mi vestește tristeți, când zi se îngână cu nopți nedormite... Versul curge în ființa mea, în albia roditoare a poeziei... Se împunește truda cu voia Domnului...”.

Miroase a poezie „Creanga de cuvinte” a Corneliei Jinga Hetrea, aşa cum miroase a tei orășelul meu de provincie!

RĂZVAN DUCAN

Revoluția borfașilor

(roman – fragment)

Localul era chiar aşa cum îl descrise Dragomir Căpraru, cu băutură ieftină, lăutari buni și fete frumoase și darnice. Nu se schimbase mult, deși trecuseră peste cincisprezece ani de când Dragomir terminase armata, primind gradul de la care își trăgea acum porecla. Nostalgic, Dragomir găsi chiar măsuța ferită de un paravan, unde se retrăgea deseori cu Lora, iubita lui din vremea tinereții, „cu care făceam frațiilor instrucție în pat mai ceva decât făceau ăștia instrucție cu noi, în armată!”. Descoperi, după ce îndepărta cu mâneca stratul de praf, dăinuind peste ani, inscripția pe care o făcuse cu cheia în lemnul mesei, ca să știe toți că „Dragomir love Lora forever!” și că, inimile lor, măcar acolo, în desenul tremurat, vor rămâne înlănțuite pe veci sau măcar când cariile vor mâncă de tot lemnul prost lăcuit... Nostalgic, Dragomir dădu câte o halbă de bere tuturor și cumpără de la o țigăncușă oacheșă întreg coșul de trandafiri și dăruí un fir tuturor femeilor singure pe care le rugă să-și pună floarea lângă măsuța de toaletă, să le vadă noaptea când se schimbă, fiindcă își lăsase un ochi în fiecare floare. Treabă asta cu ochiul lăsat în floare prinse la una din dame și Dragomir se retrase cu ea la măsuța aceea a lui, să-i povestească cum, în armată, avea un ochi lăsat peste tot prin unitate și niciun soldat,oricât de şmecher se credea, nu reușea să facă ceva fără să-l vadă. Femeia îl asculta fascinată, mirată totuși că bărbatul o strigă îndărătnic Lora, chiar dacă îi spusesese, de câteva ori, că o cheamă Vasilica, „ca pe actriță aceea celebră, Vasilica Tastaman...”.

Chelnerii începură să alerge în stânga și-n dreapta, băieții se-ncinseră și comandără lăutarilor melodii lente, să poată invita fetele la dans. Atmosfera se încinse de-a dreptul când Fagotul preluă microfonul și interpretă binecunoscutul slagăr „Pentru tine, fato!”, compoziție proprie: „Pe vremuri porumbeii erau simbol al păcii, iubita mea, / de când eu m-am pierdut în ochii tăi albaștri / ei caută doar dragostea-ți ascunsă printre aștri! / Da, da, daaaa, tu, doar

tu, ești iubirea mea! / Cât inima-mi va bate, pulsând va căuta / să fie mai aproape, de imimoara ta! / Da, da, daaaa, tu, doar tu, ești iubirea meu!”. Un mare poet, cu care Fagotul fusese contemporan, auzise melodia pe când servea cina într-un restaurant și îi scriise Fagotului admirativ, pe un servetel: „Unui poet care știe că stelele pot fi atinse cu mâna, dacă găsești un taburet, destul de mare, pe care să te urci!”. Fagotul înrămase servetelul și-l pusese la loc de cinste, refuzând, după trecerea în neființă a poetului, câteva oferte serioase de a-l vinde.

Încet, fără să le pese că-l părăsește pe sărbătoritorul zilei, băieții începură să se retragă cu fetele în camerele dosite de la etajul barului, iar banii începură să sară din buzunarul lui Tase ca un roi de lăcuste ce a zărit un câmp plin de spice: pentru băutură, lipiți pe frunte la lăutari, pentru mâncarea comandată de la restaurantul chinezesc din apropiere, pentru pizza pe care un șofer de taxi drăguț se oferise să o aducă de la un local aflat la numai douăzeci de kilometri depărtare, pentru felul drăguț în care fetele îi tratau, în camere, prietenii... Tase plătea fără să se uite, era beat căriță, îl durea capul și ar fi vrut să doarmă puțin. De fiecare dată când înhidea ochii, vedea însă filmul acela cu strămoșul care se plimba falit prin desert, se revedea pierzând din cauza nebuniei sale, deși avusesese o mână căstigătoare... „De ce, Doamne! De ce... Cu ce am greșit față de tine? Ce să fac să rup această verigă de eșecuri a neamului meu? Dă-mi un răspuns, Doamne!”, urlă căzând în genunchi și sperînd-o pe domnișoara blondă ce se aciuise lângă el. Brusc, telefonul mobil începu să-i sune! Făcu semn la orchestră să tacă puțin...

– Alo, tu ești, Doamne!

– Nu nenorocitule, sunt eu, Getuța! Unde-mi umbli? Suntem căsătoriți de o zi și deja ai dispărut? Ai zis că pleci să-i dai banii lui Gogu și să iei pâine și nu ai venit de doișpe' ore?! Am făcut ciorbă de găluște, friptură la cuptor, și două tipuri de desert, treci imediat acasă nenorocitule, că am inventat ceva să ne scuzăm la nașii că nu am ajuns și i-am invitat să vină ei la noi și trebuie să sosească!

– Getuța, am avut o pană la mașină, ceva cu radiatorul, apoi își dădu seama că nu mai are mașină și încercă s-o dreagă: hhiiiiiiii, hiiiiii, aloo, aloo, iar am pierdut semnalul și zdrobi telefonul de ciment, continuând să bea impasibil.

La un televizor cu ecranul afumat de tutun, rulau știrile de dimineață în reluare. Băieții se treziseră târziu, să că urmăreau cu interes breaking news-ul zilei ce altfel, la ora aceea târzie din noapte, devenise o știre fumată și îndelung comentată pe toate canalele. Cu posturile de televiziune după ei, cărora un binevoitor le dăduse gratis acest pont gras, la ora șase fix, mascații coborâră unul după altul și sparseră fără probleme sistemul de închidere al portilor vilei senatorului William Donatelo Laptegros. Întrați în curte așteptără câteva secunde, să se sincronizeze, ori să aștepte să vină televiziunile să filmeze, după cum își dădu cu părerea unul dintre băieți. Deși din lemn masiv și plină de încuietori și sisteme de protecție, ușa cedă ușor în fața berbecului mănuisit cu dibăcie de mascați. Din pragul ușii îi întâmpină candid Daiana, fiica de cinci ani a senatorului, botezată după celebra prințesă britanică pe care senatorul avusese sansa să o vadă în apropierea sa, la un dîneu al Casei regale, unde fusese și el invitat. Speriată de zgomote, fetița se trezise și venise, în pijama și tărându-și greu ursulețul imens de plus cu care dormea. Un mascat renunță la armura de dur și mângâie fetița pe părul blond, tuns cu breton lung ce-i ascundea ochii înlácrimați. Fetița aprecie, îi întinse ursulețul mascatului, dar o voce puternică, metalică, venită din spate care ordonă „Culcat! Toată lumea culcat!” o făcu să se culce pe podea, întinsă pe burătă, sfâtuind ursulețul de plus să facă și el la fel dacă nu vrea →

CRISTIAN MELESTEU

să o pătească...

Senatorul William Donatelo Laptegos se trezi greu. Nu înțelegea ce e cu personajul acela ce striga mereu, ca un papagal ce nu știe alte cuvinte, „Culcat! Culcat!”, deși era evident pentru oricine că și el și pipița ce o culesese de la cheful strășnic tras azi noapte stăteau întinși și fără mare chef de a lua o altă poziție la ora aceea matinală. Nu înțeleseră nici ce e cu luminile acelea multe ce îl fixau, nici ce e cu bulul acela de lume la el în dormitor, dar gândi că în aburul beției de aseară îi invitase pe toți la el să continue distracția și acum, cine știe ce farsă îi joacă să se amuze. Privil femeia de lângă el din pat, nu-și mai aducea aminte cum o cheamă, avea un nume de floare, dar nu nimeri din trei încercări: „Lăcrămioara, Florența, Margareta...”, așa că renunță și o întrebă direct: „Auzi dragă, tu ai habar ce se petrece?”. Îl dorea capul, aburii alcoolului nu se risipiseră, dormise prea puțin după paranghelia de aseară, în plus, îl supără fierea și-i venea rău să vomite, fiindcă nu se abținuse de la niciunul din îmbietoarele feluri de mâncare. Începuse să se trezească și să observe amănuite, văzu că mișcările lui trăseseră pătura și dezveliseră un sân al partenerei sale. Îl acoperi, dar nu se putu abține să nu-l frământe puțin, ca pe o cocă. „Merită puștoaica să-i pun silicoane și să o țin de bună!”, gândi, rememorând vag fragmente cu diferite poziții pe care le exersaseră acasă, dar mai ales în spațiul strâmt al toaletei de la localul unde avusesese loc petrecerea, unde fata se dovedise extreme de flexibilă...

Două mâini puternice îl traseră din intimitatea și căldura patului și-l culcară pe bură la podea. Se trezi, brusc. Văzu reporterii (îi cunoștea bine pe mulți dintre ei), realiză că nu e o farsă a fraților de pahar, că sunt mascații la el în dormitor și or să-l ridice... Mai realiză că e în fundul gol și o să apară în postura astă umilitoare pe toate posturile și pe toate ziarele și poate în toată lumea, că doar unul e senatorul William Donatelo Laptegos! „Bine mă, copii, se poate să-mi faceți voi una ca asta!?” întrebă totuși cu o ciudată blândețe în glas și se înfășură într-un prosop pe care-l folosiseră și el și partenera sa să se steargă după partida de azi-noapte. „Nevastă-me! O să mă vadă cu pipița asta cu nume de

floare! Mă omoară când se întoarce de la Milano! Îmi dă în cap cu toate genile și perechile de pantofi pe care și le-a cumpărat!”, raționă privind dârtele albe și uscate de pe prosop, apoi întinse resemnat mâinile să i se pună cătușe...

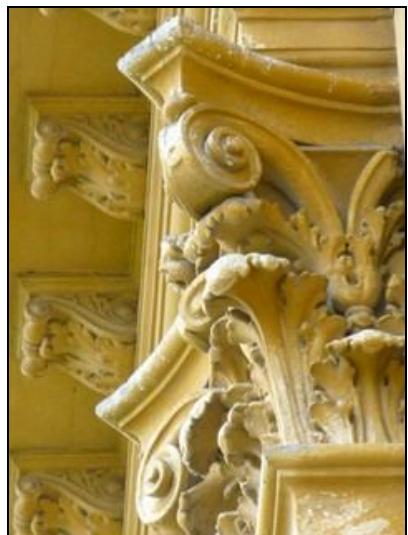
– Am făcut bine! Prea mult bine am făcut colectivității în care trăiesc! De aia m-au ridicat! Puteam și eu să stau să dorm în Parlament și să ridic mâna la comandă, fără să judec sau să mă pese ce votez! Dar m-am zbătut să fac legi, să le fie oamenilor mai bine! Și uite, că facerea de bine e..., declară el unui reporter insisten ce vroia să afle de ce crede că a fost ridicat. O să ies într-o zi-două, când or să vadă că sunt nevinovat! O să ies mai puternic și nu mă las până nu-i bag eu la pușcărie pe toți ăștia care mai cred că se pot face astfel de abuzuri în democrație!, aruncă el, probabil un mesaj de amenințare pentru cei pe care îi bănuia că stau în spatele nenorocirii ce i se întâmplă.

Un alt reporter, mai informat, le împărtășă telespectatorilor că tocmai datorită unei legi pe care o promovase fusese ridicat senatorul William Donatelo Laptegos. Acesta inițiese o lege ce acorda pe trei ani scutiri de taxe și impozite pentru cei ce făcuseră investiții într-un anumit domeniu, iar o mare firmă beneficiașe pe deplin de aceste scutiri, căptușindu-și, fără să facă practic nimic, conturile cu câteva zeci de milioane, din care, câteva, se pare, ajunseseră și la senator.

În urma arestatului, mascații plecară cărând un seif imens, o plasă de carduri, douăzeci de telefoane, după care senatorul vorbea cu diversi, sperând să nu fie interceptat, o pungă de bijuterii de aur și diamante scumpe, cântărand probabil câteva kilograme și vreo treizeci de ceasuri de colecție din care, cel mai ieftin, fu evaluat de un reporter ce le zărise, la zece mii de euro...

Pe scările vilei impozante, pipița adusă acasă de senator ieșise să vorbească cu presa.

Deși avusesese timp berechet, nu se îmbrăcase, rămăsese învelită în cearșaful subțire de mătase, tras de pe pat. Încercase să țină cearceaful cât mai mulat pe corp, să i se vadă talia de viespe, dar să îl lase, ca la acele rochii de gală, lungi, sparte, să i se vadă în întregime un picior. Din când în când, ca din întâmplare, cearceaful îi aluneca, lăsând camerele și apara-

Detaliu arhitectonic Timișoara

tele de fotografiat să admire un săn generos, dar care, pentru a fi la modă, avea nevoie desigur de un implant de silicon care să îl măreasă câteva cupe...

Reporterii aflară că Tânăra lipsită de inhibiții făcuse cursuri de modeling la „Școala de vedete și bune maniere”, ba chiar prezentase la un festival studențesc o lenjerie intimă în fața celebrului creator Cătălin Chiloțatu. Camerele o filmără din toate unghurile posibile și, a doua zi, apără și ea în toate ziarele, alegându-se cu o intrare nesperată direct în high-class-ul lumii mondene și cu apelativul „Blonda lu' William”.

– La astă trebuia noi să dăm o spargere!, gândiră la unison Pasăre și Gore Metaxa, văzând mica comoară pe care mascații o scoteau din vila senatorului. Eram aranjați pe viață dacă reușeam să intrăm la acesta în vilă! Vă dați seama că nu putea să dea declarație la Poliție că i-a dispărut nici o zecea parte din ce furam noi, că nu își justifică din câteva mii de euro salariul lui de senator, nici măcar mașina aia bengoașă din parcare, să nu mai zic de palatul în care stă...

– Astă borfaș, nu noi! Dacă adunăm tot ce am furat noi de o viață, nu facem la un loc cât astă!, mărturisi auditorului nea Mitică Tâmbaruc, care nu furase nici măcar inima nevestei-si la viață lui, dar care, se simțea parte integrantă a grupului și gândeau astfel colectiv.

Senator, senator, dar știți cum e „De foame, până și arhimandritul fură!”, le împărtășă nea Mitică încă unul din proverbele ce îi umpleau tolba.

Cenușa

Invizibil
strălucitor
fumegă focul
liniște perfectă
reverie-extaz
înima ca focul pură
rostogolită-n paradis
obscură căldura
apa, cenușa
sângerează
pământul
umed de lacrimi
curge

Potopul ca liman

Rețele verzi
încrucișate de viteza
timpului captivat
turbulentă pictură de Pollock
învălmășeală de contururi
stropi, frunze din somn
coroane căzute
vâltoarea rădăcinii
iarba nemuririi
obârșie
miez de natură
duhul apelor
blândul potop ca liman.

Semăn cu cineva care mi-a furat chipul

Semăn cu cineva
pe care nu l-am cunoscut.
L-am văzut în vis,
desenat pe nisip,
fragil, mișcător.

Semăn cu cineva îndepărtat,
de peste mări și țări,
ecoul fără chip al curva
oglindit în lacrimă,
învolburat în albia mării,
furat, deformat,
de timp, de măsură.

Semăn cu mine,
chip înfășurat în aer,
aruncat în foc,
pământ ars, roșiotic
ca un apus rostogolit
peste vise deșertice,
alburii ca zarea.

Semăn cu cineva
care mi-a furat chipul

Somnul de fier

Noaptea-și lasă

pecețile-n somn
somnul de fier
zodia seacă
marea cu liniștea ei
mă înecă.

Somnul ca veghe

Stropi îngemănați,
ploi oculare
cresc în puterea albastrului
tulburat de întunericul nopții.
Trecută fie în a somnului visare
blândă măhnire
arcuită în viu curcubeu.

Pe altarul vremii

Focul rece
flacără, uscatul
puștiul
marea răstignită
pe altarul vremii
înfășoră jertfa
lumea, o comoară.

Angoașă

Nu sunt decât
un nor trecător
ploios șiroind
marginile unui vis

tremurând
ca-ntr-o oglindă
chipul meu frumos
se arată hidos...

Declin aparent

A căzut fereastra timpului
peste lume
a căzut cerul în mare
păsările au zburat în adânc
soarele a coborât pe pământ
luna-i agățată de vânt...

Durată impură

Spirala durerii
îmi topește lent speranțele.
Navigând
rămân un contur nesigur
de peisaj marin.
(Orizontală impură
rănită de nava singurății perfecte.)

Piatra

Focul prea rece
Luna departe
Stele prea multe
De voi mă despărt

Marea prea clară
Mă înfășoară
Mă undiește
Și mă-mpietrește.

Mai mult de o veșnicie

Am ținut palmele căuș
mai mult de o veșnicie
la un izvor subțire de munte.
Aveam un strat poleit cu aur
sau oricare metal prețios
care nu prinde rugină
Adăpam cerbii pădurii
și alte animale blânde
Până-ntr-o fierbinte zi
dogoritoare
când metalul s-a topit
sub privirile unui Făt-Frumos
sărutându-mi mâinile
cu iubire...

Mistuirea

Nici oceanul
și nici marea
nu înfruntă jarul
ce-a căzut din soare.
Greaua mea povară
ca un rug fierbinte
când și unde se va stingă?
Mistuirea
puștiita mare
luna albă
și sub toate căzătoare
pasărea e numai scrum.

Cumpăna cu vîntelor

Mi-e sufletul închis
culoare incertă
icoană aruncată
într-o apă curată

Anonimus

Nu fi trist, Anonimus...
Grădina
locul cel de sus
cu surâsul Monei-Lisa
sclipitor.
Ți-ai rămas culorile
urmăle.
Cactușii au înflorit săngerii
lângă tine
oferindu-ți rana
puștiul, stepa.
Nu fi trist, Anonimus
frumos
te confunzi
ca o boare
cu apa...

SUZANA FÂNTÂNARIU BAIA

DOCUMENTELE CONTINUITĂȚII

„Auzit-ați de-un Mihai?”

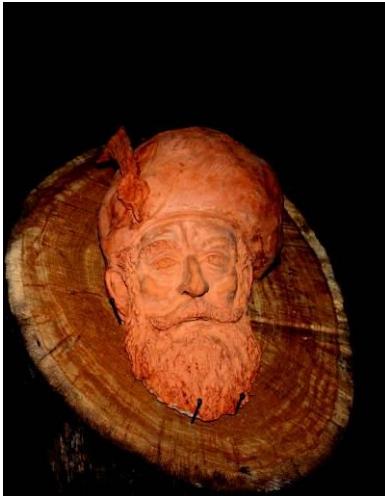
- Se închide cercul sau se deschide spirala?

Motto: „Biruit-au gândul să mă apucu de această trudă, să scoț lumii la vedere felul neamului...” (Miron Costin, „care am fost mare logofăt în Moldova”)

În urmă cu 37 de ani, Tânăr redactor muzical ajuns (prin repartiție guvernamentală, datorită mediei „astronomice” de absolvire a Conservatorului „Ciprian Porumbescu”) la Radio București, în trupa de elită a regretatului Iosif Sava, părăseam Capitala natală, apartamentul nou-nou (cu trei camere) proprietate personală și o poziție socială de invidiat, pentru a mă transfera la Radio Târgu-Mureș, oraș care m-a primit cu chiu cu vai, abia după... intervenții, fiind „închis” la vremea aceea, depunctată salarial (studioul teritorial nu era „instituție de gradul zero”!), îngheșuindu-ne, Tânără familie cu doi copii și bani puțini, în locuințe improprii. „Îmi luase Dumnezeu mințile”, abandonând Bucureștiul - îmi reproșau cunoșcuții și, pe parcurs, ajunsesem să cred chiar și eu. Aterizasem într-un mediu ostil de la început, „covorul roșu”, nederulat la sosirea mea, rămăsese în debara, în grija moliilor, aveam de învins temeri și prejudecăți. Am luat totul de la capăt, nu o dată, și nu a fost tocmai ușor. Dar eu sunt o persoană tenace, deși cred în destin. și cred că destinul, chiar dacă nu poate fi schimbat în totalitate, suportă ajustări, pe ici-colo, dacă omul nu aşteaptă ca Dumnezeu „să-i vâre și în traistă”. De altfel, până și Antichitatea romană recunoștea că... „Audaces Fortuna juvat” (Norocul îi ajută pe îndrăzneți).

Realitatea fiecărei zile ne confirmă că nimic nu e întâmplător. Îmi place să amintesc, de fiecare dată când am ocazia - fiindcă nu mi-am uitat, și nu-mi voi uita vreodată rădăcinile -, că toți bărbații din familia mea bucureșteană, pe linie paternă, au fost ofișeri de carieră. Ca atare, am crescut într-un mediu în care despre valorile esențiale ale individului, la modul general, și ale ostașului român, în special, se vorbea în mod curent. Dar și despre Istoria Românilor și a României, care avea să devină una dintre mariile mele pasiuni.

Așa cum am precizat și la sfârșitul cărții protosinghelului Teocist Moldovanu, descinzând dintr-o familie cu îndelungată tradiție militară, în spiritul iubirii de neam și de cinstire a marilor eroi înaintemergători, am trăit mereu cu obsesia că blestemul dezunirii românești, despre care vorbea adesea Vasile Pârvan, nu se va risipi decât atunci când ființa pământeană a viteazului Domn Întregitor de țară - Mihai Viteazu - se va aduna în aceeași sfântă raclă, binecuvântată de hăruiți „preoți cu crucea-n frunte”. Între aceștia, vrednic de cinste se află părintele stareț de la Mănăstirea Plăvicieni, unde, **joi, 9 august**, au avut loc o serie de manifestări omagiind excepționala personalitate a Voievodului martir.

Jurnalistul Miron Manega postează pe site-ul www.certitudinea.ro informații suplimentare: „După momentele religioase din biserică, se va face înconjurul lăcașului cu osemintele necunoscutului fără cap (presupuse a fi ale lui Mihai Viteazu), îngropate cu sute de ani în urmă în curtea mănăstirii și descoperite întâmplător în 2010; Va urma momentul cu dezvelirea

statuii din imagine (n.n., reprezentând capul lui Mihai Viteazu, tăiat), realizată în lut ars de artistul plastic Aurelian Bădulescu. Soful statuii este un trunchi de stejar secular tăiat în secțiune oblică, în așa fel încât ochii «voievodului» să privească la privitor; Dezvelirea statuii va fi precedată de «Cântecul lui Mihai Viteazu», interpretat la voce și cobză de rapsodul Ion Crețeanu, din Voineasa. Textul cântecului, pierdut de Oltenia, a fost recuperat, în 1751, de Sfântul Paisie de la Neamț, care l-a «redactat», chiar pe paginile psaltilor din care citea, cu următoarea precizare: «*Scrisu-s-au acest viers bătrân de mine, ieromonahul Paisie, credincios rob al lui Dumnezeu, iar eu l-am auzit și l-am învățat de la răposatul bunul meu, Stoian Jolde armășelul*»; Vor urma discursurile comemorative și lansarea cărții «Mănăstirea Plăvicieni, importantă vatră de spiritualitate», scrisă de Teocist Moldovanu, starețul mănăstirii, după care praznicul de pomenire; Manifestările comemorative vor începe la ora 9,00 dimineață și se vor termina după plecarea ultimului invitat. Sunt așteptați peste 500 de oaspeți din toată țara; Mănăstirea Plăvicieni este singura din țară care are hramul ARHANGHELUL MIHAIL.”

Dumnezeu lucrează prin oameni. Mănăstirea Plăvicieni, ctitorie a Doamnei Stanca, soția Viteazului, este în ruine. E canon și este poruncă, peste timp, către protosinghelul Teocist Moldovanu, date de celălalt, mare, Teocist, răposatul întru Domnul Patriarh al României, să o ridice în lumină.

Mai devreme sau mai târziu vom afla cui aparțin oasele aceluia trup fără cap, coaste și brațe, moaștele acelea frumos mirosoitoare, dacă sunt ele sau nu ale Cavalerului creștinătății, martir ucis mișește pe Câmpul de la Turda. Cu sau fără această certitudine, ... „biruit-au gândul”! S-a dus veste și se adună creștini din toată țara spre a cinsti memoria marelui Domn. Din nou, mă întreb, și mă cutremur, precum poetul prea repede dispărut dintre noi: „Totuși, unde-au fost români / Când tăiară pe Viteazul?”.

Nimic nu e întâmplător, cum spuneam. Elev de școală militară, tatăl meu a învățat și la Mănăstirea Dealu – unde se află capul Voievodului –, și la Târgu-Mureș (Liceul militar fiind, la vremea aceea, în spațiul actualei Universități de Medicină și Farmacie – atât de jinduită, inclusiv datorită poziției sale strategice, de ... unii-alții!). Târgu-Mureșul fiind unul dintre primele orașe transilvane care l-au recunoscut și aclamat pe Mihai Viteazu ca domn, după Unirea de la 1600, oraș pe care acesta l-a luat sub protecția sa, ca răsplătit pentru ajutorul dat de secuii iobagi în luptele împotriva principelui Andrei Bathory. Târgu-Mureșul, în Cetatea căruia Domnitorul și-a →

MARIANA CRISTESCU

ridicat o capelă ortodoxă de rugăciune, astăzi dispărută cu desăvârșire. Târgu-Mureșul, trecut prin foc și sabie de hoardele sălbaticice ale generalului Basta, în 1601, răzbunându-se pe locitorii loiali domnitorului, incendiind Cetatea, școala și bisericile din incintă.

În zilele imediat următoare ediției a 2-a a „Punților de lumină”, prietenul Miron Manega mi-a încredințat manuscrisul cărții „Mănăstirea Plăviceni, importantă vatră de spiritualitate”, frumoasă și demnă de laudă lucrare a starețului Teocist Moldovanu, pe care am parcurs-o cu interes și încântare, și pe care, împreună cu scriitorul și editorul dr. Nicolae Băciuț, cu bucurie și din neasemuită dragoste față de marele Voievod, ne-am hotărât să edităm în inima Transilvaniei, la Editura Nico din Târgu-Mureș.

Așa cum semnalam într-un trecut editorial, Miron Manega, autor al „Predosloviei unui pelerin” (prefața cărții), se explică: „Motivele pentru care subscrisu și contribuîi, cu puterile mele, la săvârșirea acestei împliniri editoriale sunt mai multe, dar toate plutesc în același gând cuprinzător și determinant: reîntoarcerea, în conștiința noastră istorică, a lui Mihai Viteazu cel fără de trup. Am bănuiala că dezbinatul nostru neam nu se va împlini în unire până când trupul Întregitorului nu va fi el însuși reîntregit prin aflare. Și dacă osemintele acelea găsite întâmplător în curtea Mănăstirii Plăviceni sunt într-adevăr ale voievodului (toate semnele arată că da), acest loc poate căpăta semnificație de Mormânt Sfânt al Neamului Românesc. De aceea, rezidirea acestui sfânt lăcaș, asumată de părintele ieromonah Teocist, starețul Mănăstirii, căpătă dimensiunea unei misiuni care ieșe din granițele obișnuinței ecclaziastice.”

Subscrisu acestui punct de vedere al confratului Miron Manega, care, pe www.certitudinea.ro, mai precizează: „Evenimentul nu ar fi avut anvergura care deja se întrevede, fără suportul și contribuția câtorva «exaltați» care s-au angajat să slujească o idee majoră (resuscitarea personalității lui Mihai Viteazu, voievodul reîntregitor al neamului românesc, ca simbol și catalizator al recăptării demnității naționale). S-a creat astfel un «centru de presiune» morală, care a început să miște lucrurile într-un fel asemănător cu rostogolirea bulgărelui de zăpadă. În ordine cronologică, prima persoană care a subscris «obsesiei» Mihai Viteazu a fost **Ciprian Geapană**, un prieten entuziasmat, care și-a pus serviciile și mașina la dispoziție pentru a parurge drumul – nefiresc de anevoios – de la Craiova la Plăviceni, pentru a vedea misterioasele oseminte. A doua persoană, care s-a angajat și material în susținerea «utopiei» Mihai Viteazu a fost **dr. Denisa Popovici**, de la Spitalul CF 2. Ea și-a asumat, ca danie, costurile primei ediții a cărții „Mănăstirea Plăviceni, importantă vatră de spiritualitate” – lucrarea de licență a starețului Teocist Moldovanu. Cartea, care a fost lansată pe 9 august, înainte de praznicul de pomenire, a fost prefațată de subsemnatul. Au urmat „frumoși nebuni” de la Târgu-Mureș: scriitorii **Mariana Cristescu**, șefa secției Cultură a cotidianului „Cuvântul liber”, și **dr. Nicolae Băciuț**, directorul Editurii Nico, director al Direcției Județene Mureș pentru Cultură și Patrimoniu Național. Amândoi au muncit pe brânci pentru a duce la bun sfârșit apariția la termen a cărții (Mariana Cristescu a fost consilier editorial, iar Nicolae Băciuț și-a asumat și sarcina de lector). A fost dania lor de faptă, în sprijinul

aceleiași efigiilor istorice: Întregitorul Mihai Viteazu. Mariana Cristescu va fi prezentă, de altfel, și la Plăviceni, pe data de 9 august, realizând, în felul acesta, o punte spirituală între două locuri amprentate de memoria lui Mihai Viteazu: Târgu-Mureș și Plăviceni. Tot la capitolul „dani”, ar trebui pomenit numele artistului care a realizat lucrarea sculpturală. Se numește **Aurelian Bădulescu** și lucrează la Laboratorul de reconstrucție facială al Institutului Național de Criminalistică din București. Este mai mult. Rar mi-a fost dat să văd atâtă smerită credință în fața unui simbol, aşa cum am văzut la Tânărul artist. Dania lui, poate, cea mai importantă, reprezintă un cap al lui Mihai Viteazu, realizat în lut ars. Este un cap retezat, care face trimitere la capul Sfântului Ioan Botezătorul. A fost conceput astfel încât să fie așezat înclinat, pe trunchiul unui stejar tăiat în secțiune oblică. În felul acesta, privirea statuii se intersecează, inevitabil, cu cea a privitorului. Este, cu alte cuvinte, o statuie... interactivă. Evenimentul se anunță, încă de pe acum, consistent ca desfășurare și prezențe speciale. În afara de fețele bisericești și ierarhii invitați de părintele stareț, și-au confirmat venirea: generalul prof. dr. Mircea Chelaru, vicepreședinte al Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, realizatorul Titi Dincă, de la TVR, împreună cu o echipă de filmare, dr. Denisa Popovici, împreună cu mai mulți membri ai Uniunii Sindicatelor din Spitalele CFR, Televizunea Craiova, 50 de moldoveni de la Rădăuți, scriitori, jurnaliști, ofițeri ai Ministerului de Interne, militari.”

Stau și mă întreb dacă, nu cumva, acolo, sus, în astre, sosirea mea la Târgu-Mureș, în urmă cu 37 de ani, a fost „proiectată” tocmai pentru ca, într-o zi frumoasă, să mă aplec asupra cărții protosinghelului Teocist Moldovanu, atât de dureros amintindu-ne tragică moarte a bravului Întregitor de neam și țară.

Stau și mă întreb dacă, nu cumva, „Punțile de lumină” pe care le-am inițiat și susținut, în cadrul Colocviilor „Cuvântul liber”, la geroasa „Apocalipsă” din 21 decembrie 2012, și în ziua canicularului Solstițiu din 21 iunie 2013 (un regal intelectual!), sunt chiar trepte pregătitoare pentru Lumina ce va veni. Căci va veni, sunt sigur!

În pofida predicțiilor negativiste și a ironiilor scepticilor (c-așa-i românul, iar unii „prietenii” nu sunt sănătoși dacă nu-ți varsă în față veninul neputinței lor), deși s-ar putea întâmpla (da, iau în calcul, deși cu durere, și această ipoteză!) ca moaștele să nu fie ale lui Mihai Viteazu, ci ale unui alt martir, eu mă voi afla acolo, la Plăviceni, în ziua de 9 august. Se închide cercul ori se deschide spirala? Vom vedea. Oricare va fi rezultatul analizei de laborator, asemenea momente de solidaritate și comuniune românească sunt rarissime. Este un semn divin și acesta, cred eu. Dă, Doamne!

Fie-mi îngăduit, în loc de altă încheiere, să întreb și eu, retoric, desigur: ce ne facem, dacă se dovedește, totuși, că este trupul Viteazului? Ne cutremurăm (dacă a mai rămas ceva bun în noi), și-atât?

Dacă n-am știut, cu 412 ani în urmă, să-i apărăm viața, măcar acum, peste secole, să-i apărămem memoria! Măcar atât merită, și marele Întregitor, și Neamul românesc, atât de urgosit și dezbinat!

„Totuși, unde-au fost români / Când tăiară pe Viteazul?”

Con vorbiri duhovnicești cu Î.P.S. Ioan Selejan Arhiepiscopul Munților

*„O, mamă, tu țiui pe brațele tale o
fărâmiță din veșnicie!” (I)*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, în *Pastorală*, pe care ați scris-o cu ocazia Sfintei Sărbători a Nașterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos din anul 2012, ați mărturisit despre comuniunea sfântă ce s-a realizat în peștera unde s-a întâlnit Cerul cu pământul. *Pastorală* are următorul motto: „*Si, grăbindu-se, au venit și / au aflat pe Maria și pe Iosif / și pe prunc culcat în iesle.*” (Luca 2, 16). Vă rog să ne vorbiți pe larg despre semnificațiile acestui citat.

Î.P.S. Ioan: Binecuvântat să fie Bunul Dumnezeu că, după călătoria duhovnicească din post, ajungem cu toții la peștera din Betleem să aducem închinare Pruncului Iisus - Fiul lui Dumnezeu. Ne-am alăturat și noi magilor, păstorilor și îngerilor. Ce sfântă comuniune în această peșteră, unde s-a întâlnit Cerul cu pământul!

Ce mare har primim, fiind alături de îngeri, să cântăm și să-L slăvим pe Hristos împreună! O, cât s-au minunat îngerii lui Dumnezeu, văzându-L pe Hristos Prunc, chiar în peștera altarului bisericii noastre! Pregătind Jertfa cea fără de sânge, preotul zice cu elevacie: „*Si venind, steaua a stat deasupra unde era Pruncul.*” La acest praznic împărtătesc suntem în fața unei comuniuni玄e: Pruncul Iisus adună în jurul Său lumea cerească prin îngeri,umanitatea prin păstori și, prin stea, nemărginitul univers. Toate I s-au închinat Lui! În sfânta biserică, îi aducem și noi, în sfânta zi a Nașterii Domnului, cuvenita închinare, laudă și mulțumire pentru că ne-a cheamat la acest binecuvântat ospăț cosmic.

Bcuria Nașterii Domnului a patruns întreaga substanță a creației - de la cele din înaltul cerului, până la cele din adâncul pământului - coborându-Se Hristos în peștera

Betleemului. **Toiagul păstorului din Betleem** nu reprezintă altceva decât un axis mundi în jurul căruia s-a creat lumea.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, cât de actuale sunt astăzi semnificațiile sfintei sărbători a Nașterii Domnului?

Î.P.S. Ioan: Atunci, în peșteră, s-au auzit glasuri îngerești: „*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie!*” (Luca 2, 14). Iată darurile cu care ne aşteaptă Hristos la acest praznic: **pace pe pământ și între oameni bunăvoie**. Aceste cuvinte îngerești s-au auzit în urmă cu peste două mii de ani în Betleemul Iudeii. O, cât de actuale și necesare ne sunt și astăzi! Câte războaie sunt pe pământ și azi și câtă vrajbă între frați! Unde este pacea din lume și unde este bunăvoiearea dintre oameni?! E atâtă vrajbă între popoare, între oameni, între frați, între părinți și copiii lor!

Iată, ne cheamă azi Hristos Pruncul, aici, să ne împărtășească din darurile Sale - pace și bunăvoie. Magii I-au adus aur, smirnă și tămâie, iar **Hristos ne aduce pace și bunăvoie, darurile veșnicie**. Însă, ne-a mai adus Hristos un dar de mare preț: acela **al nașterii întru veșnicie**.

Prin Nașterea Sa, Hristos pune în fiecare prunc născut darul nașterii întru veșnicie. De acum, pruncii nu mai mor; de acum, mamele nu mai nasc prunci care vor muri, ci nasc fii ai veșniciei cerești.

L.C.: În această situație, mesajul adresat mamelor este desigur unul creștinesc.

Î.P.S. Ioan: Bineînțeles, de aceea mă adresez mamelor: Iubită mamă

creștină, de acum, fii tăi nu vor mai fi semănați în țărână, ci îi va lua cu El Fiul lui Dumnezeu – Prunc în ziua sfântă de Crăciun – și vor fi și ei fii ai Celui Preaînalt. Fiii pe care îi ții tu azi pe brațele tale, mâine, pe aceștia, îi va ține Avraam la sănul său. Maica Domnului – Fecioara Maria – s-a învrednicit de a naște Izvorul Vieții – pe Hristos Domnul, iar tu, dulce mamă, naști, de azi, viață – fii ai veșniciei.

O, ce mare dar să naști viață! Tu, iubită mamă creștină, ești brațul lui Dumnezeu cu care a frâmantat țărâna din care l-a făcut pe Adam. Tu ești chemată să lucrezi împreună cu Dumnezeu pe același ogor, să rodești țărâna în care seamănă Dumnezeu darul veșniciei, darul vieții veșnice. **O, mamă, tu țiui pe brațele tale o fărâmiță din veșnicie!** O, ce brațe binecuvântate! De aceea îți le sărut și le ud cu lacrimile recunoștinței, pentru că mi-ai dat lacrima veșniciei. Nu suntem născuți din piatră, ci din lacrimă de mamă și har dumnezeiesc; lacrima și harul sunt daruri veșnice.

Brațele tale, iubită mamă creștină, sunt corabia cu care ne treci tu pe noi – fii tăi – pe marea lacrimilor, la limanul cel liniștit al Împărației lui Dumnezeu. Vă îndemn să priviți cât de bucuroasă este o mamă care-și ține pe brațele sale pruncul! De ce este oare aşa de bucuroasă?! Pentru că ea știe că pruncul ei seamănă cu Pruncul Mariei din umila iesle a peșterii din Betleem. Prin ochii pruncului, mama vede cerul; **ochii pruncului sunt ferestre prin care mama vede umbra veșniciei**. De la Praznicul Nașterii Mântuitorului, fiecare mamă creștină primește darul veșniciei, pe care, te rog, iubită mamă creștină, să nu-l ucizi, să nu ucizi veșnicia!

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să ne vorbiți despre taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu, chiar despre istoricul mărturisirii acesteia.

Î.P.S. Ioan: Taina Întrupării Fiului lui Dumnezeu a fost propovăduită de Sfinții Apostoli și de ucenicii lor la toate neamurile. Sfântul Apostol → **A consemnat LUMINIȚA CORNEA**

Nu ispiți pe Dumnezeu

„Să nu ispiți pe Domnul, Dumnezeul vostru” (Deut. 6,16)

Cine citește cu atenție Cartea cea de căpătâi a tuturor creștinilor, cunoaște că Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost ispitit de diavolul. (Mt. 4, 1-11) Sfânta și Dumnezeiasca Scriptură relatează multe situații când israeliții L-au ispitit pe Dumnezeu (Exod 17,2, Num 14,22, Deut 33,8, Ps 78,18,41,56, 95,9, 106,14. Ma 13,15). În Deuteronom există chiar interdicția ispitirii lui Dumnezeu: „**Să nu ispiți pe Domnul, Dumnezeul vostru.**” (Deut. 6,16, Mat. 4,7). Fariseii, saduciei și cărturarii L-au ispitit și ei pe Domnul Hristos, în mai multe rânduri, atunci când I-au cerut semn din cer (Mt.16,1); când L-au întrebat dacă este permis unui om să-și lasă nevasta pentru orice pricină (Mt. 19,3); când L-au întrebat dacă se cade să plătească dajdie Cezarului (Mt. 22,18); când L-au întrebat care este cea mai mare poruncă din Lege (Mt.22,35); când L-au întrebat ce zice cu privire la femeia prinșă în adulter. (Mt. 8,6)

Ispitirea lui Dumnezeu este un păcat, căci ea presupune din partea oamenilor necredința cu privire la

puterea lui Dumnezeu. În general, formula „a nu-L ispiți pe Dumnezeu“ înseamnă a nu-L provoca pe Dumnezeu, a nu-I cere minuni și semne gratuite, a nu-L forța să răspundă la exclamații retorice sau la ultimatumuri. Dumnezeu se descoperă fiecărui om după măsura smereniei omului respectiv. Pentru a ne încredința de puterea Lui, nu trebuie să cerem semne înfricoșătoare, ci trebuie să ne smerim până când îl vom descoperi pe Dumnezeu în sufletul celor de lângă noi.

Piața Libertății, Timișoara, cu Statuia Sf. Maria cu Sf. Nepomuk

CONVORBIRI...

→ Pavel îi spune ucenicului Timotei: „*mare este taina dreptei credințe; Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălțat întru slavă.*” (1 Timotei 3, 16). Iată o adâncă sinteză făcută de Sfântul Apostol Pavel, care a rămas în scris și pentru noi cei de azi; **o rază de lumină peste marea taină a Întrupării Fiului lui Dumnezeu.**

Sfinții Apostoli au dus în lume Evanghelia lui Hristos – învățătura Sa – dar și darurile aduse de El omului căzut în păcat: „*Poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare și celor care sedea în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.*”

Ispitește pe Dumnezeu cel ce gândește și zice :“voi crede, dar mai înainte să văd puterea Lui și dacă-mi ajută cu ceva...” și pune dragostea și răbdarea lui Dumnezeu la încercare și acela ce face aceasta este asemenea diavolului care a ispitit mai înainte pe Dumnezeu și din care pricină a fost alungat de lângă Dumnezeu.

Apoi, a ispitit pe Adam și Eva în Rai, pe Mântuitorul în pustiu și care L-a îndemnat să i se închine lui, în schimbul puterii și oferirii de bogății pe acest pământ trecător, vremelnic și pieritor. A nu ispiți pe Dumnezeu înseamnă a nu ne îndoii nicio clipă de puterea, bunătatea dragostea și ajutorul Lui.

„În Pateric, ni se spune că Avva Sisoe a dorit să își biruie somnul și s-a agățat de o stâncă. Imediat un înger al Domnului a venit, l-a dezlegat și i-a spus să nu mai facă niciodată astfel de gesturi”.

Pe scurt, cine poate să-L ispitească pe Dumnezeu? Acela care nu-L iubește cu toată inima, cu tot sufletul și cu tot cugetul, acela care nu-și iubește aproapele ca pe sine însuși, acela care nu-și iubește vrăjmașul.

Pr. dr. NICOLAE GHEORGHE ŞINCAN

(Mt. 4, 16; Is. 9, 1). Ce lipsea pe pământ la venirea lui Hristos?! Lumina! „*Eu sunt lumina lumii*” va spune Hristos (Ioan 8, 12). Unde stătea poporul? În întuneric! Hristos aduce cu Sine acea lumină hristică ce pătrunde în substanță și esență întregii creații. Nu numai celor vii, ci și celor morți. În întuneric, moartea se luptă cu veșnicia omului. Hristos îi va ridica și pe cei din morminte, dăruindu-le lumină și viață, iar celor vii le aprinde în inimă candela vieții și luminii veșnice. Ce mare taină: soarele străluccea, mângâind cu ale sale raze pământul, totuși pe pământ era întuneric!

O, soare, ce lumină ai tu de nu poți alunga întunericul?! O, soare, cât de slăvit ai fost tu de poeti și de „zei”, dar iată că totuși ai pierdut lupta cu întunericul! Odată cu

Nașterea Mântuitorului Hristos, ne-a răsărit Soarele dreptății, a Căruia lumină aduce pace, dreptate și biruire întunericul și moartea. O singură lumină strălucește în univers, un singur „Soare” – Hristos Domnul. Astăzi a răsărit slava Lui și a Celui Care ni L-a trimis în dar. De acum să cântăm cu Isaia profetul: „*Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați (...) căci cu noi este Dumnezeu!*” (Is. 8, 9-10). Cât de mult s-a bucurat în duh și acest mare proroc al Vechiului Testament! Lui i s-a descoperit venirea în lume a Fiului lui Dumnezeu și că Se va naște dintr-o Fecioară: „*Iată Fecioara va avea în pântece și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu.*” (Is. 7, 14; Mt. 1, 23).

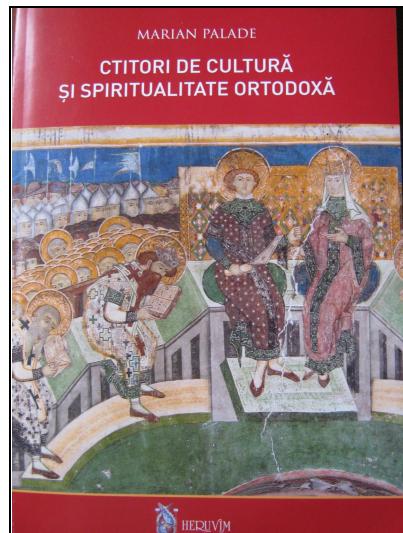
Lexicon ortodox

Volumul *Ctitori de cultură și spiritualitate ortodoxă* alcătuit de Marian Palade e de fapt o enciclopedie pe un domeniu foarte clar delimitat – cultura și spiritualitatea ortodoxă dintr-un anumit ținut românesc. Din foaia de titlu aflăm ce anume cuprinde, deoarece subtitlul este *Arhierei, preoți și monahi cărturari din ținuturile Sucevei*, cu mențiunea *Lexicon*. Prin urmare este vorba de un dicționar al slujitorilor bisericii ortodoxe din ținuturile Sucevei, sau, am spune noi răspicat, *Bucovina*. Toti, mărturisitori întru cultura și spiritualitatea noastră creștină ortodoxă. Cartea a apărut cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Pimen Suceveanul, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, la Editura Heruvim (proiect al Asociației „Prienii Bucovinei”) din Pătrăuți (Biserică Monument UNESCO), județul Suceava, spre sfârșitul anului 2012.

Introducerea, semnată de autor, se dovedește a fi o veritabilă sinteză a istoriei bisericii ortodoxe române din ținuturile Sucevei, a întemeierii Mitropoliei Sucevei, în timpul binecredinciosului voievod Alexandru cel Bun, înființarea Episcopiei de Rădăuți, ridicarea unor adevărate complexe monahale la Bistrița, Neamț, Moldovița, Humor, perioadă în care se pun bazele (ori se continuă, zicem noi) școlilor mănăstirești de caligrafi și miniaturiști, de pictori bisericești. În secolul al XV-lea, școlile mănăstirești devin mai complexe. În ele se învață nu numai scris-cititul, ci și științele tehnologice, limbile greacă și slavonă, gramatica, retorica, muzica psalitică, istoria Bisericii și a Tării.

Marian Palade exemplifică prin prezentarea multor călugări, ierarhi și domnitori care pot fi pomeniți cu cinstă ca alcătuind istoria culturii și spiritualității ortodoxe românești din Bucovina.

În rânduri scrise parcă cu lacrimi, autorul realizează o istorie a Institutului Teologic din Cernăuți, înființat în 1827, „încununând lupta Bisericii Ortodoxe și a intelectualității bucovinene” (p. 6). Trecând prin transformări, după înființarea Universității „Francisco-Josephine”, cu o activitate de vîrf în epoca interbelică, când Facultatea de Teologie din Cernăuți era „una dintre cele mai bune din lume” (pr. acad. Mircea Păcurariu), fiind „maica celorlalte facultăți de teologie din România și a celorlalte academii teologice ortodoxe române din Transilvania și Banat” (pr. prof.dr. Simeon Reli).

Sunt amintite, în *Introducere* și prezentate pe larg în cuprinsul *Lexiconului*, multe nume mari de profesori și studenți ai Teologiei din Cernăuți, care, după ce a funcționat în retragere la Suceava (1940-1941 și după 1944), în 1948, „este desființată ca și cum nici nu ar fi existat vreodata” (p.7). O adevărată vatră de spiritualitate românească, de care căți dintre noi ne mai amintim?

Lexiconul cuprinde peste 400 de personalități ale culturii și spiritualității bucovinene, cu biografia, activitatea, repere bibliografice „ierarhi, copiști și miniaturiști de manuscrise, meșteri de obiecte de cult, sculptori de catapetesme, brodeuri, tapiseri, ferecători de coperți ale manuscriselor slavone, slavo-române sau românești, traducători din literatura patristică, profesori de teologie, muzică bisericească, didacticieni, preoți sau cantori folcloristi, poeți, pictori, dirijori de coruri bisericești, publiciști și istorici” (p.8).

Personalitățile laice incluse în *Lexicon* sunt cele implicate direct ori în cercetarea manuscriselor și cărților rare, ori arhitecți ce au proiectat biserici în zonă etc. În ceea ce privește originea personalităților prezentate, majoritatea s-au născut și au activat în Bucovina, totuși sunt prezente și nume importante care s-au născut pe alte meleaguri, dar au activat toată viața în ținuturile Sucevei. O calitate a dicționarului este faptul că prezintă și cărturari născuți pe meleagurile binecuvântate ale Bucovinei, dar care și-au desfășurat întreaga activitate în alte ținuturi locuite de români. Se cuvine să-i amintim, nu numai pentru exemplificare, pe „arhiepiscopii Victorin Ursache și Adrian Hrițcu, preoții Dumitru Bodale, Martinian Ivanovici și actualul pr. prof. dr. Eugen J. Pentiuc de la Harvard

University, misionari ai Bisericii Ortodoxe Române în Franța, Canada și S.U.A.” (p.8).

Autorul Marian Palade menționează, cu nedismulată mândrie, în finalul *Introducerii* sale, că Biserica Ortodoxă, din zona pe care a cercetat-o, a avut „dintotdeauna și are ierarhi bine pregătiți duhovnicește, adevărați lideri, cu mult suflet pentru enoriași, cler, monahi și lăcașuri de cult, care au știut să păstreze, să ocrotească, să întrețină și să întregească patrimoniul cultural și spiritual din ținuturile Sucevei, începând cu Iosif I Mușat și continuând cu Teoctist I, Kyr Gheorghe David, Teofan I și Teofan al II-lea, Grigorie Roșca, Anastasie Crimca, Varlaam Moțoc, Dosoftei Bărlă, Iacob Putneanul, Gavriil Callimachi, Dosetei Herescu, Isaia Baloșescu, Calinic Miclescu, Silvestru Morariu-Andrievici, Vladimir de Repta, Necatirie Cotlarciu și ajungând în zilele noastre la Î.P.S. Pimen Suceveanul” (p. 8).

Răsfoind paginile acestui bogat lexicon, cititorul interesat descoperă nume de care a auzit mai mult sau mai puțin, dar acum are posibilitatea să-și aprofundeze și să-și sistematizeze cunoștințele în acest domeniu. Desigur, pentru cercetători este un instrument de lucru deosebit de util.

Personal mi-am îmbogățit sufletul descoperind cu bucurie informații bogate despre personalități cu nume cunoscute, dar m-am bucurat și atunci când am aflat nume necunoscute pentru mine și despre care ar fi trebuit să știu mai mult. Cum să nu mă bucur când am descoperit și numele a două monahii de la Sfânta Mănăstire Voronet? Sunt monahii cunoscute în spațiul spiritual ortodox românesc contemporan, prin lucrările de reînălțare a aşezământului monahal de la Voronet (monahia stavroforă Irina Pântescu) și prin cărțile de mare înălțare spirituală despre Mănăstirea Voronet (monahia muzeograf și scriitor Elena Simionovici). Iertată-mi fie subiectivitatea!

Ar fi trebuit să amintesc toate numele prezente în această folositoare carte. Toate vor rămâne în istoria noastră spirituală. Merită cu prisosință. Un elogiu se cuvine autorului care, cu migala specifică cercetării și cu deosebită competență, a alcătuit un dicționar ce este necesar a se integra într-o enciclopedie a culturii și spiritualității de pe întreg cuprinsul românesc și din toate timpurile. Doamne, ajută să se înșăptuiască!

LUMINIȚA CORNEA

Zinil și Fara

Când perechea de tineri a poposit în târgul ce aținea șleaul mare, printre puținele lucruri descoperite era faptul că trecuseră câteva zile de la mizeria trudnică a bordeenilor din deal, răstimp în care nimeni nu le-a oferit ceva... numai fântânile, ce răcoreau de la frunțile încinse până la tălpile infierbântate.

Seara, hoinari flămânci, ajunși la casele de chirpici din spatele oborului, au dat peste o femeie ce sortă – cinchită, scotea bulgări dintr-o ladă cu pământ, fi dezbară, devineau cartofi, fi vâră în sacul alăturat.

– E pomana preotului, a glăsuit ea de jos către drumeții ce priveau.

– Pot să ajut?

Zinil s-a ghemuit alături, a scormonit în ladă și a dibuit; atunci a înaintat de sub bolta porții învecinate o bâtrână măruntă.

– Știu, a bombănit ea, vreți să ne luati locul, veneticilor. Niște prăpădiți!

Fara s-a sfitit, dar bărbatul i-a făcut semnul tainic al dezvăluirii și s-a retras către gard, iar când cărtitoarea a întins urechea în preajmă, i-a trăsnit o palmă. Nu știa ce-l apucase și ce zbieărăt putea produce băbătia – chiar se șaise o siluetă pătrată la capătul străzii.

– Poliția, a icnit baba.

Au adăstat amândoi nemîșcați, tăcând chitic, apoi bâtrâna s-a înapoiat la sortatul cartofilor.

– Bună română, a căutat Zinil să lege vorbă, aici e mai mult de un sac.

– Auziți, a adăugat cealaltă femeie, năzuroșii n-au ce căuta în parohie.

Si, când a apărut preotul, i-a încondeiat – murdari, puturoși și lacomi, aşa că slujitorul Domnului le-a dat un gologan și i-a sfătuit să caute de lucru.

Doamne, dar de lucru căutau!

– Nu aici!

Au plecat încotrova spre interiorul aşezării, până au dibuit intrarea scobită către demisolul unei prăvălii, un locaș ferit de boarea nopții – se putea dormi acolo.

Dimineața a apărut baba cârcotașă, flancată nu de un polițist, ci un vecin și i-a spus unui Zinil încă buimăcit că are mâna de aur, fiindcă durerea de obraz dispăruse – moșul ei stătea chezaș, chiar aveau de gând să se căsătorească, a povestit și altora,

astfel că i-a aflat lui Zinil o clientă – care dorea mortiș să fie tratată astfel încât să-i treacă durerile de şale.

– Doar n-o voi face în uliță, a obiectat veneticul.

Nicidecum, vecinul de față se învoia să-i găzduiască în odaia lui la stradă în schimbul unei chirii modeste – se înțelegeau ei, numai clienți să afle... neîntâziat să vină și să se rostuiască.

Abia a apucat Fara să măture prin odaia statută, că în ușa larg deschisă a apărut bâtrâna mijlocitoare, ghidând o femeie cu vâl, care a rămas cuviincioasă să se descalțe lângă prag.

– Dânsa este, cum am vorbit! Şalele, o dor şalele!

– Mă frângă de mijloc, a mărturisit vizitatoarea. Mai ales dimineața. Uneori nici nu pot să mă aplec, cătuși de puțin!

Iar Zinil, punându-i mâinile pe solduri, i-a simțit dorința nemărturisită... și atingerea a pornit să-i furnice buricele degetelor, cum nu bănuise vreodată că se poate. A îndrumat-o să se întindă în poziție ventrală pe macatul înflorat al patului și i-a pus o pernă sub abdomen pentru a-i frâmânta ceea ce nu știa că este regiunea lombo-sacră. A netezit răbdător cu ambele palme, cu degele, cu pumnii, sub privirile admirative ale bâtrânei și cele contrariate ale femeii sale – amândouă vedea pentru prima oară aşa ceva.

Parcă fără să vadă în jur, bărbatul a trecut la călcâiele pacientei, strângându-le și apăsandu-le cu ambele mâini; când s-a aşezat pe taburet lângă spălător, avea fruntea brobonată de sudoare.

Au tăcut cu toții o vreme; apoi vizitatoarea a oftat ca trezită din somn și s-a răsucit să se aşeze pe marginea patului.

– Minunat dar ți-a încredințat Domnul, a îngânat ea. Fii binecuvântat!

Vesta harului cu care fuseseră înzestrat Zinil s-a răspândit iute; locuitori de toată mâna și-au făcut drum pe uliță însemnată, încumetați să-și dezvăluiască beteșugurile, să afle alinare sporind belșugul tămăduitorului.

Căci speranța este darnică, iar recunoștința mâna scurtă.

În umbra popularității, Fara s-a împlinit; scutită de trebile casnice prin osârdia interesată a vecinilor, străbătea rezervată încăperea tratamentelor, împlinind revelațiile domnului său, care cutează să diversifice efectele – arome necunoscute, voaluri colorate, ba încă muzicanți cu instrumente anonime veneau să sporească taina atingerilor clătinătoare de cugete. Uneori, când Zinil era dus la pacienți cu stare, ieșea, bine acoperită, să se roage la un mic lăcaș din crângul Sihăstriei.

Dar într-o zi casa a rămas fără stăpână, ceea ce nu s-a vădit imediat, atât de bine erau orânduite trebile casnice. Apoi s-a dezlașnuit mare tulburare, cu strigăte nedumerite și învinuri în toate părțile, care s-au răspândit numaidecăt dincolo de suburbie. Se şoptea cu îndoială despre răpire, fugă voluntară, ba chiar crimă, căci nimeni avea indicii – pe cât de la lumină era Zinil, pe atât de obscură trăise Fara.

Banii împărțiti cu dărnicie în toate părțile și promisiunile unor mari răsplăti au întors doar zvonuri, reverberări de semnalmente, scenarii după vechile tipare; oricât au scotocit, particulari ori oficiali, nu au aflat nimic concret: femeia parcă intrase în pământ.

Zbuciumul prelungit i-a adus lui Zinil o stare de lâncezeală, iar degetele sale și-au pierdut îndemânarea, dusă parcă odată cu iubita sa. Clienții au început să se răreasă de tot, săracia a cuprins locuința; mai trecea câte o vecină miloasă, purtând sub pestelcă vreun blid de linte din care fostul tămăduitor abia legumea, dacă îl afla acasă. Căci își petrecea timpul în poartă la Grădinile Printesei; pus pe vine lângă stâlpul intrării, iscodea trecătorii veniți să se desfete cu umbra arborilor exotici și răcoarea nemaipomenitelor fântâni țășnitătoare.

Așa s-a făcut într-o zi că o lectică fastuoasă s-a oprit în dreptul lui și unul din purtătorii în livrea i-a făcut semn să se apropie.→

MARIAN DRUMUR

– Înălțimea Sa te cheamă, i-a zis.
Perdeaua lectiei s-a tras atât cât o mână de femeie să-i întindă o pungă cu aur. Dar Zinil s-a ferit să ia binefacerea.

– Nu vreau să rămân îndatorat, a rostit el închinându-se adânc. Doar orbii au această cinste!

– Întoarce-te dară la părinții tăi! i-a poruncit înălțimea-sa.

Atât a fost, destul ca năpăstuitul om să-și aducă fulgerător aminte că fusese copil, undeva în ținuturile deluroase... să fi avut oare genitori?... să mai trăiască oarecine?

Fără a mai sta pe gânduri, aşa cum se afla, Zinil a apucat şleaul mare, către pâclă întunecată a zării, reconstituind de la o fântână la alta și de la o zi la cealaltă drumul bejeniei.

Cu adevărat cătunul natal se micise, răsfirat gloduros între dealuri; altminteri, neschimbăt. Pustiul ulițelor și zvonuri domestice l-au însotit până la bordeiul de baștină, unde și-aflat tatăl bolind în singurătate pe cuptor.

S-a străduit să-l primenească, a mers la vecini să afle amănunte, să dobândească ajutor. Apăi, să cheme doftorul, ridicau ei din umeri. Să-și vadă fiecare de sărăcia lui!

– Leacuri, îngâna bătrânlui, leacuri.

Cu prețul unor unelte din gospodărie, fiul a închiriat un cal să meargă până în satul învecinat, care avea medic.

– Plata înainte, a ricanat doctorul. E plină lumea de datornici! Fără discuții inutile! Fara, condu-l pe domnu!

Zinil a tresărit și s-a lăsat dirijat fără crâncire de fiica puberă a medicului. Ceea ce presimțea s-a adeverit acasă: tatăl său murise.

I-a închis ochii și i-a legat picioarele unul lângă altul la fel și mâinile alăturate corpului; ca să nu rămână gura deschisă a strâns maxilarul inferior cu o fașie trecută peste cap.

L-a rânduit învelit în cearșaf pe cerga încăperii și s-a dus în grădină, să aleagă un loc de îngrădiune, undeva la fereală. Nedeprins, a nădușit o vreme, răsturnând brazdă după brazdă pe măsură ce palmele se înroșeau, zămisind bășici; dar era hotărât să facă cele cuvenite.

Se afla sub nivelul solului când loviturile hărlețului au sunat înfundat; săpând primperejur, a degajat o căldare grea; decopertătă, s-a vădit plină cu

bani de aur – deșertaciunea deșertăciunilor!

Fiul și-a îngropat părintele în singurătate; dar, cu prețul unui ban de aur, a continuat funeraliile alcătuind o pomană bogată; toată suflarea cătunului s-a înfățișat, seara următoare, să prezinte condoleanțe, bărbații în cortul din mijlocul bătăturii, puternic iluminat cu făclii, femeile în locuința strâmtă, măcar că unii cârteau cum că cheltuiala aceea ar fi prea ajuns să însănătoșească pe oricine.

Zinil avea pasămite alte planuri.

Patruzeci de zile a stat în bordeiul părintesc, primind locuitorii ce continuau să treacă și să-l iscodească – erau atâtea de aflat! Amfitrionul tăcea îndelung și răspundeau anapoda, fiecăruia altceva.

Apoi a cumpărat un cal, l-a încărcat cu doi desagi și a luat drumul satului învecinat, oprindu-se drept la casa medicului, insistând să-l vadă numai de căt.

– Nici azi nu-i zi de pomană, s-a răstătit domnul doctor recunoscându-l.

Solicitatorul a răsfirat pe masă un pumn de aur și între bărbați s-a așternut tăcerea.

– Vreau să-ți cumpăr fata, a rostit rar Zinil. După lege.

– Pe Fara?

– Pe Fara.

– Un coate-goale?!

– Astă știe Cel de Sus; eu îți dau zece pungi ca acestea, apoi plecăm și nu mai auzi de noi.

– Fata mea?!

– Fata ta. O iau cu ce are pe ea.

Doctorul a strigat să vie fiica și ea s-a înfățișat degrabă; tatăl i-a zis:

– De acum el este domnul și stăpânul tău!

Fara a izbucnit în plâns. Zinil a luat-o de mână și au ieșit pentru totdeauna.

Detaliu, Palatul Mercur,
Timișoara, Piața Traian

POVESTE POETULUI FĂRĂ TALANȚI

Pe la sfârșitul toamnei
cei cu talanții înfățișa-se-vor
pentru divan

să-Ti reîntoarcă
din binecuvântare.
Vor scărțai căruțele, la cărăuși,
de rod
spre beci adânc, hambară
și lacrele din pod,
cu toții închinându-se în prag.

...dar iată și cel care talantul și-a

năimit
cu sfadă murseca-va spre harțag
că l-ai lăsat pe greier neplivit
și acuzându-mă de scripcă
va încerca mânia-Ti să-ntărâte.

Nu-Ți pierde timpul
ascultându-i ghimpul,
ci agrăiește-i că nu scripca-mi
s-ar fi-ntricut privighetorilor cu
zor

(aşa cum rânzei lui i s-a părut),
că tot ce-a auzit întreaga vară,
nici vorbă să aducă a vioară,
ci a banală mașină de cusut.

Ti-am tăinuit și în moliftă și în
acatist,

că-n mintea mea deșartă
(acoperiș prin care plouă)
am cutezat ca un poet, în cuget
de artist,
că Bunul Dumnezeu în sinea Lui
e trist
că de o veșnicie
același e stiharul ce și-L poartă
și-i timpul ca să-I cos o haină
nouă.

... și încă-o jăluire:

Pe cel cu părăciune să nu-l
muncești, ci iartă
prostia grea ce-a mustăcit în
vină

mohnita-i răutate,
dar ia-i talantul și împrumută-l
mie

că tare am nevoie de-o greutate
să mă ajute la pedală!

Iar iarna dacă țărâitul meu nu-l
mai auzi

că tacu-l

e că la tivil Tău lucrez cu acul
și-atât de greu
tragi firul prin vocală!

DUMITRU ICHIM
Kitchener, Ontario

FII BLÂND CU CEL CE NU MAI AŞTEAPTĂ

să vorbim despre miracolul acela desuet,
despre aripa ruptă a păsării când soarele dispără după un nor,
rămâi unde ești, furnicile devorează cerul
într-o după-amiază când vinovățiiile poartă nume ciudate
ca în povestea aceea în cere ne rătăcim
în scoici albastre,
apusuri febrile în calendarele vieții străine,
zidul alb din amintirea care nu te mai iartă,
când focurile s-au întors de pe culmi în inima victorioasă,
adulmecând adevarul în lungi expiațiuni printre fiarele noptii,
salvați de ardoarea clipei ce nu-și recunoaște chipul,
în oglinzi fără glas, rumeguș al timpului incandescent,
o clară înfrângere, ritmul morții între maluri fierbinți,
fii blând cu cel ce nu mai așteaptă, cu ora dilatătă
a ultimului surâs ce exaltă gândul și lacrima,
ecranul necruțător pe care umbra pășește învinsă
îndrepându-se spre celestul ospăt:
totul are un corespondent în lumea care nu mai este a ta.

O ARMĂ TĂCUTĂ ÎN MÂINILE DE DEPARTE

nu spui nimic. privirea e de ajuns
ca să-ți consacre intimitatea refugiu lui.
până aici ai fost o umbră vorbitoare. un nor
propice peste întinderea albă din vis.
regnul în care te scalzi e un culcuș ostil.
o armă tăcută în mâinile de departe.
acum ascultă cadența străină.
nu spui nimic. numele tău
va trebui să întâmpine noaptea.
dar cine mai trece pe cărarea aceea.

FIE CE-O FI

azi am ieșit pe terasă
ca un împărat care se pregătește de
tăcere
rotițele funcționau perfect
cu predicat și subiect
aia e bună cealaltă mai poate aștepta
nimici în biografia mea
poate doar un nebun pripășit sub stea
să-mi arate drumul și gloriile ăstui veac
cu vecinii mă cert
cu păpădiile mă-mpac
chiar dacă e noapte eu sunt în plină zi

în rest fie ce-o fi

NU POȚI SCHIMBA NIMIC

Nu poți schimba nimic
ordinea întâmplătoare a faptelor bune și rele
religiile care scot ființa la mezat
principiile multicolore ale existențelor glorioase
nimeni nu-ți aduce creanga de măslin în odaie
când făpturile întunericului și se gudură la picioare
și zodia își leapădă chipul inventând singurătăți la pândă

Nu poți schimba nimic
iertarea vine pe urmele fastului tăcut
al milioanelor de gesturi
cu care îți împodobești credința și orbirea
cărările se sting la poalele muntelui anonim
și lacrima îngerului cade-n rigolele iernii

Nu poți schimba nimic
ordinea întâmplătoare a faptelor bune și rele
și viața care primește totul surâzând surâzând

FÂNTÂNI

ar trebui o mie de gesturi,
ar trebui o floare plutind în derivă
pe un râu roșu. merindea se usucă
pe mal, asemeni porumbelului
oprit din zbor. cad săbiile
neîmpăcării pe grumazul strălucitor.
o mie de gesturi pentru un destin
trecut prin duhul apelor, prin
albastrele singurătăți la pândă. acolo
e misterul ce dezleagă flacără și poartă
un vânt rebel pe aripa-i ușoară.
din când în când răsar pe cer
fântâni...

CÂNDVA ACELEAȘI FRUNZE

cândva
vei vorbi despre cele ce trec

despre cele ce vin tiptil în preajma ta
ca niște vești din anotimpul negru

cândva
tălpile tale vor săruta amurgul

cândva
clipa se va desface în felii și-ți va exploda în față
ca inima iubitei din iernile tale rebele

cândva
vei ține în mână cheia și trandafirul
în timp ce aceleași frunze vor cădea
pe viețile victorioase

AȘ ZICE

Aș zice: teama de fericirile malformate
aș zice: o pânză grijuile peste creierul meu

Acolo: aventuri galante cu
impedimentele neantului
vrăbii guralive metafore albe în
așternuturi murdare

Pielea trăiește un triumf previzibil
neașteptată și doar vicioasa melancolie
Aș zice: teama de fericirile malformate
încăperile aseptice în care tipă spiritul diurn
mâna care ucide tandrețea în zori

GÂNDACI DE BUCĂTĂRIE

a venit poetul acela cu cobalt în priviri
și în pix
și ne-a ținut lecții despre simplitatea
desăvârșită
îl ascultam cu un extaz necenzurat
în timp ce făcea apologia micilor
șuruburi și combinezioane
fără să-i pese că balerina cu pielea
jupuită
își cântă tinerețea prin canale scăpitoare
iar bieții gândaci de bucătărie
simulau rocada mare pe tabla insalubră
a vieții

DOUĂ SILABE

Inima tace. Pleoapa de pe lucruri tace.
Aștept un semn să-mi arunc inima în cer.

În cer e un înger binevoitor, cu aripi jupuite.

El cântă cu dimineața mea în palme.
Dar acolo tăcerea e singura vîțate rănită.

Va veni vântul și va spulbera inima.
Îngerul va trece peste această noapte albastră.

Inima va vorbi în locul celui plecat:
Cu o silabă de aur, cu o silabă de pământ.

GEO GALETARU

CUM MAI TRECE TIMPUL

În foișorul din grădina casei, înconjurat de cuiburi cu trandafiri și flori, Violeta citea pentru ultima oară lucrarea de Licență înainte de a fi dactilografiată. Iedera adusă și plantată pe lângă el îl cuprinsese într-o vegetație perenă creând adeverătă ghirlande de verdeță, împiedicând razele solare să încâlzească excesiv locul.

Se simțea împlinită. La serviciu, activitatea se desfășura cu rezultate bune. Acum beneficia de zece zile de concediu pentru Licență mult dorită. Se ridicase la nivelul dorit încă din liceu și considera că-l merită. Era fericită.

Dar, fiindcă, întotdeauna mai există și un dar, mai avea un of... care o apăsa și o dorea. Cu Ionel nu se mai întâlnise de un an, fiindcă el terminase și promise Diploma de licență. Cu câtă plăcere participase și ea ca invitată la acel eveniment!...

În amfiteatrul facultății, în fața juriului și a unui numeros public, Ionel i-a părut magnific. Disertația lui a cucerit auditoriul avizat și Lucrarea i-a fost răsplătită cu calificativul maxim.

Atunci își promisese să se revadă măcar de două ori pe an, dar au apărut situații neprevăzute. Și el era căsătorit și avusea mai multe necazuri în familie. Soția lui, o doamnă distinsă, licențiată în finanțe, pe care o iubea mult, fusese operată de hernie de disc și după o lungă suferință se afla, temporar, în pensie pe cauză de boală. De aceea fusese absentă la expunerea lucrării lui și fără nicio grija, mersese ea.

Doar de la serviciu, din când în când și codificat, mai vorbeau la telefon. Atât le rămăsese în ultima perioadă.

Simțea că dragostea ei întinsă pe patru ani ajunsese la punctul terminus, dar fără să se stingă. Acum, la încheiere, aștepta să primească de la el un răspuns: „Dacă poate să vină măcar la agapă de după susținerea de către ea a examenului de licență”...

În asemenea moment, fără el, s-ar simți singură și tristă. George s-a justificat că nu poate să vină... „fiindcă în luna aceasta se face analiza semestrială a îndeplinirii

planului la extracția de cărbune la cele două Combinante.

Absența lui George de la acest moment n-o deranja, dar ca femeie în această postură, simțea mai mult ca oricând nevoia prezenței unui bărbat protector și acum dorea să-l aibă acolo, pe Ionel. Cu el începuse acest urcuș încă de la primul examen, când uitându-se în ochii ei i-a cuprins mâinile care-i tremurau și i-a transmis curajul și puterea înfruntării. Cu el vrea să sărbătorescă acest moment atât de frumos al vieții, după atâtea eforturi dar și sentimente de dragoste devenite uneori mai mult decât adolescentine. În pandantivul agățat pe lăncișorul de la gât – ca să-i poarte noroc – a introdus, de seara, fotografia lui Ionel.

Timișoara, Ruine, așteptând o soartă mai bună

De ce i-a fost frică n-a scăpat. Ionel n-a venit, deși îi promisese.

– „Mi-am cumpărat o Dacie în rate și vreau s-o vezi și să te plimb cu ea!!”

Aceste au fost ultimele lui cuvinte spuse de el când au vorbit despre întâlnire, în preziua plecării ei de acasă.

Nu putea înțelege motivul absenței lui, care trebuia să fie serios, altfel o anunță anticipat. Ea reținuse locuri de cazare pentru amândoi și l-a așteptat toată seara. Simțea telepatic că ceva era în neregulă și acest lucru o înnegria până la leșin. Toată noaptea s-a zvârcolit în pat, a transpirat intens și s-a trezit din somn cu un junghii în piept, dar nu acesta o îngrijora.

...În același amfiteatr, când i-a venit rândul să-și prezinte lucrarea de diplomă, simțea că nu-i în stare să se concentreze, motiv pentru care a cerut președintelui comisiei permisiunea să fie lăsată la urmă. Față îi era aprinsă și o transpirație rece îi curgea pe șira spinării. Și acum, ca de obicei, în amfiteatr erau multe persoane - soți,

soții sau prieteni – venite, ca prin prezență, să-i încurajeze pe cei dragi.

După ce a primit încuviințarea de la comisie și sfatul prietenesc să stea pe scaun ca să se liniștească, a plecat printre rândurile de bănci, urcând cu greu treptele spre partea din spate a amfiteatrului. La un moment dat, a simțit că încăperea se întunecă și se învârte cu ea, apoi se dezechilibrează. Încearcă să se proptească de o masă la un cap de rând.

Dintr-o dată, se vede într-o livadă necosită plină cu flori de iasomie, de unde apare fantomatic Ionel cu brațele deschise râzând cu hohote și felicitând-o pentru disertația ei. Simte că este cuprinsă în brațe și este strânsă aşa de tare că nu mai poate respira. Apoi pe gură, pe față, simte că Ionel o sărută, o sărută, o tot sărută... și ea plânge de bucurie.

Deodată, se aude un icnet urmat de un zgromot surd și doamnele prezente în sală încep să tipărească. Căzută cu față în jos pe podeaua înclinată, Violeta se relaxează, lichidul urinar se scurge serpuiind lin pe treptele din lemnul de stejar lustruit, trupul ei mai face câteva convulsii și inima i-a încetat să mai bată.

Murise...

*

Coincidențe?!

Ziarele cotidiene din două orașe ale țării, unul transilvan și altul oltean, în aceeași săptămână, pentru aceeași zi, publicau independent unul de celălalt, câte un ferpar:

„Soția Paulica, și copiii minori Ioana și Vasile, zdrobiți de durere, anunță moartea stupidă în accident rutier, a lui Ionel Pop, om de o înaltă probitate morală, cunoscut funcționar la Banca de investiții din orașul nostru. Înmormântarea are loc la Cimitirul Ortodox în data de 13 august orele 13.30. Dumnezeu să-l odihnească!..”

„Inginerul Gheorghe Neșu, înmormurit de durere, anunță rudele și prietenii, despre moartea subită a scumpei și neprețuitei sale tovarășă de viață, Violeta Neșu, survenită ca urmare a unui infarct miocardic, petrecut în timpul examenului de licență. Înmormântarea are loc la Cimitirul orașului Sfântul Ioan Gură de Aur, pe data 13 august începând cu orele 14.00”

ION C. GOCIU

CĂUTĂTORII

Din grădina vecinului,
de peste drum,
prin bură verde a vrejului de fasole,
soarele răsare în chip de lumină.

Uitasem cum se aude ploaia,
de când nu mai plouase
șiroaie pe streșini,
darabană în pervazuri,
... și apa măturând cu caii
urmele pașilor selenari
prin țărâna pământului și colbul
timpului.

Entropic valuri tasează'n nisipuri
urmele plimbărilor estivale,
... în scârțătitul roții opintite,
prin viroage și păduri
până atunci neumblate,
muzici și râsete se aud...
- Căutătorii de fericire...!

ALBĂSTREAUA

Cu unduirea trupului tău,
lipită de coapsă, învăț
să merg în leagăn cu tine,
să locuiesc în tine genetic.
În largi estuare mentale,
cu apă dulce și apă de mare,
văluresc nesfărșite schimbări de
opinii.

Purtat de azimutul privirii,
prin câmpuri verzi interstelare,
în Odiseea unor repere florale,
am întâlnit Albăstreaua de mare.

Fabulă pe mess...

ARICIOAICA ȘI ELANUL

Auzi... ARICIOAICO... , îi zise
ELANUL,
când energia-i cinetică era zero
și doar inerția îi mai purta zborul
spre alt "t" zero, prin tundra iubirii!
Ne'ntesescem să folosim vodafone,
puținele mele zece mii de minute,
față de multele tale opt sute
și mă gândeam, cu rigoare,
că ar fi bine să-ți dau dimineața și
seara
binețe,
chiar dacă vorbeam ore și ore...
cum ai putea tu înțelege, și altfel,
ca "păru" îți e împletit în cuvinte... ",
dar nu convenirăm că:
"abonatul vodafone nu răspunde"
și nici "să mă schimbă" pe un
microbus
într-o gară sordidă.

Așa că ar fi bine să schimbăm
învoiala,
tu să-mi dai bip când vrei să te sun,
iar eu să te sun când mi-e vrerea.
Nu de alta,
dar nu te încălzesc pentru altul,
când eu am senzația unei întăriri
fiziologice
atunci când te ascult și-mi vine să te
citez:
"În puii mei..."
Morala:
"când ARICIOAICA se'ntoarce cu
țepii
ELANUL devine măgar"
"si totuși..." ELANUL

SFÂRȘIT DE SEZON

Când îndoielile tale
îndoiala mea vor fi toate,
nimic va fi totul,
întinderi de ape,
cadență pierdută,
de valuri răzlețe,
în sir de' nălătri,
îndoiei și regrete.

Cu frumusețea
încreșță pe frunte –
doar bine-i zicea mama și el
să nu se încrunte –
Nu știa încă, dacă
A iubi înseamnă a spune
sau înseamnă să alegi.

Înlănțuirile, cretei pe tablă,
de sensuri se opriră o clipă,
în ploaia ba certând,
ba iubind,
pe pervazul sălii de clasă:
- Sergiule! Sergiule!
- Dragule! Dragule!

ÎN PARC

Parcurile...,
culorile...,
luminile...,
gândurile...,
și dacă

ne vede cineva!?
Ne vede cineva
sau poate nici nu contează?
Suntem doar în parc,
suntem doar noi,
doi,
pe o bancă într-un parc
și în galaxia noastră avem
lumină,
gânduri
și mai avem
albastră
și nesfărșită culoare...

RAFTURI

*Poetului Petru M. Haș și
colegei Eugenia Bica*

Mergea hurducăit
de la Arad spre Mișca,
pe asfaltul încins,
cu răni din alte ere,
gândind la Faulkner
și la recurența monotonă
a aburului de cafea
și al fiecărui început de conversație:
- Amu, mă Petrică al meu,
de ce nu vii mai des,
să mă ajuți pe acasă,
că te-ai pensionat și tu?
- La ce-ți mai trebuie tată
să contabilizezi atâția pui în viață?
- Dar ce-ai făcut tu, Petre al meu,
dacă ai pus vreo două-trei volume
pe un raft cu zeci de milioane?

La Făgăraș,
înspire Cetate,
unde-și lanseză Jeni azi o carte,
mă îndrept gândindu-mă să-i zic:
mersi!

SERGIU SCOFERCIU

Timișoară, Librăria "Cartea de nisip"

inventariere

azi n-am mai scris poeme
în schimb mi-am măzgălit fața
cu culorile timpului,
s-a deschis o ușă
și a intrat vântul,
am să încerc să vorbesc cu el
în seara asta
despre nostalgia viselor,
despre planete și sateliți
și despre logodna ta
cu extratereștrii,
azi n-am mai scris poeme
și pentru prima dată
le-am inventariat și pe celelalte.

flăcările gheonoaiei

am coeficientul de inteligență,
18
mă duc să-mi caut nebunia,
nu după coeficient
ci după etajul de internare,
dacă Einstein mi-ar vedea
coeficientul
precis m-ar căuta și el,
la inteligență m-ar căuta,
normal
să mai îmi bage ceva coeficient
în cap,
pe urmă inexistent de crud
m-ar condamna
la festin și tiranie
în catacombele morții
și generos
mi-ar despuiuă trupul
spălându-mi-l cu cloroform
apoi l-ar pune la macerat
în vinurile lui Diogene
distilate în flăcările gheonoaiei.

o amintire

ți-am măngâiat ochii tăcuto
cu palma mea de vremi bătută
prin lumea ce ți-ai petrecut-o
prin lumea noastră neștiută,

ți-am sărutat tâmpalele-ți albe
de timpul care te-a cernit
în noaptea cu stelele-n salbe
în noaptea în care ne-am iubit,

am dezmirdat salbele nopții
cu nurii ce râdeau la stele
și te-am găsit în rama porții
cum te jucai cu luna în râurele,

apoi te-am dus pe-un pat de paie
și te-am iubit necontenit
și noaptea îmbrăca noi străie

iar noi urcam spre infinit,

e ultima noastră iubire
din timpul ce-i mereu sfârșit
ce va rămâne o amintire
cu capul gol și despletit.

câteodată

câteodată pământul
are privirea țărâni
are mucugaiul stâncilor
are graiul apelor
metamorfoza florilor
are căldura soarelui
și râceala lunii,
câteodată pământul
are nebunia nopților
liniștea cimitirilor
sau hâul văilor,
câteodată pământul
are fâlfâitul păsărilor
durerea vântului
sau clocoțul izvoarelor,
câteodată pământul
are amurgul crângurilor
are mireasma vieții
și ideea morții crepusculare.

liliacu-i veștejit

a înflorit liliacul în glastră
și-n păr eu albe flori ți-am pus
e noaptea noastră prea albastră
când seara merge spre apus,

și felinarul s-a aprins
la colțul străzilor din noapte
iar noi trăim în paradis
pe drumuri lungi,
desperecheate,

pe străzi miroase a liliac
și eu pustiu cu noaptea în mine
te-aștept cu o floare în cerdac
care îmi spune nu mai vine,

și câteodată vreau să plâng
iar altădată parcă aş râde
dar eu alături iarăși strâng
durerile inimii, hâde,

și-ntr-o cutie eu le adun

le leg cu șnururi de mătase
poate îți par că sunt nebun
când noaptea de iubiri, uitase,

priveste, zorile se arată
e noaptea în care n-am dormit
și încă arde focul în vatără
iar liliacu-i veștejit.

dau accept

accept timpul
să-mi prefacă drumul în maree,
accept mareea
să-mi aducă zbor de pescăruși,
accept pescăruși
să-mi rupă în ciocuri țărmurele,
accept țărmurele
să îngrădească apele,
accept apele
să rătăcească prin fântânilor
nopții
accept noaptea
să facă mătăni la nașterea mea,
dar nu-mi accept nașterea
sezonieră
și goală rătăcind prin tenebrele
unei lumi nemarcate
și de aceea sorb din izvorul
patimilor,
dând accept la neleguire.

sfânta rapsodie

am împietrit sub drumurile
mortii
bușteni bătuți în apele pustii
și am zidit iar în stativul porții
pustiul luat de peste sihăstria,

păcatul săvârșit asear' cu tine
l-am frânt în puritatea nopții
și-am măngâiat durerile-ți
sublime
peste nocturna neîmplinită a
sorții,

am luat iar carne de pe oase
frânte
și-am despuiat de asemenei
cotidianul
lăsând ca noaptea iar să zvânte
zborul etern pe care îl dă
banalul,

și lauri nevăzuți pe frunte îmi
stau
dărăpănată mi-e iluzia vieții
și dintre lauri, o petală dau
în sfânta rapsodie din crugul
dimineții

STEJĂREL IONESCU

**OAMENI PE CARE I-AM
CUNOSCUT**

Iosif Sava

(15 februarie 1933-18 august 1998)

Ar fi împlinit anul acesta 80 de ani, dacă n-ar fi contractat un virus la clinica de chirurgie unde fusese operat cu succes de o ocluzie intestinală în iulie 1998. Virusul l-a fost fatal și iată că s-au scurs deja 15 ani de la dispariția lui prematură.

Pe Iosif Sava l-am cunoscut prin anii 70 la Casa de Creătie de la Sinaia, unde mergeam cu mama mea, membră a Uniunii Artiștilor Plastici (UAP). Îi ascultam cu regularitate emisiunea radiofonică săptămânală „Invitațiile Eutherpei”. Problema mea era, pe atunci, că emisiunea se transmitea când eu îmi făceam lecțiile, drept care mi se părea că partea vorbită a emisiunii era prea amplă în raport cu conținutul muzical. Sigur, Iosif Sava, acest om deosebit de cultivat, absolvent a două facultăți – muzică și filozofie – avea niște idei de comunicat, numai că eu nu puteam să-mi fac lecțiile dacă el vorbea atât de mult, eu așteptam pasajele cu muzică. Emisiunile lui Leonard Bernstein de la TV erau altceva: la ele mă uitam fără să fac altceva în același timp, dar radioul era – și a rămas – companionul meu muzical oriunde, oricând și orice activitate aș avea.

M-am bucurat când am auzit că Iosif Sava era la Sinaia, mi-a spus că-i voi spune despre ce mă deranja pe atunci. Mi s-a părut, din vedere, că Iosif Sava era un om care, deși foarte politic și sociabil, prefera singurătatea. L-am prins într-un asemenea moment de singurătate și am intrat în vorbă cu el.

După ce am făcut cunoștință, i-am spus păsul. M-a privit cu un fel de milă binevoitoare și m-a supus unei mici avalanșe de întrebări: de ce ascult emisiunea lui, ce muzică îmi place și de ce, dacă am preferințe de compozitor, la ce instrument cânt etc. M-am simțit ca la un examen cu un profesor care, pe cât părea de binevoitor, pe atât era de exigent, impunând respect prin nivelul lui de cultură, dar și prin spontaneitatea și ușurința cu care se plimba prin istoria muzicii și a filosofiei. Cred că răspunsurile mele l-au satisfăcut, pentru că, după această mică “anchetă” introductivă, a devenit imediat foarte prietenos și deschis cu mine. Înțâi mi-a spus că emisiunea lui nu e pentru cei care vor un „fond muzical” în timp ce lucrează, ci pentru cei care vor să învețe ceva. Apoi mi-a mărturisit că, într-un fel, aveam dreptate, partea vorbită din emisiunile lui ocupa un loc preponderent, dar că ceea ce spunea el nu era lipsit de interes. Sigur că nu era, dimpotrivă, comentariile lui erau mai mult decât interesante, pentru că nu erau niște simple informații documentare, ci păreri personale, comparații, idei, referințe la marile personalități muzicale mondiale. Aici am fost de acord! Oricum, ne-am despărțit prieni și eu am continuat să-i ascult emisiunile la radio, observând cu amuzament că, după convorbirea cu mine, raportul comentarii-muzică s-a schimbat în favoarea muzicii.

Când a început emisiunile săptămânale la TV cu „Serata muzi-

cală TV”, în 1980, a fost altceva. Acest om avea ceva de spus și Televiziunea era locul unde cred că se simțea mult mai valorificat decât fusese la Radio.

Am plecat din țară în 1982, și n-am mai auzit despre Iosif Sava până în 1990, când am aflat că a început niște emisiuni cu invitați oameni de cultură care discutau despre muzică. Apoi am mai auzit, din Canada, cum în 1998 a fost pensionat și cum brusc aceste emisiuni de mare succes au încetat. La scurtă vreme după aceea, a intervenit tragedia îmbolnăvirii și a dispariției lui prematură.

Sunt deja 15 ani de atunci. Auzisem multe laude aduse acestor emisiuni, dar nu le văzusem. Într-o zi, gândindu-mă la setea de cultură și erudiția acestui om, mi-am adus aminte de convorbirea mea cu el. Atunci când l-am cunoscut încă nu reușise să-și găsească locul unde să-si desfășoare imensul lui potențial, radioul nu era destul. După aceea însă, printre oamenii de cultură pe care îi invita, în mediul cu preocupări artistice și intelectuale se simțea la largul lui.

Am urmărit zilele trecute un interviu pe care l-a luat Ioanei Celibidache, soția celebrului dirijor Sergiu Celibidache. M-a fascinat. Iată linkul: <http://www.youtube.com/watch?v=fTiphwu2M>

Sigur, știam ce om deosebit a fost Sergiu Celibidache, matematician, dirijor, compozitor. Ceea ce spune soția lui despre el face parte din farmecul interviurilor din care aflăm amănunte din viața marilor artiști. Eu însă l-am urmărit mai mult pe Iosif Sava. Era fericit că poate împărtăși publicului admirarea lui personală pentru Celibidache. Am admirat generozitatea și delicatețea cu care punea întrebări și aștepta răspunsurile. Am văzut în el modestia și umilința omului care se consideră „obișnuit” în fața geniului Celibidache.

Un om la care mă gândesc cu căldură și admiratie, acesta e Iosif Sava, pe care poate că abia acumă l-am cunoscut cu adevărat.

Mă bucur că în memoria lui i s-a plasat bustul într-un scuar care-i poartă numele lângă Conservatorul de muzică din București.

VERONICA PAVEL LERNER,
Toronto

Călătorie cu zeppelinul spre America

(XIII)

De la Cliff House, pe stâncile din apropierea țarmului, vedeați sute de foci, care, fericite, se mișcau și se întindeau la soare. Sunt cunoscutele „Seal Rocks” (Insulele Focilor). Fiind una dintre curiozitățile locului, trebuie neapărat să le vezi, oricât de puțin ai sta în San Francisco.

Am trecut și pe lângă „Presidio”, loc rezervat Comandantului armatei.

La San Francisco nu există ierni grele, nici veri călduroase. Vegetația este luxuriantă, iar gardeniile mari cât o crizantemă. Nimici nu poartă palton. Plouă extrem de rar, de ai umbrelă cu tine înseamnă că ești străin.

În apropiere, se găsesc pădurile seculare cu uriașele „Sequoia”. Regret că, neavând timp, nu m-am putut duce să le văd. Sequoia sunt, ca eucaliptii din Australia, cei mai înalți copaci de pe glob, dintre toate, *Wellingtonia* sau *Sequoia gigantea* este arborele cel mai caracteristic din flora californiană. Unii din *Wellingtonia* au 3000 de ani. Mai este altă Sequoia, numită Red-Wood (lemn roșu), care atinge înălțimea de la 65 la 100 m.

Lemnul acestui copac se întrebunează la îmbrăcarea pereților din camere, se fac, de asemenea, mobile și obiecte mici. Coloritul lemnului este cald, castaniu roșietic. În California, pe lângă arborii din Europa, tei, sălcii etc., mai cresc Pinul de zahăr și *Pinus nobilis*.

Prin China Town, am trecut fără să ne oprim prea mult. Mi-a spus că acest cartier este întocmit anume pentru excursioniști. Cine dorește să facă cumpărături descoperă lucruri rare, autentice și ieftine. Seară, luminat de lămpioane, te impresionează mai mult aspectul său exotic și misterios.

Doamna Layman ne-a invitat în vila ei (week end), pe partea cealaltă a lui Golden Gate. Am încărcat automobilul pe vaporul ce facea traversarea golfului, iar noi ne-am urcat pe covoră. După o jumătate de oră, sosim la Sasolito, ținta noastră. Vila se ridică pe vârful unei coline, în mijlocul unui parc; de pe terasa ei, vedere este largă. Într-o parte, se zărește San Francisco profilat pe

munți, apoi Golden Gate și Oceanul; în partea opusă, ochiul fuge de-a lungul Văii Sacramento. Doamnei Layman, ca oricărui american, îi placea încălzitul cu gaz natural. Pentru a-l avea la caloriferul din vilă, împreună cu alți vecini, au construit conductă cu gaz pe cont propriu, de jos de la stradă până sus. Nu s-au uitat la preț, confortul și ușurința manipulației îi interesa mai mult. Așa gândesc americanii. De aceea, într-un timp scurt, au înfăptuit mai mult ca noi, europenii, care ne încurcăm în tot felul de controverse.

Se însera, trebuia să ne reîntoarcem. Am asistat și noi la strălucirea lui Golden Gate în asfințit. Prin așezarea lui pitorească la marginea Oceanului, încadrat de munți, blagoslovit și cu climă dulce, San Francisco poate fi considerat ca unul dintre cele mai frumoase și plăcute orașe, unde te-ai simți fericit să trăiești.

Masa de seară am luat-o la un restaurant suedez. Parcatul automobilului în America e o adevărată problemă, fiind enorm de multe automobile. Abia am găsit un loc într-o patra stradă de la restaurant. Sunt și locuri îngădite, unde pentru o taxă relativ mică, se parchează. Nu le ai în orice parte a orașului. La vremea rea, e foarte neplăcut să alergi prin ploaie și vânt căutându-ți automobilul. Noroc că la San Francisco n-ai teamă de aşa ceva.

La ora 12 noaptea, ne despărțim de acea doamnă medic, foarte simpatică, datorită căreia în scurt timp văzusem bine San Francisco.

Plecăm cu o amintire neștearsă. I-am mulțumit și ne-am spus cu mult drag „La revedere în curând”. Speram să ne revedem în 1939, cu ocazia expoziției ce se pregătea de pe atunci la San Francisco.

Spre Washington, prin Dallas

Desen de ing. C.I. Motaș (1942)

A două zi, la plecarea din San Francisco, avionul și-a întârziat plecarea cu 10 (zece) minute; în ultimul moment, se anunțaseră încă doi călători. Am avut timp să mă plimb prin aerogara. Pe un perete, o placă comemorativă amintea că în cei zece ani de existență, această companie de avioane nu avusesese niciun accident.

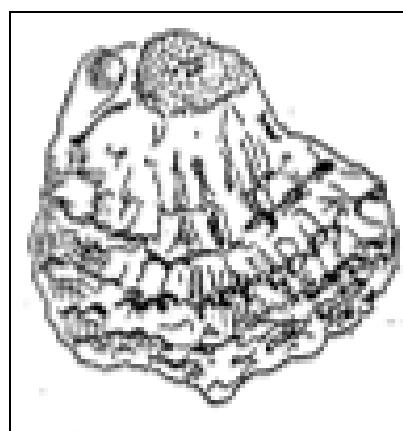
Cu câtă siguranță porneam. Noi ne urmam drumul mai departe cu avionul, zburând deasupra Munților Stâncosi, cei cu peste 5000 km lungime, cunoscuți și pentru lățimea lor. Între San Francisco și Denver, au la baza lor 150 km, îngustându-se înspre nord și sud. Munții Stâncosi sunt și înalți, unele vârfuri depășesc 4000 metri. Heyden (4224), altul, mai spre sud, Sierra Bianca (4438 m). Plecând cu trenul de la San Francisco spre New York sau Chicago, străbați Munții Sierra Nevada prin trecătoarea Truckee (2185 m), la poalele muntelui Castle Peak, trecătoare ce leagă California de Marele Bazin.

Scriu aceste date geografice pentru cei care, din întâmplare, le-au uitat, cum le uităsem eu, și astfel să dau o idee despre dimensiunile covârșitoare neîntâlnite în aceeași măsură în Europa. Pe mine, vastele câmpii, fluviile enorme și munții giganți ai Statelor Unite mă copleșiseră. Atunci am luat o geografie și mi-am reamintit ce învățasem odinioară; numai aşa am înțeles de ce natura Statelor Unite mă strivise, mă uluise. Și ori de câte ori voi avea ocazia, voi sublinia cu cifre imensitatea acestei țări neînchipuit de mare, de frumoasă, de bogată.

La 7,30 decolăm, începem să urcăm, între bolta albastră a cerului și norii albi ca spuma mării. Pământul nici nu se zărea, cu încetul soarelle alungă norii. De astă dată zburăm pe o zi clară și nu prea sus. Cei dintâi apar Munții Diablo Range, în urmă dealuri și coline. Într-un târziu, se văd nenumăratele sonde petrolifere din regiunea Kettlmen Hills, regulat orânduite, ca pionii unui joc de șah.

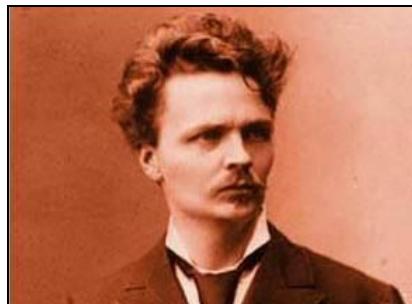
ELENA BRAN

(Ediție îngrijită de M. N. Rusu)

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

NOPTI DE SOMNAMBUL ÎN VREMURI DE VEGHE

A PATRA NOAPTE 2 (I)

Neînfrânat spirit pentru ultima oară zbori din corabia rătăcitoare în căutarea unui pământ stabil, care-n zadar a fost căutat de atât de mulți.

Acum el se strecoară aşa de încet în impunătorul palat pentru studii în care s-a dat spațiu învățăturii, unde, înainte de toate, se consemnează exactitatea.

Ştiinţă, tu care eşti atât de sigură de adevarata natură a lucrurilor, ai descoperit că oaia behăie și că omul este un animal; ai numărat picioarele furnicii și ai pus peștii în alcool, tu care știi că baza și acidul mereu se-ntâlnesc la peștit; tu cântărești ceea ce este de necântărit, măsori ceea ce nu are măsură, spune, eşti capabilă să răspunzi pe care drum cei morți au plecat; unde vom pleca odată noi toți, unde leagănul nostru a stat la-nceput! Răspunsul îl ai tu, dar nu la întrebare, răspuns la multe care nu au legătură cu noi; nu-ți recunoști această incapacitate, și cu atât mai mult în întuneric ne porți.

Ai făcut un ultim efort, când afacerea ta a fost coaptă pentru închidere, toate lucrurile vii le-ai colectat la un loc și le-ai pus jos într-o groapă mare; ai luat mamiferele, le-ai împăiat și păsările, întregul neam aerian, peștii muți și reptilele reci, animalele inferioare, toate nemenționate; iar deasupra, toate cunoștințele acumulate care-au venit împreună cu o îngrozitoare căutare

în capete mari și-n capete mici, și astfel presat omul înșurubează. Astfel se stoarce din materia moartă un suc al sensului vieții, turnat într-o retortă,

care este distilat de drojdie, atunci când se ajunge la a cincea serie, este esența clară ca o zeamă și în față oamenilor care uimiți cască gura se-arată descoperirea cu mare paradă; iar în retortă este – o maimuță. Uite, acolo este șoricelul care-a născut un munte, Uite, acolo-i răspunsul pe care nu l-ai cerut! Du-te acasă acum inimă care-atât a săngerat! Și, duhule, să fii cu voie bună!

Eu nu vreau faptul despre maimuță să-l neg, pentru că are suficient fundament autentic, poate afecta, de asemenea, vanitatea noastră și să ne trezească din dumnezeiasca noastră orbire; dar vrem, prin urmare, mai mult pentru rezolvarea problemei și a nodului.

Mi se pare că drumul a devenit mai îngust, noi stăm acolo proști la fel ca înainte. Dar înapoi, înapoi duce drumul cel nou, și în jos, jos până la rădăcina pomului, când omul a făcut ultimul pas, stă tot pe un singur picior. Dar lasă-l un timp cu migăleala învățată, cu păsări împăiate și muște pe ac, lasă-ne să recurgem la microscopul care pătrunde prin blană rău și rece. Ce este ceea ce vedem prin lentilă, dacă observăm o mică parcelă de lichid roșu care ține viață? Ei bine, chiar la suprafață vom vedea o celulă! "La început a fost celula", aşa se spune! Dar, înainte de celulă? O altă celulă! Omul vede materia, dar cel ce-a făcut-o, dacă el a fost maestru sau calfă, nu mai este disponibil pentru antagonistul care crede în pantofii dar îl neagă pe cizmar.

Dar destul cu asta, eu sunt votat de toți, și celula este deja instalată ca cea mai mare suflare în noua credință, iar credința, cum se știe, nu-i niciodată rațională.

O, celulă (ce de asemenea-i numită mucus primordial,

și protoplasmă pe limba celor învățați); o, celulă care controlezi destinul meu și-al tuturor, vino, elibereză-ne de-al vieții tărăboi! O, mucus primordial, mucus primordial, umple inimile noastre și stinge arzătoarea sete a spiritului nostru, O, protoplasmă, tu, care ai apărut prima, elibereză-ne de durerea existenței, dar dacă nu poți, nu poți atunci când e nevoie în luptele spiritului pe viață și pe moarte, nu ajunge un singur sprijin probabil, nu poți ajuta la a sufletului suferință, și probabil dezamăgești chiar atunci când e nevoie, calcă atunci pe picioare și-nvață să te porți!

Oh, ceea ce-am știut bine cu mult înainte e că nimeni nu umple sufletele cu celule! Nu, știință, pentru a ajuta atât de puțin este mândria ta mult prea mare, când misteriosul tău înveliș este uzat, și omul vede ce trăiește în interior, atunci nu tu ești Dumnezeul în care am cresut.

Nu, tu ai devenit o celebritate, despre care învățăm în academii, predicând cu voce tare despre infailibilitate și care se joacă uneori cu francmasonii; ți-ai cusut o scuză, expertă și groasă, prea mult îți place îmbrăcămintea-ntreagă, venerația oamenilor tu o pretinzi inconsistent și nici externa onoare nu o respingi. Și dacă omul are, uneori, din arsenalu-i o armă-imprumutată împotriva puterilor întunericului, doar rareori a avut o altă opțiune decât să intre cu forță în sala ta de arme, să se-nghesue pe lângă mândrele gărzii. (Că există excepții strălucitoare nimeni nu neagă, nici eu nu neg.) Dar știință, care separă natura și a văzut de aproape secretu-i, suntem noi mereu tăcuți ca peretele? Nu spunem noi aşa de mult cât știm, despre toată artificialitatea ce există în lume?

Nu ne urcăm în scaunul predicatorului și tunăm puternic împotriva formării nucleului, care se aprinde, aproape vechiul soare, dar care orbește și cel mai clar ochi? Nu vorbim noi limba naturii, care acuma-i prețuită ridicol de puțin? Nu aprindem noi la înălțime faru-ți→

Traducere
DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN

și îl lăsăm să lumineze pentru marinarul care pe mare, departe de uscat
în viscol și întuneric va îngheța
fără succes uitându-se după mal?

Atunci stai tu liniștit în camera de studiu
lângă pașnica lampă și faci ipoteze,
și crezi că lumea-i tare proastă,
cum ea admiră, dar nu citește.
Și când ai făcut în cele din urmă o descoperire,
atunci descoperirea va fi celebrată;
despre rezultate, omul nu vorbește mult,
doar fruntea învățată-i încoronată cu lauri.
Dar pentru aceasta încep să șoptească pe înalta poziție convulsii serioase;
iar pe scaun nu stai sigur aşezat,
culcat erai acolo, când spătarul s-a rupt.
Înaintea iertării se strecoară îndoială;
ai obosit puțin de jocul umbrelor,
și nu te încredе că ea-i timidă,
căci a-ndrăznit să se îndoiască de Dumnezeul mort.

Vai, învățături înalte, care-au adăugat putere,
și uneori, jonglat cu industria
au coborât o dată-n puțul întunecat,
au împrumutat lampa lui Aladin,
punând lumeasca măreție în microscop
și fă-ți pe statala artă analiza
iar pentru eroină tu găsește frica,
tu care așteptă un uriaș, dar vezi un pitic.
Scoate vechea biserică din piulița ta,
arde-apoi cupitorul tău înflăcărat –
căci apoi va ieși din fusta-i,
o prostituată zbârcită – să fii liniștit!
Ia venerate minciuni și-ncrustate
zerouri,
ticăloși cântări și sfinți homosexuali,
ia tot ce-i mare, ce este sfânt, ce
ușurare,
toate au fost stampilate și încoronate
corespunzător,
pune în tubul de suflat și flacăra
adevărului veșnic arzător foc;
ia spectroscopul, noua abilitate
ce soarele însuși a condamnat fără
alegere,
și vei vedea dungi atât de negre,
vei găsi pete atât de întunecate
în chiar mijlocul razelor colorate ale
curcubeului,
înșelătoare hrana de preț ce colorează
ochiul.

Tu ai fi făcut-o, dar nu ai timp,
da, tu vrei atât de mult, atât de mult
pentru tine,
iar omenirea consideri că nu te privește!
Cauți în cel mai bun caz un alcaloid,
numeri firele de păr ale unui neg
neînsemnat

care mai târziu va purta marele tău nume.

Tu, de asemenea, lucrezi,
cauți în băltoacă un port fără gheăță
unde angrosiștii noștri pot exporta,
o încărcătură de alcool pentru fiecare
toamnă
și că nu poti deveni mai mare,
este totuși, întotdeauna, a geloziei
alinare.

Dar, înainte de a părăsi modul de
învățare,
unde omul a făcut din natură știință,
unde se proclamă o totală curiozitate,
și tot restul pentru cea mai pură
nebunie,
aș vrea eu să vizitez anexa-nvățătă,
acolo pe dantelăria culmii misipoase
unde omul a găsit x-ul stelelor
și-a deschis lacătul caselor cerești cu
șperaclul.

Ei bine, din cupola Observatorului
privesc peste orașul adormit,
care-a dormit mai mult decât poate
suporta,
dacă și omul a dat vina pe gradul
cincizeci și nouă.
Vise dulci, dormi bine, nu visa despre
mine,
pentru că, poate, ar putea să te țină
treaz;
dar eu, eu visez întotdeauna cu tine –
Da, spune-mi, ai auzit ceva?
Cum copilul călătoreste spre mormântul
mamei sale,
atât de nerezonabil, deci fără sens,
atunci mormântul doar cu leșul a rămas
și niciodată viața n-a dat-o înapoi,
doar, în cel mai bun caz, un compus
chimic;
aşa rătăcesc eu noaptea, departe aici
să cauți companie pentru un timp așa de
scurt,
dar știu că niciodată nu mi se-ntâmplă
nimic.

Despre ziua cu tine vorbesc distant,
și îți doresc întotdeauna din inimă atât
de bine;
dar tu mă vrei doar ca să mă omori,
spui că doar pentru plăcere eu mă cert

da, eu vreau să te dai jos din pat,
vreau, ca un coșmar, să-ți călăresc
pieptul;
așa ca tu de grabă să fii pe picioare iar
și în cele din urmă să găsești că aici e
periculos.

Tu și cu pompierii, eu le văd lumina
acolo în turnul de la biserică Johannis;
și o să păzească casa ta de foc,
iar dacă nu, te-nveți să ceri răspunsul.
Dar eu, care vin nechemat,
și nu în uniformă îmbrăcat,
pe mine pur și simplu mă tragi de păr
și-ntrebi de cine-am fost trimis;
tu dorești mai bine să fii ars înăuntru
decât să fii trezit de către unul din afara
Uniumii.

Dar părăsește pământul care nu va oferi
răspunsuri,
și contemplă literele de foc ale cerului.
În stelele cele mai mici de arcadă
acoperite,
voi sunteți sori (aşa de rău vede omul!)
Și soarele însuși este doar o stea,
planetele cele mari, omul bucuros crede
că acestea trebuie să fie cele mai mari,
ele sunt, de fapt, cele mai mici,
vai, așa se poate-ntâmpla, când el
călărește marca!

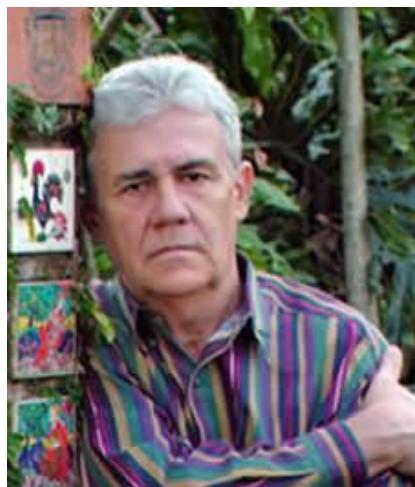
Lună, tu, prietena noastră cea mai
fidelă,
tu însotesti noaptea, însotesti ziua;
pentru tine omul a visat și visează încă,
deși de lumina ta a fost înselat;
tu însăți eşti întunecată, tu luminezi în
noapte;
de aceea tu ai devenit ideală,
dar îți lipsește aerul și apa
și se dovedește că eşti doar o coajă.

Poate că tu interpretezi destinul
viitorului nostru
și ne-nsemnezi departe de cei morți,
că tu ai trăit precar, prea repede,
cum și noi pe pământ am făcut.
Poate ai avut o dată ca și noi
câmpuri și pajiseti, boi și pluguri,
dar te-ai culcat în lux și-nșelăciune
și-ai ars păduri ocrotitoare.
Poate că într-o altă interpretare,
ai devenit o victimă a suprapopulației,
astfel că atunci când s-a mâncat tot ce
era comestibil,
s-au mâncat unii pe alții ca și cum ar fi
canibali,
deși măsura are patru sferturi,
așa a dat faliment, ca-ntr-un dans.
Un alt înțeles, și mai probabil,
este că soarele a refuzat să te-
împrumute,
și-atunci n-ai mai fost capabil
să te și sus, dar deosebit te-ai dat ...

Timișoara, Sinagoga Fabric, Detaliu

Biblioteca Babel

Antonio Miranda

Poet, scriitor, dramaturg și sculptor, a publicat romane, colecții de poezie și piese de teatru în Brazilia și în străinătate. Opera sa a fost publicată, recunoscută și premiată la nivel internațional (Argentina, Columbia, Brazilia, Venezuela, Anglia etc.) Piesa sa de teatru *Tu País Está Feliz*, publicată în 1979, în Brazilia, a fost reprezentată în mai mult de 20 de țări ale lumii.

Antonio Miranda este membru al Academiei de Arte și Literatură din Brazilia.

Profesor-doctor și coordonator al programelor post-graduale în Departamentul de Știință Informatică la Universitatea din Brasilia, Brazilia, Antonio Miranda a studiat la Universitățile din Sao Paulo, Brazilia, Universitatea Centrală din Venezuela, UCV, și Universitatea de Tehnologie LUL din Anglia. Este organizatorul și primul Director al Bibliotecii Naționale din Brasilia. Conduce blogul de literatură <http://www.antoniomiranda.com.br/lberoamerica/>

ANTI PASTO

Tot ceea ce poetul scrie se rezumă la o singură vorbă: Singurătate.

A scrie înseamnă a te distanța de lume pentru a o putea înțelege mai bine

este o modalitate de-a muri. A trăi înseamnă altceva deși și acel ceva e o formă de alienare.

Eu aş schimba o mie de rime pentru o noapte de dragoste. Şi aş schimba un poem minunat despre foame pe un blid de mâncare.

ÎNAINTE DE A MĂ NAŞTE, EU AUZEAM

Înainte de a mă naște, eu auzeam și înregistram totul, fără să înțeleg: strigăte, claxoane, cântece, Chiar și fără a avea conștiința despre lume, eu înregistram totul.

Sunete, în mișcare, oare ce percepem? era poate hrana ce venea sau întârzierea cea pe care o preziceau pașii ei?

Dar eu mă săturam și nu știam, însă exista, da, exista aşteptarea și siguranța că ceva va veni.

Eu mă alimentam fără să mănânc; Fără să ștui, deja mă satisfacem, și auzeam, da, eu auzeam și înțelegeam.

Fac acum calea-ntoarsă, merg în căutarea acelei înțelegeri, pe care n-o posedam, dar știam, fără să ștui, eu știam.

Încerc să descifrez ce a mai rămas înregistrat din vremea aceea. Nu știu ce este. Dar ceea ce nu ștui marchează tot ce ștui, și tot ce vreodată voi fi.

Mama mea tristă – o simțeam – mama mea îngrijorată, imprimată în mădularele mele, o mamă-copil. Încă mai suntem împreună, chiar și după plecare, Într-un ecou fără sunet, descifrând sunete defuncte, de neșters, tatuate în memorie.

Memoria fizică, în coduri pe care eu nu le domin și care mă domină ele pe mine.

Ca și Champollion*, încerc să mă înțeleg.

* Jean-François Champollion – un învățat francez din secolul XVIII, filolog și orientalist, cel care a descifrat hieroglifele Egiptului.

NUNTA

Logodnicul sosi călare. Nu avea rude prin împrejurimi. O primi pe fată de nevastă prin grija (ceremoniei sacrificiului la altar) aşa cum cineva primește o însărcinare, și o agăță de crupa calului pentru o călătorie grea și incomodă plină de bocete.

O privea ca pe o povară pe care de acum înainte trebuia să-o hrănească și care trebuia să-i servească de soție.

Ea simți toată gravitatea exilului său.

EU, KONSTANTINOS KAVÁFIS DIN ALEXANDRIA – XII

Atât banalitățile cât și lucrurile serioase se estompează – numai frumosul supraviețuiește și mantuiește.

„Nu știu dacă perversiunea ne dă forță, căteodată cred că da”. Florile răului.

A se perverti prin intermediul simțurilor, a se corupe și a corupe pe alții ca o formă de rezistență – religia pervertește și supune, societatea corupe și ne restrânge, obiceiurile oprimă: trebuie să le înlăturăm – să le corupem!!! Si pentru a ne elibera: să folosim perversiunea ca formă de putere, subterană, ilicită, clandestină.

Poezia ca formă de perversiune sublimă.

Traducere de
FLAVIA COSMA

Biblioteca Babel

Patricia Tenorio (Brazilia)

Este poetă, romancieră, autoare a săpte cărți. Deține numeroase premii atât pe plan național cât și internațional, dintre care amintim: Premiul Academiei Internaționale-II Convivio, Italia, pentru romanul *Les coccinelles ne mentent pas* (2008) și Premiul Vania Souto Carvalho-APL-PE, 2011 pentru *Comme s'Icare parlait* (ficțiune).

Deține blogul literar www.patricia-tenorio.com.br, unde dialoghează cu scriitori și artiști din toată lumea.

Contact:
patriciatenorio@uol.com.br

Celălalt Eu

Dă-mi mâna, ţi-o dau și eu pe a mea
Primește lumina de la steaua-ghid
Cea care ne invită la o plimbare
celestă
Deschizând spațiul viselor noastre

Aș fi vrut să găsesc în inocența mea
inspirată
În ochii tăi acoperiți de cristale
Un fragment pierdut din ființa mea
Să mă primesc pe mine însămi în
brațele tale largi

Atunci n-aș mai avea nevoie de eul
meu
Și abandonându-mă râului acestuia
blând
Aș face o plimbare prin chakrele tale
deschise
Prin greutatea sau lipsa de greutate a
trupului tău

Ca să te pot simți pe de-a-neregul

Și chiar din această mână s-o
constituie pe a mea
Cea care scrie și visează cu un balon
de aur
Străbătând o lume din alte timpuri
Din alte vieți
Un alt
Eu.

Aprilie 2008

Tăcere

Privesc mâinile tale albe
Le întorc și pe o față
Și pe cealaltă
Văd liniile imaginare ale vieții și ale
mortii
Nu te vreau mort: abandonez
Mă gândesc că nu mai știu
Cum să adaug alte caractere și să le
insuflu duh
Și uite, ele cad pe masă
Se deconectează,
Pierd calea pe care-o doream altădată
Poate ar trebui totuși să rămânem
singuri
În fața oglinzi sufletului nostru
Am putea vedea atunci
Ceea ce, privind la trupuri, nu
transpare
Cum că am fost făcuți unul pentru
altul?
C-am trăit deja alte vieți?
Nu știu, nu știu
Și clătinând capul îmi vine o scânteie
De lumină
O revelație
Că prin atingerea mâinilor tale albe
Am găsit sensul pe care vroiam să-l
dau cuvintelor
Și că nu mai am nevoie de ele

Iulie 2008

Fără nume

Fetiță căuta cuvântul perfect
Care în treacăt i-a atins pielea într-un
vis

Pe când porii ei răspândeau aroma de
iasomie
Și literele îmbălsămate în uleiuri
ancestrale
Cădeau pe gâtul ei
Cerându-i să le legene,
Să le lase să-i spună povești

Pentru a adormi într-un somn nou
Pentru a visa stele, galaxii pierdute
Și acel cuvânt perfect, rătăcitor prin
spațiu

Martie 2009

Traducere de

FLAVIA COSMA

Biblioteca Babel

Claude Sernet (1902-1968)

Român, debutează în mediul de avangardă din București cu cumnatul său Ilarie Voronca și Victor Brauner. Sosit la Paris în 1926, regăsește emigranții români Adamov și Fondane, cu care se apropiie de grupul Marele Joc. Publică în 1928 revista efemeră *Discontinuité*. Dacă exceptăm o scurtă perioadă de angajament politic după 1945, opera sa este esențial dominată de răul și angoasa de a trăi, de căutarea disperată a unei identități ce se axează pe experiența dureroasă a evanescenței tuturor lucrurilor sub acțiunea timpului.

Numele adevărat al lui Claude Sernet este Ernest Spirt și este născut la Târgu-Ocna.

Opere

Commemorations, 1937; *Un jour et un nuit*, 1938; *Mais une île peut-être, un rivage...*, 1948; *Enfin ces neuf poèmes*, 1948; *Poèmes dus*, 1949; *Jour après jour*, 1951; *D'une suite sans fin*, 1953; *Avec les mêmes mots*, 1954; *Fidèle infidèle*, 1955; *Etapes*, 1956; *Aurelia*, 1958; *Les pas recomptés*, 1962; *Éléments*, 1963; *L'Etape suivante*, 1964; *Ici repose*, 1967; *A Jacques Herold*, 1969; *Ces pas d'une autre étape*, 1970.

Oeuvres poétiques, édition du Seuil, 1990.

Cuvinte și iarăși cuvinte
Totuși cuvinte, tot cuvinte
Cuvinte pentru dragostea noastră
Cuvinte pentru fericire

Cuvinte pentru-a ști să trăiesc
Cuvinte ce sunt deja viață
Cuvinte ce sunt deja moarte
Cuvinte ce nu vor mai fi vreodată

Cuvinte de joc și lumină
Cuvinte ca și tine la chip
Cuvinte de fervoare bete
Cuvinte împietrite-n vocea ta

Cuvinte reproș de-ndoială
Cuvinte-n tăceri rătăcite
Cuvinte de spaimă de regret
Cuvinte-n dureri înnegrite →

Cuvinte nădejdi, de neliniști
Cuvinte de vis, de uitare
Cuvinte de carne și sânge
Cuvinte și iarăși cuvinte

Iată-le (oglinzi ale vidului
Pe care prezența ta le umple)
Numite fiind, nenumite
Cântec fiind, strigăt real

Trădând când se oferă-mpreună
Când își răspund, când se potrivesc
Singure-așteptând promițătoare
Sfășiiindu-se, refuzându-se

Poate că vor dori să-ți spună
Neapărat vrând să le recunoști
Să le-ntâmpini, să le primești
Și să le păstrezi ca refren –

Poate că vor putea să-ți spună
Cu buze ce nu sunt ale mele
Cu jocuri mai puțin pe ghicite
Înțelesul orb ce mi l-au ascuns

Les Pas recomptés

O elegie

S-a făcut o dezordine de vis
O dezordine copleșitoare
Pe pământul invizibil cețos
Pe nevăzuta față de ape

Dezordine de hău de cădere
Mai amără ca fierea somnului
Dezordine de plâns și aşteptare
În miez de pământ și de ape

Și pământul era negru cețos
Și ziua în noapte se prefăcea
Și noaptea-n genuni aștepta
Și cerul se scufunda în ape

Și-acest vis haosul copleșea
Cu un mutism de ploaie și de vânt
Și ploaia tropotea pe pământ
Și vântu-ntârzia pe-ntinse ape

Și ziua precum umbre grele
Și noaptea precum o tulburare
Din somnul pământului se smulgeau
Și vegheau peste cenușa din ape

Viața era molcomă cețoasă
Și moartea la strigătele ei răspundeau
Pământul era departe de viață
Și moartea se preumbila pe ape

Și legea vieții preabună era
Și timpul morții necruțătoare scurt
Și lumea-și preumbila tenebrele

Pe pământ și pe-ntinsele ape
S-a făcut o dezordine de departe
O dezordine de vis și de fiere
Pământul se contopea cu dezordinea
Și cerul se preumbila pe ape

Odezordine de pământ copleșit
Pe pământul nevăzut fără sfârșit
Odezordine de ape negre cețoase
Pe nevăzuta față de ape

Și viața ordona dezordinea
Și moartea în moarte se întorcea
Pe pământ moartea-și ținea gura
Și viața asculta pe ape

Și legea vieții era dreaptă
Și timpul morții necruțătoare scurt
Și lumea-și împletea aşteptarea
Cu tremur de pământ și de ape

Și ziua urca iar din genuni
Și noaptea în noapte se întorcea
Și ploaia tropotea pe pământ
Și vântul întârzia peste ape

A fost în vânt, a fost în ploaie
Risipă de vis și de dragoste
Nouă era dragostea pe pământ
Și visul de mult peste ape

Și viața și moartea drepte erau
Preabune visarea și dragostea
Și viața credincioasă pământului
Și moartea tăcând deplin peste ape

A fost o dezordine de vis

Risipă de viață și moarte
Dragostea a-nflorit iar pe pământ
Și cerul lumina peste ape

Les Pas recomptés

Privilegiu

O pasare călătoare
O pasare pe o ramură

O stea necunoscută
O stea pe care vrei s-o cunoști

Și numele acestei ore
Și dragostea ce-o numește

Pițgoi ori rândunică
Margaretă ori narcisă

Le caut și le găsesc
Le găsesc și le cânt

Frumoasă pasare și stea
– Cântăm să vă facem pe plac

Les Pas recomptés

În miezul lucrurilor

Văd bine, aud și vorbesc
Văd bine pentru muți
Aud pentru toți orbii
Vorbesc pentru cei surzi

Așa fiind făcută lumea
– Cu orbi, cu surzi, cu muți –
De plec ori de rămân
Nu mă mai tem deloc

Les Pas recomptés

Traducere de
CORINA ȘI GEORGE HOLOBĂCĂ

Timișoara, Monument în amintirea eroilor Revoluției din decembrie 1989

N-am putut dormi decât 2 ore. M-am hotărât să scriu. Când m-am trezit... cu laptopul în brațe, afară se lumina de ziua. Am ieșit. Zgomotul valurilor murmură aceeași melodie întipărită în veșnicia timpului. Am coborât pe plajă și am intrat în apa cam tulbure dar călduță. Totul avea o culoare cenușie... apa, cerul. Aș fi vrut să înот puțin, eram singur, nu se vedea picior de om, lumea dormea... dar m-am lăsat păgubaș. Aveam în mine o bucurie ciudată, de neexplicat. Am înaintat până când apa mi-a ajuns la gât, și-am început să sar ușurel și să plescăi cu brațele ca un copil. Sunetul mi-a adus aminte de Costinești... de tanti Maria, la care stăteam în gazdă în fiecare an, de tifonul fălfăind în loc de uși, de muște, de Tânțari, de purici... Ce mult aș fi vrut să fie și Mama aici, cu mine... Ei îi datoram clipele pe care le trăiam, ea m-a îndemnat mereu și m-a susținut atunci când aveam dubii.

— Du-te, băiatule, îmi spunea, călătoarește, simte-te bine... cu atât rămâi din viață...

Mama... cât curaj a avut, ce tărie să-și îndemne și să-și încurajeze băieții să evadeze din lumea care le sugruma viața... viitorul... Să rămână singură, încolțită și tracasată de autoritățile care îi făceau percheziții și o jigneau încercând să-i înfrângă curajul și îndrăzneala de a-i înfrunta!

N-am să pot uita când Tata mi-a povestit că în timpul unei întâlniri cu miliția, ofițerul, care-l făcea răspunzător de fuga copiilor lui, i-a spus „măgar bătrân”. La cei 70 de ani ai lui, un mărlan să vorbească aşa cu el... Sau răspândirea de zvonuri denigratoare despre cei fugiți, cum că ar vinde ziare pe stradă, sau că spală mașini... sau că s-ar prostituă!... Mi-am închipuit-o pe Mama dormind... O adiere de nostalgie acompaniată de susurul valurilor m-a învăluit. Fără veste, mi s-au umezit ochii...

Atunci am sesizat o schimbare în lumina cenușie. O geană luminoasă străpunsese norii undeva jos, aproape de orizont, și, încet, totul în jur a început să se schimbe. Am rămas nemîșcat. Oglinda apei a devenit galbuie, palmierii de pe țărm au început să prindă culoare, cerul să se

lumineze. Geana de lumină s-a transformat într-o pată luminoasă care alunga norii adunați deasupra țărmului, spre larg. Primele raze ale dimineții măngâiau blând începutul unei noi zile. Momentul magic a cuprins totul într-o liniște stranie. Parcă nici zgomotul valurilor nu se mai auzea așa de tare... palmierii arătau împietriți... părea că natura era în aşteptare... că își ține răsuflarea. Apoi, globul strălucitor al soarelui s-a ivit puternic, orbitor, ca un bulgăr de aur incandescent, alungând definitiv întunericul. Ca niște șuvoaie de lumină, razele rozalii străpungeau norii cu evantaie de foc. Nu m-am mai putut abține. Mi-au dat lacrimile. Nici eu nu știu de ce, de bucurie sau de tristețe, de emoția că trăiam momentul acela solemn ca o perpetuă făgăduință a vieții... sau pentru că realizam, a căta oară, cât de mici suntem noi, oamenii...

Oricum, îmi făcea bine! Am lăcrimat ce-am lăcrimat până m-am liniștit, apoi m-am spălat pe față cu apa mării.

— Gata, mi-am zis. Acum că te-ai îmbăiat... de azi înainte, treci la prăjit!

Când am ajuns la țărm, am aruncat o privire înapoi. Apa mării devenise albastră.

MĂRTURISIREA

M-au trezit țipete de copii.

„Doamne... nici aici nu scap?”

Îmi plăceau copiii, dar cu limite. Nici nu era mai neplăcut decât să fii invitat undeva și, când să stai de vorbă cu gazda, copiii să-ți sară șotron peste picioare. Sau cineva să vină la tine în vizită cu copiii, mai ales fără să-ți spună. Să devii fără voia ta un aparat de continuă supraveghere a micilor diavoli, a căror predilecție e să răscolească peste tot, sau să pună mâna pe tot!

Sigur că nu ei sunt de vină, dar totuși! Ce se întâmplă în transport însă, depășește orice limită. De la sălile de aeroport transformate în locuri de joacă, până la legănatul bebelușilor pe culoarele dintre scaunele avioanelor de cursă lungă sau plânsetele din timpul zborului, totul era un dezastru!

De aceea, în preajma fiecărui zbor, indiferent de durată, eram solid pregătit. Aveam dopuri pentru urechi, mască de ochi pentru lumină și o mică rugăciune de rezervă în caz că situația depășea măsura!

Acum însă, niciuna din măsurile de apărare n-avea efect!

Am ieșit afară. Soarele ardea puternic printre evantaiele palmierilor, în timp ce o hoardă de vreo zece copii se alergau în jurul piscinei râzând sau tipând cu strigăte guturale. Nu pe malul mării, nu la apă, pentru care ar fi trebuit să se afle acolo, ci în mijlocul complexului. Terasa largă, cu față la mare, era ocupată de cei care trebuie să fi fost părinții lor, care umpluseră mesele cu tot felul de sticle, farfurii și de-ale gurii scoase din numeroase coșarnițe. Locul pașnic, paradisul meu, fusese invadat de vietnamezi veniți din Saigon și mi-am adus aminte de sfărșiturile de săptămână de la noi, când Branul sau locurile verzi de pe lângă râuri sau șosele se umpleau de lume, fum de grătar, zgomot și maldărele de gunoi care rămâneau după...

M-am resemnat și m-am lungit pe unul din scaunele cu față la mare. După câteva clipe, un domn în vîrstă, vietnamez, s-a apropiat și m-a întrebat dacă scaunul de lângă mine e liber.

— Yes zic, no problem.

L-am privit mai atent. Pe unul din degete avea un inel mare, tip american, cu piatră, iar la gât o amuletă cu Budha din jad de cea mai bună calitate, adică de un verde frumos. Arăta ca un asiat înstărit. Un zâmbet blajin îi lumina față. Ochii ca niște creștături oblice urmăreau două tinere care intraseră în mare complet îmbrăcate, urmate de o hoardă de copii mai măricei care săreau și tipau de mama focului. Fără veste, s-a întors spre mine.

ALEXANDER BIBAC

Neclintit temei....

Tot ce nu e-în sine vanitate-i doar...
Gnoza și iubirea cugetului par
singura cărare către Necuprins...
Fiecare-alege fuga din contrar,

fluviul de himere al acestui joc
unde nu eterul, după aer, foc,
apă sau argilă înzidește gând,
ci un act al firii sprijinind noroc,

armonie dintre om și cel divin...
Piesa e aceeași... cu actori ce vin,
spun un rol și pleacă altuia din nou...
O caducă stare – timpul gol, destin –

varsă prin renașteri tulburii arhei...
Nimeni nu-i să afle vasta lume ce-i
decât numai dacă, lui lăuntru prins,
ar privi cu pace neclintit temei....

Cele din nuime

Cele din nuime întrucât și sunt,
chiar de nu se-întâmplă, divizează
punt
și în Minte lasă a-l crea pe-a fi.
Astfel roditura, dintr-un amănunt

al întoarsei taine, capătă viu sens:
derizoriu'în gânduri tocmai vis imens
e menit să scrie somnului divin,
mreajă sieși rară sub nimicul dens.

Limbă a luminii, sunet de eter
din uitarea oarbă-întorc pe om
bucher,
ca citind răvașul prins de trupul său
chip și-asemănare să își afle-în cer...

Dincolo de dogmă, unde nasc sau
mor
misteriozității toate prin erori,
are șansa urmei a rămâne câmp
al vibrării mute, vid împlinitor...

Necreată lume....

Necreată lume, după-a nu și-a fi,
înmirând aşteaptă a se face zi,
însă **Unu'o ține gândului din noi**
ca eternă cale ce-i acum și-aci...

Primul pas rămâne așezat sub Măr
să încerci zadaru'închis de adevăr
fără a-l culege... Culmea unei vieți
cuibărită'în crucea naltului cobăr,

peste trup și minte cum un hidrargir,
strâng-o drept tezaur și izvor sotir.
Scoate la lumină din latentul foc

tot ce nu-i să ardă-a Șarpelui potir.

Însă mai cu seamă ai de înțeles
că doar liniști pure trinitar te țes
cu cel echilibru'în vălul sapient
când oglinzi semințe simple sinei
ies...

Peste al cincimii

Cel fără dorință, dacă'în necuprins
pleoapele deschide spre un trup
învins,
desluși-va astfel binele deplin.
Dezlegat de semne, sens va fi atins...

Pacea nesfărșită și lumina-i vor
dărui știutul purificator,
ca, privind într'însu-i, chiar să vadă
tot:
pleava celor fapte, minții athanor,

retopite'în magma ultimului drum,
amintind de vina-i, pururelnic
scrum...
Într-o cugetare fără pic de gând,
așezat oriunde drept aici și-acum,

nu se destrăma-va celor care-l cer
rătăcit obadă'în roata de mister.
Însă toate-acestea cad în crezământ,
peste al cincimii întălmut eter...

Absență

Lumen iluzoriu cerului a scris
Luna –roată-a morții – reflectând un
vis
odrăslit de Soare pururei pustii
și'în oglinzi de pară ce ofrande ni-s

pe nimicul beznei urcă tainic drum.
Chiar de e absentă, iată, o văzum
sub deplin dezgustul rodului din ochi:
strălucire-afară, însă'în miezu-i fum...

Astfel nopti și zile tenta a deprins
unuia ce nu e și, sălaș atins,
i-a primit tacerea precum adevăr

într-o aparență de tăciune stins.

Tot asemeni tortă vieții noastre bând
calmă nemurirea lasă-același gând
de vacuitate prinsă'în avatar;
are-într'însa raza, dar prin gol orând...

În temei stau toate

Nenăscutul tace întru cel născut....
Dincolo de valuri nalt ocean s-a vrut
purure oglindă a se mistui....
Sigură-în doar moartea, restu-i vis
părut....

Dorul în nepreget de l-ai ști deșert
și spre-adânc ți-ai spune: „– Umbră-
s ca să iert
mută'întunecarea celor care-ascund
adevăr și soare sub al lunii sfert”,

devenirii minții i-ai aduce gând...
Crede-în fapta-ți bună, lume ție-ți
dând!...
Rod ce te seduce ca himeric stuf
în lăuntru-ți cuget îl veghează bland,
nu spre văl de afară!... Nimeni calea-
ți n-ar
îndrepta-o însă dacă tu măcar
n-ai să vezi prin tine-al mântuirii
chip...
În temei stau toate, nu aşa cum par...

Timp învremurind

**Toate trec deșarte... Precum jos, și
sus...**
Lumea cu nimicu-i însuți le-ai adus
prin a ta gândire gol când ai venit
spre-a pleca în golul celor care nu-s...

Pricina'întristării dată să aderi
veșnicului astăzi, fără mâine, ieri,
las-o amăgire unora ce cred
că află-vor lumen în aievea seri.

După aer, apă, foc și lut purces,
destrămate valmei, ai de înțeles
cine ești și'încotro sufletul te vrea
dedicat în sine raiului regres...

Moare viața totuși morții înviind...
A schimbării lege'în mistuitul jind,
ducere întoarsă, infășoară fum
pe un ghem de aur, timp
învremurind...

PETRU SOLONARU

- Cu ce te-mbraci azi?

Era exact întrebarea pe care nu dorea să-o audă.

- Cu ce-o fi, răspunse, știind că va produce o avalanșă de comentarii.

- Nu fă pe nebuna cu mine! E ziua ta și trebuie să arăți ca lumea!

- Și cum arată lumea?

- În niciun caz ca tine.

Discuțiile astăzi le aveau aproape zilnic. Ajunsese să n-o mai deranjeze. Aproape că-i lipseau când mama se hotără să facă ordine și-n viața celeilalte fiice.

- Te-ai programat la coafor?

- Da, mamă.

Uitase. Se privi în oglinda din sufragerie. Păr creț, mai bine zis o claietă, căzută în dezordine pe umeri. Ce putea să mai facă biata coafeză? Să-l tundă.

- Nu cumva să ţi-l tai! Să-ți dea o formă mai omenească, dar să nu-l scurteze. Îți stă bine cu el prin spate sau ridicat.

Cornelia oftă. Se gândise că, tunsa băiește, i-ar fi mai ușor să-l pieptene...

- Sper că-ți pui o rochie pe tine. Îți am pregătit-o pe aia verde. Îți scoate în evidență ochii.

Ochii. Erau verzi. I se spuse că sunt frumoși. Nu voia rochia verde, dar știa că o să-o îmbrace, pentru că mamei îi plăcea.

Așa făcuse de când se știa. Fusese păpușa mamei. Acum obosită să se împotrivească. *La fel și tata. El, săracul, se topise înceț și dispăruse la fel de discret cum trăise. Mama crezuse că o făcuse dinadins ca să-o pedepsească.*

De-atunci i se pornise durerea de inimă când era contrazisă. Nu și-o amintea altfel decât poruncind: fă aia, fă aialaltă... Sor-sa scăpase măritându-se cu primul venit și plecând în alt capăt de țară. La început să-a simțit părăsită. Apoi a descoperit telefonul. Doar nota de plată i-a mai potolit avântul.

- Pe cine ai invitat? Sau tot singure sărbătorim? Cornelia, cu tine vorbesc!

Ieșise. Simțea nevoia să ia aer. Își pusese ghetele sport și pornise spre parc. Câteva ture au să-o destindă. Poate că astăzi o să se întâpte ceva. Așa-și spunea în fiecare an de după majoratul la care, aşa cum îi repeta

aproape zilnic maică-sa, o făcuse de râs. Îi cumpărase o rochie cu paiete, cu decolteu în spate. Sutienul era cu un număr mai mare, iar pantofii cu bretele o strângneau. Dar mama spunea că o să fie regina balului. *Arăți ca o domnișoară gata să-și ia zborul.* Nu și-l luase. Trecuse pe la sala de sport, unde își avea echipamentul de joc. Schimbase rochia cu treningul și pantofii cu adidașii. Așa apăruse la bal. De-atunci i se spunea Ciudata.

Era deja la a treia tură și respira mai greu. Fusese un timp când ceze ture o revigorau. Putea să alerge fără să vadă sau să audă ceva. Își pusese căștile, iar muzica îi acoperea amintirile, frustrările, viața. Se oprii să bea apă. Bine că au montat cișmele în parc! Apa era călduță, cu miros de clor. Bău, totuși. Porni spre prima cafenea. Parcul era mare, cu mulți copaci. Mese răsfirate ici-colo, dând un sentiment de intimitate.

Ce-ar trebui să beau de ziua mea? Șampanie, sigur că da. Dar singură n-are niciun haz. Ce-ar fi să-l invit pe tipu' ăla cu ochelari, care atârnă de lesa unui câine? Domnule, doriți să beți cu mine un pahar de șampanie? Râse numai imaginându-și scenă. Comandă o cafea și-o apă. Transpirase puțin și simțea nevoiea unui duș. Se uită la ceas. *E destul de târziu, dar mama va crede că sunt la coafor.* Îl pregătise, ca de obicei, ceaiul preferat și i-l lăsase pe măsuța de lângă fotoliu. Știa că astăzi are să-o bucură. Îl va sorbi puțin câte puțin, uitându-se pe fereastră.

Meniul zilei va fi același ca în ultimii mulți ani: friptură la tavă cu salată asortată și cremă de zahăr ars.

Mai fac o tură și mă duc acasă.

Ceaial era tocmai bun de băut. Cu puțină lămâie și rom. Pentru inima ei bolnavă era ca un pansament. Se gândi că are o fată bună și ascultătoare. N-a prea avut noroc la băieti, dar mai bine decât sor-sa, care să-a

măritat și s-a dus unde și-a-nțarcat dracu' copiii. O vede o dată pe an, când catadicsește să vină să-o viziteze. Ce să fac?! Cornelia, însă, n-a contrazis-o niciodată. E aşa de docilă... O singură dată a făcut-o de râs, când s-a dus în trening la balul absolvenților. Îi cumpărase o minune de rochie cu paiete... *Am ieritat-o, dar o palmă tot i-am tras. Mi-a părut rău, pentru că a doua zi era ziua ei. Dar nu mi-a purtat pică. S-a purtat ca și cum nu se întâmplase. De atunci, inima a-nceput să-mi joace feste. Noroc că-mi face zilnic ceai. Åsta mă liniștește. Uite azi, spre exemplu. Ar fi trebuit să invite pe cineva la masă. De ani de zile suntem numai noi două la masa festivă. NU știe să-și serbeze ziua. Vrea aceeași mâncare de fiecare dată: friptură la cupitor cu salată și cremă de zahăr ars. M-am plăcuit să gătesc aceleași feluri. Într-un an i-am zis să schimbe meniul. M-am amenințat că se tunde. O înțeleg din ce în ce mai greu. Ca și pe taică-su. Orice spuneam era bine. Or, poate că greșesc și eu, că om sunt! Niciodată nu-mi spune ce și-ar dori cadou. Noroc că n-aștept să-mi spună, și-i cumpăr eu. Azi, spre exemplu, m-am simțit destul de rău și n-am putut să ies. Am rugat-o pe vecină să ia o sticlă de șampanie și pălăria aia cochetă cu panglică turcoaz. O să rog să poarte la rochia verde. Întârzie... Probabil că să-dus la coafor. Doamne, de nu să-ar tunde! Am prins-o odată cu foarfeca-n mână. Era micuță și voia breton. Am pedepsit-o. O zi întreagă am lăsat-o în camera ei. Dacă se tăia? E timpul să vină. Mă odihnesc puțin.*

Cornelia se opri în fața unei frizerii.

- Tundeți și dame?

I se făcuse foame. Se gândi la masa de acasă. *E timpul să mă întorc. O să-i fac o surpriză mamei.*

Intră înceț în hol, zări pălăria pusă pe măsuța joasă, o luă și intră în camera ei. Pe pat aștepta rochia verde. O îmbrăcă, își puse pălăria, își aşeză bretonul pe frunte și păși în sufragerie. Așeză farfurii, puse două pahare de șampanie, scoase friptura din cupitor și începu să mănânce încet.

Pe fotoliu, într-o poziție nefirească, mama părea că doarme. Nu i se auzea respirația. Cornelia deschise șampania, umplu paharele și ciocni:

- La mulți ani, mamă! Văd că și-a plăcut ceaiul.

MIRELA GRUIȚĂ

Ancheta „Vatra veche”

Casa memorială „Perpessicius”

din str. Cetății, Brăila

Pe una din străzile Brăilei ce duce direct la Dunăre, strada Cetății, la nr. 70, se află casa în care „la 21 spre 22 octombrie, la ora douăsprezece noaptea”, 1891, s-a născut Dimitrie Panaiteanu-Perpessicius. La nouă ani, viitorul scriitor a rămas orfan de tată, iar mama și-a crescut cei trei copii în condiții modeste, dar onorabile.

În documentele școlare, Perpessicius apare sub numele de Panaiteanu Dumitru, din clasa I până în ultimul an de liceu. A terminat „secția modernă” a Liceului „Nicolae Bălcescu” din orașul natal, devenind apoi student la Facultatea de Filologie Modernă a Universității București, secția Limba și literatura română – Limbi clasice. În 1916, a fost mobilizat pe frontul dobrogean. Rănit fiind, rămâne invalid de mâna dreaptă. Timp îndelungat, după aceea, a efectuat zilnic exerciții de scriere cu mâna stângă, ajungând la o caligrafie inimitabilă. Mai târziu va aduna poeziile inspirate din război în volumele *Scut și targă* (1926) și *Itinerar sentimental* (1932).

Poet și eseist, dar mai ales istoric și critic literar, folclorist, Perpessicius va rămâne în istoria culturii românești, în primul rând, ca un desăvârșit cercetător și editor pasionat. Ediția Perpessicius a operei eminesciene reprezentă cu adevărat o ediție națională – primele trei volume (1939, 1943, 1944) cuprind *Poezii tipărite în timpul vieții*, următoarele, poezii postume cu variante și încercări (IV -1952; V -1952), iar cel de-al VI-lea volum (1963) cuprinde poezia populară culeasă și prelucrată de poet.

La monumentala ediție Eminescu, se adaugă volumele în care Perpessicius, cronicar fidel al actualității, urmărește sistematic producția beletristică: *Repertoriu critic* (1925), *Mențiuni critice* (cinci volume, 1928-1946), *Dictando divers* (1940), *Jurnal de lector* (1944), *Mențiuni de istoriografie literară și folclor* (1957), *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor* (vol. I-III, 1957-1967). Adăugăm, la volumele menționate, ediția definitivă *Opere* de Mateiu I. Caragiale (1938), antologia de critică franceză *De la*

Chateaubriand la Mallarmé (1938) și, împreună cu Ion Pillat, *Antologia poetilor de azi* (vol. I -1925; vol. II - 1928), cu desene de Marcel Iancu.

Parcursând volumele lui Perpessicius, obții imaginea eruditului cărturar a cărui operă se caracterizează prin rigoare, ironie fină și neagresivă, persiflare și autopersiflare, inteligență și subtilitate. Adăugăm faptul că Perpessicius a fost unul dintre profesorii Regelui Mihai, care în timpul vizitei la Brăila, desfășurată în iunie 1998, a vizitat muzeul organizat în memoria profesorului său.

Vizitatorul Casei memoriale aflată pe strada Cetății, din Brăila, poate afla multe lucruri interesante despre personalitatea lui Perpessicius. În varianta actuală, muzeul memorial a fost deschis în 1994, la 26 octombrie, de ziua Sfântului Dumitru. Însă prima organizare datează din 1977. Expoziția deschisă atunci a fost închisă la scurt timp din cauza stării materiale a clădirii. Lucrările de restaurare au fost reluate abia după 1990, când s-au adăugat casei în care a copilărit Perpessicius și anexele clădirii, refăcute din temelii, după vechiul plan. Fostele camere de închiriat ale familiei Panaiteanu au devenit depozite de carte, bibliotecă și spații pentru evenimente literare.

Muzeul memorial propriu-zis cuprinde un hol, dominat de portretul scriitorului, realizat de Ion Valentin Anestin (1900-1963), și trei încăperi. Prima este camera de lucru a scriitorului, un interior al casei părintești: birou, scaune, scoarțe populare, două dulapuri și două etajere cu cărți, geamantan, aparat de fotografiat, ceas deșteptător, lampă – toate au aparținut scriitorului. Pe birou, poți vedea ochelarii cu portochelarii, călimara acoperită, din sticlă, stilouri, caiet cu notițele lui Perpessicius, o agendas cu diferite însemnări, o potcoavă, folosită cu scopul de a păstra deschisă o carte. Zărid, într-un colț al biroului, medicamente „Saridon”, rămase de la scriitor, te emoționezi.

A doua încăpere, sala de manuscrise. Vizitatorul privește cu emoție manuscrisele originale, lucru rar, deoarece astăzi, în general, în muzei, originalele sunt înlocuite cu diverse cопii. Privești astfel caietele *Lecturilor intermitente*, primele pagini ale articolului *M. Sadoveanu la*

80 de ani, desene în creion și penișă, caiete cuprinzând studii despre Mihai Eminescu, scrisoarea lui M. Eminescu, din 26 ianuarie 1887, către Al. Vlahuță, transcrisă de Perpessicius, schițe de lucru, fișe, transcrieri pentru ediția Eminescu, salutul adresat Brăilei, la 600 de ani de atestare documentară, o scrisoare, datată 7 oct. 1932, către filologul Iorgu Iordan etc. etc.

Intrând în a treia încăpere, expoziția fotodocumentară, privirea îți este atrasă de portretul mărit, cu semnatura autografa a scriitorului, și de vitrina în care se află, la loc de cinste, primul volum al ediției *Opere* de Mihai Eminescu. Alături, o pagină manuscrisă, un dispozitiv pe bază de lentile, care era fixat pe ochelari, pentru cercetarea manuscriselor eminesciene (se știe că Perpessicius a orbit examinând de-a lungul anilor aceste manuscrise). Apoi, o medalie M. Eminescu, alta Perpessicius: 1891-1991.

În vitrinele laterale, se află caiete de limba română ale elevului Dumitru D. Panaiteanu, celealte volume ale ediției Eminescu, două fotografii ale lui Eminescu, fotografii ale lui Perpessicius, apoi exemplare din revista *Manuscriptum*, editată de Muzeul Literaturii Române, al cărui director fondator a fost Panaiteanu-Perpessicius. În altă vitrină, volumele criticului, alături de medalii obținute de-a lungul vieții.

O vitrină specială expune cărți cu autografe dăruite criticului și istoricului literar Perpessicius. Dintre semnatari, i-am reținut pe M. Sadoveanu, Tudor Vianu, Ilarie Voronca, Ionel Teodoreanu, Gala Galaction, Mihail Sebastian, T. Arghezi, Radu Boureanu, Cella Delavrancea.

Părăsind modesta casă, privești în curte sugestivul bust în marmură închipuindu-l pe Perpessicius, realizat de sculptorul Nicăpetre (1936-2008), cu numele civil Petre Bălănică, născut tot la Brăila. Cauți să respiri →

LUMINIȚA CORNEA

Attila F. Balázs

Acvariu explodat

Şiroaie aurii filtrează zidul
Tărmului şubred prin dantura-i goală
Se-nugustează, se dilată vidul
Ca dorita-ți venerată poală.

Semnele diavolului, frunze
Ca nişte ace,-n chipul unui V,
Plutesc pe ape nepătrunse.
Ard valurile, luna plină e
Stăpâna lor.

Nourii se cătaără pe munte
Se-mpuținează tot
Mai mult. – Eu, din acvariul explodat,
Tiptil, dar euforic, ies înnot.

Valuri

Socrate trebăluiește-n lumina ce
înundă
mai bland decât pe vremuri tatăl meu
dezbrac cu ochii straturi
precum mâna foile de varză
parcă totu-ar fi la fel
nicio schimbare
se-mpuținează însă, scade
într-un răstimp constant
se-mpuținează scade
scade
scade
părintii stinși sunt muți
diabolic cerc
felii de timp
nimic ascuns
un armistițiu aparent
cămin
fără de noimă
nici căldură
fără ca-n el cuvintele
să se ciocnească să se-ntrepătrundă
toate căile

te duc
și se re'ntorc
valuri se nasc unul pe altul

pată
pată umbră
negare
incertitudine
un punct
și încă unul
iar între ele absolut nimic
plin de sine
rânjind
cu degetul mediu ridicat
nu mișc

Socrate a atipit
apăs pedala marelui burduf
Bach migălește nu știu ce
la orgă
registrele ei poate
spărgându-ți timpanele apoi
bubuie liniștea

Grădina Domnului, uitată

paradisiacul parc prin care
nu te-ai plimbat nicicând în care
nu m-ai aşteptat în vreme ce
stânjenită ai fi frământat
între degete petala unui
stânjenel
privind
cu răsuflarea-ntretăiată
cum săngele-i pătează
degetele-ți în mov

în care nu te-am aşteptat
ascultând muzica jedoului în timp
ce lângă mine
făcea pipi-n apă
îngerul găinățat de porumbei
stând eu pe banca scorojită
de sub exotul pluviosă
pe care n-am stat niciodată

făcând să se opreasă minutarul
orologiului din turn, n-am stat
de vorbă-ntrerupându-ne doar când
trecea pe lângă noi, cărunt,
un domn cu pas mărunț
în căutarea unei amintiri

unul într-altul nu ne-am ghemuit
sângelui nostru melodia
punându-i-o pe note
nici nu ne-am aflat gustul
buzelor lacom mursecate
cum face pruncul dus la piept
cu sănul plin al mamei

în aburu-ncântării-nvăluit
fictivul parc visează
la voluptuosul verde
al grădinii Domnului, uitate

Priveliște fără noimă

Ce să faci cu laia de berbeci care
rătăcesc prin cimitir?
Priveliștea astăzi mult prea sumbră.
Cerul ce-a dat de greu începe-acum să
plângă.
Gând singuratic, tulbere. Destine
cu grija aliniate. – Cine
se-ncumetă cu noi să le împartă?

Căzute de pe sărmă sau pierdute
șosete fără nicio noimă.
Fum, nori slinoși, lungi scrâșnete de
frână.

Un scaun cu rotile rulează-n peisaj.
Rama ferestrei are-acum contur
violet.
Unde au dispărut berbecii? – Ce să
faci
cu o priveliște ce n-are nicio noimă?

**Traduceri de
ŞERBAN ȘI ILDIKÓ FOARTĂ**

Ancheta „Vatra veche”

→respiră atmosfera Brăilei, oraș atât de iubit de împătimilitul exeget al operei eminesciene. Așa se explică cum, sub pana lui Perpessicius, orice referire la Brăila devine un poem de dragoste. Totdeauna și-a amintit cu nostalgie de bulevardele străjuite de salcâmi, de Grădina publică, de ... Brăila, ca „o veche schelă a lirismului românesc”, pentru că „din cîntecele noastre medievale a răsărit și a crescut una dintre cele mai frumoase balade populare. Kira Kiralina e de la noi, din suburbii Brăilei, așa cum a intuit-o Panait Istrati în

răsunătoarea sa carte de debut...” Dintre scriitorii brăileni, l-a apreciat în mod deosebit pe Panait Istrati, numindu-l „decanul necontestat și de renume mondial al gintei iritabile din vechea schelă de la Dunăre.” De mai multe ori, în aprecierile sale critice, Perpessicius apelează la părările autorului Kirei Kiralina. Astfel, în analiza operei scriitorului Romulus Cioflec, Perpessicius afirmă că există la acesta „o măiestrie exceptională, pe care Panait Istrati a întrevăzut-o cu luciditate și pe care ar fi salutat-o cu explozii de bucurie, proprii firii lui generoase, dacă ar fi ajuns să

cunoască fie romanul „Vărtejul”, cu iureșul caracteristic vieții hoților de cai și războiului, fie, după aceea și mai cu seamă, ultima carte a lui Romulus Cioflec, romanul „Boierul.”” (Cf. Perpessicius, Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor, II, 1964, p. 351)

Plimbându-te pe străzile orașului Brăila, prin Grădina publică, vizitând cele două case memoriale ce transmit emoții artistice deosebite, te transpui în atmosferă specifică înfățișată de Panait Istrati și Perpessicius, atunci când evocau, cu mare drag, localitatea lor natală.

BIBLIOTECĂ „TÂRGU-MUREŞ” DĂ VIAȚĂ CĂRȚII

Probabil, nu există profesie și, implicit, instituție care ar fi mai nedreptățite în aprecieri decât bibliotecarul și biblioteca. Opinia precum că biblioteca este locul unde se depozitează și se păstrează istoria gândirii umane exprimă doar o parte din adevăr, cealaltă parte constând în afirmația, deloc metaorică de altfel, că biblioteca este un organism viu, în continuă evoluție, în neconenită metamorfozare, în neobosită muncă de propagare iluministă a valorilor ferecate între copertele cărților.

Spune o vorbă: Bibliotecarul este omul zidit între cărți. Îmi permit să nu fiu de acord cu această definiție poetică a activității bibliotecarului, deoarece a fi „zidit” presupune o stare de stagnare, la fel ca și cea de „paradis”, metafora aparținându-i scriitorului argentinian de mare succes universal Jorge Luis Borges care afirmă: „Eu mi-am închipuit întotdeauna paradisul ca pe o bibliotecă...” Or, în context modern, profesia de bibliotecar este una dintre cele mai mobile, mai solicitante sub aspectul instruirii continue, al informării permanente, al contactelor cu publicul, fie că este vorba despre creatori consacrați de cărți sau despre consumatori ai acestora, despre cititori cu vechime în „zăbava” lecturilor împătimite sau despre picii de grădiniță care abia învață să răsfoiască o carte fără să rupă colțurile filelor.

Un argument forte în favoarea afirmației „biblioteca este un organism viu” ar fi și faptul că această instituție creează valoare adăugată și astă prin diseminarea cunoștințelor, trăirilor, experiențelor înveșmântate în cuvântul scris. O carte devine valoare doar atunci când este citită. Până atunci, ea nu este decât un obiect oarecare de pe un lung și monoton raft de bibliotecă. Si bibliotecarul este cel care dă impuls, stimulează această mirifică transformare a cărții din „capital mort” în „viață însăși” (filozoful reformator italian Philippo Turati spunea în acest sens: „Biblioteca este numai acolo unde se dă viață cărții”).

Dintre numeroasele schimbări ce s-au produs în Moldova după proclamarea independenței, a fost și această rocadă la nivel de mentalitate, raportată la rostul bibliotecilor și al bibliotecarilor. A apărut, în ultimul deceniu al secolului XX, în peisajul sociocultural al Chișinăului un nou gen

de biblioteci, filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – accesibile publicului larg, integrate temeinic în comunitate, inițatoare și animatoare active de dialoguri multiple între diversi subiecți, implicați, într-un mod sau altul, în viața cărților. Acest eveniment a însemnat o adevărată revoluție în gândirea colectivă, o reformare din temelii a statutului și imaginii bibliotecarului. Ne-am asumat plenar schimbarea ca pe unica posibilitate de a supraviețui într-o lume nouă, bazată pe principiile performanței și cunoașterii continue.

Biblioteca publică „Târgu-Mureș” promovează aceste principii deja de 17 ani, perioadă în care, îndrăznesc să afirm, a săvârșit un salt spectaculos pe scara valorică. Acest lucru este confirmat, în particular, de modul cum s-a dezvoltat fizic colecția de carte – am început cu 5309 volume, donate de către ctitorul instituției în persoana Bibliotecii Județene Mureș (director – Dimitrie Poptămaș), pentru a ajunge, la 1 ianuarie 2013, la circa 39 mii de documente, 37 mii dintre ele fiind cărți. Dar confirmat plenar și de numeroasele raporturi de prietenie și parteneriat, stabilite și cultivate cu grija, de-a lungul anilor, de către angajatele bibliotecii. Oglinda acestor raporturi viabile și lucrătoare sunt mass-media timpului, dar și cărțile cu dedicații și autografe, oferite bibliotecii și cititorilor de către personalitățile care au pășit pragul instituției cu diverse ocazii sau donate pentru bibliotecă în alte circumstanțe.

Prezenți la deschiderea Bibliotecii „Târgu-Mureș” (31 august 1996), intelectualii din Târgu-Mureș și Chișinău au venit la „casă nouă” cu cele mai scumpe daruri – cărțile, unele însoțite de inscripții omagiale de o finețe aparte. De aici s-a ivit și necesitatea constituirii colecției „Cărți cu dedicații”, care validează relațiile de prietenie și colaborare cu personalități marcante din domeniul cărții. Colecția reprezintă pentru bibliotecă un veritabil tezaur, deoarece în ele sunt întipărite gândurile, emoțiile, trăirile donatorilor în acele momente. Aceste cărți, în prezent 412 la număr (inclusiv 297 din

Moldova și 115 din România), sunt unică, cu mare încârcătură informativă și emoțională, adevărate mostre ale timpului, căruia îi aparțin.

Dintre miile de exemplare ale unei cărți, trase la tipar, unul este deosebit, personalizat, deoarece vine direct spre cel care deschide volumul cu dedicație. Prezența dedicației îi retrage cărții valoarea comercială și îi conferă valoare sentimentală, capabilă să alimenteze amintiri, retrăiri, studii, concluzii etc. Dedicățiile și autografele, aparținând unor oameni de cultură sau de știință, lideri de opinie, profesioniști de marcă, împătmâniți de lectură, conferă cărților o valoare dublă – cea creată de către autor în procesul scrierii și cea de mărturie vie a timpului în perpetuă goană, a omului „sub vremi”. De fapt, este greu să delimitizezi aceste două tipuri de valoare. Nu în zadar poetul, criticul și istoricul literar român **Şerban Foarță** vorbește despre o anume artă a dedicăției („ars dedicatoria” – îi spune el), parte a modului de gândire artistică a autorului, parte a conținutului cărții, pe care este executat înscrisul. Dedicăția anulează distanța dintre cel care o oferă și cel care o primește, transformând carteau dintr-o marfă oarecare într-un dar unic și inestimabil, valoros prin oportunitatea de a „citi”, fie și o singură pagină, un singur cuvânt, din opera complexă cu titlu „Lumea interioară a autorului”, de a „interpreta” caracteristicile portretului său psihologic și de creație. Scriitorul rus Maxim Gorki, un recunoscut maestru al dedicățiilor, afirma că acestea sunt *o modalitate inedită de a comunica de la om la om cu cititorul individual sau cu cititorii unei biblioteci*. În acest sens este evident că dedicățiile sunt cheia spre incomensurabilul tărâm al relațiilor dintre oameni într-un context temporal și spațial bine definit.

Dedicățiile lăsate pe cărțile din colecția Bibliotecii „Târgu-Mureș” sunt diverse ca mesaj și conținut, autori și destinatari, ocazie și context spațio-temporal, dar mai ales prin acele fire afective invizibile (pentru că țin nu de material, ci de spiritual), dar totuși atât de trainice, încât pot să reziste presiunea timpului și metamorfozele imprevizibile ale caracterelor umane.

Un capitol aparte și extrem de drag nouă îl alcătuiesc dedicățiile oferite bibliotecii de către „nașii de botez” ai instituției – bibliotecarii, scriitorii, oamenii de cultură, generoșii cititori și →

CLAUDIA ȘATRAVCA,
directoarea Bibliotecii „Târgu-Mureș” Chișinău

donatori de carte de la Târgu-Mureş. Este suficient să specific că 50 la sută sau 19 107 cărți din colecția bibliotecii provin din donații târgumureșene.

Distinsul om de cultură, exdirectorul Bibliotecii Județene Mureş, Dimitrie Poptămaș, care rămâne, până în prezent, patronul spiritual al instituției noastre, a contribuit în mod decisiv nu numai la constituirea colecției de carte, dar și la stabilirea unui parteneriat viabil dintre intelectualii târgumureșeni și chișinăuieni. Ca rezultat, s-au întîțit vizitele reciproce, în special în cadrul Zilelor Bibliotecii „Târgu-Mureş”, fiecare soldându-se cu importante donații de carte, însotite de dedicații oferite bibliotecii, cititorilor și angajaților.

Dimitrie Poptămaș avea grijă să ne aducă de fiecare dată cărti cu dedicații personalităților din Târgu-Mureş. Personal, a făcut dedicații pe sute de cărți atât în calitate de autor, cât și de prefațator. Volumul *Philobiblon mureșean. O viață printre oameni și cărți*, considerat, pe bună dreptate, rodul muncii sale de o viață (pe durata a mai bine de 50 de ani), conține o dedicație adresată bibliotecii, din care cităm: „*Pentru Biblioteca „Târgu-Mureş” această carte născută și din colaborarea noastră în semn de apreciere și recunoaștere pentru reciprocitate culturală, ca îndemn la speranțe și la realizarea idealurilor comune. 30 ianuarie 2004.*” Oferită în contextul participării sale la Salonul Internațional de Carte pentru Copii (luna aprilie a aceluiasi an), această dedicație a definit obiectivele comune, spre care ne orientăm activitatea noi, bibliotecarii de la Chișinău, dar și colegii de la Târgu-Mureş. Altă dedicație semnată de către Dimitrie Poptămaș pe noua sa carte editată în 2009, *Reflecții despre carte, bibliotecă și lectură: „Cititorilor Bibliotecii „Târgu-Mureş” din Chișinău această carte despre cărți, reflecții culese din mulți autori români și străini, cu prețuire din partea autorului, 16 februarie 2010.*” Pe cartea de specialitate *Bibliografia cărților, albumelor și hărților editate în Județul Mureș 1996-2000* al cărei prefațator este a scris: „*Pentru Biblioteca „Târgu-Mureş” și cititorilor ei, pe care cu răbdare și pricepere o conduce Claudia Șatravca, acest «model» ales și bilanț de edituri mureșene, 14 octombrie 2003.*”

Dedicațiile semnate de către prof. Dimitrie Poptămaș în cadrul vizitelor sale la biblioteca noastră vin să confirme avantajele reciproce ale colaborării și prieteniei sub semnul

Cărții dintre cele două municipii și biblioteci. Voi menționa că Dimitrie Poptămaș a știut să transmită acest entuziasm și colegilor săi. Astfel, Liliana Moldovan a donat bibliotecii noastre cărțile sale de specialitate: *Indiscreții în bibliotecă și Introducere în managementul serviciilor de bibliotecă*, însotindu-le cu dedicații pe căt de simple, pe atât de dragi nouă, bibliotecarilor chișinăuieni: „*Bibliotecii „Târgu-Mureş” din Chișinău din partea autorei. L. Moldovan. 28 martie, 2011.*”

Tradiția acestei frumoase prietenii este menținută și de actuala conducere a Bibliotecii Județene Mureş în persoana directoroarei Monica Avram care scria la prima sa vizită: „*Când pășești în Biblioteca „Târgu-Mureş” ai sentimentul copleșitor de acasă că intri într-o mare și frumoasă familie care te primește cu căldura cuvântului, a cărților și a oamenilor care îi trec pragul în fiecare zi.*”

Nicolae Băciuț, personalitate complexă și universală (scriitor, cercetător, editor, publicist, lider de opinie, de mai bine de un deceniu – director al Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Mureș, redactor-șef al revistei *Vatra veche*, directorul Galeriei de Artă Religioasă „Deisis”), este nelipsit de la evenimentele bibliotecii încă de la inaugurarea ei. Astfel, dumnealui este unul dintre cei mai mari și mai fideli prietenii ai bibliotecii, ceea ce îi dă dreptul să se întoarcă „*mărediu de-acasă acasă*”. Cum e firesc între prietenii, Nicolae Băciuț își împărtășește cu noi bucuriile apariției noilor sale cărți, însotind fiecare volum donat cu dedicații de suflet pentru eventualii cititori. De exemplu, în cartea pentru copii *Jocuri încrucișate* scrie: „*Cu speranță că vom redescoperi împreună copilaria.*” În *Lina lumină* îi urează cititorului adult ca „*lina lumină să-i lumineze căile tinereții fără bătrânețe*”. Un alt prieten sincer al bibliotecii noastre este omul de cultură târgumureșean prof. dr. Valentin Marica, poet, jurnalist, senior-editor la Societatea Română de Radiodifuziune –

Studioul Regional Târgu-Mureş, prședintele Fundației culturale „Cezara”, director al Centrului de studii literare „Grigore Vieru”, autorul celei mai vaste colecții de carte proprie cu dedicații (12). Fiecare dintre acestea poartă amprenta personalității inedite a autorului, marcată de simplitate, profunzime și sensibilitate: „*Tie, Cititorule, raiul cuvintelor*”; „*Tie, Cititorule, din surâsul Cuvântului! Cu încredere în frumusețea gândului și a sufletului. Cu prețuire, Valentin Marica.*”

Lazăr Lădariu, redactor-șef la cotidianul *Cuvântul liber* din Târgu-Mureş, ex-deputat în Parlamentul României, participând la Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureş” în 2001 și 2003, ne-a donat cărțile sale *Onomastica ierbii, Prezent, Veghe cu fluturi*. Într-una din dedicații scrie: „*Pentru Biblioteca Târgu-Mureş și cititorii ei, această îmbrățișare frântească, cu prețuirea și omagiu lui Lazăr Lădariu.*”

„*„Puiul” Bibliotecii Județene Mureş crește frumos la Chișinău*”, este o frază des întâlnită în articolele scriitorului din Toplița (jud. Arghita), prof. Ilie Sandru, dedicate instituției noastre. Este unul dintre cei mai activi promotori ai imaginii Bibliotecii „Târgu-Mureş”, participând practic la toate edițiile Zilelor Bibliotecii „Târgu-Mureş” și la Hramul Chișinăului. Pe cărțile sale *Basarabia iarăși și iarăși, Inima timpului* ne-a lăsat dedicații simple, scrise cu mult drag: „*Pentru cititorii Bibliotecii Târgu-Mureş cu toată dragostea*”; „*Cu urări de bine*”; „*Cu sentimente de stimă și prețuire.*”

Dedicații de suflet pe cărțile donate ne-au mai lăsat și alte personalități mureșene care ne-au trecut pragul: conf. univ. dr. Cornel Moraru, care pe cartea sa *Obsesia credibilității* ne-a scris: „*Dăruind această carte mă bucur că mă aflu aici, la Biblioteca „Târgu-Mureş”. Aș vrea ca această bibliotecă, făcută cu mare suflet și profesionalism să fie utilă nu numai cititorului obișnuit, dar și pentru elite, și să ajungă renumele Bibliotecii Județene Mureş, octombrie 1997*”; scriitorii Mihai Suciu, Zeno Ghițulescu, N. Ioan Ciolan etc. Maria Borzan, director al Muzeului Etnografic din Reghin, aflându-se la Chișinău, a vizitat și biblioteca noastră, donându-ne cartea-album *Muzeul Etnografic Reghin* cu dedicația: „*Cu prilejul trecerii prin Chișinău, lăsăm aici, la Biblioteca „Târgu-Mureş” o parte din sufletul nostru. Dumnezeu să ne aibă în pază pe toți. 12 noiembrie 2000.*”→

Pe parcursul anilor am avut ocazia să particip la tradiționalele Zile târgumureșene și la alte activități culturale din Târgu-Mureș și de fiecare dată mă întorceam cu numeroase cărți cu dedicații ale oamenilor de cultură și știință: Grigore Ploieșteanu, Ion Ranga, Serafim Duicu, Ana-Maria Crișan, Dumitru Husar, Răzvan Ducan, Cornelia Jinga Hetrea etc.

Un capitol important îl alcătuiște donațiile altor personalități notorii din România, inclusiv din domeniul biblioteconomiei. Regretatul Traian Brad, ex-directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, înflăcărul inițiator al deschiderii la Chișinău a bibliotecilor de carte românească, prezent la inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș” și la alte evenimente importante, ne-a lăsat o singură dedicație, oferită în calitate de coautor al studiului monografic, dedicat satului natal, „Pănade – 700 de ani”: „*Cititorilor Bibliotecii «Târgu-Mureș» cu preajirea lui Traian Brad, Chișinău, 31 august 1999.*” În fiecare an, de ziua sa de naștere, se află la Chișinău, la Zilele Bibliotecii „Transilvania”. Cartea vieții sale *Lectura publică la Cluj*, apărută în 2001, Traian Brad visa să-o lanseze la Chișinău și să-o ofere personal prietenilor de aici și bibliotecilor. Nu a fost să fie. Oricum, valoroasa lucrare a ajuns la noi, dedicația fiind scrisă de colega sa Doina Popa: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» – această istorie a lecturii și a bibliotecii clujene, la scrierea căreia am fost martor și consilier când a fost nevoie și pe care Traian Brad, distinsul cărturar, minunatul nostru coleg și prieten, nu a reușit să v-o ofere personal. Cu prietenia și preajirea colegilor de la Cluj. 8 octombrie 2002.*”

Directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” din Baia Mare, Teodor Ardelean, ex-deputat în Parlamentul României, participând la un eveniment cultural în incinta Bibliotecii „Maramureș”, lansându-și cartea *Din Hiperborée...în Iberia*, a donat un exemplar cu dedicația: „*Bibliotecii «Târgu-Mureș» din Chișinăul nostru drag, acest semn de admirație și simpatie din partea autorului. Chișinău, 18 aprilie 2007.*”

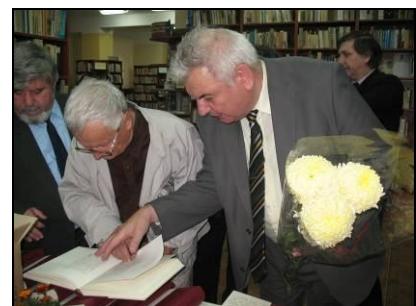
Prof. Victor Petrescu, ex-directorul Bibliotecii Județene „I. Heliade Rădulescu” din Târgoviște, vizitându-ne biblioteca (2000, 2002, 2010), ne-a donat cărțile: *Dicționar de literatură al județului Dâmbovița și Moșnenirea Văcăreștilor*, fiecare cu dedicație: „*Cititorilor cu avânt de a contribui la carteza limbii române*”; „*Un gând curat*

împreună cu stima și considerația autorilor pentru propășirea culturii românești din toate timpurile.”

O onoare pentru instituția noastră este dedicația remarcabilului bibliolog, redactor-șef al revistei „Biblioteca” (București), Emil Vasilescu, lăsată pe monografia *Vladimir Streinu: „Bibliotecii «Târgu-Mureș», mă bucur că această carte despre un mare critic și istoric literar român se află la întâlnirea cu minunatul public basarabean. Omagiul autorului. 12 octombrie 2002.*”

Bunul nostru prieten Nicolae Busuioc, scriitor și ex-director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Asachi” din Iași, fiind invitat la Zilele Bibliotecii „Târgu-Mureș”, în 2000, ne-a oferit în dar trei cărți ale sale cu „*urări de lectură plăcută cititorilor*”.

Ne mândrim cu faptul că în colecția *Cărți cu dedicații* a bibliotecii cititorii pot găsi și numele altor personalități marcante din România: Nichita Danilov, scriitor și diplomat („*Dnei directoare a Bibliotecii «Târgu-Mureș», Claudia Șatravca, omagiul autorului. 2000*”), dedicație scrisă pe carteaua *Nouă variațiuni pentru orgă*; Constantin Simirad, scriitor, fost primar de Iași, pe carteaua sa *Audiențe în aer liber* scrie: „*Pentru Biblioteca «Târgu-Mureș» cu un respect nemăsurat, pentru cititorii ei din partea autorului. 12 mai 2000*”; Octavian Ghibu, om de cultură, fiul lui Onisifor Ghibu a donat carteaua *Despre educație* cu dedicația: „*Bibliotecii «Târgu-Mureș» cu ocazia Zilelor Ghibu, Chișinău, 30 mai 1997*” să. Urări de bine, sentimente de prietenie și prețuire pentru bibliotecari și cititori exprimă în dedicațiile lor prof. Ovidiu Bădina (București); dr. în filologie Doina Butiuca (Iași); Ioan Chindriș, istoric (Cluj-Napoca); Minerva Chira, scriitoare (Oradea); Lidia Constantinescu, scriitoare (București); Emilian Marcu, scriitor (Timișoara); Florica Bud, scriitoare (Baia Mare); Corneliu Filip, scriitor, jurnalist (Botoșani); Ștefan Ghilimescu, critic, istoric literar, poet, publicist (Târgoviște); Ion Muscalu, scriitor (Iași); Constantin

Mustăță, jurnalist, scriitor (Cluj-Napoca); Costică Asăvoie, cercetător științific (Iași); Ion Mărgineanu, om de cultură (Alba Iulia); Teodor Tanca, scriitor (Cluj-Napoca); Ion Milos, scriitor, jurnalist, traducător (Suedia); Constantin Novac, scriitor (Constanța); Octavian Onea, scriitor, istoric, publicist (Câmpina); Mircea Albu, scriitor (Cluj-Napoca); Constantin Zisu, scriitor, artist plastic (București) și alții.

Încă de la inaugurarea Bibliotecii „Târgu-Mureș”, oamenii de cultură și de știință, personalitățile autohtone din diverse domenii de activitate ne-au fost alături, punând umărul la realizarea în fapt a misiunii de promovare a valorilor autentice – naționale și universale, de diseminare a tradițiilor strămoșești, de cultivare a deprinderilor de lectură. Și dacă este adevărat că valoarea unei biblioteci se măsoară prin calitatea prietenilor săi, atunci avem tot dreptul să ne considerăm o bibliotecă valoroasă, ancorată ferm în realitate, cu un mare potențial de dezvoltare în consens cu imperativele biblioteconomiei moderne. Fiind nu numai oaspeți frecvenți la activitățile organizate de bibliotecă, dar și protagonisti nemijlociți ai acestora, personalitățile autohtone au lăsat instituției noastre, de-a lungul timpului, numeroase dedicații și autografe pe cărțile donate.

Spuneam la început că biblioteca, astăzi, este un organism viu, care întrunește caracteristicile esențiale ale acestuia – se naște, crește și se dezvoltă atât cantitativ, cât și calitativ, relaționeză cu lumea din exterior, generează plusvaloare. Un aspect ar fi totuși de precizat: biblioteca modernă este un organism viu unic în felul său, deoarece viața sa nu are sfârșit, ci, din contra, este garanția nemuririi și a continuității cugetului și spiritului uman.

Un rol important în această misiune specială le revine, bineînțeles, cărților cu dedicații ce se constituie într-o rezistentă puncte de legătură dintre oameni, generații, vremuri, locuri...

Fotografii din colecția Nicolae Băciuț, cu imagini de la prezențele mureșene la Biblioteca „Târgu-Mureș”, din Chișinău

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Bună dimineață, ce frumoas este și numărul acesta al Revistei!!! Întâi m-a atars ilustrația. Nu știu cum de găsiți atâtă artiști minunați. Am citit pe îndelete paginile și mi am zis, că sunteți o „fabrică” de redactat reviste. E un volum foarte mare de muncă și faceți totul singur. Să spun doar Felicitări!, ar fi prea puțin. Va așteptăm la o poezie la iarbă verde și o poveste.

Vă mulțumesc pentru că ați înserat în pagini și poeme din cartea mea în lucru, deși m-am cam grăbit cu expedierea lor „la cald”.

Să aveți numai bucurii și o dumincă frumoasă. Toate bune Doamnei Codruța.

Melania

Dragă Nicolae,
Îți mulțumesc pentru căldura pe distanță lungă
a Vrei tale.
Cu cele mai frumoase gânduri,

Iulian Filip

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență! - atât pentru trimitera excelentului număr 8 (56), pe august /2013, al revistei domniei voastre, "VATRA VECHE" - cât și pentru publicarea celor două sonete-ale mele. ...FELICITĂRI! - calde și sincere, pentru un număr de revistă, fără niciun soi de rabat calitativ! ...Multă sănătate și, pururi, să aveți binecuvântare, de la Bunul Dumnezeu!!! Doamne,-ajută!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

Vă mulțumim pentru această revistă complexă, profesionistă, atractivă, de excepție.

Cu stimă și prețuire

Ioan Paul Mărginean

Domnule Băciuț,
Vă mulțumesc mult pentru munca depusă la alimentarea minților cu hrana atât de necesară fiecaruia din noi. Acum, când noi, profesorii, suntem în concediu, avem mai mult timp la dispoziție să ne delectăm în lecturile ce le oferîți împreună cu echipa cu care conlucrați.

Eminescu, care ne pare atât de cunoscut, mereu deschide alte căi spre labirinturile care nu toți au acces. Dar grație căutătorilor de senzații și neobosiștilor exploratorii ai culturii și cuvântului românesc putem savura de pe paginile acestei reviste și alte taine ce apar lunar, în casele noastre.

Multă sănătate și zile senine, prosperitate, înțelegere și susținere în promovarea tuturor faptelor mărețe, Meritați, pe deplin, premiul mare pentru devotament și fidelizeitate cauzei noible în numele creației !!! Cu plecăciune,

Elena Ciorici,
prof. L.T. "A. Mateevici", Soldănești, RM

Mulțumesc mult și să nu mă uitați cu gândul pentru copertă cărții. Eu încă mai lucrez la ea.....sper să o definitivez repede și să vă trimite și variantă care se va edita și vă doresc în continuare o vară minuntă!

Iulia Pațiu

Mulțumesc! Am citit deja interviul cu Adrian Marino, restituiriile despre Eminescu, apoi

Numele dumneavoastră în lucrările de Legătură Di Paolo

Autorul: *Vatra veche*
ALEXANDRU PHILIPPIDE (1859 - 1933)
VIXI IN DESERTO

Seferii noștri îl zugrăveau,
Febrile noștri îl zugrăveau pînă la înținut,
Mărturii noștri îl zugrăveau și înținut,
Asupra lui îl zugrăveau și înținut.
Dar omul? Ce că grăbe și mai nare
Că să-l zugrăvească înținut,
Păcat că vîntul-acostea îl aflu în
ținut.
Dacă conuște îl aflu în
ținut,
Dacă conuște îl aflu în
ținut.
La poarta de la care provin în urmă cu

Trebuie ca un poset de scris
Febrile noștri îl zugrăveau,
Mărturii noștri îl zugrăveau, călăre,
Călăre, poset, îl zugrăveau,
Călăre, poset, îl zugrăveau,
Tinere moște
Că să-l zugrăvească înținut,
Că să-l zugrăvească înținut.
Că să-l zugrăvească înținut.

Vatra veche dialog cu Adrian Marino

despre triunghiul amoros, Caragiale, Veronica, Eminescu, despre "albatrosiști" și despre Steinhardt. Consistent și interesant. Încă o dată, mulțumesc!

Matei Mircioane

Vă mulțumesc mult, Domnule Nicolae Băciuț, pentru revista *Vatra Veche* 8/2013. Succes și de acum înainte! Cu profund respect,

Ana Sofroni

Un număr bogat, complex, cu ilustrații superbe! O revelație, pentru mine, operele Legendinei de Paolo!

Felicitări și mulțumirile mele pentru revistă!

Sânziana Batiște

Stimate maestre Nicolae Băciuț, am primit și revista a opta din 2013, mulțumesc și felicitări! Cum știu că e gata, iată, și cea de-a nouă din anul acesta, sunt cu gândul la redactorii revistei „Vatra veche”:

O vorbă spun, că-i nimerit

Acum și m-adresez doar vouă:

Că nouă luni ați împlinit,

Să „nașteți” o revistă nouă!

Vasile Larco

Domnule Nicolae Băciuț,
Mulțumesc pentru revista numărul 8 din *Vatra Veche*. Este, ca de obicei, un număr reușit, poezia înviorăză ființă și eserurile ne readuc în ținutul cel bun, al frumuseții. Remarc diversitatea stilurilor, nume care dau onoare revistei, interesul pentru fenomenul literaturii și pentru bucurie. Un cuprins interesant, dens, cu teme interesante și care evoca valoarea la zi în literatură...

C. Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

Domnule Nicolae Băciuț, vă mulțumesc pentru gestul de a-mi trimite revista, dar și pentru găzduirea modestelor mele rânduri despre Ioan Măric!

Cu prețuire, al Dvs. respectuos

Viorel Savin

Mulțumesc din suflet pentru Revistă, Cu stimă,
Giuseppe Munarini

Mulțumesc frumos pentru acest dar de preț.

Cu stimă,

Vasile Mesaros

Mulțumim în inimă....FELICITĂRI !!!

.....Vară placută și rodnică!

Din Craiova, toate gândurile bune.

Dan Lupescu,

Director fondator al Revistei LAMURA
Mulțumesc mult.

Mina Maria Rusu

Stimate Dle Nicolae Băciuț,

Am primit revista "Vatra veche", nr. 8/2013. Mulțumim pentru loialitate și promptitudine. Constatăm că aveți ritm alert de apariție, ceea ce bucură și provoacă la hănicie și alte redacții.

Din conținut, cu interes lecturăm recenzile și cronicile literare, apreciem interesul pentru istorie, cultură populară, paginile de proză, confesiunile religioase, interviurile, reportajele... Am convingerea că orice lectură înfloreste mintea și sufletul cititorului.

Trimis către Dv. o cronică literară, sperând să-și găsească locșor într-un viitor număr al revistei "Vatra veche".

Cu gânduri bune,

Lina Codreanu

Maestre Nicolae Băciuț,

Mulțumiri și felicitări cu întâzire, dar mereu proaspete pentru încântătorul număr al lunarlui de cultură *Vatra veche*, serie veche/houă, ajuns la numărul 8(56) care, poposindu-mi în casă, i-am urat nu numai "bine ai venit", tu foaie frumoasă și prețioasă a iluștrilor fondatori ai anului 1894... ci și Domnilor voastre, actuali dirigitori și autori care de care mai cunoșcuți mie și rafturilor bibliotecilor.

Aveți aici, la Iasi, în cetatea lui Ștefan cel Mare, un vajnic îmantaș - *Cronica Veche* - veche/houă, n-am ajuns încă la ea, dar mă îndrepți cetezător către dumneavoastră, dacă îmi permiteți încercarea.

Sunt un om care a fost curtat de ceea ce se numește moartea, dar am refuzat-o cu fermitate. Cu puteri nebănuite, venite de la Dumnezeul ceresc, sunt un luptător, cel puțin aşa cred eu. Un om care a pierdut multe în viață, mereu nevoie să o iau de la capăt, fără a ajunge prea departe... Dar cu o avere de vreo 40 de cărți (intre 300 și 500 pagini fiecare), scrise într-un sfert de viață și cu pasiunea de jurnalist - de-o viață -, sunt colaborator al cătorva nobile publicații din Moldova: *Academia Bărălaşeană*, *Pagini medicale bărădene*, *Onyx*, *Elanul*, *Luceafărul*, *Lohanul*, *Prosaculum*, *Prietenia* s.a. și mă îndrept spre generozitatea prețioasei Dv. *Vatra veche* - cu un conținut atât de variat și consistent - felicitându-vă pentru discernământul efortului intelectual.

Sosesc la dvs. cu reflecții – "Steinhard-100 de ani" și „Panait Istrati / acuzator al lui Maxim Gorki, precursor a lui Soljenițin?” și dacă veți aprecia conținutul concludent pentru promovarea valorilor culturale, vă mulțumesc anticipat.

Dacă mai e nevoie și de o foto de autor, rog secretariatul să acceseze virtuala bibliotecă Corectbooks și la litera O să o culeagă de acolo...

Cu permanentă prietenie și colaborare,

Jurist,
jurnalist Ion N. Oprea,
lași.

Domnule Nicolae,

Sunt și eu un pic de scriitor, adică am două cărți apărute dar încerc să mă apropii de toate malurile. Mulțumesc mult pentru bunăvoie dumneavoastră de a-mi trimite revista. Pot să vă trimitem câteva schițe? Cu prietenie,

Al. Francisc
Toronto, Canada

Vă mulțumesc pentru că mă regăsesc în paginile prestigioasei dumneavoastră reviste, Cu respect,

Emilia Popescu Rusu

Mulțumiri pentru revistă. Cele mai bune urări de odihnă și sănătate.

Vera

Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revistă!

Simona Florea

Vatra veche se poate citi și pe
<http://citicitordeproza.ning.com/forum/topics/vatra-veche-nr-8-2013>

Mulțumesc pentru revista "Vatra veche",
succes în continuare în editare. Inspirație!

Lucian Gruia

Vă mulțumesc din suflet!

Prof. Cătălina Gheorghe

Stimate domn N.Băciuț,
Mi-a umplut de încântare curențul literar din
"Vatra Veche" și vă mulțumesc din suflet!

Aceeași fidelă cititoare,

Katalin Cedar

Stimate domnule Băciuț,
Aș numi acest număr, ghidul complet al
inteligenței și culturii. Cum voi numi viitorul
număr, nu mai știu, dar nici nu mă îngrijorez de
asta. Sunt convins că mă va inspira într-un fel.
Cu toată admirația,

M.B.B.

Nimic nu m-a impresionat mai profund, nu m-a
bucurat mai tare și nu m-a îndreptățit mai mult,
în gândurile și călătoriile mele, decât rândul
citit în ceea ce mi-a trimis: *Poetul (Mihai Eminescu) a gândit serios și sincer să se călugărească* (Stelian Gomoș). Și tot așa m-am
întristat, încă o dată, că o asemenea stare de
spirit și de minte și de lucrare - cum este cea în
care auzi chemarea lui Dumnezeu și vrei
îndată, copilărește adică, să-I răspunzi, a fost
motiv de râs și de batjocură.

Irina Iorga

Domnule Nicolae Băciuț,
Poezia lui Alexandru Philippide este a
poetului Alexandru A. Philippide (1900 -
1979), fiul filologului !!!

Prof. Z. Mihail

Vă mulțumim din suflet, dragă domnule Băciuț
Nicolae.

Dorina Șișu,

Director Revista *Itaca*, Centrul de excelență în
promovarea creațivității românești – Dublin
Dragă Domnule Băciuț,
Vă mulțumesc pentru revistă. Înținută
împăcabilă, ca de obicei.

Cu mulțumiri,

Flavia Cosma

P.S. Ați primit traducerile din scriitorul
american Michael Annis?
Mulțumim foarte mult. Prezentăm și noi revista
în continuare: <http://scoala-online.eu/vatra-veche/> sau <http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche/vatra-veche/> sau <http://basm.scoala-online.eu/vatra-veche/vatra-veche/>

Vă mulțumesc!
<http://www.florentinadalian.blogspot.ro/>

Vă mulțumesc foarte mult, d-nule Băciuț
pentru minunata revistă! L-am redescoperit în
paginile ei pe d-nul Daniel Drăgan. Este primul
redactor, editor, care a avut încredere-n mine
și-mi publicase în revista „ASTRA” din Brașov
din anul 1989 prima lucrare-n proză. Mii de
mulțumiri.

Nicolette Orghidan

Buna ziua, d-le Băciuț!

Vă mulțumesc pentru numerele din *Vatra
veche*, pe care aveți amabilitatea să mi le

trimiteți. Tot respectul meu pentru munca D-
voastră. Vă doresc să aveți parte de sănătate.

Cu respect,

Andra Dumitrescu

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,
Am primit revista, vă mulțumesc pentru gestul
amabil!

Toate cele bune,

Elisabeta Isanos

Stimate Domnule Băciuț,
Am primit, indirect, invitația Dvs. prin d-l N. Ciobanu, și vă răspund acum direct: am scris despre Magda Isanos și Eusebiu Cămilar un roman biografic, bazat pe documente, "Cosânzenii", apărut anul acesta în a doua ediție. De asemenea, public pe site-ul www.isanos.ro materiale despre părintii mei și o revistă on-line, FERESTRE, dedicată în special memoriei lor. Am tipărit anul acesta, la Iași, un volum de poezii ale Magdei Isanos; toate aceste materiale pot fi citite și pe site.

Am să mă gândesc în ce mod aș putea să dau curs invitației Dvs., deocamdată am unele probleme care-mi ocupă timpul și îmi consumă energia, sper să le depășesc în curând. Până atunci, vă doresc toate cele bune,

Cu stima,

Elisabeta Isanos

Distinse Domnule Nicolae Băciuț,
Am primit revista.. și multumirile sunt pe
măsură. Este mereu densă și surprinzătoare.
Vin cu rugămintea să îmi postați câteva poeme
scrise după vizita în Israel.
Vă mulțumesc anticipat, vă doresc o vară
frumoasă.

Cu alese gânduri,

Veronica Balaj

Felicitări pentru calitatea textelor și ritmul
tinut. Deja ai scos numărul pe august! M-au
cutremurat versurile Mihaelai Mâlea de la
Brașov, această Euridine rămasă printre noi cu
Orfeul ei din altă lume...Poate încă puțin
lustruite stilistic. Nu totdeauna are destulă
răbdare, frumoasa de ea. Mă bucur de
Festivalulu Ana Blandiana. Din nou, felicitări!

Am 3 propunerii, două cărți la care sunt editor:
Aurel Cioran, "Fratele fiului risipitor", Editura
Eikon, Cluj, 2012, Radu Stanca, "Dăltuire",
Fundația pentru Știință și Artă, București,
2012, volume la care am colaborat cu Marin
Diaconu ca editare și am făcut prefețele, și

"Lumina slovei scrise", vol. X, 2012, număr
jubiliar al publicației academice la Sibiu, la
care sunt redactor-șef, adică fac efectiv tot ce
se cuvine de la preluarea textelor....Când
lucrezi și cu studenții, nu este deloc simplu.

Mai pot trimite un text mai amplu cu ecourile
unei manifestări recente de la Câmpul
Românesc, Ontario, Canada, unde românii au
avut o reuniune culturală de mare frumusețe, de
reală valoare și de vibrație națională reală.

Ce crezi că ar merge?

Anca Sârgheie

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru promptitudinea cu care
îmi trimiteți în fiecare lună, în format PDF,
revista *Vatra veche*. Vă rog frumos, dacă aveți
timp și e posibil acest lucru, să îmi trimiteți în
format Word (.doc) articoulul *Discursul religios
în operă lui N Steinhardt*, din ultimul număr al
revistei dvs.

Cu aleasă prețuire și cele mai bune urări,

pr. lect univ dr. Vasile Crețu,

Facultatea de Teologie Ortodoxă din București

Vă mulțumesc din toată inima pentru
admirabila dvs. revistă *Vatra veche*, cea vesnică
noă, (despre care am vorbit de fiecare dată în
Cronica-mi de iarnă/vară a revistelor de

cultură/literatură, evident, „Din grădina autenticelor valori naționale/europene)... și pentru pagina acordată poemelor mele „dintr cele mai recente”....! M-aș bucura dacă mi-ai confirma primirea recenziilor/cronicilor (de cărți din 2012, 2013, inclusiv volumul „55”). În caz că nu s-ar fi pierdut, „virusate de îngerii internetului”, trimise pe la 1 mai (muncitoresc-literar) 2013 înceoace.

Dvs. și tuturor celor dragi dvs., vară frumoasă, sănătoasă și minunoasă!

Ion Pachia-Tatomirescu

Mulțumiri și felicitări pentru tot ce faceți! Eu am avut multe emoții în această vară. Am susținut examen pentru definitiv. A trecut total cu bine. Încă mai am emoții. Urmează titlularizarea. Toate cele bune!

Jungheatu Georgiana

Interesant... și frumos desigur.. merci mult...

Cu stima, Pentru când aveți timp...

<http://mihaiacatrunga.blogspot.ro/>

Bună ziua, Am primit revista dvs., vă felicit pentru realizare!

Vă trimit în format electronic romanul *Revoluția Borșașilor*, editura Tracus Arte-2013, Cu prețuire,

Cristian Melesteu

Mulțumesc mult și pentru revistă, e atât de frumoasă, într-adevăr o oază de răcore!

Uita-ți ce am mai găsit și eu la acest link, vedeți musai pagina 16, articolul *Descumpărarea (Revista Acolada)*.

Multă sănătate și cât mai conștientă ființă când simțim descumpărare!

Cu stima,

Viorica

Mulțumesc! Mă bucur că am primit "Vatra Veche", o excelentă revistă a culturii românești în care am găsit versuri, proză, critică literară, pictură,... tot frumosul din cuvânt. Un număr interesant, atractiv și complex. Cu deosebit respect,

Mariana Rogoz Stratulat

P.S. Trimit câteva poezii cuprinse în volumul "Mozaic - în Alb și Negru", apărut luna aceasta. Dacă le considerați demne de paginile revistei dumneavoastră, ar fi o mare onoare să mă descopăr în cuprinsul ei.

Stimate domnule Nicolae Baciut,

Va multumesc pentru efortul de a ne salva de plătitudine și uitare!

Ce frumoasă e "Vatra..." în vesminte de vară... numai culoare și lumina!

Carmen Sima

Domnule Nicolae Băciuț,
Calde și sincere mulțumiri pentru găzduirea
poemelor. Toată admirația pentru truda
frumoasă de a duce în spate această lume de
cuvinte, când în jur se împart fabrici și uzine,
viață se evaluatează prin conturile din bănci.
Promit să vă mai deranjez, să vă mai bat la
poartă, abuzând de generoasa dumneavoastră
găzduire. Dacă nu e prea mare deranjul...
Cu aleasă prețuire,

V. Chirilă,
Oradea

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru revistele trimise, mai
ales că îmi oferă bucuria de a citi "pe-nedelete,
pe hârtie" bogăția și diversitatea de informații
care primenesc spiritul. Și acest număr conține
materiale deosebite și aduce un plus de bucurie
în zilele toride, când ne retragem.

Livia Fumurescu

Scrisori deschise

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc mult pentru că ați publicat interviul despre expoziția de tapiserii a mamei mele, Gabriela MOGA LAZAR în revista dvs.

Încă o dată am văzut ce prezentare excelentă are revista « Vatra Veche » !! Felicitări ! Îi voi trimite fișierul și autoarei interviului, Ana-Maria Sirghi și cred că se va bucura.

Mi-e cam jenă însă ca ați publicat și scrisoarea mea personală în revistă și nu am înțeles de ce, căci erau lucruri neinteresante pentru cititor. Dacă aș fi știut că e de publicat, aș fi scris o scrisoare mai cu miez. Dacă dorîți, vă voi trimite eventual altădată informații despre evenimente din cadrul diasporiei române din Paris !!

În tot cazul revista dvs. e o bijuterie! E o placere să o "răsfoiesc": atât prezentarea grafică, cât și articolele. Legendina di Paolo e o mare artistă. Și, de altfel, fiecare număr e ilustrat de către un mare artist. Am deschis acum unul după altul toate numerele pe care le am și nu știu pe care să-l aleg ca fiind cel mai frumos și mai bun. Când prima dată am primit de la dvs. numărul din februarie am zis că e extraordinar, dar acum nu găsesc superlativ pentru a caracteriza noul număr din august.

Înca o dată felicitări și mulțumiri pentru ca ați inclus-o și pe mama în panteonul dvs.

Vă mulțumesc și cred că viitorul ne va arăta că avem dreptate când nu dăm uitării opera Gabrielei Moga Lazar. Vă spuneam că există în Occident o ofensivă constantă de imagini negative despre România și că la fiecare din expozițiile ei, mama mea reușea să schimbe acest clișeu negativ în sufletul vizitatorilor și obținea o mulțime de elogii. Și de astădată a fost la fel. Am avut parte de două remarcă (una într-o dimineață în limbaj popular și una în după-amiază acelăși zile, în limbaj mai rafinat) dar cu conținut aproximativ similar: « Iată că există și români de valoare, nu numai cerșetori și hoși... ». Și apoi conversația a continuat cu fraze de felul acesta « ca peste tot în lume, la toate popoarele, etc... ». M-am

bucurat, căci cred că este important pentru români să pună în valoare imaginile românești pozitive, căci de cele negative avem mereu parte, din păcate.

Cum regret că mama nu a mai putut participa la aceste expoziții din iunie ! Vernisaje reușite, cu multe persoane interesante, critici de artă, interviu la radio etc. ! A venit multă lume, mai ales la Maison des Associations Paris 7-e, căci poziția sălii era mai bună (loc mai accesibil, la stradă...). Si toți vizitatorii au fost încântați. Un cineast ar vrea să facă un mic film (cu jocuri de lumini și femei cu rochii inspirate de tapiserii...). A mai venit și o etnologă (fostă conservatoare la Musée de l'Homme), care ar vrea să-i găsească loc într-un muzeu.

Unii vizitatori au vrut să cumpere, mi-au și scris în acest scop, dar deocamdată nu vreau să vând. Mă gândesc că aceste tapiserii merită să fie văzute de mai multă lume; merită să fie expuse la muzeu și nu vreau să dispersez exponatele.

Au fost și niște persoane care au spus că vor încerca să-mi găsească o sală pentru o altă expoziție. A venit și un grup de elevi de la Angers, trimis de consiliera de la Patrimoniul acolo (care cunoștea tapiseriile mamei de la altă expoziție).. În

fine, reușita a fost mai presus decât așteptările mele.

Mă bucur, căci cred că tărie în destinul excepțional al acestei artiste, care a fost mama mea.

Căci Gabriela Moga Lazar a găsit o sursă de inspirație puțin exploatață în arta contemporană, reușind să facă o "o puncte" între trecut și prezent. Artă ei are rădăcini ancestrale și, deși originală, nu are nimic provocator.

Dar ea a reușit însă și altceva! În zilele noastre, mulți artiști sunt atrași de "urătenia" provocatoare și există o prăpastie între arta contemporană și publicul de rând. Gabriela Moga Lazar împacă publicul cu arta. Opera ei oferă o oază de pace și frumusețe senină, transmițând un mesaj optimist pe care oamenii de rând îl înțeleg și se bucură.

Am găsit de curând și o diaporamă bazată pe un album al Gabrielei MOGA LAZAR. Poate că a fost pusă pe Internet mai de demult, dar eu nu știam nimic. Vedeți adresa: <http://www.trilulilu.ro/video-diverse/inspiratie-talent-maiestrie-sau-gabriela-moga-laza>

Nu știu cine a făcut-o și din păcate există o informație falsă în textul biografiei. Dar diaporama mi se pare frumoasă și muzica (Gheorghe Zamfir) se potrivește bine cu tapiseriile.

Aș vrea ca amintirea artistei Gabrielei MOGA LAZAR să rămână vie și arta ei să fie prețuită și după moarte. Sper că voi reuși să pun în valoare opera ei; prin publicarea acestui articol, dvs. m-ați ajutat și vă mulțumesc. Sper să mai menținem contactul.

Vă urez vacanță plăcută și multe succese în activitatea dvs.

SIMINA LAZĂR

Excelsior
OLIVIA DUMITRIU

Olivia Dumitriu (n. 9 octombrie 1995), pasionată de literatura în toate formele ei, este elevă a Colegiului Național „Mircea Eliade” din Sighișoara. S-a născut în comuna Laslea, județul Sibiu, unde copilărește în prezent.

Și-a început oficial activitatea literară cu recenzarea cărții lui Dan Mircea Cipariu, „Singurătatea vine pe facebook”, lansată la Sighișoara (aprilie 2013); Premiul al II-lea, secțiunea Poezie la Festivalul Național de Creătie și Interpretare „Ana Blandiana”, Brăila (mai 2013); Premiul special al Juriului la Concursul Național de Critică Literară „Mihail Iordache”, Suceava (mai 2013).

Impresii: „A fost cel mai bun an de până acum.”

Proiecte: Să contribui la reabilitarea Turnului de apărare din Comuna Laslea/Großlasseln.

PLIMBĂRI

După ore întregi de plimbări cu pretext
cu brațe de brațe ușor ne-agățam
de priviri timorate ne susțineam
retinență, având aprobare,
se transforma oare-n tumoare?

Dar și-astăzi iar, tot ne plimbăm
între confort și vis, agonic oscilăm
dar decât în fiecare zi să te stresez,
în fiecare seară,
plimbări pe veci prefer să tumorez.

ÎI GĂSESC SCUZĂ

Când am trăit agonie aşteptării
Am negat că timpul are preț

Am primit prea puțin în momentele bune și
prea mult în cele nebune...

Când l-am găsit
gânduri triste-i erau ancorate și lui de
țesuturi
adâncindu-i amărciune prin vene
otrăvindu-i corpul și eul
făcându-l să mă privească cu ochii
mai negri.

DESCULȚĂ

Dimineață trezită mahmura
îmbrăcată-n stupidă lumină de soare
se lasă-n delir să cadă
peste-a reconstituirilor încercări orbită
răspunzătoare.

Desculță prin viață trec ca acum,
simțind orișicare piatră
dar e și prund fin, strămutat,
de soartă-n cale-mi presărat
pe talpi să-mi lase urme
cum las și eu pe el, trecând...

CIOBURI, SLIPIRI

Au fost atârnate
Cioburi de-un zid tăcut
C-atunci când vântul bate
Să-mi taie corpul mut.

Strivesc lumină tăioasă
între pleoape ce vor să se-nchidă
dar nu-s atât de învechită-n fericire
pentru a iubi lumină.

Mi se șoptește:

– Viața-ți palpită în stele
pe un văzduh infinit plin
acum de tine împânzit,
caci în acul privirii-ți spre cer
strălucirea ochilor și-au răpit.

O geană de noapte...

Respir adânc și îmi spun că
trebuie să termin cu insomniile și cu
toate moșturile acestea adolescentine.
Vreau să îmi fac un ceai, dar renunț,
văzând că nu mai am lapte. Nu vreau
să treacă noaptea asta. Noaptea asta
parcă nu e făcută pentru mine.
Noaptea asta este noaptea în care
totul devine atât de clar. Plâng. Plâng
pentru oameni și mai ales plâng
pentru că îi simt departe și știu că ei
se ceartă urlând, iar eu șoptind. Aș
vrea să îi opresc, dar nimenei nu îmi
răspunde. Sunt singură. Mă miră

ruptura dintre propria voce și
cuvântul straniu: “singur”, dar până la
răsărit voi ști să accept fiecare silabă
și nu mă voi încrunta la ultima literă.

Vreau ca noaptea astă să fie
pânza mea de păianjen fără ca eu să
fiu zburătorul. Vreau să renunț la o
întâlnire pe care nimeni nu o poate
amâna. Și nu vreau să le vad chipul...

Măști incolore ce ascund chipuri
hâde sunt luminate de zâmbete
meschine și priviri de mușcăi. Măști
ce se plimbă de colo colo și căresc
câtă o vorba bună, dar împrăștie boli.
Să porți o mască și o boală la fel de
gravă ca și cancerul timpului. Și
boala se transmite și infectează și nu
s-a găsit altă medicație în afară de a fi
păianjenul ce-și țese pânza și nu
zburătorul.

Căți dintre noi trăiesc un ieri în
fiecare zi de azi? Căți dintre noi și-au
clădit viață pe valuri și nu pe stânci?
Căți dintre noi au plecat și căți au
rămas? Se tot vorbește de durerea
celor care pleacă, dar ce se întâmplă
cu durerea celor care rămân?

Le-aș fi spus să asculte ticăitul
ceasului și să nu aștepte. Gara era
pustie și singurul tren pe care trebuiau
să-l ia părăsise gara odată cu apusul
singurătății de luna trecută. Însă eu le-
aș fi spus. Le-aș fi spus, dar buzele
îmi erau pecetluite și ecoul nu-mi
șoptea înapoi. Am rămas acolo, la
același punct pe care, în cele din
urmă, dintr-un imbold l-am
transformat într-o virgulă.

Port în brațe ultimele rânduri ale
unei pagini de care nu pot să trec. Îi
privesc pe ceilalți și oftez. Bieții de
ei, ei nu știu. Au fost lăsați singuri ca
niște urme de pași din noaptea unei
crime neglijente și așteaptă ceva ce
nu va veni. Cum este să alergi cu
ochii închiși și să fie tot noapte
mereu... Întunericul să ia locul
tuturor și să le torni pahare pline de
timp... Să bâjbâi, nevăzând nimic,
izolat și singur, dar tu să continui să
speri?

Le-as fi spus chiar de ar fi fost
ultimele mele vorbe bătute de
minutarul ceasului, dar ceva m-a
redus la tacere. Era prea frig să
vorbesc și prea târziu. Era prea frig să
le intind o mână și să-i învăț să
construiască poduri în loc să înalte
ziduri, dar de-aș fi putut le-as fi spus.
Căți dintre noi aleargă spre un loc
unde nu-i așteaptă nimeni?

OLIVIA DUMITRIU

Excelsior

ALEXANDRA MOCREI

Buna ziua!

Mă numesc Alexandra Mocrei și ne-am întâlnit la Araci, în cadrul evenimentului cultural "La umbra nucului bătrân". Domnul Ionel Simota mi-a sugerat să vă trimit, pe lângă cele cîteva pagini de scrisori, datele biografice. Deci: m-am născut la data de 22 decembrie 1996 în Miercurea Ciuc. Am urmat cursurile ciclului primar și gimnazial în cadrul Colegiului Național "Octavian Goga" din Miercurea Ciuc. Din clasa a IX-a, sunt elevă a Colegiului Național "Unirea" din Brașov, clasa de științe sociale, cu predare intensiv engleză (din toamna anului 2013, voi fi în clasa a XI-a). Activez în cadrul Cenaclului "Buna Vestire" din Miercurea Ciuc, încă din clasa a VII-a, când am citit primele poezii în cadrul întâlnirilor literare din cadrul cenaclului, apoi au urmat eseurile. Am fost încurajată în "ale scrisului" de către domnii Ionel Simota și Ștefan Danciu. Cîteva dintre scrisorile mele au fost publicate în ziarul "Informația Harghitei", cât și în revista de creație literară a școlii (a Colegiului Național Unirea), unde au fost publicate atât lucrări în limba română, cât și în engleză. În afară de pasiunea pentru literatură, îmi place dansul (activez în cadrul clasei de balet contemporan - Centrul Cultural "Reduta", Brașov), schiul, înnotul, patinajul. Cam atât despre mine... și mulțumesc pentru șansa de a publica în paginile revistei dumnevoastră.

Cu stimă,

Alexandra Mocrei

Urme în timp

Inevitabil vine un moment în viața fiecăruia, în care ceasul refuză să se trezească din somnul de veci, în care amintirea zilei de ieri se izbește de fiecare minut al zilei de astăzi.

Nu mă consider o persoană bună și nici nu cred că sunt... pentru că nu știu să ofer, știu să nu cer... și toate acestea îmi spun că pendulele se învârt și nimenei nu le va da înapoi, că oamenii din spatele cortinei au fost fictivi și au purtat chipul dorințelor mele. Au fost roluri dintr-o piesă care nu se mai joacă la niciun teatru.

Cineva mi-a spus odată că pentru a reuși în viață trebuie să faci un compromis ca apoi mai târziu să nu trebuiască să faci alte o mie, dar tocmai asta nu vreau eu să fac. Nu vreau să ajung în vîrf pentru că am renunțat la mine, ci să urc muntele acela cu propriile puteri, cu brațele fragile și amintirea buzelor arse ale unui poet oarecare.

Plăcerea nu constă în clipele de după reușită, ci în agitația luptei, în sudoarea deznașejdii. Ce ne mai rămâne de făcut în afară de moarte, care nu își crăță vizita oricum, dacă ne-am împlini toate visele? Finalurile sunt triste și fiecare câștig ne aduce cu un pas mai aproape de groapă, așa că, poate, soarele, pădurea, pietrele, merită să fie iubite pentru că ele, prin însăși făptura lor, îl învață liniștea și dragostea pe călătorul ce escaladează muntele. Adevărul e că toată viața ne chinuim să trecem peste o linie pe hartă, să atingem un ideal, iar când reușim, nu mai știm ce să facem cu el.

Poate pentru că viața e o boală de care fiecare se iluzionează că scapă cum reușește... Așa cum Dostoievski scria în intervalul dintre crizele de epilepsie, așa cum Proust se retrăgea în tacere, în boală și în singurătate,

Timișoara, Piața Unirii, noaptea

așa cum în fiecare dimineață domnul cu palton de toamnă se plimbă prin parc. Si pentru câteva clipe, cu toții uită sfâșierea pe care o aduce timpul, ca o vocală de sticlă. Cîteva clipe sunt consacrate unei lumi în care nu există mâine, nu există ore și programe, întrevederi sau îndatoriri aduse la zi. Nu există niciun ceas pe perete și niciun calendar care să anunțe vreo cină sau un film și, cu toate acestea, păsările nu întârzie, soarele nu uită să apună și nici ploaia să valseze. Omul este singurul care își planifică viața, care așteaptă ore întregi singur într-o gară, care se impacentează când este nevoie să stea la coadă pentru pâine și trăiește, paremi-se, cu o frică teribilă: aceea de a nu avea destul timp.

Note de ploaie

Noaptea friguroasă cu ploi... pot să plâng încet, tare, fiindcă schimbul de șoapte din anul acesta tremură pe hârtie... Oamenii umblă cu lumânări din cameră în cameră și-și sting păcatele odată ce închid ochii. Scrumul se rotește pe copacul Maitreyei și se laudă cu jalea morților dintr-o clip sidră din care timpul s-a scurs ca nisipul din palme.

Câte singurătăți nerostite își fumează patima în aceste localuri de consum... Câte priviri pierdute nu se mai reîntregesc niciodată... Căți umeri nu se mai îndreaptă și căți oameni fac exact aceleași lucruri în același timp în casele lor mici...

Unde mi-am ars obrazul cu cerneală? Unde am greșit și de ce nu mă pot întoarce dacă timpul este relativ? M-am comportat ca o ingrată față de tot ce am primit, crezând, poate, că umbrele din oameni iau substanță și iubesc din nou. Am rămas cu scrumul și literele se zdrobesc sub cuvinte. A fost prea puțin și nu mă pot obișnui cu gândul că după fiecare zi urmează o noapte și după fiecare noapte o altă zi. De ce această continuitate? De ce zilele nu se pot sătura de lună și nopțile de soare? Aș vrea să nu se mai opreasă ploaia și apoi să plouă din nou...

"E noapte când oamenii se culcă și se iubesc... când tot orașul cântă cu note de ploaie ca o veche pianolă..." - George Bacovia

ALEXANDRA MOCREI

Reportaj

CONCEDIU

Împrumutând titlul grupajului ce urmează, îmi voi aminti de întâlnirea recentă și de altele mai de demult cu Horia Corăbean pe atunci licean la Gherla. O primă întâlnire nu prea amicală, o discuție după Schimburi de opinii, preocupări. Apoi Horia a început să scrie haiku. Si a reușit mai multe micropoeme bune, ca doavă că unul i-a fost publicat în antologia germană *Ich träume deinen Rhythmus...*, 2003.

*Der Grille Echo
In einem leeren Eimer*

Rostige Bühne. (pag.49)

Au urmat anii de facultate, iar apoi lupta cu capitalismul neaoș, plecarea în Belgia, unde lucrează cu mașinile – o pasiune mai veche. Întâlnirea noastră i-a inspirat tristihul:

*Parc flamand
trei versuri pe-un bilet de avion –
bătrânul maestru*

IULIAN DĂMĂCUȘ

CONCEDIU
Autostopistul –
bagajele prea mari vrea
să le arunce

*

Liliacul din gară

așteaptă turiștii
să plece

*

La ghișeul gării
stau la rând cuminți
biletele

*

Pădurea Baciu –
gunoaie și cenușă
poate extratereștrii...

*

Litoralul
așteaptă turiștii –
s-aducă vara

*

Calcule, cifre
prea multe minusuri –
buget de vacanță

*

Vară în câmpie
sete și integrame –
trenul defect

*

În casa bunicii
muzică și celulare –
agroturiștii

*

*Visul unei nopți
de vară - concediu*
la munte

*

Împachetând
tot ce se putea împacheta
uită destinația

*

Larmă în noapte
pene de lebădă albă –
turiști balcanici

*

Seară de vară
Păsări se întorc la cuib –
Mâine e toamnă...

HORIA CORĂBEANU

Literatură și film

YASMINA KHADRA ÎNTRÉ ZI ȘI NOAPTE

Pentru a supraviețui regimului terorist din Algeria, Mohammed Moulessehoul, născut în 1955, ofițer, a ales un pseudonim feminin pentru a putea publica. Astfel că toate cărțile lui Yasmina Khadra au cunoscut un real succes, unele fiind deja ecranizate. De unde acest impact neașteptat? Pentru că vocea auctorială nu cultivă violență, ci artisticul ce apare sub norii istoriei agitate. A scris *Ceea ce ziua datorează nopții*, *Atentatul, Sirenele Bagdadului*,

Rândunicile din Kaboul etc. Conflictul dintre Orient și Occident devine tema obsesivă a cărților sale. Am reușit să văd filmul lui Alexandre Arcady, realizat după romanul lui Khadra *Ceea ce ziua datorează nopții*, avându-i în distribuție pe Nora Arnezeder (Emilie), Fu' Ad Ait Aattou (Ionas), Anne Parillaud (Madame Cazeneuve), Vincent Perez (Rucillio) etc. Regizorul subliniază condiția de arab, reconstituind epoca în registrul credibil. Parfumul de epocă se conjugă emoționant cu chipurile personajelor. Anne Parillaud e pur și simplu electrizantă. Era o

copilă în celebrul film *Nikita*, nu-i aşa? Atmosferă, război, prietenia celor patru, plus respectul pentru carte. Arcady a operat doar câteva modificări sensibile, pentru verosimilitate. Finalul pendulează incredibil între un catharsis motivat și între ravagiile timpului, astfel că istoria trece drept decor al tribulațiilor sufletești atât de dense. Regizorul, vădit amprentat de stilul scriitorului, trimită la lectură cu un fel de evlavie intelectuală.

ALEXANDRU JURCAN

EPOPEEA AMPLASĂRII BUSTULUI LUI GRIGORE VIERU LA TÂRGU-MUREŞ

Pe esplanada din fața Centrului de Cultură „Mihai Eminescu”, prin grija primarului dr. Dorin Florea, a fost amplasat provizoriu bustul lui Grigore Vieru. Bustul este o lucrare în bronz, opera sculptorului albaiulian Romi Adam. El a fost donat municipiului

Târgu-Mureş de Consiliul Județean Alba, președinte Ion Dumitrel, la solicitarea scriitorului Nicolae Băciuț.

A fost solicitată, în 2011, Consiliul local Târgu-Mureş avizarea amplasării sale într-un spațiu de pe Bd. Cetății, în fața Centrului de Studii Literare „Grigore Vieru”, președinte Valentin Marica.

Nici până la această dată nu a fost avizată însă această amplasare.

În contextul manifestărilor culturale organizate de municipalitate la sfârșitul lunii august, am solicitat amplasarea provizorie a bustului lui Grigore Vieru în fața Centrului Cultural „Mihai Eminescu”, până la avizarea implementării proiectului „Rotonda Cenaculum”, care va cuprinde, de o parte și de alta a statuii lui Mihai Eminescu, într-o primă etapă, opt busturi ale unor personalități ale vieții culturale mureșene și naționale, care și-au legat numele de cultura mureșeană: Romulus Guga, Serafim Duicu, Vasile Netea, Ion Vlasiu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Romulus Feneș, Ion

Fiscutean și Grigore Vieru. Iar dacă o promisiune a președintelui Consiliului Județean Prahova, Mircea Cosma, se va împlini, aici va fi pus și bustul lui Nichita Stănescu.

Lângă bustul în bronz al lui Grigore Vieru, în 31 august, de „Ziua Limbi”, au avut loc manifestări cultural-artistice.

Lângă bust, pe o placă, e scris: „Amplasament provizoriu, până consilierii Consiliului local Târgu-Mureş vor vota un amplasament definitiv”.

Ultima dezbatere despre amplasarea bustului lui Grigore Vieru la Târgu-Mureş s-a blocat în 2011. Procesul verbal al... vremii, „încheiat cu ocazia Ședinței ordinare a Consiliului local municipal Târgu-Mureş din data de 19 mai 2011”, consemnează: „S-a discutat solicitarea. Votul s-a amânat pentru ședință următoare”. Dar n-a mai fost niciodată supus la vot!

N. BĂCIUȚ

Galerii mureșene

Liviu Ștef la Instituția Prefectului

A intrat în tradiție ca în „prefața” ședințelor de Colegiu Prefectural, să aibă loc vernisajul unei expoziții amenajate în holul de la etajul I al Instituției Prefectului Mureș.

Prin Grijă Direcției pentru Cultură Mureș, s-a deschis expoziția pictorului Liviu Ștef, veteranul plasticii mureșene, chiar dacă autorul nu se afla în țară.

Expoziția reprezintă o selecție tematică din cele patru mari ale artistului: „Biserici de lemn mușeșene”, „Sighișoara medievală”, „Satul săsesc”, „Câmpia transilvană”, teme care au fost valorificate în tot atâtea albume de artă, prin acestea Liviu Ștef fiind singular în arta plastică a ultimelor decenii în spațiul de cultură mureșean.

Lucrările au fost selectate de Nicolae Băciuț, care alături de prefectul județului Mureș, ec. Cornelius Grosu, au făcut și oficiile de vernisaj.

Firește, expoziția poate fi văzută până la următoarea ședință a Colegiului Prefectural, când va fi vernisată expoziția artistei Fabian Margit.

Fabian Margit, la Galeria „Deisis”

Mica și cocheta Galerie de Artă „Deisis” de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș aduce un plus de

atracție culturală în centrul orașului, printr-o nouă expoziție, purtând semnătura artistei Fabian Margit.

Vernisajul expoziției, prin prezentarea autorizată a pictorului Vasile Mureșan și a lui Nicolae Băciuț, a relevat o nouă etapă în biografia artistei Fabian Margit, cea care ne-a obișnuit cu... naturalețea florilor sale, în compozиții care oferă noi ipostaze plastice într-un teritoriu în care mulți consideră că s-a cam spus tot ce era de spus.

Chiar Fabian Margit ne convinge de contrariu, translând elegant limbajul plastic și simbolistic al florilor, dinspre realism spre... postmodernism, în compozиții care au prospețime și originalitate, în plus, artistă demonstrând că poate trece cu subtilitate de la figurativ la nonfigurativ, că vigoarea cromatică își păstrează forță și în pictura abstractă. Ceea ce nu exclude căldura colorilor, în armonii bine regizate.

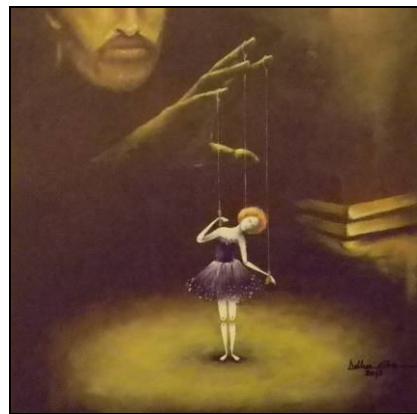
Lucrările în care florile sunt încă prinse în regia naturilor statice, alături de noile forme de reprezentare a lor, în care sugestia primează, nu fac decât să accentueze complementaritatea rostirii tematice.

Fabian Margit ne-a convins o dată în plus că rezervele sale creațioare nu s-au epuizat și că mai are un cuvânt de spus în mișcarea plastică mureșeană.

DOLHA EVA, LA GALERIA „UNIREA”

Eva Dolha, artistă plastică clujeană, e un „caz” în arta plastică. Nu a pictat deloc până la cincizeci de ani, descoperindu-și târziu, într-un fel de terapie prin artă, energii nebănuite. În plus, ea se simte mai atașată de artiștii plastici mureșeni, alături de care și participă la tabere de creație plastică, expunând totodată în galerii mureșene.

În nici cinci ani de activitate plastică, Dolha Eva s-a întrecut pe sine. Lucrările expuse la Galeria de Artă „Unirea” s-au bucurat de o bună primire încă de la vernisaj (Nicolae Băciuț, Vasile Mureșan, Constantin Bogosel), confirmând că opțiunea Erei Dolha de a se manifesta plastic este pe deplin motivată, că talentul său este indiscutabil. În plus, într-o bucurie frenetică a creației, Dolha Eva pictează intens, parcă vrând să recupereze timpul pe care nu l-a petrecut în lumea artei plastice.

Lucrările expuse la Târgu-Mureș, în trei ipostaze plastice aparent diferite, dar consubstanțiale, fac dovada unui rafinament artistic surprinzător, a... maturității artistice, autoarea traversând cu ușurință și rapiditate etapele inerente oricărui început, manifestându-se stăpână pe mijloacele artistice pe care și le-a ales. Lucrările ei de grafică fac dovada unei abile mânuiri a gamelor monocromatice, dar și a desenului, geometriile compozиțiiilor sale având și rigoare, dar și reverberații metaforice, mult mai evidente în grafica color, acolo unde cromatic și simbolic subiectele alese capătă consistență.

Uleiurile sale pe pânză se circumscrizu unei teme cu atâțea tentații și fascinații, dând ideii de arlechin reprezentări definitorii unei stări care face opozabile aparența și realitatea unei condiții artistice.

Ipostazele alese de Dolha Eva pentru a defini biografia arlechinului aduc într-un rotund imaginativ compozițional și cromatic, convințător, relevant.

E o treaptă pe care o urcă artista, în aspirația sa de a ajunge cât mai sus, cât mai departe.

NICOLAE BĂCIUȚ

C.T. CIUBOTARU

„Ochii scriitorului văd ceea ce omul obișnuit ignoră.”

Originar din comuna Udești, jud. Suceava, rudă apropiată cu Eusebiu Camilar, scriitorul C.T. Ciubotaru (n. 7 septembrie 1938) s-a oploșit de ani buni, prin însurătoare, după cum îi place să spună, în Roșiorii de Vede, în mijlocul Câmpiei Burmasului, „în centrul Bărăganului, la 50 km de Dunăre. Cam pe unde au fost Codrii Delimosului”. Cârcotaș din fire, un tip hios și bolnav de umor, C. T. Ciubotaru este un fel de Păcală pus pe șotii și mereu în vervă, un personaj coțcăresc și antrenant, a cărui faimă de gură-reă este cunoscută dincolo de hotare, din Canada și țara lui Don Quijote până la aborigenii din îndepărtata Australie.

Preluând de la Anton Pann spiritul nastratinesc, dispoziția glumeață și hâtră a lui Ion Creangă, spiritul libertin și insinuant al teleormăneanului Ilie Moromete, via Cocoșilă, prozatorul C.T. Ciubotaru este o fire nesofisticată și, mai mult, de o spontaneitate de-a dreptul deconcertantă, capabil oricând să declanșeze spectacolul comediografic, în toate ilariantele lui manifestări. Mai mult decât atât, mai deunăzi, cineva spunea că C.T. Ciubotaru este un personaj de provincie italiană, în genul celor din Amarcord, un om vesel, pontagiu și imprevizibil, „râsul din lacrimă al autorului”, ascunzând, mai degrabă, „un om literalmente tragic, el râde în timp ce lăcrimează”.

*

-Stimabile C.T. Ciubotaru, din cât am reușit să vă cunosc, mereu capabil de răspunsuri numai în doi peri, mi-am dat seama că o discuție cu dumneavoastră presupune din capul locului asumarea unor riscuri greu de prevăzut. Ce ar fi dacă, pentru început, v-aș lăsa să vă prezentați singur?

-În primul rând, culmea e că nici măcar originar din Udești nu-i sigur că sunt, fiindcă părinții mei se certau spunând că sunt fiul Oadeciu lui, rezultatul unei permisiuni, tata, fiind „în concentrare”, a făcut un scurt cantonament în satul Șirbeți. (M-am

întrebat de unde vine numele: locuitorii din acest sat făceau țuica din ștr? Sau n-aveau dentist?). Din comentariile rudelor, tata i-ar fi trimis vorbă nevestei să-l aştepte pe dealul Oadeci. Dacă era prins acasă, putea fi considerat dezertor. Pe dealuri, putea motiva că este în cercetare. Apoi, și cu numele meu au fost discuții. Am mai avut un frate mort. Luându-i numele exista speranță că voi speria pe Doamna cu coasa... Pesemne că am fost aşa de chipos, vorba lui Creangă, încât Doamna cu coasa să speriat aşa de tare că a fugit unde a văzut cu ochii și deocamdată încă n-a ajuns îndărăt... Îi transmît cu această ocazie că personal îmi doresc să mai stea pe unde este, măcar pret de alt... buchet de trandafir de vîrstă. Nu ștui cine decretează „originaritatea” sau zodia. Uneori m-am întrebat de ce sunt Fecioară. Și mi-am zis că sufletește asta am fost: innocent în multe, pur ca intenție, naiv în relația cu cei din jurul meu, pe care eul la global i-a crezut buni și cinstiți și de aceea numai eu eram vinovatul, fiindcă nu am știut să le ghicesc altruismul. Nu m-am oploșit, conform DEX-ului: „A-și găsi refugiu, a se pune la adăpost, a se aciuă, a se pripăși. 2. A se căpătui.” (Nici măcar în vis!). Am fost repartizat în presă, la Viața studențească! Se pare că doamna Soartă avea planurile dumisale. N-am avut buletin de București, pretext să fiu șicanat, amânat cu încadrarea, aşa că am cerut un post în fosta regiune București. La oraș. Și acela s-a întâmplat să fie Turnu Măgurele, de unde m-am transferat la Roșiorii de Vede. Refugiu? Feri, Doamne! De cine să mă pun la adăpost? Cu „pripăseala”

nu avem nicio legătură. Căpătuială? Vai de noi!! Mama mea a fost decorată cu Gloria Materna! Glorie mamelor care nasc mai mult de o duzină de copii. Am fost al șaptelea! M-am născut într-o zi de 7, am trecut de 7 decenii și mă apropii vertiginos de jumătatea celui de-al optulea! Ursitoarele, convocate urgent, prin nașterea prematură cu 7 zile, după socoteala mamei, s-au cam burzuluit, fiindcă, poate nu știați, fiecărui cuplu i se conferă o anumită cantitate de frumusețe, forță fizică sau inteligență, talente sau calități zise omenești pentru toată progenitura! Nu-i nevoie să mă credeți, dar eu am fost de față la discuția celor trei grații. „Vezi ce-a mai rămas pentru perioada asta!”, zise una. Ursita de la statistică a ridicat din umeri. „De-abia dacă mai adunăm rămășițe pentru mușchi și oase. Aa! Nervi? Avem un stoc chiar prea mare!” „Cu regrete, e pecetea familiei, afon și ioc la coregrafie. Compensăm cu două doze de inteligență, care tocmai ne-a intrat în dotare.” Teama că nu voi supraviețui a determinat-o pe mama să „consulte” vrăjitoarea satului, care a sugerat că singura șansă de supraviețuire este aceea de a accepta să mă „vândă” unui gospodar care să-mi fie naș. Dacă cel „cumpărat” murea, de vină era nașul care avea păcate nedéclarate și satul le căuta, le imagina și, nu de puține ori, le mai și comenta. Tata-mi zicea că l-am costat două kile de țuică a-ntâia, ca să-l amețească pe un fost leat din satul lui de baștină, Reuseni, ca să mă cumpere și să-mi dea numele lui. Îl imita, fornăind: „Bădie Toa, eu am nume maare, de împăratul credincioșilor, cel care i-a creștinat pe păgânii romani, strămoșii și străbabele noastre latrinești”! Așa am ajuns eu Constantin. Și normal că trocul sufletește să facă cu o altă sticlă de țuică și vecinii, martori. Și la chef, o nomadă a cerut numai o găină porumbacă, „să-mi menească de bine.” Tărășenia a fost că, după ce și-a întins cărlile, speriată, s-a ridicat să plece, culmea culmilor, fără a lua găina. „Care-i treaba, fă?”, a întrebat tata, trezit parcă din euforia speranței că nu voi muri în zilele următoare. Așa se credea despre cei vânduți! „Păi, cărlile arată că deja l-ați pierdut...” Babele prezente s-au închinat, tata se prăpădea de râs. →

MARIN IANCU

I-a dat indineci o strachină de mălai. Râdea, fiindcă prin „vânzare”, da, eram pierdut pentru el. „Spune-ne măcar ce sorti i-ar fi căzut.” „De bine, un peștișor de aur sub limbă. Cu vorbele trebuia să-i dezmiere pe ceilalți, cu ele avea să-și câstige pâinea și faima, dar asta la celălalt capăt al vieții. Asta dacă ar fi scăpat de cele cinci cumpene. Hai, mai toarnă un pahar, că caciortă viață le e menită unora! Puiul ăsta de om trebuia să fie urmărit de o pasare cu ouă ucigașe, de fier, scăpate de sus. A doua cumpănă venea de la moartea cu scurte și multe picioare. De la lingurică i s-ar fi tras al treilea necaz, prea multă verdeată la burdihan... Se arată și un blestem pe care nu-l pot desluși. O fi boală de foale, de la înimă sau și mai rău, de la tărtăcuță, nu poate baba să deslușească. E un soi de spaimă care l-ar fi chinuit până la..., ba nu, că nici armată n-ar fi făcut.”

Și, ca un făcut, preotul a trecut chiar atunci pe la poartă și i-a spus tatei că mai bine mă promite Domnului, că prea nu dă el pe la biserică. „Dar dacă plătesc, taică? Cam cât costă să scăpați de la moarte un suflet?” Tata recunoștea că nu mai știe ce sumă a cerut părintele, fiindcă, cu capsa pusă de sticlă, s-a supărat și s-a bătut în parte cu preotul, care i-a promis că o să mă blestem să trăiesc, ca să-i facă tatei în necaz. Să se sature cheltuind cu mine! Eu nu cred în blesteme, dar tata, după ce am terminat facultatea, mi-a spus că boala de popă a avut dreptate. Despre mine? Fantastic, pare incredibil, dar nomada a avut dreptate. Ouăle de fier, „boambele” au căzut la câțiva metri de mine și... a ciuruit vaca pe care o pășteam. Altceva despre mine? Patru copii, două perechi, 44 de „descendenți” din cei peste 15.000 de foști elevi, care au devenit profesori, juriști, preoți și prin contribuția dezinteresată a subsemnatului, am scris 18 cărți și multe alte articole, eseuri, bucați de proză publicate în reviste tipărite la noi și aiurea, prin multe locuri din lume. Din punct de vedere fonetic, sunt român, în sensul că numele meu se poate scrie cu vocalele și consoanele naționale.

Ca o curiozitate, dacă adunăm semnele grafice ale prenumelui aflăm ziua nașterii mele: șapte (Costică). Dacă le adunăm pe cele ale numelui

aflăm și luna: a noua (Ciubotaru). Zodia Fecioarei, anul Licoarei. Morfologetic, sunt substantiv propriu. Dar și comun, de mai multe ori, genul masculin, numărul singular, nearticulat, dar regulat de viață, cu toate funcțiile sintactice aferente unui om, la și în cazurile cunoscute.

Etimologic, se știe: Constantin a fost împărat bizantin și primul creștin... Numele meu, ca la majoritatea conaționalilor, s-a format prin derivarea cu sufixul „-ar”, omonim sintactic cu verbul „aara”, ceea ce poate fi un argument privind originea latină și descendenta agrară.

(Menționez că pe Creangă ar fi trebuit să-l chemă tot Ciubotaru, după numele tatălui, iar etimonul persan al numelui lui Eminescu, „emin” înseamnă tot reparator de încălămintă!) Când nu dorm sunt foarte deștept, adjecțiv pe care-l accept cu anumite rezerve la superlativul lui absolut.

Am și valoare verbală, în sensul că mai conjug verbul „a exista”, lângă care pot sta complemente de loc și timp. Cu cel de mod, iar am probleme. Politic, communist cu dosar la băieții cu stele, foarte dragi inimii mele.

Mi-am declarat avere mobilă, (de cea imobilă încă nu dispun): posed un „Mergedes” pe două roate, marca Pegas, de trei sferturi (De atâtă valută dispuneam la data respectivă), și un „Mergerar”, adică un mini-cărăuț, tot pe două roate cauciucate, recondiționate, cu care mă aprovisionez lunar cu butelie și anual cu varza de la Aprozar sau producător particular.

Apropo, am și cont bancar cu sold simbolic: un dolar, asta pentru a putea avea și semnătură în bancă, vorba ceea, nu sunt un trancă-fleancă! În rest, terorist ocasional de metafore, consumator de cuvinte concretizate în cărți, pe care m-am resemnat, pentru că mă visam celebru. Sanchi!

-Fiindcă veni vorba, cum v-ar plăcea să mă adresez Domniei Voastre, cu „Exelență” sau cu „Maestre”?

-După cum ar fi spus Arghezi, de „maestre” cel mai mult doar măgarul se bucura. Nici „Ex” nu mă dă peste cap! Mă încântă apelativul „amic”, fiindcă de „a-mari” am prea și foarte avut mereu parte.

-Și tot nu mă rabd să vă întreb cum de ați dat vinul de Dragomirna pe tuica de corcodușe de pe șesurile

Detaliu Palatul Mercur, Timișoara (1908-1909)

aride ale văii Urluiului?

-Vinul de Dragomirna? Vezi matale, astăzi numai anumiți norocoși se înfruntă din vinul popesc.

-Meserie grea scrisul?

-Scrisul, ca meserie, era recunoscut numai pentru „*Scriitor pe vagoane*”, apoi la Primărie, cu sinonimul „*hârtogar*”, iar la finanțări, erau așa-numiții „*Scârța-scârța pe hârtie!*”. Mă bucur să constat că ursitoarele au avut dreptate. Peștișorul meu de aur a crescut odată cu Facultatea de Filologie și s-a zbenguit vreo 44 de ani la catedra fostului profesor de limba noastră cea de toate zilele, nopțile, visele și... spaimele noastre.

-De ce și pentru cine scrieți?

-Scriu fiindcă am pitici pe creier. De ce scriu? Încerc să-i feresc pe oameni de banalitatea existenței, să le relev frumosul din ei și din jurul lor. Pentru că revin, noi mai degrabă vegetăm, viețuim nu avem o tradiție în cultivarea frumosului. Frumosul creat de om e foarte puțin cunoscut și apreciat. Pe de altă parte, scriu pentru puțini care mai citesc. Pentru cei care descoperă că, dincolo de fizică, există și sentiment, suflet, afecțiune. Să le ofer o altă variantă la existența pe care o duc. Pentru mine, marii scriitori au fost cei care mi-au deschis ochii spre realitate, spre frumusețea din noi și din jur. Poate părea absurd. Am învățat *Luceafărul* stând la coadă la carne. Le povesteam „*codașilor*” întâmplări din Caragiale și Sadoveanu, din clasicii universali și, culmea, ei nu se mai înjurau, iar militienii ascultați și ei. Și mai ales Ilf, Petrov, Twain și marii umoriști erau gustați. Și știați ceva? Nimici nu-mi spunea nimic și, adeseori, eram „dat lipsă” de la cozi!

-Nu se spune oare că literatura înseamnă viață? Dramele interioare, experiențele decisive, frustrările de orice fel, lașitatea, prostia, egoismul, lăcomia, grandomania, și câte n-or→

mai fi, se regăsesc toate în literatura dumneavoastră.

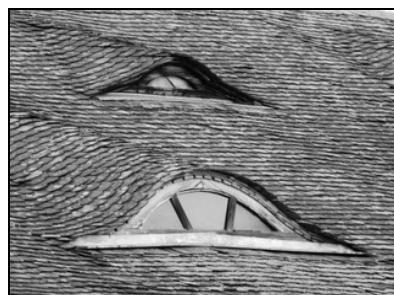
-Scriitorul trebuie să condamne tăcerea, care de cele mai multe ori presupune acceptarea unei situații umilitoare, lașitatea. Am constatat că 99% dintre cei din jurul nostru au uitat de război, tifos, de secetă sau de abuzurile foștilor potenți. De zilele când camioanele cărau grâul și țărani furau în săculeți special făcuți cât să și facă o colivă. Știu astea pentru că, în timpul evacuării, frații mei mai mari, apoi și eu, treceam linia frontului ca să „furăm” de la casele noastre o traistă de boabe de fasole. Unii au fost împușcați pentru „spionaj”! Știu că pe timpul tifosului morții erau cărați ca lemnele, fără sicriu, fără prapuri, fără să-i plângă nimeni dintre cei dragi și erau îngropăți într-un fost tranșeu unul peste altul? Că satele s-au golit, fiindcă sărbătorile trebuiau transformate în zile de muncă voluntară? Că acum satele sunt și mai pustii ca oricând? Oare cineva n-ar trebui să consemneze asta pentru că nepoții să afle cum au dus-o bunicii? Unele se uită, pe altele noi le facem uitate, fiindcă ne puneam prea rar asemenea întrebări. Ochii scriitorului văd ceea ce omul obișnuit ignoră. El descoperă acele aspecte din viața noastră care trebuie admirate. Sugerează înfrumusețarea vieții cu ceea ce nu conștientizăm că ni s-a dăruit. De la răsăritul soarelui la intrarea lui în cealaltă parte a pământului...

-Reușiți să fiți atent la fiecare gest sau vorbă, preluând din viață atâtea manifestări, unele simpatice, pline de candoare, sau, alteori, de-a dreptul cabotine, pline de un cinism însăramântător.

-Parafrazându-l pe Creangă, eu ciubotărasc viața, cuvintele și oamenii din jurul meu. După tată, mă cred strănepotul lui moș Nechifor Coțcariu, și el var drept cu moș Chiorpec Ciubotaru, bunicul lui Creangă Ion. Eu cred că se moștenește. Pe linie Ciubotărească, mai „peticim” necazurile cu un zâmbet, de obicei hiper-boli-râzând. Mai nou mi se atribuie un alt bunic, Don Quijote de la Mancia, pentru că amândoi, la bătrânețe, am avut o problemă la diblă. Spaniolul voia să facă dreptate folosind sabie de fier, eu sabie de cuvinte. Don Quijote s-a însărat, eu, după cum se vede,

încă nu. N-am fost nici câr, nici măr-hâr, ci mai degrabă... bârrrcotaș. De umor, ca de râie sau de pântecăraie și prostie nu te îmbolnăvești. Corect, umorul este o maladie de cerebel, pentru că observi ceea ce este cum lumea crede că n-ar trebui să fie, și tu, moțatule, te încăpătânezi să le arăți cum ar trebui să fie normalul. Pe de altă parte, mai cred că umorul ar ascunde o serioasă doză de timiditate. Cred că la aşa-zisii umoriști curajul se vădește mai ales în texte. Dar și asta contează, nu?

-Am toate motivele să cred că norocul multor specimene de pe pământul acesta e că nu vă citesc, altfel nu le-ar cădea prea bine să se

Timișoara, detaliu acoperiș, Piața Unirii

descopere pe ei însiși în vreuna dintre ipostazele în care sunt surprinse cele mai multe dintre personajele cărților dumneavoastră. Cum v-ar plăcea să vi se zică: bun de gură sau rău de gură?

-Bun de muscă și bun-rău la toate celelalte.

-Ați râs de orice v-a ieșit în cale. Nu v-ați gândit că odată și-odată vă veți găsi și dumneavoastră nașul? Nu se zice oare că orice naș își are nașul?

-Fatal error! N-am râs de nimeni! Am scris despre acei oameni care s-au făcut de râs.

-Ce ați spune despre slăbiciune sau, știu eu?, despre prostie?

-Păcate cu fapta sau cu gândul. Viciul? Ale omului sunt și numai el poate să se complacă sau să le curme. (De unde mama ciorilor mai vine oare și acest cuvânt „curme”, cu rude semantice precum „scurme” și „curmei”?)

-Ce anume vă produce mai mulți fiori, prostia sau minciuna, abjecția sau slăbiciunea, bestialitate sau lăcomia?

-Prostia și bestialitatea, fiindcă relele pe care le generează nu pleacă de la zisele păcate creștine.

-Ați fost martor al unor scene sau întâmplări mai mult sau mai puțin hazlii. Relatați-ne, vă rog, una mai nostimă.

-A devenit banc, dar am fost martor la o situație asemănătoare. Tata ducea „în jos”, adică la București, carne de vitel în celebrele valize soldătești de lemn. Miliția și controlul de la CFR au intrat în vagon și s-au apucat de controlat bagajele. Cine era prins cu carne, lua 2-3 ani de pușcărie. Tata a legat cu sfoară de cânepe două asemenea valize și le-a lăsat în cale. Stătea în picioare. „Ai bilet? Loc? De ce nu stai jos, sătene?” „Nu știu să citesc.” Controlorul i-a indicat locul, i-a perforat biletul, apoi i-a arătat valizele de pe interval și l-a rugat să le pună sus, în plasă. Tata a refuzat. Controlorul a scos chitanțierul. „Te amendez!” „Tot nu le pun, a spus tata!” I s-a tăiat chitanța. „Nu, nu plătesc!” s-a înfuriat tata. „De ce, omule, îl întreba tot mai surprins un milițian. „Pentru că nu sunt ale mele!” Controlorul le-a pus în plasă. La prima oprire, tata a dat jos valizele și a coborât din tren. Un călător a întrebat nedumerit: „Să acum, de ce le iei, moșule?” „Pentru că acum sunt ale mele.”

Altădată, eram la Madrid, unde lansasem o carte în limba lui Cervantes și gazdele, Romeo Niram, Antonio Calderon de Jesus, prof. univ. Hector Martinez Sanz, scriitorii Fabianni Belemuski, Diego Vadillo Lopez și artistul plastic, editorul cărților traduse în spaniolă, Teo Șerbănescu, mi-au propus o plimbare pe Soho, strada unde domnițe mai decoltate racolau bărbăți. M-am trezit luat în brațe, sărutat de o astfel de damă: „Domnule profesor! Ce faceți aici? Mă bucur să vă văd!” Altă româncă, colegă de meserie, întreabă: „I-ați fost profesor?” „Da, dar nu la meseria pe care o practică!”

-Aveți vreun motiv să credeți că viața dumneavoastră poate forma un roman?

-Niciunul, pentru că toate cele șase romane și volumele de proză scurtă sunt viața mea.

-Anual apărăți în librării cu o carte sau două, sunteți prezent în antologii din țară și de peste tot în lume, măine-poimâine vă întâlnesc și în manualele școlare.

-În 1967 am avut un BT pentru un volumăș de proză care a apărut →

în 2001. Debut editorial, în 1998. În 7 ani, mi-au apărut 5 cărți, apoi în ultimii 8 ani au fost 13. Antologii, tot 13 sunt. Văzându-mi cărțile înșirate pe raft, mai acum un an, un meșter mai inventiv s-a gândit să facă izolare termică în biroul meu. „De ce să cumpărați poliester, a spus ghidul meșterul Litruță. Am un spray transparent, tipare pentru a face din cărți cărămizi, prin care izolăm, cum ai plastifica un document. Punem sus stema Moldovei. Apoi, pe rând, toate cărțile dumneavoastră.” Sunteți, domnule Iancu, printre cei mai cunoscuți autori de manuale. Știți la fel de bine că Prale sau Daniil cel trist au fost „selectați în manuale” pentru că erau firea cea întoarsă, ori triști și... mici!

- Cum e să fiți nemuritor?

- Habar n-am și nu mi-am pus niciodată întrebarea asta. Apropo, ai vreun gând?

- *Bag de seamă că întâlnirea cu dumneavoastră nu a fost chiar aşa de speriat. Vorba aceea, să rădem azi, că mâine poate fi mai rău.*

- Băgatul de seamă presupune și scosul de acolo? Știți cum se face?

- *Cărțile dumneavoastră mustesc de anecdotă și de tot felul de pățanii care mai de care mai glumețe și amuzante. Și, totuși, pariez că nu știți niciun banc.*

- Mai greu e să-l faci. O damă mi-a cerut permisiunea să-mi scurzeze „coada” numelui, din Costică, să-mi zică doar Tică. Ok, am zis, numai că mata, doamnă, mi-ai tăiat partea din față... Amintiți-vă de bancul în care Bulă delimita terenul de teorie de cel de practică. „Banii jos! De câte miliarde aveți nevoie, și la ce bancă să virez suma? Teoretic, sunteți un miliardar-căștigător. Practic, același modest domn profesor!”

*

Scriind despre C. T. Ciubotaru, Liviu Comșia, un alt scriitor și animator cultural pripășit prin nesfărșita Câmpie Română, spunea că „omul vessel, pontagiu și imprevizibilul C. T. C., cu felul histriionic de a fi, este un om trist, care-și ascunde această stare sub... zâmbet, calambur, zeflemea, o mască pe care puțini i-au descifrat-o. Râsul din lacrimă al autorului ascunde un om literalmente tragic, el râde în timp ce lăcramează...”.

Ochean întors

Porumbul și supa de roșii

Nicolae Manolescu candidează (iar) la președinția vacii bune de muls - pentru unii - și de cotizat - pentru alții, a Uniunii Scriitorilor. Nu o să spun aici ce înseamnă pentru mine Nicolae Manolescu, am învățat foarte multe lucruri de la dumnealui în Facultate, lucruri pentru care îi voi mulțumi toată viața. Citesc pe [o pagină de internet](#) programul dumnealui cu fraze relaxate și lucide. Un discurs în plină paragină (nu un discurs îndrăgostit) a unei bresle care nu prea mai e breaslă, ci a ajuns să se considere ea însăși un fel de ganglion atașat fondurilor publice.

Nu voi analiza toate aspectele programului său, ci mă voi îndrepta către cele câteva rânduri care se referă la scriitorimea Tânără: *"Atragerea tinerilor scriitori. Susținerea colocviilor anuale ale tinerilor. Obligație îndeplinită doar pe jumătate. Colocviile tinerilor au continuat an de an, cu excepția lui 2013. Ele nu s-au arătat tocmai profitabile, din cauza existenței unor serioase divizări în sănul generației 2000, ceea ce a condus la conflicte, unele neplăcute, între participanți. În USR nu s-au înscris destui tineri, încât să putem vorbi de un succes al planului de atragere a noii generații, deși s-au înscris mai mulți decât înainte, unii fiind chiar aleși membri în diferitele jurii și comisii. Un lucru bun este că s-au împuținat atacurile tinerei generații la adresa USR, dovadă a schimbării imaginii instituției noastre."*

Serioasele divizări din sănul generației 2000, despre care spune domnul președinte sunt o diversiune care acoperă disfuncțiile de comunicare ale instituției în cauză. În ultimii ani invitațiile la Colocviile tinerilor s-au făcut preferențial, eliminându-se de pe liste, nejustificat, membri plini ai Uniunii - sau ei nici nu au fost avuți în vedere! După această divizare deliberată - totdeauna prin interpuși - e foarte greu de acceptat ca domnul Manolescu să dea vina pe conflictele între participanți. De multe ori divizările nu sunt cauza neprofitabilității colocviilor, ci chiar

efectul. În USR nu s-au înscris destui tineri? Firește, nici cei care sunt nu găsesc în fantomatica instituție un interlocutor, instituția nefiind acasă, atât la modul propriu cât și la figurat. E o ipocrizie evidentă să afirmăm că s-au împuținat atacurile tinerilor la adresa USR, datorită vreunei imagini schimbate, eventual în bine. De silă s-au împuținat. Nu mai e un partener Uniunea. Nu poate servi relație și nici măcar viol. E la fel de penibilă ca un viol petrecut într-un roman al lui Faulkner, când, în câmp, violatorul nefiind în stare să își merite numele apelează la un știulete de porumb ca să facă lucrurile ca la carte. Apelează și, din știulete, îi răspunde președinția USR. Boabele participă, ceremonios, la dicție. Discursul devine îndrăgostit.

Să numești *generația 2000* într-un raport oficial de activitate e inexact, generaționismul e o metaforă, o încadrare critică, știe foarte bine Nicolae Manolescu asta, că această abordare își are locul într-o istorie (G. Călinescu ne-ar fi băgat la *romantici macabri și exotici*, poate!). Până și această formulare e una care exclude, care nu dă șansa neafilierii, altfel spus o estetică lipită pe o instituție, nu *estetici*. Desigur că aceasta vine dintr-un reflex, nu dintr-o rea credință. Dar, acel știulete de porumb, faulknerian și conversațional (egal cât de cât în relație) îmi amintește de altceva: de vremea ultimilor ani, când funcționa, totuși, restaurantul din casa Vernescu, în care se servea o minunată supă de roșii: hemoragia de după știulete. Cu cotizația la zi.

DARIE DUCAN

SONETUL TRUDEI

(necanonic)

Mă chinui, fraților, de-o lună,
Să încropesc un biet sonet
Așa, ca să mă cred poet,
Să fiu cu Dante-n spătă bună

Un vers aş vrea ca un banchet,
Mai savuros ca o căpșună,
Subtil și suplu ca o jună
Și dulce chiar ca un șerbet.

Nu spun că aş avea talent
Sau că mă-ndeamnă vreo trufie,
Nimic nu spun, spre cinstea mea.

La stihuri pingălesc atent
Mă strădui doar ca să se știe
Că nu sunt chiar o giurumea!

SONETUL CHEFLIULUI POCAIT

În cântece rostogoleam pahare
Cu lăutari, amici și niscai fufe,
Râdeam de-orice ca în comédiu bufă
Și era totul vis ori desfătare.

În drum spre casă rătăceam prin tufe
Mai adormeam cu nasul în vreo floare
Sau altceva extras dintre picioare
Spre zori fiind mai moi ca niște rufe.

Dar ca un fum trecură, iată, anii
Cât despre cărciumi, lăutari, ori fete,
De mult nici nu mai vreau să aud
măcar;

Beau doar sifon sau apă, ca bibanii,
Nevastă am și un ficat cu pete
Și-n vis mă-mbăt, din ce în ce mai
rar.

SONETUL AVENTURII

(necanonic)

Era nevastă-mea plecată,
La un congres, pe undeava...
Și-un fin miroș ca de halva
Dădea sămânță sfărâmată.

Un gând mă săcâia cumva
Din tinerețea-mi depărtată,
Legat desigur de o fată,
Cu care-aș tăinui ceva...

Ieșind eu, bine îmbrăcat,
Ne-am întâlnit, aşa, din mers,
Și, jur, nimic nu inventez,

De braț ea ferm m-a apucat,
Apoi zâmbind parcă pervers,
M-a ajutat să traversez!

SONETUL URGANULUI

Sunt un titan cu trup de vânt și apă
Puterea mea-i cât zeci de mii de bombe
Eu fac prăpăd cu ale mele trombe
Și-un înelveliș de nori port ca pe-o capă.

Povești de groază torc la guri de sobe,
Către infern sunt o deschisă trapă,
Omor săraci, dar și pe cei ce-ndoapă,
Iar tunet am cât miliard de tobe.

Pe unde trec rămân numai ruine,
Sărmăni n-au nici lemn de-nmormântare,
Iar mai presus de rău dar și de bine

Este divina mea determinare...
Și sincer eu vă spun că decât mine
Guvernul României e mai tare!

SONETUL PLOII

Cu trupul meu deșertului dau viață,
Iar curcubeie-mi străjuiesc aleea;
Căci fără mine viață nu-i, de aceea,
Sunt a văzduhului prea bună soată.

Când nimeni nu-mi ascultă melopeea,
Mă cheamă paparude și mi-e greață,
Şamanii invocă-n cântec a mea față...
Cu voi mi-e însă tristă odiseea...

Toți aranjează ploi, într-o durere,
Cei vinovați se fac ades că plouă,
Și-apă de ploaie-i orișice gargară!

M-am săturat de soarta mea amară,
Am să mă-nchin cu mâmile-amândouă,
Să fiu potop, divinului voi cere!

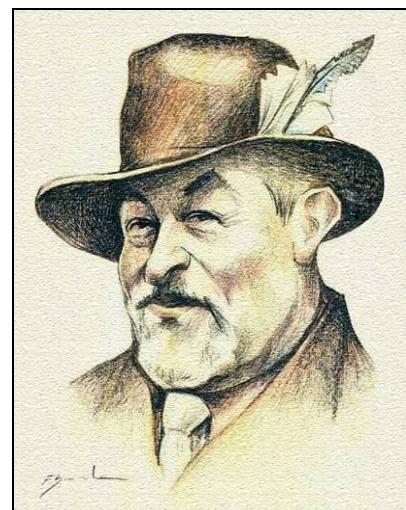
RONDELUL TOAMNEI POETULUI

Mă-nnebunește toamna asta
Când în grădini mor trandafiri
Și o iubită, ca năpasta,
Plecă spre alte năluciri.

Molanul doar îmi dă porniri,
Căci cu rachiul am spus: basta!
Și iluzorii fericiri
Îmi mai oferă doar nevasta...

În proză plâng, nu ca Locasta,
Blocând poetice porniri,
Nu pot să-mi onorez nici casta!
Cu crize și şomaj, scumpiri,

Mă-nnebunește toamna asta!

SONETUL IERNII ÎMBLÂNZITE

N-aș spune că îmi place iarna, este frig,
Nasu-mi curge, la troiene dau mereu
Și cum ceaiul nu e singur panaceu
Nici nu pot, precum un câine, sta covrig,

Mă reped până la crâșmă, ca un zmeu,
Vreau o țuică, deci la bar iute mă-nfig
Și pe barman, bun prieten, tare-l strig:
Fără grabă, că suntem la matineu!

Una mică, să nu calc pe rele căi,
La-nceput, însă dup-aia, mare iau,
Dar mai multe, că afară e omăt,

Cald e-aicea și aud chiar zurgălăi
Sună-n în cap. Uit ce-am spus, că nu mai beau!
Fiindcă iarna-mi place! Numai de mămbăt!

SONETUL SUPUNERII PIERDUTE

În Biblia ni se spune că femeia
Mereu supusă trebuia să fie
Și nu era doar vorbă pe hârtie;
Făcea copii, mâncare, vorba ceea...

Îți suportă și câte o beție
În pat, subtil, îți aprindea scânteia,
Iară la mă-sa nu fugă cu cheia,
Când pumnii îi mai cărai... aşa, să fie..

Trecut-au vremuri însă cu toptanul
Și-acum femeia-i stirpe îngerească.
Noi? Niște sclavi, trufași precum curcanul...

Scăpare-ar fi, prin pronia cerească,
Și am putea chiar să refacem planul
Dar cin' mai știe-n Biblia să citească!?

MIHAI BATOG-BUJENITĂ

Discrepanță autumnală

Mândria noastră e firească,
Și spun, având în mâna sporul:
Bogată-i toamna românească...
Dar cât e de sărac poporul!

Toamnă politică

O nouă toamnă e-un remediu,
De Parlament avem nevoie,
Și s-a întors azi din concediu,
Să poată sta de-acum în voie.

Ajutor internațional

Străinii vor și decorați,
Ne-ajută-n clipre de răscrucă,
Iar de avem și inundații,
Ei intervin să ne ... usuce!

Apariție la nouă luni

E limpede precum e roua
Și spun spre orișicare doamnă:
Când anul e în luna-a nouă,
Știm că se naște-o nouă... toamnă!

Liberă trecere pentru români

Nevoie nu-i de vreun demers,
Spre Schengen vom păși vioi,
Căci ne cunosc toți după mers...
Mergând, de-o vreme înapoi!

Rugă

Acum, la început de veac,
Cum foamea ne tot dă târcoale,
Trimite, Doamne, un colac,
Dar unul mare. De salvare!

Interese sportive

Se observă dintr-un foc
Pe la fotbal, mai tot anul:
Mingea pe teren e-n joc,
Iar apoi în joc e banul.

Găzduire

La bogat de stau nițel,
Mă primește-n pat cu el.
La sărac, e altceva...
Mă primește-n pat cu ea.

Poștașul

Harnic e, nu obosește,
Merge tot din casă-n casă,
Doar spre seară poposește...
La vreo văduvă frumoasă.

Blazon

Vestitul Ștefan astăzi de trăia,
Doar vin Cotnari în cupăr ar avea,
Nici Păstorel, cu patima lui veche,
Precis că nu l-ar duce la ureche!

Bahică

În lumea fără de sfârșit
Își zise-un veșnic turmentat:
Decât să fiu un biet părlit,
Mai bine zilnic afumat!

Pentru creșterea producției de ouă

De când în Uniune am intrat,
Ca stresul să n-o ia la vale,
Găina are spațiu-asigurat...
Dar oamenii dorm prin canale.

Prețul ziarelor

Privind spre ziare-o cititoate,
Zicea, făcând pe supărata:
La prețul lor atât de mare
Să mi le dea citite gata!

REVENIREA LA MUNCĂ

Se-nșorc parlamentarii toți la treabă
Cu forțe noi și buzunare goale,
Mulți dintre ei puțin aduși din șale
Căci au „trudit” precum un rob sau
roabă:

Excursii, ori participări la gale
Prin China sau prin lumea cea
arabă,
Plătind și nu ca un zgârciob,
zgârcioabă
Ce-au consumat, că de, aveau
parale.

Chiar dacă-n țară-i secetă, furtună
Și foamete, sunt suflete betege,
Ei s-au grăbit să mai aprobe-o lege,

Punând o taxă pe un con de Lună
Ce-apare noaptea, luminând

cărarea,
Căci nu au bani și-i prind iar
disperarea.

Singurică după fragi

după George Coșbuc

M-am speriat de-un șarpe, mamă,
Și am tipat cât am putut,
Ca varga tremuram de teamă
Când Gelu-a apărut.
Veni aşa, ca din senin,
Îți jur că nu l-am cunoscut!...
Crezând că m-a-nțepat un spin,
M-a întrebăt: - Să te ajut?
- O! Nu,...M-am speriat puțin
De-un șarpe, ardă-l focul,
Ce nu-și găsise locul
Decât aici sub pin.
- Dar, inima-ți tresaltă,
Obrajii-s arzători,
Las treburile bală,
N-o să te las să mori!
M-a prins de mijlocel
Și negăsind vreo rană,
Finuț cum este el,
M-a sărutat sub geană.

VASILE LARCO

Colțul lui Ștef

Şmecherii fac şmecherii, iar proşti... proştii!

Când ești băgat în rahat, e bine să-ți ţii gura!

Portret

Anca Buzatu

Foto Ramon Segal

M-am născut în 1946 la Pătârlagele, în județul Buzău. La vîrsta de trei ani, părinții s-au mutat la Timișoara.

Am făcut la Timișoara școala primară, liceul și facultatea.

Am studiat inginerie chimică.

Dorul meu era însă literatura, artele.

Nu am avut talent nici la scris și nici la desenat.

M-am mulțumit să citesc și să observ.

După facultate, am fost 8 ani profesoară de specialitate la Liceul Colorom din Codlea.

Mai apoi, cercetător în domeniul coloranților la filiala Timișoara a Academiei Române.

În 1992, am emigrat în Germania, urmându-mi soțul.

Acum 8 ani, am început să fotografiez digital. Mă interesează foarte tare și prelucrarea fotografiilor.

Primele fotografii le-am postat pe saitul fotocommunity:

<http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/797972>

Există acolo un dosar <http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/photos/timisoara/285232> Conține 285 fotografii. Prietenii din toată lumea au cunoscut orașul, de care mulți nici nu auziseră și l-au apreciat ca fiind foarte frumos și cu o istorie zbuciumată și interesantă.

După ce mi-am făcut cont facebook, am avut ecouri din partea timișorenilor care trăiesc departe de țară. Astfel, am fost invitată de grupul

vreiilor originari din Timișoara să colaborez la saitul îngrijit de doamnele Getta Neumann și Irina Stern. <http://www.bjt2006.org/>

A urmat expoziția colectivă de la Muzeul de Artă Timișoara. Am expus alături de Anath Hanit și Renee Nass Politzer.

Fotografile propuse sunt mai mult impresii fugitive din orașul nostru, detalii uneori trecute cu vederea.

Știință și pasiune

Anca Silvia Buzatu (n. 12 septembrie 1946 la Pătârlagele, Buzău), chimist cu diplomă obținută la Institutul Politehnic Timișoara. După o perioadă de activitate ca ingerer la „Colorom”, s-a transferat ca profesor de specialitate la Liceul de chimie din Codlea, pentru a ajunge apoi, în urma unui concurs la Academie, cercetător chimist la Timișoara (orașul în care s-a format și pe care l-a îndrăgit cu tot sufletul). A emigrat în Germania în anul 1992.

Pasiunea pentru fotografie se înscrise în rândul unor admirări artistice constante pentru literatură, teatru, balet. Călătoriile i-au hrăniti atracția pentru inedit, pentru „clipa efemeră”, ce poate fi păstrată doar cu ajutorul aparatului de fotografiat. În iulie 2006 a publicat pentru prima oară poze pe site-ul „fotocommunity”, unde a avut ocazia de a intra în legătură cu artiști fotografi din lumea întreagă, fotografi care i-au devenit în

timp prieteni și sfătuitori. În prezent, Anca Silvia Buzatu este un artist fotograf apreciat de comunitățile virtuale în care postează, lucrările domniei sale fiind așteptate cu interes și bucurându-se de aprecieri elogioase.

Gustul pentru taine, pentru tacerea grăitoare a miracolelor ce se ascund vederii obișnuite fac din artistă Anca Silvia Buzatu o „voce” originală între artiștii fotografi de la noi și de pretutindeni. A dat o expresie strălucită crezului său artistic inspirata de cugetarea tolstoiană – „Fericirea nu constă în a putea face ceea ce-ți dorești, ci în a dori totdeauna ceea ce faci.”

GABRIELA MOCĂNAȘU

Site:

<http://www.fotocommunity.com/photographer/anca-silvia-b/797972>

Privește și vezi!

Îmi place să cred că fotografia exprimă cea mai elegantă dintre indiscreții. Că, în loc să afle dedesubturile, intimitatea sau „sâmburile discret” al unei realități, ea, fotografia, dă seama despre o evidență ascunsă până în clipa aceea. După cum este cazul fotografiilor Doamnei Anca Buzatu! A căror expresivitate vine nu neapărat din estetica detaliului, ci, mai ales, din constatarea că, da, acea imagine aduce în față privirii o evidență care ție, inexplicabil, ti-a scăpat.

Așadar, Doamna Anca Buzatu are nu doar un ochi bun, ci, mai ales, o bună așezare în privire. Fiindcă detaliul, unghiul, perspectiva, cadrul pun în evidență și ceea ce vezi, și ceea ce se află în spatele aparatului. O altfel de liniste, de calm jubilativ ce încarcă privirea cu acel ceva în plus ce te face să crezi că nu doar privești, ci, mai ales, vezi. De fapt, personajul principal al fotografiilor Doamnei Anca Buzatu nu este - aşa cum s-ar putea găbit conchide - Orașul, ci fiecare privitor în parte. Care nu exclamă „ce mi-ar fi plăcut să fiu acolo”, ci constată „ce bine că sunt aici și acum”. „Aici și acum” fiind momentul privilegiat al unei magice clipe-instantaneu. Imponderabile, afective și luminoase.

MARCEL TOLCEA

Timișoara, Palatul Löffler, detaliu

Lumea reală a șevaletului • un nou eveniment marca „Gabriel Stan”

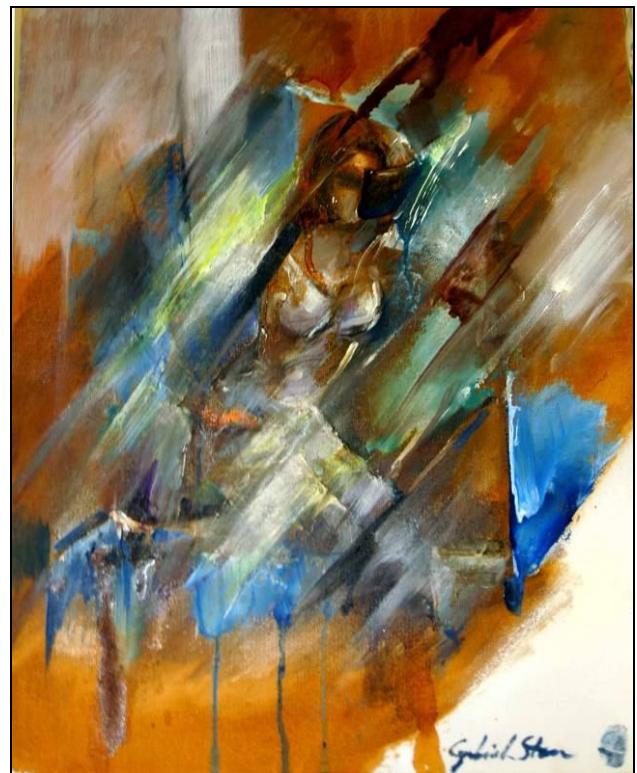
Inima Cetății Brașovului, fosta matcă a pârâului Șcheiu (Oabă), devenit canalul Graft după devierea, în urmă cu aproximativ șapte veacuri, la poalele dealului Warthe, pe traseul cunoscut sub numele Dupăzidurile de Jos. Zidurile din lăuntru, și ele seculare, lucrare temeinică, făcută parcă să dureze cât formele de relief care stau de strajă Cetății, ale lăcașului «Bistro de l'Arte», au fost înnobilate de lucrările, aparent fragile, dar, în alt sens, la fel de temeinice și cu ambiția perenității, ale pictorului Gabriel Stan, ieșit din „bârlögul” său, Galeria «KronArt», situată la doi pași, pe strada Postăvarului, cea care poartă numele masivului în care își are sorgintea Oabăul (Graft-ul). Aceste câteva rânduri au fost necesare nu pentru marca cele două destinații, adevărate instituții de cultură, ci pentru a delimita arealul în care „mișună” exemplare ale speciei, încă supraviețuitoare, căreia îi aparțin artiștii brașoveni.

În cazul lui Gabriel Stan, nu numai pictor, promotor și neguțător (Brașovul s-a impus prin meșteșugarii și neguțătorii săi!) de opere de artă, ci și poet, prozator, eseist și editor (aici, mai degrabă Mecena decât businessman), este vorba de cadrul în care „datului”, inteligența artistică, zestrea genetică, îl s-a adăugat inteligența emoțională, cea de care este legată creativitatea. Doar aparent paradoxal, umbrele făcute de Tâmpa, Dealul Melcilor, Dealul Cetății, Dealul Morii și Warthe, precum și cele făcute de piatra și cărămida între care cuburile de granit ale caldarâmului sunt conturate de verdele mușchiului dezorientat, care nu mai reușește să indice nordul, lipsesc din pictura lui Gabriel Stan, care luminează spații, minți și inimi.

Ultimul eveniment marca Gabriel Stan, expoziția „Posibila lume a șevaletului”, nu le folosește nici el, la fel ca precedentele, celor care încă mai încearcă să adauge la ceea ce este evident, ochiul și mâna de artizan, o școală, un curent, un trend, acolo. Artistului nu-i sunt străine canoanele, dar îl respectă doar pe cel propriu, adresându-se nu celor mulți care văd, ci celor puțini care pricep. În era photoshop-ului, în care o fotografie... minte mai mult decât o mie de cuvinte, pictura, cel puțin a lui Gabi Stan (diminutivul consonează cu numele altui important pictor brașovean, având același număr de consoane, de vocale și de silabe, ba și aceeași zi onomastică, Mișu Popp) nu minte, motiv pentru care mi-am permis să sugerez schimbarea genericului din „Posibila lume a șevaletului” în „Lumea reală a șevaletului”.

Nu pot să nu leg această expoziție de precedenta, „Metamorfoze vizuale” (eu i-am spus „Metamorfoze emoționale”), sugerându-le eu, amatorul – profesioniștilor să descifreze elementele unui mare proiect propriu, la care artistul lucrează, tenace și inspirat, de aproximativ patru decenii. Nu doar genericul, „dictat”, evident, de „Metamorfozele” lui Ovidius, ci și titlurile lucrărilor din „sumar” ar putea foarte bine să intre într-o carte de poezie de care nu mă rușina, dimpotrivă. Iată câteva exemple: „Colțul cu îngeri”, „Cittarea în stele”, „Taina tăcerilor regale”, „Mesagerul”, „Anotimpuri care ne lipsesc” (un grupaj). „Lumea reală a șevaletului” este un „compendiu de filosofie” cu „capitole” precum „Existența”, „Gândul”, „Transcenderea iluziei”, „Moștenirea”, „Oglinda” (în traducere gnoseologică, „Reflectarea”).

Dacă, stereotip, scriitorul „zugrăvește”, ba mai produce și schițe, ar fi total deplasat să spun că pictorul („zugravul de subțire”) Gabriel Stan... zugrăvește. Creațiile sale nu sunt

Transcenderea iluziei

Pietrele lui Solomon

nici măcar ilustrații pentru eventuale cărți de poezie sau filosofie. De la Homer nu ne-a rămas (dacă o fi fost!) niciun fragment de manuscris; Socrate (fiul unui artist plastic) nu s-a ostenit să scrie măcar un rând... Picturile lui Gabi Stan sunt martorii care să-i poarte peste timp poezia și gândirea.

SORIN BASANGEAC

OCHIUL CICLOPUILUI

Timișoara, streașină de casă, detaliu, str. Badea Cârțan

Starea prozei

Dopul

De la o vreme nu auzeam bine, ceea ce enerva pe cei din jur, începând cu soția până la șeful direct, de la serviciu. De fapt, este bine să nu auzi totul, mai scapi de belele. M-am prezentat la ORL, unde o roșcovană între două vârste m-a examinat cu mare atenție, mi-a găsit niște „bomboane” în nas, ceva calciu în urechi, mi-a luat exsudatul de pe limbă, din gât, din nas, din toate orificiile faciale, apoi mi-a prescris o serie de analize, în special

legate de tiroidă, totul ridicându-se la o sumă exorbitantă, care m-a scutit să mai merg în Corfu, în excursie. Sănătatea înainte de toate, că-i mai bună decât toate. Zis și făcut. Analizele au fost catastrofale, am început să înțeleg de ce merg mai greu, de ce nu prea aud, de ce mă doare capul, de ce scriu poezii, de ce mă enervez ușor.

Dar am căpătat o obsesie. Unde zăream un dop, de bere, de şampanie, de Fanta, îl culegeam și îl depuneam triumfător în lăzile pentru deșeuri, reușind să intru în conflict de interes cu boschetarii care adună sticle goale. Am fost mușcat de un câine, a trebuit să fac injecții antirabice. Un prieten care mă conseia în probleme de calculator, s-a supărat pe mine că am uitat să-l felicit de ziua lui, am încercat să mă scuz, dar am aflat că murise la o săptămână după înmplinirea unei frumoase vârste. Mi-am uitat geanta în Cișmigiu, am schimbat broasca, alți bani, eu continuam să caut dopuri.

Cineva mi-a sugerat să le adun și să construiesc o machetă, ceva care să amintească de Castelul Huniazilor, construcție care mi-a reușit de minune. Am luat un premiu, evident, mai mic decât costul analizelor. Dar am intrat în Uniunea Machetiștilor Europeni, adică UME. Unii au spus că aş fi de la Secu, fosta Secu, UME? Altă belea. Prietenii au început să mă ocolească. Chiar unul care a și fost ofițer sub acoperire, chiar el mă ocolea cel mai ostentativ. Se făcea că nu mă aude.

Am început să regret că mi-am scos dopurile. M-am dus la doctorița roșcovană și am rugat-o să-mi pună dopurile la loc. A râs nervos și mi-a spus că nu are timp, este în proces de divorț.

Am ieșit de acolo năuc, m-a lovit un camion. Am rămas fără picioare. Dar aud bine.

BORIS MARIAN

Directori de onoare

MIHAI SIN

ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A.I.
Brumaru, Mariana Chețan, Luminița
Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc,
Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan
Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara
Kozak, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu,
Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga,
Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț

Maximinian, Miruna Ioana Miron,
Liliana Moldovan, Marcel Nastea, Cristian
Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe
Şincan, Victor Știr, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Raluca Andreea Chiper (Spania), Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Ionela van Rees-Zota (Germania), Dwight Luchian-Patton (SUA), Raia Rogac (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 *telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

